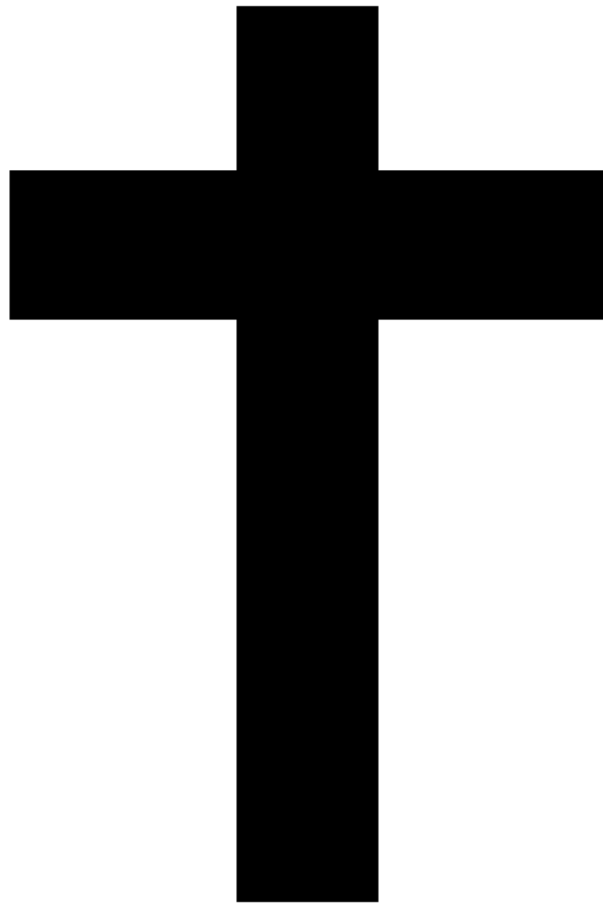

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

Copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 14 Dec 2018
024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	42
Luuka	68
Yuuhanna	111
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	142
Roomu	182
1 Korenti	199
2 Korenti	215
Galaasi	226
Efeesi	232
Filipii	238
Koloosi	242
1 Tesalonii	246
2 Tesalonii	250
1 Timotee	252
2 Timotee	257
Tiituusa	260
Filimuunu	262
Yahuudiyankeefe	263
Yaaquuba	276
1 Petruusu	280
2 Petruusu	285
1 Yuuhanna	288
2 Yuuhanna	292
3 Yuuhanna	293
Yuudu	294
Ferjjannde	296

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on (Luk. 3.23-38)

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben, ³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama, ⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana, ⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u, ⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiyya. Abiyya jibini Asaa, ⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya, ⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiya, ¹⁰ Hazikiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya, ¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nahee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nahee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila, ¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqiima, Alyaqiima jibini Aazuru, ¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda. ¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba. ¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nahee Baabiila hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila egginegol nahee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuuji sappoo e nay.

Fii Jibineede Iisaa Almasiihu on (Luk. 2.1-7)

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on. ¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamuudo mo, ko gorko feewudo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiyii accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miiyii d'fun, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii bid'ido mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on. ²¹ O heboyay bid'ido, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji mabbe d'in.» ²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde: ²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.» Ko woni firo d'fun ko: «Alla no wondi e men.»^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko. ²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on bid'ido gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, d'fun ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam, ² be wi'i: «Ko honto

^a 1:23 1.23 Isa. 7.14

oo lando *Yahuudiyankeebe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii don, o jiiɓii, o jiiɓodi e be Yerusalaam ben fow. ⁴ Onsay o mottindiri hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e jannooɓe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede. ⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kofolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
ɗiya kofooli hittuɗi e nder Yahuuda.

Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.»^b

⁷ Onsay Heroodu noddii ben gandiɗube e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feɗɗi e mun on. ⁸ Onsay o immini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyodon no laaɓiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.» ⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso maɓbe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii. ¹⁰ Bay kambe gandiɗube ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare. ¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujjani kun. E hoore don be yaltini jawle maɓbe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri. ¹² Onsay Allaahu on andini be e koyɗol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi maɓbe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandiɗube yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani Yuusufu e koyɗol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu ɗaɓɓitoyay paykun kun fii warugol kun.» ¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira. ¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Biɗɗo an on yo o yaltu Misira.»^c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandiɗube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duuɓi ɗiɗi maa jaasukun don wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kofoloy takkiikoy don koy, don yaadi e saa'i mo gandiɗube ben feɗɗinannoo mo on. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yemiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiidundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude ɓiɓbe mun ben,
o jaɓaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani Yuusufu e koyɗol Misira, ²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanooɓe warude paykun kun ben maayii.» ²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila. ²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on ɓanginani mo e koyɗol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu, ²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

b 2:6 2.6 Mik. 5.1 c 2:15 2.15 Hus. 11.1 d 2:18 2.18 Yer. 31.15

3

*Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo**(Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)*

¹ Ko e on saa'i d̄on, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feepi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda, ² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun b̄adike!» ³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i: «Kaa hawa ko hawa ewnotooḏo ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraad̄o on,
fewnon juri makko d̄in!» »ḏ

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko d̄in ko guri. Tawi kanu e njuuri buruure o jaamata. ⁵ Hoḏuḑe Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e koḏooli hunduḏi Yurdayniwol d̄in fow ari e makko. ⁶ Be qirritii junuubaaji maḑbe d̄in, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuud̄e mon d̄en hollu wonde on tuubii. ⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude d̄ee kaaye ḏoo biḑbe Ibraahiima. ¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde led̄ḏe. Kala leggal ngal rimataa biḑbe moyyuḑe, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no b̄uri lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol paḏe makko d̄en. On non ko *Ruuhu Seniid̄o on e yiite o lootirta on. ¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete^e makko on, o mooba jaametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge ḏaanotaako.»

*Fii no Iisaa Lootiraa**(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)*

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo. ¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi lootel!» ¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore ḏun Yaayaa jaḑi mo lootude. ¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Biḏḏo an Yiḏaad̄o, mo mi weltori on!»

4

*Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa**(Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)*

¹ Bawto ḏun, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo. ² O hoori balḏe cappand̄e nay, jemma e jaalorma. Bawto ḏun o weelaa. ³ Ndarndotooḏo on b̄adii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Biḏḏo Alla, yamir d̄ee kaaye yo ḏe wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: «Ned̄ḏo hinaa jaametee tun wuurirta, kono ko kala konguḏi iwruḏi ka Alla.» »f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, ḏun ko Yerusalaam, o jod̄ḏinoyi mo ka hoore warjakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: ⁶ «Si tawii ko a Biḏḏo Alla, hocco ḏon cikkoḏaa ka leydi, ko fii no windii wondema: «O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juud̄e maḑbe d̄en, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.» »g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: «Wota a ndarndo Joomiraad̄o on, on Alla maa.» »h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriiji aduna on fow e darja mun. ⁹ O wi'i mo: «Mi okkete ḏun fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

ḏ 3:3 3.3 Isa. 40.3 e 3:12 3.12 Maa: «gete». f 4:4 4.4 Yaḑ. 8.3 g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12 h 4:7 4.7 Yaḑ. 6.16

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: «Ko Alla Joomiraadŋo maa on sujjantaa, rewaa mo kanko tun.» »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto ŋun malaa'ikaaŋe ɓadii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum

(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu. ¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hoŋoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi ŋon e Zabuluunu e Naftali, ¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali

leyde wonde ka daande weendu,

gaŋa Yurdayniwol,

ŋun ko Jaliilu ka ŋiya leyyi hoŋi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wonde e nder niwre

yi'ii ndaygu moolanaangu,

e hoore ɓen jooŋiŋe e ndin leydi

ndi ŋowdi mayde woni e mun,

ndaygu jalbanii ɓe.» j

¹⁷ Gila ŋun Iisaa fuŋŋii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun ɓadikel!»

Fii Be Iisaa Adii Noddude ɓen

(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)

¹⁸ E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe ŋiŋo no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ɓen ko yungooŋe: goŋŋo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, miŋŋiraawo makko kanko Sim'uunu on. ¹⁹ O wi'i ɓe: «Jokkee lan, mi wattay on yungooŋe yimbe.» ²⁰ Don kisan ɓe acciti jalaaji ŋin, ɓe jokki mo.

²¹ E nder yaadu maɓbe ndun, Iisaa yi'i musibbe ŋiŋo goo kadi, tawi ɓen ko Yaaquuba e miŋan mun Yuuhanna, ɓen ko ɓiɓbe Zabadii. Tawi ɓen no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiɓe moyyintina jalaaji maɓbe. Kanko Iisaa o noddi ɓe. ²² Don kisan ɓe acci ŋon laana kan e ben maɓbe, ɓe jokki mo.

²³ Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo ŋawndora kala noone ŋabbeeli e nawnaaje yimbe ɓen. ²⁴ Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirde nawnaare e noonee muuseendiji e ɓe jinna e iirotoŋe e maaya-ɓanduube, o ndikkini ɓe. ²⁵ Jamaa moolanaadŋo iwruŋo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e ɓe gaŋa Yurdayniwol jokki mo.

5

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)

¹ Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o jooŋii, taalibaabe makko ɓen kadi ɓadii mo. ² Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

³ «Yondiniiɓe ka ɓernde ɓen ko malaabe,
ɓay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

⁴ Yoomube ɓen ko malaabe,
ɓay berde maɓbe ɓuttinoyte.

⁵ Newiiɓe ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe ronoyay leydi ndin.k

⁶ Weelaabe ŋonŋaa peewal ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe harnoyte.

i 4:10 4.10 Yaŋ. 6.13 j 4:16 4.16 Isa. 8.23 e 9.1 k 5:5 5.5 Maa: «aduna on».

⁷ Yurmeteebe ben ko malaabe,
bay be yurminoyte.

⁸ Laaba-berndeebe ben ko malaabe,
bay be yi'oyay Alla.

⁹ Buttinoobe ben ko malaabe,
bay be noddroyte bibbe Alla.

¹⁰ Cukketeebe sabu peewal ngal ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

¹¹ «On wonay malaabe nde be yenni on e nde be cukkii on e nde be fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an. ¹² Weltee, wonon e nder welo-welo, bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii be cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray dan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaabee.

¹⁴ «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suufede. ¹⁵ Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu. ¹⁶ Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no be yi'ira kuude mon moyye den, be mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

¹⁷ «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol di, kono ko fii laatingol di. ¹⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo. ¹⁹ Kala non bonnufo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burfo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete teddufo e nder laamateeri kammu ngun. ²⁰ Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannooobe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

²¹ «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: «Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.» ²² Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musidfo mun jaawete. Kala wi'udo musidfo mun kadi «komoojo» jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udo musidfo mun «la'iifu» haray no e laawol yiite jahannama.

²³ «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii don wonde musidfo maa no monoran-maa goddon, ²⁴ haray accu don ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidfo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

²⁵ «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonu don ka fatal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso. ²⁶ Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

²⁷ «On nanii kadi wi'aama wonde: «wota a jeenu.»ⁿ ²⁸ Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun. ²⁹ Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama. ³⁰ Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

³¹ «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal. ³² Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedafo haray on don kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaaɓe men ɓen wi'ano: «Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje ɗe woondanɗaa Joomiraadɗo on ɗen.»³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woonda toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla. ³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndaɗɗudi tundaaje makko ɗen, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Landɗo Mawɗo on non. ³⁶ Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa ɓawlinde hay cukulol gootol. ³⁷ Yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o.» Ko ɓeyditaa e ɗun woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: «ko yiitere yobirtee yiitere, ɗiire yobiree ɗiire.»³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bondɗo, awa kadi mo bantike ma e wabɓugo ɗaamo, tuɗan mo ngoya kadi. ⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka ɗaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi. ⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, naba yeru sagara gooto, naba mo yeru sagara ɗiɗi. ⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaadɗo ma ɗawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: «Yo a yiɗu giɗo maa, aɗaa gaɗo maa.» ⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yiɗee ayɓe mon ɓen, toranoɗon wonɓe cukkaade on ɓen, ⁴⁵ ɗun on wonay ɓiɓɓe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fuɗinana bonɓe ɓen e moyyube ɓen naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ɓen e ɓe feewaa ɓen ndiyan ɗan. ⁴⁶ Si tawii non ko yiɗube on ɓen tun yiɗuɗon, haray ko mbarjaari hondi heɓoyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ɓen kadi ko non warrata? ⁴⁷ Si tawii ko musibɓe mon ɓen tun hiwrotoɗon, haray ko honɗun waɗuɗon ko ɓeyditii? Hinaa ɓe gomɗinaa ɓen kadi ko non warrata? ⁴⁸ Awa wonee timmuɓe wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmuɗo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e waɗirgol golle mon moyye ɗen yiingo. Si hinaa ɗun on heɓataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hiɗon okkora miskinɓe ɓen, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiiɓe ɓen gerdata non ka juulirɗe e ka ɗate fii no yimɓe ɓen mantira ɓe. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on ɓe hendike mbarjaari maɓɓe ndin. ³ Nde hiɗon okkora miskinɓe ɓen, wota jungo mon nano ngon andu ko ɗaamo ngon waɗi kon, ⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, ɗun Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonniyoy on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hiɗon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiiɓe ɓen, ɓen yiɗube juulugol hara no darii ka nder juulirɗe e ka sera ballaje fii hollitagol yimɓe ɓen. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, ɓe hendike mbarjaari maɓɓe ndin. ⁶ Kono onon, nde hiɗon juula, naatee ka nder cuuɗi mon, ombon baafe mon ɗen, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. ɗun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonniyoy on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hiɗon juula, wota on fillifillinno haalaaji ɗuudɗuɗi wano ɓe wonaa Yahu-udiyanke ɓen non, ko fii ɓen no sikka ko no ɓe ɗuudɗiniri haalaaji woo ɓe jabirantee. ⁸ Wota on nandintino e maɓɓe, ko fii Ben mon no andi ko honɗun faalaɗon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanuɗon tororde Alla:

«Baaba amen Wondo ka kammu,
yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feeɗu,
yo faale maa on waɗu ka aduna

wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande ɗaametee haanando men on.

¹² Yaafanoɗaa men bonnereeki amen ɗin,
wano menen kadi men yaaforani bonnuɓe men ɓen non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,

kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereiji mabbe din, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereiji mon din. ¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereiji mon din.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirbin geece mon den wa faasiqiiibe ben, ko fii kambe be waylay geece mabbe den fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari mabbe ndin. ¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den, ¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadufon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindon

(Luk. 12.33-34)

¹⁹ «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta. ²⁰ Kono moobee de ka kammu ka de wadataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta. ²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi. ²³ On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

²⁴ «Hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko si o anay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

²⁵ «Ko dun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko naamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dan, maa fii ko bornon balli mon din. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu? ²⁶ Ndaaree colli din ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude? ²⁷ Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal gootal?

²⁸ «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no dii piindiiji ka gese fudirta njanda: hara-le di gollataa, di sanjataa. ²⁹ Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ³⁰ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri dun, onon bee fanda-gomdinalbe? ³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men naamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?> ³² Dun, ko be gomdinaa ben dababata dun. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e dun. ³³ Kono dababee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, din piiji fow beydanoyte on. ³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

Fii Naawugol e Etugol

(Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on naawu fii wota on naawe. ² Ko fii, ko wano naawirdon non naawirtedon, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an? ⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji din, fii wota di yiltito di yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji din, sakko di yaaba de.

⁷ «Toree, on okkorte. Daɓɓee, on heɓay. Hoɗɗee, on udditante. ⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala ɗabbuɗo heɓay, awa kadi kala on hoɗɗiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo ɗun bireedi, ontigi jonna mo hayre? ¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹¹ Si tawii non hay onon bonɓe ɓen hiɗon waawi waɗande ɓiɓɓe mon ɓen piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ɓen toriibe mo moyyereejii! ¹² Waɗanee yimɓe ɓen wano faaliraɗon yo ɓe waɗan on non. Ko fii ko ɗun Sariya on e annabaabe ɓen wi'i.»

Fii Date ɗen Diɗi
(Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faaɗungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awa-le ɗuuduɓe naatiray ɗon. ¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e ɗatal nawrayngal e ngurndan ngal ko faaɗuɗe, kono ko seedaabe heɓata ɗen.»

Fii Waɗitiibe ko Annabaabe
(Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waɗitiibe annaba ɓen, ko fii ɓe arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko ɓe caapaali hunyuɗi. ¹⁶ Ko kuude maɓɓe ɗen anditirton ɓe. E hara en ittay sungalaɗ e hoore bulle-konon, maa yibbe e hoore bulle-baali? ¹⁷ Kala leggal moyyal ko ɓiɓɓe moyyuɓe rimata, kono leggal bongal ko ɓiɓɓe bonɓe rimata. ¹⁸ Leggal moyyal waawataa rimude ɓiɓɓe bonɓe, leggal bongal kadi waawataa rimude ɓiɓɓe moyyuɓe. ¹⁹ Kala leggal ngal rimataa ɓiɓɓe moyyuɓe ko soppeteengal bugee ka yiite. ²⁰ Awa ko kuude maɓɓe ɗen anditirton ɓe.

²¹ «Hinaa wi'oobe lan «Koohoojo, Koohoojo» ɓen fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko waɗayɓe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun. ²² Nden ɗande, buy wi'oyay lan: «Koohoojo, Koohoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men raɗora kadi jinnaaji e innde maa, men waɗa kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?» ²³ Onsay mi wi'oyay ɓe: «Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon waɗoobe ko boni!»

²⁴ «Awa kala nanuɗo ɗii konguɗi an, huutori ɗi, wa'ay wa faamuɗo, darnuɗo suudu mun e hoore fetere. ²⁵ Ndiyan ɗan saayi, waameeji ɗin ari, keneeli ɗin wifi, ɗin piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii. ²⁶ Kono kala nanuɗo konguɗi an ɗin, huutoraali ɗi, on no wa'i wa njofojo darnuɗo suudu mun e hoore njaare. ²⁷ Ndiyan ɗan saayi, waameeji ɗin ari, keneeli ɗin wifi, ɗin piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiidungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on ɗalɗi fii ko o jannaynoo kon, ²⁹ ko fii hari himo jannirde ɓe bawgal, hara wonaa wano jannooɓe fii Sariya on ɓen janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaaɗo jokki mo. ² Onsay mo ɗamajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hiɗon faalaa, hiɗon waawi lan sellinde, mi laaba.» ³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Miɗo faalaa, laato selluɗo, laabaa.» Don kisan o selli ɗamajan ɗan, o laabi. ⁴ E hoore ɗun Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan ɗun hay gooto, kono yahu hollitoyoɗaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo ɗun wonan ɓe seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo
(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuum, hooreejo suufaaɓe teemedere ɓadii mo, jeeji, ⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, ɓandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaaɓe ɓen o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondɔ e ley kongol hooreeɓe goo, min kadi miɗo mari suufaaɓe wonɓe e ley kongol an. Si mi wi'ii godɗo e ɓen <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <waɗu ɗun>, ndu waɗay.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii ɗun, o ɗaldi, o wi'i jokkuɓe mo ɓen: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neɗɗo gomɗinirɗo wa oo. ¹¹ Mi andinii on, ɗuudɗuɓe iwroyay funnaange e hirnaange, ɓe nafodoya e Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu. ¹² Kono haanunooɓe ronude laamateeri ndin ɓen bugete ka niwre ka ɓuri wofɗude, ka wullaandu e ɗatindiro ɗiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaaɓe ɓen: «Yahu, yo ɗun wonirane wano gomɗinirɗaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto ɗun Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiɗo on no waalii nawnaare nguli-ɓandu. ¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-ɓandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay niɓɓii, ɓe addani mo ɗuudɗuɓe ɓe jinna nangi, o raɗori ɗin jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuɓe ɓen fow. ¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaaje men ɗen,
o fawtike ɗabbeeli men ɗin.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hunduɗo mo on, o yamiri taalibaaɓe makko ɓen yo ɓe lumbitu gaɗa. ¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo ɓadii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaaruɗaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni ɗin no mari gayɗe mun, awa kadi colli ɗin ka weeyo no mari ɗakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Godɗo e taalibaaɓe ɓen wi'i mo: «Koohoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ben an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ɓen wattina maybe mun ɓen.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto ɗun Iisaa bakii ka laana, taalibaaɓe makko ɓen kadi jokki mo. ²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morlooɗe ndiyan ɗen watti diwude laana kan, tawi kanko himo ɗaani. ²⁵ Be ari, ɓe findini mo, ɓe wi'i: «Koohoojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i ɓe: «Ko fii honɗun hulandon, onon ɓee fanda-gomɗinalɓe?» Onsay o immii, o toɗani hendu ndun e morlooɗe ndiyan ɗen, deeyaango tiidungo waɗi.

²⁷ Ben ɗaldi fota, ɓe wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli ɗin e baharu on ɗoftoto mo!»

Fii no Jinnanooɓe Ɗiɗo Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gaɗa weendu ndun, ɗun ko e ndii leydi ɓee Gadariyankooɓe, jinnaaɓe ɗiɗo sortii ka berɗe, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ɓen hulɓinii, hay gooto suusataano rewude ɗon. ²⁹ Ben sonki e makko, ɓe wi'i: «Ko honɗun faalanadaa

men, an oo *Bidɔo Alla. E hara ko arduɔaa ɔoo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka woɔɔɔitii be. ³¹ Onsay jinnaaji ɔin jeeji mo, ɔi wi'i: «Si a raɔoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i ɔi: «Yahee!» Onsay ɔi yalti e ben, ɔi naatoyi e nder ɔin koseeji. Tun, koseeji ɔin fow gidɔi ka falo, ɔi unoyii ka weendu, ɔi muli ka nder ndiyan. ³³ Ornaynoobe ɔi ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko waɔi kon fow, tentinii ko heɔi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo woɔɔɔitagol leydi maɔbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto ɔun Iisaa bakii ɔon e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko. ² Be addani mo maaya-banduujo waaliɔo e boggi-dimbordɔi. Bay Iisaa yi'ii gomɔinal maɔbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa ɔin yaafaama.»

³ Onsay woɔbe e jannoobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neɔɔo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji maɔbe ɔin, o wi'i be: «Ko hondun joganiɔon ɔii miijooji bonɔi ka berɔe mon? ⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa ɔin yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e ɔii ɔoo buri weebude? ⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna ɔoo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkuɔo on: «Immo yettaa boggi-dimbordɔi maa ɔin, hootaa ka maa.» ⁷ On immii, o hooti ka makko. ⁸ Bay jamaa on yi'ii ɔun, be huli, be mawnini Alla, on yeɔuɔo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata ɔon, o yi'i godɔo no wi'ee Matta no jooɔii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto ɔun, Iisaa jooɔii fii jaamugol ka suudu Matta, tawi *yantooɔe sagalle e junuubankeɔbe ɔuudube no jooɔodi e makko, wondude e taalibaabe makko ben. ¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii ɔun, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon jaamidanta e yantooɔe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii ɔun, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben. ¹³ Allaahu non no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>^S Awa, yahee andinoyoɔon ko woni firo ɔun. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeɔbe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hiibe wondi e jom jomba? Nalaaɔe aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɔbe, onsay be hooray. ¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiɔɔo. Ko fii ceelol ngol pooɔay dolokke on, haa wuddere nden burta yaajude. ¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kiɔɔi. Si hinaa ɔun, guri ɔin seekoto, njaram ɔan hibba, bootooji guri ɔin kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowete, ɔi fow ɔi maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo

(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be dñi konguɗi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.» ¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnooɗo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on. ²¹ Ko fii hari on debbo no miiɗoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomɗinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri bent e jamaa on woni e nder jiiɓoldu kon, ²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.

²⁶ Fii ɗun andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbɛ Diɗo

²⁷ Wa ko Iisaa iwata ɗon, bumbɛ diɗo jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbɛ ben hadii mo. Iisaa wi'i be: «Hiɗon sikka miɗo waawi waɗude ɗun?»

Be jaabii mo: «Hiyyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo ɗun woniran on wano gomɗinirdon non.»

³⁰ Gite maɓbe den wunti. Iisaa yamiri be ɗundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.» ³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa waɗani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobojo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobojo mo jinna nangi.

³³ Bay wonii jinnawii ngin raɗaama, mbobojo on wowli. E nder ko jamaa on naldɗi kon, be wi'i: «Haa hande sifa ɗun yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!» ³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kaɗun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji ɗin o woni raɗorde jinnaaji ɗin.»

Fii no Iisaa Yurmiraa Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotoonoo e ca'e den fow e koɗooli ɗin, janna ka nder juulirde maɓbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, jawnda kadi kala nawnaaje e jawbeeli. ³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hiɓe aybi, hiɓe njakkiraa ballo wa baali ɗi alaa ngaynaako. ³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no ɗuudɗi, kono wa'ooɓe ben ɗuudaa. ³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Diɗo

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

¹ Bawto ɗun, Iisaa noddii *sahaabaabe makko ben sappoo e diɗo, o okki be bawgal raɗagol jinnaaji ɗin e sellinɗol kala jaw e kala nawnaare. ² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e diɗo: arano on e maɓbe ko Sim'uunu, jammaaɗo on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on, ³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynooɗo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu, ⁴ e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytotoo mo on.

⁵ Ko hee sappoo e diɗoobe doo Iisaa immini bawto o yamirde be ɗundoo: «Wota on jaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeeɓe ben.

⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjuɗi ɗin. ⁷ E nder yaadu mon ndun, waajooɗon

^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankeɓe ben, si godɗo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewbe toɗɗaabe fii wullugol noddetenoo fii ko wulla mayɗo on.

wonde laamu kammu ngun badike. ⁸ Nawndon jawbe ben, immintinon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radodon jinnaaji din. On hendike dun e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dun, hara on ittinaali hay huunde. ⁹ Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yoododon, ¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e jaametee mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatodon, andee si tawii no woodi don goddo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha. ¹² Nde hidon naata e suudu, salminee. ¹³ Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on. ¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongodi mon din hedaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, jande jaawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹⁶ «Jooni mido immindirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji. ¹⁷ Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe. ¹⁸ On nabete ka yeesobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kambé e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi. ²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on. ²¹ Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ²² Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo jajjike dun haa ka lannoode, o dandoyte. ²³ Kono si on cukkaama e ndee saare doo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'iilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo dun. ²⁵ Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko fejnataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, fejninee dun tumbere jalorma. Ko sownadon kon kadi, ewnee dun ka warjakke. ²⁸ Awa wota on hulu waroobe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawudo mulude wonkii e bandu on ka jahannama. ²⁹ Hinaa seresereji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon. ³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. ³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

³² «Ko dun wadi, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on. ³³ Kono kala yedduido fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddooyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa. ³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira. ³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidudo ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidudo kadi biddo mun gorko maa biddo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an. ³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u ³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hetttoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabudo on haray jabii lan, kala non jabudo lan haray o jabii Nuludo lan on. ⁴¹ Kala jabudo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabudo feewudo sabu on ko feewudo, o hebay mbarjaari feewudo. ⁴² Ka haqiiqa mi

^u 10:38 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

andinii on, kala okkordoo goddoo e koy taalibahoy an ndiyan buubudhan, sabu kun ko taalibahun an, o faadataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den (Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o iwi don, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immiini taalibaabe makko ben ³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddoo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon, ⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, bofooobe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben. ⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fudfdii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata? ⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido conci dimi? Ndaaree, bee borniibe conci dimi no e nder galleeji laamu. ⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo. ¹⁰ Ko oo doo woni mo fii mun windii on, wonde:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burdo fandude on ka laamateeri kammu no buri mo teddude. ¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu. ¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini dun. ¹⁴ Si hidon faalaa jabude dun, ko kanko woni iiliya, on haanunoodo arude. ¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a: ¹⁷ «Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!» ¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o jaamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!» ¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: «On ko reeredudo, yaroowo, weldudo e yantooobe sagalle e junuubanke'en!» Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomdinde den (Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o buri wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon, ²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaa e den ca'e bornii conci heynordii, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii. ²² Ko dun wadi si mi wi'ay on, jande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoyneede edii onon. ²³ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa. ²⁴ Ko dun wadi si mi wi'ay on, jande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoyneede edii ndee saare doo.»

^W 11:6 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomdinde lan ko malaado.» ^Y 11:10 11.10 Mal. 3.1

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko
(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i dɔn, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa dɔn ɓen faamuɓe e ɓee gandidube, feɗɗinandaa dɔn ɓee fayɓe. ²⁶ Hiiyii, ko fii ko dɔn wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bidɗo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bidɗo on e on mo Bidɗo on faalaa mo feɗɗinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on. ²⁹ Jaɓon yankinanagol ko mi fawi on kon, jaɓon janndeeji an dɔn. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e ɓernde, dɔn on heɓay fowtunde fii wonkiiji mon dɔn. ³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden
(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i dɔn, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri ɗande aseweere nden, dɔn ko *ɗalaande fowteteende nden. Tawi taalibaaɓe makko ɓen no woocora cawti dɛn gese, worsa dɛ ɗaama, ko fii hari hiɓe weelaa. ² Bay *Fariisiyaabe ɓen yi'ii dɔn, ɓe wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaaɓe maa ɓen no waɗude ko dagaaki e ɗalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda waɗunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimɓe wondunooɓe e makko ɓen? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay ɓe ɗaami bireediije weɓitaade fii sadaka dɛn, dɛ tawata hinaa kanko, hinaa ɓe o wondunoo ɓen daganinoo ɗaamugol, kono ko *yottinooɓe sadaka ɓen tun daganinoo ɗaamugol dɛ. ⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweje dɛn hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen no bonna Sariya ɗalaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki ɓe? ⁶ Kono mi andinii on, ɓurɗo juulirde mawnde nden no dɔo. ⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^Y Si hiɗon andunoo ko dɔn firi, on felataano yimɓe ɓe bonnaa. ⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom ɗalaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi dɔn, o naatoyi ka nder juulirde maɓɓe. ¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hiɓe faalaa toɗɗude Iisaa, ɓe landii mo, ɓe wi'i: «E hara no dagii ka godɗo ɗawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna? ¹² E ko haa honto non nedɗo hitti ɓuri baalii! Awa no dagii waɗugol ko moyyi ɗande ɗalaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya. ¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ɓen yalti, fewjodi no ɓe warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden eɓɓoore maɓɓe, o iwi dɔn. Buy jokki mo, o sellini ɓe fow. ¹⁶ O yamiri ɓe wota ɓe feɗɗin fii makko, ¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaaɗo an mo mi weltori.

Mi waɗay Ruuhu an on e makko,
o feɗɗinanoya leyyi dɔn peewal ngal.

¹⁹ O yeddondiroytaa e godɗo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.

²⁰ O heloytaa kuɗol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wonɗo e suurude,
haa o folna peewal ngal.

²¹ Onsay leyyi ɗin tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Toojne ɗe O Toojnaa
(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

²² Bawto ɗun be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i. ²³ Tawi ɗun no ɗaldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

²⁴ Bay Fariisiyaabe ben nanii ɗun, be wi'i: «Oo nedɗo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji ɗin tun o woni raɗorde jinnaaji ɗin!»

²⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miiiji, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kaɗun tigi, haray waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa raɗdike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ²⁷ Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni raɗorde jinnaaji ɗin, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni ɗi raɗorde? Ko ɗun waɗi si kambe tigi be ɗaawoyay on. ²⁸ Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni raɗorde jinnaaji ɗin, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²⁹ «Maa ko honno goɗɗo waawirta naatude e nder suudu nedɗo dolnuɗo, mooba keyeeji on ɗin, ado o haɓɓude on nedɗo dolnuɗo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ³⁰ Awa, kala mo aldaa e an haray ko gaɗo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude haray ko saakoowo.

³¹ «Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynuɗo Ruuhu Alla on yaafetaake few. ³² Kala wowluɗo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowluɗo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido ɗoo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Biɓbe Mun
(Luk. 6.43-45)

³³ «Si leggal no moyyi, haray biɓbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray biɓbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree biɓbe mun ben. ³⁴ Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata. ³⁵ Nedɗo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, nedɗo bonɗo on kadi yaltina bonki ka bonki mun. ³⁶ Awa mi andinii on, ɗande ɗaawoore nden yimbe ben hasborte kala konguɗi mehi ɗi be wowlaynoo. ³⁷ Ko fii ko konguɗi maa ɗin ɗaawirtedaa fewuɗo maa bonɗo.»

Fii no Iisaa Tororaa Waɗugol Maande
(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

³⁸ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a waɗan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no ɗaɓɓa maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa. ⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balɗe tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balɗe tati. ⁴¹ Awa kadi ɗande ɗaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu ɗoo no ɗaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, ɗaawoya be sabu kon ko be heɗinoo ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burɗo Yuunusa no ɗoo. ⁴² Nande ɗaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu ɗoo no ɗaawee woo, onsay oo debbo laaminooɗo ndii leydi hikkorndi ka sengo ɗaamo immoyto, ɗaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyɗe, ara heɗitoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burɗo Sulaymaana no ɗoo.

^Z 12:21 12.21 Isa. 42.1-4 ^a 12:40 12.40 Yun. 1.17

⁴³ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ⁴⁴ ngii wi'ay: «Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.» Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama. ⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun dun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko. ⁴⁷ Onsay goddo wi' mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hiibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?» ⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ⁵⁰ Ko fii kala waddo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden jande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu. ² Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duudi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu. ³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modii de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fudi heja sabu dewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka fadi din siqoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modii de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati. ⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka dun. ¹² Ko fii ko marfo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hiibe ndaara, kono be yi'ataa, hiibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa. ¹⁴ Fii ko Alla longinoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

«Pellet hidon nana,
kono on faamataa few.
Pellet hidon ndaara,
kono on yi'ataa few.»

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den,
haa be tuuba, mi sellina be.»^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon din malii ko fii hidii nanude. ¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on. ¹⁹ Nde goddo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bonfo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko.

^b 13:15 13.15 Isa. 6.9-10

Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka d'atal. ²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, d'un no wa'i wa nde god'fo nani daalol ngol, o jaba ngol heja e nder weltaare. ²¹ Kono o alaa d'adi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan. ²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde god'fo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol mod'iraama anndeeji aduna e d'ayniro jawle. ²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde god'fo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gaŋo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun. ²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gaŋo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi. ²⁶ Bay wonii ngawri ndin fud'ii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduu be jom suudu ndun ari, wi'i mo: «Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sanku'fon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: «Ko gaŋo wadi d'un.»

«Onsay kurkaaduu be ben wi'i mo: «Hid'on faalaa yo men yahu men boroya d'un?»

²⁹ «O jaabii be: «Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hid'on bora kenkesama on. ³⁰ Accee di njand'ida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'oo be ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde god'fo yetti, aawi e ngesa mun. ³² Pellet, ko nden buri fan'dude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fudi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hod'a e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal d'oo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya d'un, on lewen wona sabu d'un fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri d'un jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise, ³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi feŋŋina piiji suud'inoodi gila ka fud'foode.»^c

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci d'on jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaa be makko ben hadii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sanku'fo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on. ³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on. ³⁹ Gaŋo sanku'fo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'oo be ben ko ben woni malaa'ikaabe ben. ⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni. ⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginay be ben fow e wad'oo be ko boni ben, ⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e ŋatindiro piiye woni ton. ⁴³ Kono feewu be ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben mabbe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraacde e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudfiido e nder ngesa mo neddo goo arata yi'a suudfa. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo dabbaude lambiri. ⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moobi noone liyyi fow. ⁴⁸ Bay di heewii, di poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi din yettaa wattaa ka miranji, bonfi din bugaa. ⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaafe ben yahoyay sendindira bonbe ben e moyyube ben. ⁵⁰ Be bugoo bonbe ben ka beembal yiite ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii dun fow?»

Be jaabii: «Hiyyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko dun wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidfi.» ⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi don.

Fii no Be Naasirata Ben Yawori Iisaa
(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa don, dun ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun naldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e dii kaawakeeji moyyi iwrani mo? ⁵⁵ E hinaa biddo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'ete Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu? ⁵⁶ E hinaa bandiraafe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto dun fow iwrani mo?» ⁵⁷ Dun hadi be gomdingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵⁸ Laatii o wadaali don kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomdinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa
(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i don, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee. ² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko dun wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo dun ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadi e kaso sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gotoo makko on nun kanko Heroodu, ⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo. ⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hiibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder jalaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu ⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o wafanay mo kala ko o torii mo fewndo don. ⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan doo hoore Yaayaa lootooowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo. ¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso, ¹¹ nde addaa e miran, dun jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabani nde yumma makko. ¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii d̄un, o iwi d̄on e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wuldf̄innde. Jamaa on humpitii d̄un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo. ¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaafo, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe d̄on ben.

¹⁵ Bay niḅḅii, taalibaaḅe ben ḅadii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wuldf̄innde nii, jallal ngal poodf̄ike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodfooli, be d̄abba ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediiḅe jowi e liyyi d̄idi pet men mari doo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan d̄undoo.» ¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji d̄in yo be joodo ka hufo. O yetti bireediiḅe d̄en jowi e liyyi d̄in d̄idi, o ḅanti gite d̄en, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaaḅe ben, taalibaaḅe ben hewtini jamaa on. ²⁰ Fow jaami haa haari. Be moḅiti debbee sappoo e d̄idi tew kunte ko lutti. ²¹ Tawi ben jaamube ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaa.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)

²² Bawto d̄un kisan, Iisaa yamiri taalibaaḅe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gaḅa fewndo o yiltata jamaa on. ²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay niḅḅii, tawi ko kanko tun woni d̄on. ²⁴ Tawi laana kan woḅḅitorii leydi ndin wa palande teemedde, awa kadi morloodde ndiyan d̄an no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e maḅbe, himo seppa ka hoore ndiyan. ²⁶ Bay taalibaaḅe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelul!» E nder kulol maḅbe ngol be sonki.

²⁷ Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

²⁸ Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

²⁹ Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa. ³⁰ Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiid̄i kon, o huli. Tun o fud̄ḅii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohoojo!»

³¹ Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomḅinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

³² Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti. ³³ Wonnoobe ka laana ben sujiani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Biḅḅo Alla!»

³⁴ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata. ³⁵ Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e baḅjeeji d̄on d̄in fow. Be addani mo jawbe ben fow, ³⁶ be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunooḅe mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun d̄in
(Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannooḅe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i: ² «Ko fii hondun taalibaaḅe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hiḅe jaama.»

³ O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla d̄en sabu naamuuji mon d̄in? ⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>^d awa kadi: <on mo huḅi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>^d ⁵ Kono onon, hid̄on wi'a wonde kala wi'ud̄o ben mun maa yumma mun: <mi yed̄ii Alla ko mi nafiraynoo on kon>, ⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on

^d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yaḅ. 5.16 ^d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9

mehindinii daaluyee Alla on sabu namu mon on. ⁷ Ko onon yo faasiqiiɓe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ «Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono ɓerde maɓɓe ɗen no wofɗondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere ɓe woni lan rewude, janndeji ɗi ɓe woni jannude ɗin ko ɗi yimɓe ɓen sinci.»^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i ɓe: «Heɗee, faamon. ¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta neɗɗo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta neɗɗo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ɓen ɓadii mo, wi'i: «Hiɗon andi Fariisiyaabe ɓen mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii ɓe, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, ɓorete. ¹⁴ Tertee ɓe, ko bumbɓe woni ɗowude bumbɓe. Si bundo non ɗowii bundo, ɓe ɗiɗoo non ɓe yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on ɓe alaa faamu? ¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, ɓawto ɗun hawkoyee ka weddii? ¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka ɓernde iwri, e ko ɗun-le tuuninta neɗɗo. ¹⁹ Ko fii, ko e nder ɓernde neɗɗo miijooji bonɗi yaltata, kaɗun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre. ²⁰ Ko ɗun woni ko tuuninta neɗɗo. Kono ɗaamugol hara soodaaki, ɗun tuunintaa neɗɗo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomɗiniri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ɗee ca'e Tiiri e Siduuna. ²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hoɗuɗo ɗon ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohoojo, ɓii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ɓen ɓadii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude ɓaawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjuɗi ɗin tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji ɗin.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji ɗin ɗaamay ko iwata ka taabal jom majji, samaa kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomɗinal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliraɗaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

Fii no Iisaa Namminiri Yimɓe Guluuje Nayo

(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e ɗun, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi ɗon e fello, o joodii. ³⁰ Jamaa moolanaaɗo kadi ɓadii mo, wondude e bofoofe e bumbɓe e layooɓe e pahidube-mbobidi e ɗawɓe goo buy. ɓe wallini ɓen e ley koyɗe makko, o sellini ɓe. ³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidube-mbobidi ɓen wowlii, layooɓe ɓen kadi hettii cellal, bofoofe ɓen yahii, bumbɓe ɓen yi'ii, ɓe ɗalɗi, ɓe mawnini Alla Isra'iilayankeeɓe ɓen.

³² Onsay Iisaa noddi taalibaabe mun ɓen, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balɗe tati hiɓe wondi e an, ɓe alaa ko ɓe ɗaama. Mi faalaaka ɓe yiltude hiɓe weelaa, sakko ɓe lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ɓen wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa ɗoo fow e ndee nokkuure wulɗinnde?»

³⁴ Iisaa landii ɓe, wi'i: «Ko bireeɗiije jelu marɗon?»

ɓe jaabii mo, ɓe wi'i: «Ko bireeɗiije jeeɗiɗi e likkoy tosokoy seeda.»

^e 15:9 15.9 Isa. 29.13

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi. ³⁶ Bay o yettii bireediije den jeediɗi e liyyi ɗin, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on. ³⁷ Fow jaami haa haari, moobitaa debeeje jeediɗi tew ko lutti. ³⁸ Tawi ben jaamuɓe ko be worɓe guluuje nayo, hara rewɓe e fayɓe lintaaka. ³⁹ Bawto ɗun o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben ɓadii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiɗe on wi'ay: «Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.» ³ Bimbi kadi wi'on: «Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji ɓawli.» Hidon waawi faamude fii ko feeɗi ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji ɗin? ⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no ɗaɓɓa maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be ɗon, o yahi.

Fii «Lewen» Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben

(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi. ⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri ɗun, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii ɗun, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ɗun, onon bee fanɗa-gomɗinalbe? Ko fii on yettaali bireedi? ⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worɓe guluuje njowo ɗen, e ko debeeje jelu artirnoɗon ko lutti? ¹⁰ E bireediije den jeediɗi senditananoode worɓe guluuje nayo ɗen, e yeru debeeje ko artirnoɗon ko lutti? ¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!» ¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen waɗeteedo e bireedi.

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal ɗoo, o wi'i: «E wi'i yimɓe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobɓe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynooɗo on, wobɓe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobɓe goo kadi no wi'a ko onon woni Yeremiya maa godɗo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Biɗɗo Alla Wuuruɗo on!» ¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan feɗɗinan-maa ɗun, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu.

¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal. ¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko torɗaɗa ka leydi woo haray torjaama ka kammu, ko jabuɗaɗa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.» ²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa ɗin e Artugol makko ngol

(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere».

²¹ Gila nden ɲande, Iisaa fudɗii hollude taalibaabe mun ɓen wonde ko bee o yaha Yerusalem, o tampinoyee fota immorde e mawɓe ɓen e hooreeɓe *yottinoobe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen, o waree, o immintinoyee ka ɲalaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohoojo, hara ɗun hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto ɓaawo an, yo Ibuliisa, ɓay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miiɗooji maa ɗin hinaa ɗi Alla, kono ko ɗi yimɓe ɓen!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ɓen: «Kala faalaadɗo jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal, g o jokkammi. ²⁵ Kala faalaadɗo dandude ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay ɗan. ²⁶ E ko nafa hondun woodani nedɗo heɓugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun nedɗo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaaɓe mun ɓen, o jonnita mo kala njoddi kuudɗe mun. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wofɓe e mon onon wonɓe ɗoo ɓen, ɓe maayataa ado ɓe yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balɗe jeegoo ɓawto ɗun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi ɓe kamɓe tun e hoore fello toowungo. ² Mbaadi makko ndin waylii yeeso maɓɓe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko ɗin kadi rawniri wa ndaygu. ³ Muusaa e Iiliya feɗɗani ɓe, tawi hiɓe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen ɗoo. Si hidon faalaa toode mi darnay ɗoo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata ɗun, duulere jalbunde tippii buumi ɓe. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo ɗoo ko Biɗɗo an yiɗaado, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kamɓe taalibaabe ɓen ɓe nanii ɗun, ɓe heɓi kulol tiidungol, ɓe suuyi, ɓe sujji. ⁷ Kono Iisaa ɓadii, meemi ɓe, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!» ⁸ Onsay ɓe ɓanti gite ɗen, ɓe tawi ɓe yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko ɓe tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri ɓe, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde mayɓe ɓen woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ɓen landii mo, ɓe wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ɓen wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray, wattitoo fow. ¹² Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono ɓe anditaali mo, ɓe waɗiri mo no ɓe faaliraa non. Ko wano non kadi ɓe tampinirta Bii-Aaden on.» ¹³ Onsay taalibaabe ɓen faami wonde ko fii Yaayaa lootaynooɗo maande tuubuubuyee on o yewti ɓe.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii ɓe hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i: ¹⁵ «Koohoojo, yurminee biɗɗo an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan. ¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ɓen, kono ɓe waawaali mo ɲawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu ɓoyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi muɲɲantoo on? Addanee lan mo ɗoo.» ¹⁸ Iisaa toɗani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii honɗun menen men waawaali raɗaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomɗinal mon ngal fanɗi kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomɗinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: «Iwu ɗool!», ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynoɗon. ²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal
(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juuɗe yimbe ben, ²³ be wara mo, ka jalaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yoɓugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantooɓe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yoɓataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yoɓay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko honɗun sikkuɗaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko fiɓɓe maɓɓe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yoɓugol ɗun fawaaki fiɓɓe ben kan. ²⁷ Kono fii wota en mettin berɗe ben yantooɓe sagalle, yahu ka weendu, bugoɗaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii moɗude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantooɓe fii sagalle men ɗen enen ɗiɗo.»

18

Fii Burɗo Teddude on ka Laamu Kammu
(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i ɗon taalibaabe ben ɓadii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo buri teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddii paykun, o jooɗini kun hakkunde maɓɓe, ³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naataa few ka laamu kammu. ⁴ Ko ɗun waɗi, kala jippinɗo hoore mun, wa'i wa kun paykun ɗoo, o wonay burɗo teddude on ka laamu kammu. ⁵ Awa kadi kala jaɓuɗo paykun wa kun ɗoo, e innde an, haray ko min tigi o jaɓi. ⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu ɗii piiji fegginayɗi. Ko fii bee pegge waɗa, kono bone wonanii on neɗɗo wonɗo sabu haa ɗun waɗi! ⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu ɗe, bugoɗaa ka woɗɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyɗe ɗiɗi maa juuɗe ɗiɗi bugeɗaa ka yiite poomayankeewe. ⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugoɗaa ka woɗɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite ɗiɗi, bugeɗaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii
(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wonɗo ka kammu on. ¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjuɓe ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si goddo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii? ¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii buri diya cappande jeenay e jeenay di majjaali. ¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musiddo maa fawjike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musiddo maa on. ¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa dido, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo naawiroye kongu di seedeebe dido maa tato. ¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomdinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu. ¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si dido e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okkay be dun. ²⁰ Ko fii ka dido maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde mabbe.»

²¹ Onsay Petruusu badii, wi'i mo: «Koohojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musiddo an, si himo fawjaade e an? Ko haa laabi jeedidi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeedidi, kono ko haa cappande jeedidi laabi jeedidi. ²³ Ko dun wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito dun. ²⁴ No on lando fudfornoo, be addani mo goddo joganiido mo ujune kaalisi. ²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e sibbe makko ben e kala ko o joginoo, namaande nden yobee.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohojo, mujjanee lan, mi yobay on fow!» ²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo namaande nden, o acciti mo, o yahi.

²⁸ «Ko on jiyaado yaltata don, o yiidi e dimmoojo makko goo, joganiido mo *dinaruujii teemedere. O nangi mo, o defdi, e hoore himo wi'a: «Yoban ko joganiidaa mi kon!» ²⁹ On dimmoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: «Mujjano lan, mi yobetel!» ³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon. ³¹ Bay dimmoobe makko ben yi'ii kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom mabbe ko wadi kon fow.

³² «Onsay jom mabbe noddii on jiyaado, o wi'i mo: «Ko an, yo jiyaado bondo, mi yaafanike ma namaande maa nden fow, bay a jeejii lan. ³³ An kadi a waawataano yurmeede dimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?» ³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo. ³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musiddo mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii lisaa gaynii din yewtereji, o iwi Jaliilu don, o ari ka seraaji diwal Yahuuda gada Yurdayniwol. ² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be don.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii goddo accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudfoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo, ⁵ o daali: «Ko dun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e

beyngu mun, onsay kambe dɔɔ be wona gooto.»^h ⁶ Dun haray hinaa be dɔɔ hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godɔ sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo waɗan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal waɗi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fuɗɗoode hari hinaa non. ⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godɔ goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedfaabe fun ben tun. ¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wofbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wofbe kadi hara ko ruudii be fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabul!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben toɗani ben. ¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on haɗu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.» ¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on

(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

¹⁶ Godɔ goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani waɗude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hiɗa faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wuju, ¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maaⁱ, yidiraan nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»

²⁰ On suka wi'i mo: «Midɔ waɗude fun fow. E hara ko hondun njakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hiɗa faalaa wonude timmuɗo, yahu yeeyitaa ko marɗaa kon, okkaa miskinbe ben, fun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii din konguɗi, o yahi himo aani, ko fii hari himo alɗi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu. ²⁴ Mi andinii on kadi, no buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii fun, be jalɗi fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedɗanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heyɗintinee, onon jokkunoo be lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e dɔɔ, laamoyon *bolondaaji Isra'iila din sappoo e dɔɔ. ²⁹ Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden, o heboyay ko buri fun laabi teemedere ka aduna doo, o ronoyay kadi

ngurndan poomayankejan dan. ³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltuɗo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiiɗu. ² Be fotti e njoddi, ɗallal kala *dinaruuru. Onsay o immiɗi be ka ngesa makko wiiɗu. ³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i woɓbe ka fottirde, tawi ben alaa waɗude hay huunde. ⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiiɗu, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi. ⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o waɗiri wano non. ⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi woɓbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun ɗallandon ɗoo, hay huunde on alaa waɗude?» ⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiiɗu.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiiɗu mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi maɓbe ndin. Fudɗoraaya yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.» ⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e maɓbe hendii dinaruuru. ¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka heɓay ko ɓuri ɗun. Kono kambe kadi mo bee e maɓbe hendii dinaruuru. ¹¹ Bay be hendike, be ɗurɗurɗi jom galle on, ¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiɓe yangi e nguleendi ɗallal ngal peetu?» ¹³ O jaabii godɗo e maɓbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?» ¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yiɗi an waɗi si miɗo jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon. ¹⁵ E hara mi newnanaaka waɗirgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii miɗo moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heɓoyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e ɗiɗo sera, o wi'i be: ¹⁸ «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede. ¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto ɗun o immintinoyee ka ɗalaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma faybe Zabadii ben e biɓbe mun ben ɓadii Iisaa, be jiccii fii toragol mo. ²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faalaɗaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee biɓbe an ɗoo ɗiɗo jooɗoyo ka laamateeri mon, godɗo on wonira ka ɗaamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii jooɗoyagol ka ɗaamo an maa ka nano an, hinaa min yedɗata ɗun, kono ko Ben an yedɗata ɗun be o eɓɓani fii ɗun ben.»

²⁴ Bay beya taalibaabe sappo nanii ɗun, be seyɗinani ben neene-gootoobe ɗiɗo. ²⁵ Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi hooreeɓe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, awa kadi lambe maɓbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maɓbe. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesojo e hakkunde mon, yo wonu

maccuɗo mon. ²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi ɗuudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe ɗiɗo Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa ɗuududo jokki mo kanko Iisaa. ³⁰ Tawi bumbe ɗiɗo no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koochojo, Bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koochojo, Bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddi be, o wi'i: «Ko hondun faalaɗon yo mi waɗan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koochojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe ɗen. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be ɗadike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, ɗun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko ɗiɗo, ² o wi'i be: «Yahee e ngoo hoɗo wongo yeeso mon ɗoo, on taway ɗon kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton ɗi, addanon mi. ³ Si godɗo aru on e landaade godɗun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koochojo on yani e majji.» Onsay o accay ɗi ara.»

⁴ Dun waɗiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,
himo waɗɗii mbabba,
himo yawi e hoore mbabun keccun,
e hoore bikkun mbabba,
himo heewi newaare.» »^k

⁶ Taalibaabe ɗen yahi, waɗi ko Iisaa yamiri be kon. ⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndaɗɗani mo conci mabbe ɗin e hoore majji, o joodii ɗon. ⁸ Tawi yimbe ɗuudube e nder jamaa on no ndaɗɗanaynoo mo conci mun ɗin ka laawol, wobbe ɗen taya calɗi leɗɗe ɗen, ndaɗɗana mo ka laawol. ⁹ Tawi jamaa hikkornooɗo yeeso e iwtirnooɗo ɗaawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:
«Hosannaa*, yo Bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wonɗo arude e innde Joomiraado on,
darja burɗo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaaɗo Naasirata, ɗun ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyooɗe ɗen ka Juulirde Mawnde
(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o raɗii yeeyaynooɗe ton ɗen fow e soodaynooɗe ɗen. O wayliti taabe waɗaynooɗe sensa-sensita ɗen, e julle yeeyaynooɗe gabooji ɗen, ¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla»,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layooɗe no badaade mo ka juulirde, o sellina be. ¹⁵ Kono bay hooreɗe *yottinooɗe sadaka ɗen e jannoobe fii Sariya on ɗen yi'ii kaawakeeji moyyi ɗi o waɗi ɗin, e ko faybe ɗen ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo Bii Daawuuda», be seytini, ¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiiyii, e hara haa hande on jangaali ɗii konguɗi wonde: «Ko kundule faybe ɗen e muynoobe ɗen hebirtaa mantoore?» »^ɗ

¹⁷ O acci ƙe ɗon, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Huɗiraa
(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa. ¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o ɓadii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i ɗon kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ɓen yi'ii ɗun, ƙe ɗalɗi, ƙe wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii ƙe, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hiɗon gomɗini, hara on sikkitaaki, wonaa ko waɗɗaa e kii yibbehi kon tun waɗɗoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo ɓoro ɗoo, ngo yaha ka baharu, ɗun waɗay. ²² Kala ko landorɗon gomɗinal e nder toragol Alla, on heɓay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto ɗun Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreeƙe yottinoobe sadaka ɓen e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wonɗaa waɗɗude ɗun, e ko e ley kongol hombo wonɗaa?»

²⁴ Iisaa jaabii ƙe, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun. ²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ɓen kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neɗɗanke?»

Kono ƙe wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko honɗun haɗunoo gomɗinen mo? ²⁶ Si en jaabike mo-le ko e neɗɗanke ɗun iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay ƙe jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i ƙe: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun.»

Misal Yettaangal e Biɓbe Ɗiɗo

²⁸ Iisaa wi'i ƙe kadi: «Ko honɗun miijiɗon e ɗunɗoo? Hari godɗo no mari biɓbe ɗiɗo. O wi'i arano on e ɓen: «Biɗɗo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiijnu.» ²⁹ On jaabii mo wi'i: «Mi woniraa!» Bawto ɗun o ninsiti, o yahi ka ngesa. ³⁰ Ben maɓbe ɓadii ɗimmo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Onɗon jaabii wi'i: «Miɗo woniri ɗun, yo baaben!» Kono o yahaali. ³¹ Ko hombo e ɓen ɗiɗo waɗi faale baaba mun on?»

Ɗe jaabii mo, ƙe wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i ƙe: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ɓen e cagaabe ɓen attike on ka *laamu Alla. ³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkuɗon mo gomɗinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ɓen e cagaabe ɓen gomɗini mo. Onon non, ɓen yi'unoobe ɗun, on tuubaano ɓawto ɗun, gomɗinɗon mo.»

Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiijnu
(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

³³ «Heɗee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunooɗo *wiijnu. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiijnu on oyyee, o waɗi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooƙe wiijnu ɓen, o yahi safaari. ³⁴ Bay saa'i sojnitugol wiijnu on hewtii, o immini kurkaadi makko haa e remooƙe wiijnu ɓen fii yo ƙe jonnu ƙe biɓbe wiijnu.

³⁵ «Kono ɓen remooƙe wiijnu hendii ɗin kurkaadi, piyi godɗo on, wari oya, ƙe ferii godɗo goo kaaye. ³⁶ O immini kurkaadi makko goo kadi ɓurbe ɓeya aranun ɗuudude, remooƙe wiijnu ɓen waɗiri ɓenɗon kadi wano non. ³⁷ Ka sakkitorun o immini biɗɗo makko on haa e maɓbe, himo wi'a: «Be teddinay biɗɗo an on.» ³⁸ Kono ɓay remooƙe wiijnu ɓen yi'ii biɗɗo on, ƙe wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, ɗun en hendoto ndondi makko ndin.» ³⁹ Onsay ƙe nangi mo, ƙe naɓi ka ɓaawo tutateeri wiijnu, ƙe wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiijnu ndin ari, ko hondun o waɗata ben remooɓe wiijnu?»

⁴¹ Ben hooreɓe jaabii mo, ɓe wi'i: «O re'iray ben bonɓe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooɓe goo, hara ko jonnitooɓe mo ɓiɓɓe wiijnu ben ka dabbunde.»

⁴² Onsay Iisaa wi'i ɓe: «E hara on jangaali haa hande ko bindi ɗin wi'i kon? Ko fii hiɗi wi'i wonde:

«Hayre nde mahooɓe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu.

Dun ko e Joomiraadɔ on iwri,

ɗun no hawnii e gite men!» ɗ

⁴³ «Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yeɗee jamaa waɗayɗo ko Alla yiɗi kon. ⁴⁴ Awa kala yanuɗo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreɓe yottinooɓe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii ɗen mise, ɓe andi ko fii maɓɓe Iisaa woni wowlude. ⁴⁶ Be woni e ɗaɓɓugol feere no ɓe nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera

(Luk. 14.15-24)

¹ Iisaa yewtiri ɓe kadi misal, o wi'i ɓe: ² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, waɗuɗo caatal fii peera ɓiɗɗo mun. ³ O nuli kurkaadi makko ɗin yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude. ⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: «Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi eɓɓindike fii caate ɗen. Ga'oy an koy e daabeeji an fayuɗi ɗin hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!»

⁵ Kono ɓe foygiti fii ngal caatal, ɓe yahi, oya on ka ngesa mun, godɗo on ka ngeygu mun. ⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi ɗin, tampini, wari. ⁷ Lando on tikki. O immini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittuɓe ko'e, o sunni saare maɓɓe nden. ⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko ɗin: «Caatal ngal fewndike, kono saatinanooɓe ben handaa e mun. ⁹ Jooni, yahee ka ɗate-cele, saatinon kala mo yi'uɗon ton ka caatal!»

¹⁰ Onsay kurkaadi makko ɗin yahi ka ɗate, ɓe mottindiri kala ɓe ɓe tawnoo ton, bonɓe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal waɗata ɗon heewi yimɓe. ¹¹ Bay lando on arii yi'ugol aruɓe tawegol ben, o haynii ɗon godɗo mo ɓornaaki conci peera. ¹² Lando on wi'i mo: «Njaatigi an, ko honno waawirɗaa arude ɗoo, a ɓornaaki conci peera?» On neɗɗo fanki. ¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi ɗin: «Haɓɓee mo juude e koyɗe, bugoɗon mo ka niwre ka ɓuri woɗɗude, ka wullaandu e ɗatindiro ɗiye woni ton!» ¹⁴ Ko fii noddaabe ben no ɗuudi, kono ko seɗɗaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yoɓugol Sagalle

(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

¹⁵ Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no ɓe nangira Iisaa konguɗi makko ɗin. ¹⁶ Be immini e makko taalibaabe maɓɓe ben, e yimɓe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meɗen andi ko on nunduɓe, hiɗon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on ɗenyotaako hay gooto, ko fii on ɓurdindinaa yimɓe ben. ¹⁷ Yeete men jooni ko miiɗon: E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

¹⁸ Kono nde tawnoo Iisaa no andi miiɗooji maɓɓe bonɗi ɗin, o jaabii ɓe, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiiɓe? ¹⁹ Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay ɓe yeeɓani mo *dinaruuru. ²⁰ O landii ɓe, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

²¹ Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»²² Be naldi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

²³ Nden nde tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa,²⁴ be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si goddo maayii, o accaali bibbe, haray mijjiraawo makko on no haani yettude on keynguujo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁵ Tawi no woodunoo hakkunde amen bibbe njeedido. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, mijjan makko roni debbo on. ²⁶ Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa be njeedidoo non be timmi. ²⁷ Bawto mabbe be fow, debbo on kadi maayi. ²⁸ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ³⁰ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli. ³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ben, wonde: ³² «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?» Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben.»

³³ Jamaa hedinoodo on naldi fii janndeeji di Iisaa jannaynoo din.

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ben humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ben, be mot-tondiri. ³⁵ Goddo e mabbe, waawudo fii Sariya on, landii mo fundoo fii ndarndagol mo, o wi'i: ³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde buri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.» ³⁸ Ko fun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden. ³⁹ E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.^{s22.39} ⁴⁰ Ko e dee yamirooje doo didi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be fundoo,⁴² o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden nde hay gooto suusaali landaade mo.

23

Fii no Iisaa Feliri Hoorebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben,² o wi'i: «Ko jannoo be fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on. ³ Awa dootee, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude mabbe den. Ko fii be wowlay, hara

be waɗataa. ⁴ Hiɓe haɓɓa dolle tedduɗe, mettude naɓude, be fawa ɗe e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka ɗe memminirde hay hoore hondu fii wallugol be. ⁵ Kuude mabbe ɗe be waɗata ɗen fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hiɓe yaɗɗa *paaloy bindi mabbe koy^u, be juutina binsanji concu mabbe.^w ⁶ Hiɓe yiɗi ndaɗɗule arane ɗen ka nafagol e saffeeji arani ɗin ka juulirde, ⁷ e hiwreede ka fottirde. Hiɓe yiɗi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.

⁸ Kono onon, wota on waɗu haa noddɗon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe. ⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi doo, ko fii ko gooto woni Ben mon, ɗun-le ko on Wondo ka kammu. ¹⁰ Wota on waɗu haa noddɗon yeesojo, ko fii ko gooto woni Yeesojo mon on, on-le ko *Almasihu on. ¹¹ Yo burɗo tedduɗe on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon. ¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon jatta galleeji keynguube, hiɗon juutina julɗe fii yiingo. Sabu ɗun on heɓoyay jaawooje burɗe sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, waɗon mo biɗɗo jahannama nde laabi ɗiɗi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbɓe ɗowooɓe, wi'a: <Si godɗo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godɗo woondirii kaɗe juulirde mawnde nden, haray ɗun farlike mo.> ¹⁷ Ko onon yo njoofoobe e bumbɓe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kaɗe ɗen e juulirde mawnde labɓinnde kaɗe ɗen nden? ¹⁸ Maadun hiɗon wi'a: Si godɗo woondirii *layyorde nden, haray ɗun hinaa huunde, kono si godɗo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray ɗun farlike mo. ¹⁹ Ko onon yo bumbɓe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labɓinaynde ko sakkaa kon? ²⁰ Awa, kala on woondirɗo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre. ²¹ Awa kadi kala woondirɗo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hoɗuɗo e mayre on. ²² Kala woondirɗo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Jooɗiido e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon ittana naana e suukooran e namaku farilla, hara hiɗon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, ɗun ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko ɗun haanunonɗon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddii kon. ²⁴ Ko onon yo bumbɓe ɗowooɓe, sukkitoobe buubii ka yarata, hara-le on moɗay ngelooba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay ko ɓaawo miranji ɗin tun labɓinton, hara hiɗi heewi miile e angal waawugol hoore mun. ²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbɓe, adee labɓinon taho nder miranji ɗin, fii no ɓaawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon wa'i wa genaale rawninaaɗe fotuɗe e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi. ²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hiɗon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hiɗon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, ɗun ko onon jannooɓe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, ɓay hiɗon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben, ³⁰ hara kadi hiɗon wi'a: <Si tawno meɗen woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e mabbe fii hibbugol yiyan annabaabe ben.> ³¹ Ko nii

wonɔon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on biɓɓe ɓen warunoobe annabaabe ɓen. ³² Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ɓen!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwɗi kuura! Ko honno non daɗirton donkinireede jahannama? ³⁴ Ko ɗun waɗi si miɗo naɓande on annabaabe e faamuɓe e jannoobe, waroyon wobɓe, fempon wobɓe, foccon ɓeya ka juulirde mon, cukkoɗon ɓe gila e saare heɓi e saare, ³⁵ fii yo yiiyan kala feewuɗo hibbaaɗan yantu e hoore mon, ɗun non ko gila e yiiyan Haabiila ɗan, on feewuɗo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo ɓiɗɗo oo wi'eteedo Berekiiya, on mo warunonɗon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden, ³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ɗun fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude ɓee fayɓe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali ɗun! ³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii! ³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa ɗande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wonɗo arude e innde Joomiraado on!» »Y

24

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ɓen ɓadii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden. ² Kono o jaabii ɓe, o wi'i: «On yi'ii ɗun fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttoytaa ɗoo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ɓen ari tawi mo e gundoo, ɓe wi'i mo: «Yeete men, ko honde tuma ɗun waɗoyta, e ko honɗun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on, ⁵ ko fii buy aroyay ɓaarora innde an nden, hara no wi'a ko kaɗun woni *Almasiihu on. Awa ɓen faljinoyay yimɓe ɗuudube. ⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gerejeji. Awa wota on hulu, ko fii bee ɗun waɗa. Kono hinaa ɗon wonata lannoode nden. ⁷ Hareeji kadi waɗoyay hakkunde leyyi ɗin. Laamateeriji ɗin kadi immondirana, nokkeeli goo heegejeji waɗa, kaɗun e dimbande leydi. ⁸ Kono ko ɗun fow wonata fudɗoode sattendeji nanditayɗi e muuseendi ɗata ɗin.

⁹ «Awa ɓe wattoyay on e juude tampinoobe ɓen, ɓe wara on. Leyyi ɗin fow kadi aɗa on sabu innde an nden. ¹⁰ Buy seloyay gomɗinal ngal, ɓe janfondira, ɓe aɗindira. ¹¹ Awa waɗitiibe annaba ɗuudube yaltitoyay, ɓe faljina yimɓe buy. ¹² Sabu ɓeydagol angal peewal ngal, giggol ɗuudube ɗuytoyto, ¹³ kono kala ɗaɗɗiido haa ka lannoode, o dandoyte. ¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun feɗɗinte e aduna on fow, fii no leyyi ɗin fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooY, (haray yo jangoowo on faamu), ¹⁶ onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ɓen dogir ka pelle. ¹⁷ On wonɗo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippaano ko woni kon ka nder suudu. ¹⁸ On wonɗo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁹ E nder ɗen balɗe ɗon, bone wonanay sowiibe ɓen e muyninayɓe ɓen. ²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *ɗalaande fowteteende e mun nden. ²¹ Ko fii onsay satteende mawnde waɗay, nde sifa mun waɗaali gila aduna dawi haa hande, e nde ɓuri mun waɗitataa han kadi. ²² Si tawno ɗen ɗalaade rabbindinanooka, hay gooto daɗataano. Kono sabu suɓaabe ɓen, ɗen ɗalaade rabbindinte.

²³ «Awa si godɗo aru on e wi'oyde wonde: «Almasiihu on no ɗool!» maa «himo ɗaa!», wota on hoolo mo. ²⁴ Ko fii waɗitiibe almasiihu e waɗitiibe annaba feɗɗoyay,

ƒe waɔɔya maandeeji njani e kaawakeeji fii no ƒe faljinira hay subaaƒe ƒen, si no gasaynoo. ²⁵ Awa mi *hiitanike on fii ɔɔn.

²⁶ «Awa si ƒe wi'ii on: «E hino himo ka wulaa», wota on yahu, maa: «Himo ka nder cuuɔɔi», wota on hoolo! ²⁷ Awa ko wano mayande mayirra non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta. ²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje ɔɔn moobotoo.

²⁹ «Kisan ƒawto satteende ɔɔn nɔlaaɔe, «Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode ɔɔn ka kammu kadi yana, ko tiɔɔi kon ka kammu kadi dimboyoo.»^Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feeɔɔnata ka kammu, bolondaaji ɔɔn fow ka hoore leydi fesa, ƒe yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruɔe ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ƒen hito moolanaango *liital, ƒe mooba subaaƒe makko ƒen, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi nɔamo, gila ka kammuuli ɔɔn fuɔɔɔi haa ka ɔɔi haadi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde calɔɔi makki ɔɔn hecciɔɔri, ɔɔi wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon ƒadike. ³³ Ko wano non kadi, no yiiruoɔn ɔɔi piiji fow no waɔɔa woo, haray andee wonde Bii-Aaden on ƒadike ka dambugal. ³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, ɔɔn fow waɔɔay ado nguu jamaanu feyyude. ³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min konguɔɔi an ɔɔn feyyataa.»

*Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)*

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden nɔlaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ƒen ka kammuuli, hinaa hay Biɔɔɔo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden nɔlaande e on saa'i. ³⁷ Ko waɔɔnɔo kon fewndo jamaanu Nuuhu, waɔɔoyay kadi ka nɔlaaɔe ado artugol Bii-Aaden on. ³⁸ Ko fii, e ɔɔe nɔlaaɔe ado waamere nden waɔɔude, hari yimbe ƒen no nɔamaynoo yara, no jomba jombanee, haa nɔande Nuuhu naatunoo ka laana. ³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli ƒe ƒe fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe ɔɔiɔɔo wondube e ngesa woota, goɔɔo e maɔɔe yettete, oya on lotta. ⁴¹ Wano non kadi, rewbe ɔɔiɔɔo wonbe unidude, goɔɔo e maɔɔe yettete, oya on lotta. ⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e nɔlaande honde Joomiraado mon on aroyta. ⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko ɔɔn fusee. ⁴⁴ Ko ɔɔn waɔɔi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

*Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo
(Luk. 12.41-48)*

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun ɔɔn e saa'i haanudo? ⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko ɔɔn fow. ⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: «Jom an neebii araali», ⁴⁹ onsay, o nangana tilfugol ɔɔimmoobe makko ƒen, hara kanko himo nɔama yarida e mandiloobe ƒen, ⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki, ⁵¹ o letta mo lette sattude, o waɔɔa mo ka faasiqiiɔɔe ƒen waɔɔetee ton, ka wullaandu e nɔatindiro nɔiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba. ² Tawi njowo e maɔɔe ko njoofoobe, beya njowo ko faamuɔe. ³ Ko njoofoobe ƒen yettata lampuuji mun ɔɔn, ƒe ronki naɔorde nebban ko ƒe huɔɔbinira ɔɔi,

⁴ kono faamuɓe ɓen kaɓun ardi e lampuuji e tindohoy nebban. ⁵ Nde tawnoo jom jomba neɓii, fow soyyii ɗaanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: «E hino jom jomba! Yaltee fii jaɓɓagol mo!»
⁷ Onsay ɓen jiwɓe immii, ɓe eɓɓindanii lampuuji maɓɓe ɗin. ⁸ Njoofoɓe ɓen wi'i faamuɓe ɓen: «Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen ɗin no e fii ɗaanagol!»
⁹ Faamuɓe ɓen jaabii ɓe, wi'i: «Oo'o, ɗan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyooɓe ɓen.»

¹⁰ «Fewndo ko ɓe yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinooɓe ɓen naatidi e makko ka peera, baafe ɗen ombaa. ¹¹ Bay nettii, ɓeya jiwɓe kadi ari, ɓe wi'i: «Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!» ¹² Kono o jaabii ɓe, o wi'i: «Ka haqiiqa, mi andaa on!» »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ɓalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato

(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neɗɗo fokkituɗo safaari. O noddi kurkaaduube mun, o halfini ɓe jawle makko ɗen. ¹⁵ O jonni godɗo on *talanji jowi, o jonni oya talanji ɗiɗi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko. ¹⁶ Don kisan hendiɗo talanji jowi ɗin yahi gollitiroyi ɗi, o heɓoyi talanji jowi e hoore majji. ¹⁷ Wano non kadi hendiɗo talanji ɗiɗi on, o heɓi e hoore majji talanji ɗiɗi. ¹⁸ Kono hendinooɗo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudɗi jom makko ɗin.

¹⁹ «Bay neɓoyii, jom ɓen kurkaaduube arti. O landitii ɓe ko honno ɓe golliri. ²⁰ Hendinooɗo talanji jowi on ɓadii, o addidi ɗi e talanji jowi goo kadi, o wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi heɓi e hoore majji kon.»
²¹ Jom makko wi'i mo: «A waɗii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo holniɗo. Ko fii a nundii e hoore ko fanɗi, mi waɗete e hoore ko ɗuudɗi. Weltodu e jom maa!»

²² «Hendinooɗo talanji ɗiɗi on kaɓun kadi ɓadii, wi'i: «Koohoojo, on acciranno talanji ɗiɗi, e hino talanji ɗiɗi ko mi heɓi e hoore majji kon.» ²³ Jom makko wi'i mo: «A waɗii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo holniɗo. Ko fii a nundii e hoore ko fanɗi, mi waɗete e hoore ko ɗuudɗi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinooɗo talanru wooturu on kaɓun kadi ɓadii, wi'i: «Koohoojo, ɓay miɗo andunoo ko a neɗɗo sattuɗo fii, soɓitoowo ko a aawaa e wa'oowo ko a sankaa, ²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jaɓu ko jeyɗaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: «Ko an yo jiyaadɗo bonɗo puyɗo! E hiɗa andunoo mi soɓitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa? ²⁷ Awa, hiɗa haanunoo accude mbuudɗi an ɗin e juude gollitirooɓe ɗi ɓen^a, ɗun, nde mi artunoo woo, mi hettayno ɗi mi jeynoo ɗin e hoore tono!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: «Jaɓitee ɗi e juude makko, jonnon ɗi oo jogiiɗo talanji sappo ɗin! ²⁹ Ko fii ko marɗo on ɓeydantee haa ɗuudɗa, kono mo maraa on jaɓitante hay yeru ko o mari kon. ³⁰ Awa, jiyaadɗo fussaaiji on, bugee mo ka niwre ka ɓuri woɗɗude, ka wullaandu e ɓatindiro ɓiye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ɓen fow, o jooɗoyto ka jullere makko laamu darjinnde. ³² Onsay leyyi ɗin fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimɓe ɓen, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i. ³³ O waɗira baali ɗin ka sengo makko ɓaamo, be'i ɗin ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Landɗo on wi'ay wonirɓe ka sengo mun ɓaamo ɓen: «Aree, yo ɓe Ben an barkini! Hendonon ndondi laamateeri eɓɓananoondi on ndin gila ka fuɗɗoode aduna on. ³⁵ Ko fii mi weelano, okkorɗon mi ko mi ɓaama, mi ɗonɗano, okkorɗon mi ko mi yara, mi wonno koɗo, wernuɗon mi, ³⁶ mi holi, holtinɗon mi, mi ɓawi, dankinɗon mi, mi sokaa, ndaarunɗon mi.»

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudɗi e «juude gollitiroowo ɗi on», no firi wallingol ɗi ka «banki».

³⁷ «Onsay feewuɓe ɓen jaaboyto mo, wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka ɗonɗaɗaa, men okkor-maa ko yaraa? ³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a koɗo, men wernu-maa, e ka holuɗaa, men holtin-maa? ³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa nawni, maa hiɗa sokii, men yahi e maa?»

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto ɓe, wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on waɗanii ɗun ɓurɗo fanɗude e musibɓe an ɓen, tawi ko min waɗandon ɗun.»

⁴¹ «Bawto ɗun o wi'a wontirɓe ka nano makko ɓen: «Pottitee lan, yo huɗaabe, yahee ka yiite poomayankeewe eɓɓanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun. ⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi ɗonɗaa, on okkoraali lan mi yara, ⁴³ mi woni koɗo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!»

⁴⁴ «Onsay kamɓe kadi ɓe jaaboyto, ɓe wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa weelaa, maa hiɗa ɗonɗaa, maa ko a koɗo, maa hiɗa holi, maa hiɗa nawni, maa e kaso, men wallaali ma?»

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto ɓe, o wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on waɗanaali ɗun godɗo e ɓee ɓurɓe fanɗude, tawi ko min woni on waɗanaali ɗun!» ⁴⁶ ɓen non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewuɓe ɓen nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreɓe Diina ɓen Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii ɗin yewtereji fow, o wi'i taalibaabe makko ɓen: ² «Hiɗon andi si balɗe ɗiɗi feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden waɗay, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreɓe *yottinoobe sadaka ɓen e mawɓe jamaa on no mooɓondiri ka nder tata yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko oo wi'eteedo Qayaafa. ⁴ ɓe haldi nangirgol Iisaa yoyre, ɓe wara. ⁵ Kono fow e mun ɓe wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu waɗu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunooɗo ɗamajan, ⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa jooɗii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ɓen yi'ii ɗun, ɓe seytini, ɓe wi'i: «Ko honɗun woni nafa ndee bonnere? ⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinɓe ɓen.»

¹⁰ Bay Iisaa andii ɗun, o wi'i ɓe: «Ko honɗun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o waɗanimmi. ¹¹ Miskinɓe ɓen kan, hiɗon wondi e maɓɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo. ¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka ɓandu an, ko fii no mi hebulanora surreede. ¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feɗɗinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo waɗi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godɗo e *sahaabaabe Iisaa ɓen sappoo e ɗiɗo, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreɓe yottinoobe sadaka ɓen, ¹⁵ o wi'i: «Ko honɗun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juuɗe mon?» ɓe limani mo tammaaji cappandɗe tati kaalisi.^b ¹⁶ Gila ontuma himo ɗaɓɓude feere no o wattira Iisaa e juuɗe maɓɓe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12

¹⁷ Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faalaŋon yo men moyyinanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: «Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i maŋbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe maŋbe ben Juldeere Yawtaneede nden.» »

¹⁹ Taalibaabe ben wafoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay niŋŋii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e diŋoobe ben. ²¹ E nder ko be jaamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godŋo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e maŋbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan. ²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotooŋo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on neŋŋo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, ŋun ko janfotooŋo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, ŋunŋoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun waŋforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree. ²⁸ Ko fii ŋun ko yiyan an ŋan nii, yiyan *ahadi hibboyteeŋan ŋan fii yaafuyee junuubaaji duuŋube. ²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biŋbe *wiŋu haa jande mi yaridoyta e mon njaram wiŋu kesan ka laamateeri Baaba an.»

³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden

(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^C ³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddi fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee ŋon Jatsaymaani

(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

³⁶ Bawto ŋun Iisaa yaadi e maŋbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee ŋoo haa mi woŋŋitoo fii toragol.» ³⁷ O naŋori Petruusu e biŋbe Zabadii ben diŋo. Onsay o fuŋŋii hebude annde e sokola, ³⁸ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee ŋoo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeŋa, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waŋu, kono yo faale maa on waŋu.»

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be ŋaanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto? ⁴¹ Hiiree toroŋon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yiŋi waŋugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

⁴² O woŋŋitii be kadi ŋimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on waŋu.» ⁴³ O artoyi kadi, o tawi be ŋaanike, ko fii hari gite maŋbe ŋen teddi. ⁴⁴ O acci be ŋon, o yahi, o woŋŋitii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii ŋin konguŋi.

^C 26:31 26.31 Zak. 13.7

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no wattede e juude junuubanke'en. ⁴⁶ Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa duudufo jogiifo kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on. ⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.» ⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo. ⁵¹ Tun, godfo e wondunooobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun. ⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo don, ko fii yettuibe kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee. ⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan furi koneeli sappoo e didi malaa'ika? ⁵⁴ Kono si dun wadfi, haray ko honno ko bindi din wi'i kon laatorta? Bay ko fi wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujjo arandon? E hin-le nde woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. ⁵⁶ Kono dun fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo don, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hoorebe Diina ben

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Qayaafa, ka jannooobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri don. ⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wofditii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynooobe ben fii andugol ko honno dun wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjooobe ben fow no dabba seedejeji fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo, ⁶⁰ kono be hebaali, fii kala seeditotoobe penaale duuduube arii.

Kono bawto dun yimbe dido ari, ⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurufo on, yeeto men si ko an woni *Almasiihu on, dun ko *Bidfo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore dun mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwrude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun din, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedejeji hondii kadi faalafen? On nanii hoyre makko nden! ⁶⁶ Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wofbe ben bantii mo ⁶⁸ e hoore hiibe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maal!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hidfa wondunoo e Iisaa, oo jeyaafo Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wondaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe don ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaafo Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo neddo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe don ben hadii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a goddo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo!» Tun, ndontoori ndin yoggi. ⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa. ² Bay wonii be habbii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, dun ko hooreejo diwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi din ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka mawbe ben, ⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e dun? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi din ka nder *juulirde mawnde, o iwi don, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi din, be wi'i: «Dagaaki ka di watee ka marirde laabunde, ko fii ko di coggu yiian.» ⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti din mbuudi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe. ⁸ Ko dun wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiian. ⁹ Ko nii ko annabi Yemiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi din, dun ko mbuudi di *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko din, ¹⁰ be soodii di ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.» ¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toopata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?» ¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dun. Dun njaldini hooreejo diwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo. ¹⁶ Hari hiibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi. ¹⁷ Nde tawnoo hiibe mobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faala don yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?» ¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodii himo jaawude ka jaawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa. ²¹ Onsay hooreejo diwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dido faala don yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

^d 27:10 27:10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo waɗi?»
 Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempel!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun ɓeydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo ɗan! Dun ko onon wonani!»

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toonju mo, yo yiiyan makko ɗan hibbitu e hoore amen, e hoore ɓiɓɓe amen ɓen kadi!»

²⁶ Bawto ɗun, Pilaatu accitani ɓe Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓɓe fii yo o fempe.

Fii no Suufaaɓe ɓen Waɗiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaaɓe hooreejo diiwal ngal naɓi Iisaa ka nder suudu laamu, ɓe mottindiri dental suufaaɓe ɓen fow, ɓe hunditi mo. ²⁸ Be ɓorti mo concii ɗin, ɓe ɓorni mo dolokke boɗeejo. ²⁹ Be sacci katanwol bulle, ɓe waɗi ka hoore makko, ɓe tambini mo kalinwol ka jungo makko jaamo. E hoore ɗun ɓe ari, ɓe jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hiɓe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeɓe!» ³⁰ Be tutti mo, ɓe yetti kalinwol ngol, ɓe tappiri mo ka hoore. ³¹ Bay wonii ɓe gaynii mo waɗude jalnori, ɓe ɓorti mo dolokke on, ɓe ɓorni mo concii makko ɗin, ɓe naɓi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko ɓe yaltata, ɓe fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, ɓe karhi mo naɓugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. ³³ Bay wonii ɓe hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo ɗun ko «Nokkuure Laalagal Hoore», ³⁴ ɓe okkori mo njaram jillaadɗan hahhannde. Kono bay o mettike ɗan, o jabaali yarude. ³⁵ Bay wonii ɓe fempii mo, ɓe sendiri concii makko ɗin urba. ³⁶ E hoore ɗun ɓe joodii ɗon, ɓe ayni mo. ³⁷ Be waɗi ka dow hoore makko bindi ɓangindi fii ko o happiranaa kon, ɗun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.» ³⁸ Tawi wuyɓe ɗiɗo no fempidaa e makko, godɗo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ³⁹ Tawi feyyooɓe ɓen no hoyna mo, hayla hoore, ⁴⁰ hara hiɓe wi'a: «An oo wi'unooɗo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balɗe tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Biɗɗo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal ɗon!»

⁴¹ Tawi hooreɓe yottinooɓe sadaka ɓen e jannooɓe fii Sariya on ɓen e mawɓe ɓen kaɗun kadi no jalaynoo mo, wi'a: ⁴² «O dandii ɓeya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, ɗun en gomɗinay mo. ⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yiɗi mo, ko fii o wi'i ko o 'Biɗɗo Alla!» ⁴⁴ Tawi wuyɓe ɓe o fempidaa ɓen no yennira mo wano non kaɗun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa. ⁴⁶ Telen wa ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiɗi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii honɗun tertaniɗaa mi?)

⁴⁷ Wobɓe e wonnooɓe ɗon ɓen nani ko o wi'i kon, ɓe wi'i: «O noddii Iiliya!» ⁴⁸ Tun, godɗo e maɓɓe dogi, yettoyi linsere, o ɓuɓɓini nde haa nde looppii ndiyan lammudɗan, o waɗi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru. ⁴⁹ Kono ɓeya wi'i: «Accu, ndaaren si Iiliya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiɗi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce ɗiɗi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete ɗen feccii. ⁵² Genaale ɗen udditii, ɓalli yimɓe Alla maayunooɓe

ɗ ^{27:28} ^{27.28} Ko dolokke boɗeejo lando on ɓornotonoo. e ^{27:35} ^{27.35} Zab. 22.19 f ^{27:46} ^{27.46} Zab. 22.2

buy immitii, ⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde bawto immitagol Iisaa, be feeɓani yimbe ɗuudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunooɓe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e waɗude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Biɗɗo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe ɗuudube no ka woɗɗitii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo. ⁵⁶ Tawi no tawdanoo e maɓɓe Mariyama jeyaaɗo Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma ɓiɓɓe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay niɓɓii, aaden alɗuɗo, wi'eteɗo Yuusufu jeyaaɗo Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa. ⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo. ⁵⁹ Bawto ɗun, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasanng'e laaɓuɗo, ⁶⁰ o belnoyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o waɗi ka dambugal qaburu, o yahi. ⁶¹ Tawi Mariyama jeyaaɗo Magaduuna e Mariyama oya no jooɗii ɗon, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden ɓande, ɗun ko ɓande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreɓe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben yaadi ka Pilaatu. ⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balɗe tati feyyii o immitoto. ⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka ɓalaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde mayɓe ben. Dun, nden majjinannde ɗon ɓuray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirɗon woo.» ⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be ɓurta hiɓɓude hayre nden, nota. Be jooɗini ɗon aynooɓe ben.

28

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *ɓalaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, ɗun ko ɓallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaaɗo Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden. ² Tawi dimbannde leydi tiidunde waɗii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraɗo on tippike iwruɗe ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, jooɗike e hoore mayre. ³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi. ⁴ Hakkee ko ben suufaabe aynunooɓe ɗon diwni kulol, be wa'i wa mayɓe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii miɗo andi ko Iisaa fempaaɗo on wondɗon ɗaɓɓitude. ⁶ Awa o alaa ɗoo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo ɗon. ⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde mayɓe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on ɗun.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden heɓa, e hoore hiɓe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru. ⁹ Onsay Iisaa ari fotti e maɓɓe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be ɓadii, be nangi koyɗe makko ɗen, be sujani mo. ¹⁰ Bawto ɗun Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musiɓɓe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifii kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobɓe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreɓe *yottinoobe sadaka ben ko waɗi kon fow. ¹² Bay wonii ben hooreɓe yottinoobe sadaka mottondirii e mawɓe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi ɗuudɗo, ¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno

jemma, wujjiti mo fewndo ko dfaaniɗon. ¹⁴ Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii ɗun, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.» ¹⁵ Onsay suufaaɓe ɓen yetti kaalisi on, ɓe waɗiri wano ɓe wi'iraa non. Kaa haala lolli e hakkunde Yahuudiyankɛɓe ɓen haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feeɗirani Sahaabaɓe ɓen

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaɓe ɓen sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa toɗɗaninoo ɓe. ¹⁷ Bay wonii ɓe yi'ii mo, ɓe sujjani mo. Kono wobbɓe e mabbɓe sikkitii. ¹⁸ Iisaa ɓadii ɓe, wi'iri ɓe nii: «Mi yedfaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi, ¹⁹ awa yahee, waɗon leyyi ɗin fow taalibaɓe, *looton ɓe maande kisiyee e innde Baabaajo on e Biɗɗo on e *Ruuhu Seniido on, ²⁰ waajodon ɓe doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, miɗo wondi e mon ɗande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(*Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28*)

¹ Ko fudfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii. ² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»

³ «Kaa hawa ko hawa ewnotoodo ka wulaa, wi'a:
«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!»^a

⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe. ⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol. ⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata. ⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burdo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun. ⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniido on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(*Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22*)

⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol. ¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidfaado on, mido weltor-maa.»

¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa. ¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude Ben

(*Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15*)

¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on, ¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomdinon Kibaaru Moyyo on!»

¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu mijjiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungoo be. ¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoo be yimbe.» ¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.

¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidfo Zabadii on, e Yuuhanna mijjan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hiibe moyyintina jalaaji mabbe. ²⁰ Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci don ben mabbe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Rafori Jinnawii e nder Nedfo

(*Luk. 4.31-37*)

²¹ Be yahi Kafernahuu. E *jalaande fowteteende nden, don ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol. ²² Ko o jannaynoo kon nal dini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoo be fii Sariya on ben janniraynoo non. ²³ Hawrondiri nedfo no ka juulirde mabbe don mo jinnawii bonngii nangi, on

a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

sonki, wi'i: ²⁴ «Hey ko hondun faalanaɗaa men, an Iisaa oo jeyaaɗo Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min miɗo andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!» ²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɗo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

²⁷ Fow ɗalɗi, landondiri, ɓe wi'i: «Ko hondun woni ɗu'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi ɗin, ɗi ɗoftoo mo!» ²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnu ɓe buy

(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay ɓe yaltii ka juulirde ɗon, kamɓe e Yaaquuba e Yuuhanna, ɓe yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu. ³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnaare nguli-ɓandu. Tun, ɓe wowlani Iisaa fii makko. ³¹ Iisaa ɓadii mo, nangi jungo ngon, immini mo. Nguli-ɓandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol ɓe.

³² Bay niɓɓii, wonii naange ngen mutii, ɓe addani mo ɗawɓe ɓen fow e ɓe jinna nangi ɓen fow. ³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal. ³⁴ O sellini ɗawɓe buy, tampirnooɓe ɗabbeeli nooneji nooneji. O raɗii kadi jinnaaji buy, o salii ɗi wowla, ɓay hari hiɗi andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden ɗande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulɗinnde, o woni e toragol Alla. ³⁶ Onsay Sim'uunu e ɓe o wondunoo ɓen woni e ɗabbitugol mo. ³⁷ Bay wonii ɓe yi'ii mo, ɓe wi'i mo: «Fow no ɗabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii ɓe, o wi'i: «Yahen ka koɗooli kawtirɗi e ɗoo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko ɗun addimmi.» ³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde ɗen, raɗoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo ɗamajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hiɗon yiɗi, hiɗon waawilan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Miɗo yiɗi, laato selluɗo laabaa.» ⁴² Don kisan, ɗamajan ɗan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde, ⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan ɗun hay gooto, kono yahu hollitoyoɗaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko laɓɓinaɗaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo ɗun wonan ɓe seedee.» ⁴⁵ Bay wonii on nedɗo yahii, o woni e wowlugol towna ko waɗi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka ɓaawo ka wulɗini o wonaynoo. Tawi no iwree e cendɗe ɗen fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda ɓawto ɗun, Iisaa arti Kafernahuu, yimɓe ɓen andi wonde himo ka suudu. ² Yimɓe ɗuudube mooɓii ɗon, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta ɓe daaluyee on. ³ Yimɓe nayo rondii maaya-banduujo, addani mo. ⁴ Nde tawnoo ɓe waawataa mo hewtinde Iisaa sabu ɗuudugol jamaa on, ɓe tufi warɗakere nden fewndo ka Iisaa woni ɗon, ɓe tippindini on maaya-banduujo e ɓoggi dimbordɗi ɗin. ⁵ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal maɓɓe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Boobo an, junuubaaji maa ɗin yaafaama.»

⁶ Tawi woɓɓe e jannooɓe fii Sariya on no ɗon, hiɓe miiɗoo ka ɓerɗe maɓɓe: ⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? ɗun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji maɓɓe ɗin. O wi'i ɓe: «Ko honɗun mii-jantodɗon ɗun ka ɓerɗe mon? ⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-ɓanduujjo <junuubaaji maa ɗin yaafaama> e <immo yettaa ɓoggi-dimbordɗi maa ɗin, yahaa>, ko honɗun e ɗii ɗoo ɓuri weebude? ¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna ɗoo fii yaafagol junuubaaji», ¹¹ o wi'i jukkudɗo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa ɓoggi-dimbordɗi maa ɗin, hootaa ka maa.»

¹² On immii ɗon kisan yeeso maɓɓe, o yetti ɓoggi dimbordɗi makko ɗin, o yalti. Sabu ɗun waɗi ɓe fow ɓe haawii, tawi hiɓe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa ɗun!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol ɓe. ¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodɗii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto ɗun, Iisaa joodɗii fii jaamugol ka suudu Lewi, tawi *yantooɓe sagalle ɗuudɗuɓe e junuubankeɓe ɗuudɗuɓe no joodɗi e makko, wondude e taalibaabe makko ɓen, ko fii hari jukkunoɓe mo ɓen no ɗuudɗi. ¹⁶ Bay jannoɓe fii Sariya on, ɓe fedde *Fariisiyaabe ɓen, yi'ii himo jaamida e yantooɓe sagalle ɓen e junuubanke'en, ɓe wi'i taalibaabe makko ɓen: «E ko fii honɗun oo jaamidanta e yantooɓe sagalle ɓen e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii ɗun, o wi'i ɓe: «Hinaa selluɓe ɓen hatonjini e jawndoowo, kono ko jawɓe ɓen. Awa min, wonaa noddugol feewuɓe ɓen mi arani, kono ko junuubankeɓe ɓen.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ɓen e Fariisiyaabe ɓen kaɗun no hoori. ɓe ari, ɓe wi'i Iisaa: «Ko fii honɗun taalibaabe Yaayaa ɓen e ɓe Fariisiyaabe ɓen kaɗun hooranta, hara taalibaabe maa ɓen kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hiɓe wondi e jom jomba? ɓe gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e maɓɓe. ²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe. Onsay e ɗen balɗe ɗon ɓe hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kiɗɗo. ɗun haray kesun ɗun naɓoray fow, wuddere nden ɓurta yaajude. ²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesun e nder bootooji guri kiɗɗi. Si hinaa ɗun, ɗan njaram kesun wonay sabu ko feeri ɗin guri. Onsay njaram ɗan woo, bootooji guri ɗin woo, bona. Kono njaram kesun ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, ɗun ko *jaalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu maɓɓe ndun, tawi taalibaabe makko ɓen no woocora cawti ɗen gese. ²⁴ Fariisiyaabe ɓen wi'i mo: «Ko honɗun ɓee waɗanta ko dagaaki e jaalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda waɗunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o jaama, kanko e yimɓe wondunoɓe e makko ɓen? ²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawɗo sadaka wi'eteeɗo Abiiyaataraa, o jaami bireediije weebitaadɗe fii sadaka ɗen, ɗe tawata ko yottinoɓe sadaka ɓen tun daganinoo jaamugol, o okkori kadi wonduɓe e makko ɓen.»

²⁷ O wi'i ɓe kadi: «Aseweere nden ko fii yimɓe ɓen taganaa, yimɓe ɓen taganaaka fii aseweere nden. ²⁸ Ko ɗun si ko Bii-Aaden on woni jom hay jaalaande fowteteende nden.»

3

*Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo**(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)*

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton. ² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toonude Iisaa, be ayni mo, hiibe ndaara si o jawnday mo e *jalaande fowteteende nden. ³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo daroɗaa ka hakkunde doo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka godɗo waɗa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berɗe mabbe den. O wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto ɗun, Iisaa e taalibaaɗe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaaɗo iwruɗo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda ⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyɗe wonirɗe gaɗa Yurdayniwol den e ɗii barɗeeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunooɗo ko o wonnoo waɗude kon fow ari e makko. ⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaaɗe mun ben yo be ɗabɗan mo laakun fii wota jamaa on biyu mo. ¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe ɗuudube, tampirnoobe jabbegli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo. ¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'ii Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Biɗɗo Alla!» ¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno ɗin jinnaaji, o tentina wota ɗi feɗɗin fii makko.

*Fii no Iisaa Suɓori Sahaabaabe mun ben**(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)*

¹³ Bawto ɗun, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko. ¹⁴ O suɓii sappoo e ɗiɗo, o toɗɗii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo, ¹⁵ wondude e bawgal fii raɗagol jinnaaji ɗin. ¹⁶ Ben sappoo e ɗiɗo, be o toɗɗii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, ¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo ɗun ko «biɗɗe-farɗitere»), ¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiiɗe ben, ¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytotoo mo on.

*Fii no Iisaa Jaabori Toone ɗe O Toonaa**(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)*

²⁰ Bawto ɗun, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaaɗe makko ben be waawataa hay jaamude. ²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii ɗun, be ari nangugol mo, ko fii hari hiibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on, iwruɗe Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji ɗin o woni raɗforde jinnaaji ɗin.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta raɗforde Ibuliisa? ²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude. ²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii. ²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle nedɗo dolnuɗo, o mooba keyeeji on ɗin, ado o habɗude on nedɗo dolnuɗo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji ɗin fow e hoyreeji ɗi be hoynata ɗin, ²⁹ kono kala hoynuɗo *Ruuhu Seniido on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.» ³⁰ Ko Iisaa wi'iri be ɗun, ko bay hiibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

*Fii Beynguure Iisaa nden**(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)*

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootooḅe makko ḅen ari, darii ka yaasi. ḅe immini godḅo ko noddana ḅe mo. ³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, ḅe wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootooḅe mon ḅen no darii ka yaasi, hiḅe ḅaḅḅitude on.»

³³ Iisaa jaabii ḅe, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootooḅe an ḅen?»
³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiiḅe hundi mo ḅen, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootooḅe an ḅen. ³⁵ Ko fii kala waḅuḅo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

*Misal Yettaangal e Remoowo**(Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)*

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moḅinooḅo takko makko on ḅuudi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu. ² O janniri ḅe piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i: ³ «Heḅee, ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka ḅatal, colli ḅin ari modi ḅe. ⁵ Godḅe ḅen yani e hoore kaaye, ka leydi ḅuudaa, ḅe fuḅi heḅa sabu ḅewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, ḅe sumi ḅe yoori sabu angal ka ḅadi ḅin siḅoo. ⁷ Godḅe goo kadi yani ka sooyoore, ḅe fuḅidi e mayre, sooyoore nden modi ḅe, laatii ḅe rimaali few. ⁸ Godḅe goo yani ka leydi moyyiri. De fuḅi, ḅe mawni, ḅe sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore ḅun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, ḅowntunooḅe mo ḅen e *sahaabaabe sappoo e ḅiḅooḅe ḅen woni e landagol mo firo ḅee mise. ¹¹ O wi'i ḅe: «Onon on yeḅaama gundoo *laamu Alla ngun, kono ḅee ka yaasi, ḅe wowlirante fow mise, ¹² fii yo ḅe ndaaru, hara ḅe yi'ataa, yo ḅe nanu, hara ḅe faamataa, fii wota ḅe tuubu, junuubaaji maḅḅe ḅin yaafee.»^b

¹³ O wi'i ḅe kadi: «On faamaali ngal misal ḅoo? Ko honno non faamiroyton ḅeya mise fow? ¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, ḅun ko daalol ngol. ¹⁵ Wobḅe no wa'i wa nde awdi sankaa ka ḅatal ka daalol ngol sankaa ḅon. ḅe nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e maḅḅe ngol. ¹⁶ Wobḅe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde ḅe nani daalol ngol, ḅe jaba ngol heḅa e nder weltaare. ¹⁷ Kono ḅe alaa ḅadi, ko fii hinaa ḅe tabituḅe. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol maḅḅe daalol ngol, ḅe tertoto kisan. ¹⁸ Wobḅe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ḅen woni nanooḅe daalol ngol, ¹⁹ kono ngol ronka rimude e maḅḅe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e ḅayniro jawle e faaleeji ngurndan goo. ²⁰ Beya ḅen non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ḅen woni nanooḅe daalol ngol, jaba, ngol rima e maḅḅe, wobḅe goo laabi cappande tati, wobḅe goo laabi cappande jeegoo, beya ḅen laabi teemedere.»

*Misal Yettaangal e Lampu**(Luk. 8.16-18)*

²¹ O wi'i ḅe kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii waḅetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene? ²² Ko fii alaa ko suudii ko feḅpataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitorta ko feḅjugol. ²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

²⁴ O wi'i ḅe kadi: «Wattanee yiila e ko heḅotodon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon, ḅeyditanedon kadi. ²⁵ Ko fii ko mardo ḅeydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Eḅḅindiriraa e Awdi

²⁶ O wi'i ḅe kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde neḅḅo yetti awdi, sanki ka leydi. ²⁷ Woni o ḅaanii woo, o ḅaanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fuḅay, njandfa, hara ko no o andiraa. ²⁸ Leydi ndin fuḅinanay hoore mun, ndi adora puḅol ngol, hikka cawtol

^b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

ngol, si gabbe den kadi moyy'inoo moyya ka cawtol. ²⁹ No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene
(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten dun? ³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko buri fandude e ko aawetee kon fow ka leydi. ³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njandfa, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wadfa caldi njani haa ka tawata colli din ka weeyo waaway hodude ka ley dowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde. ³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

³⁵ Nden jande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gada.» ³⁶ Be acciti jamaa on, be nafori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laade goo dowti be. ³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan. ³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi. ⁴⁰ E hoore dun o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoo be Didfo Selliniraa
(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, dun ko e ndii leydi bee Gadariyankoo be. ² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko. ³ Tawi ka on mari hodo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje. ⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo dahude. ⁵ Tawi jemma e jalorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko, ⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadaa lan, an oo *Bidfo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!» ⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo nedfo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

On jaabii: «Ko «Konu», ko fii meden duudfi!» ¹⁰ Awa kadi hidfi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don. ¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidfi wi'a: «Nawru men e dii koseji fii no men naatira e nder majji!»

¹³ O newnani di dun. Jinnaaji din yalti e on nedfo, di naati e nder din koseji. Onsay koseji din giddi ka falo, di noyiii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii dun ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. ¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli. ¹⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseji din kon. ¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi maabe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda.

¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, dun ko ka sibbe maa

ben, fillitanodaa be ko Joomiraaɗo on waɗan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.»²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa waɗani mo kon fow. Hediiɓe mo ben fow ɗaldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gaɗa, jamaa moolanaaɗo ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu. ²² Tun godɗo e hooreeɓe juulirde nden wi'eteedɗo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyɗe makko. ²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Biɗɗo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon ɗen e makko fii no o daɗira, o wuura.»²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa ɗuudɗo jokki mo, bittiri mo cende ɗen fow. ²⁵ Tawi kadi debbo no ɗon, hebii duubi sappoo e ɗiɗi himo soncaade. ²⁶ Tawi o tampii fota e juude ɗawndooɓe ɗuudɗe, awa kadi o ittii ko o jogii fow, ɗun nafaali huunde, kono ɗaw ngun ɓurtu. ²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri ɗaawo Iisaa, o meemi dolokke makko on, ²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miiɗoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko ɗin, mi ndikkay.»²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka ɗandu makko wonde o ndikkii ɗaw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godɗun. O yeyyi'tii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an ɗin?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hiɗon maaka «ko hombo meemi lan?» »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u waɗuɗo ɗun on. ³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyɗe Iisaa, o wowlani mo goonga on fow. ³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore ɓuttu, sellaa ɗaw ngu wondudaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata ɗun, wobbɓe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii honɗun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono ɗay Iisaa nanii ɗun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto ɗowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on. ³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jiiɓoldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidii kon. ³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko honɗun woni nduu jiiɓoldu e ɗii gondii? Ko fii jiwo on maayaali, o ɗaani.»⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e ɗowtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni ɗon. ⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo ɗun: «Mi wi'ii ma: «Jiwo, immo!» »)⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e ɗiɗi. Kaawee mawɗo hebi be. ⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu ɗun. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o ɗaama.

6

Fii no be Naasirata ben Salori Gomɗinde Iisaa

(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)

¹ Onsay Iisaa iwi ɗon, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ² Bay wonii *ɗalaande fowteteende nden hewtii, ɗun ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi ɗuudɗe no hedotonoo mo. Be ɗaldi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa ɗii kaawakeeji moyyi woni waɗirde e juude makko?»³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni biɗɗo Mariyama on? E hara neene-gootooɓe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraabe makko ben no wondi e men ɗoo?» Dun haɗi be gomɗingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵ Laatii o waawaali waɗude ɗon kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnube goo, sellina be. ⁶ Kono o njaldi sabu angal gomɗinal mabbe ngal. O jindi e koɗooli hunduɗi ɗon ɗin, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Diɗo
(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddi sappoo e diɗoobe ben, o woni be e imminirgol diɗo diɗo e hoore jonnugol be bawgal raɗagol jinnaaji ɗin. ⁸ E hoore ɗun, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yooɓoo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudɗi. ⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto paɗe, kono wota on ɓorno dolokkaaji diɗi.» ¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoyɗon e mun, weeree ɗon haa nde hiɗon iwa e nden nokkuure woo. ¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, heɗii on, nde hiɗon yalta ɗon woo, honkee mbullaari teppe mon ɗen fii yo ɗun wonan be seede e ɗa mabbe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu. ¹³ Tawi hiɓe raɗoo jinnaaji ɗuudɗuɗi, juura nebbe e jawbe ɗuudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden
(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii ɗun. E hoore ɗun tawi innde Iisaa nden lollii, hiɓe wi'a: «Yaayaa lootaynooɗo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko ɗun waɗi si himo mari bawgal waɗugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa godɗo e annabaabe hiɓbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii ɗun, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi waɗi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o waɗii e kaso, sabu oo debbo wi'eteedɗo Heroodiyya mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu, ¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on. ¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedɗo Heroodiyya no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali, ²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neɗɗo feewuɗo laabuɗo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yiɗunoo heɗagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotonon fota.

²¹ Kono jande goo kanko Heroodiyya o heɓi sabu weebandɗo mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu waɗani be o lammini ben e hooreeɓe suufaabe makko ben e hooreeɓe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol. ²² E nder ɗun, jiwo Heroodiyya on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faalaɗaa, mi waɗante.» ²³ O waɗani mo ndee woondoore ɗoo, o wi'i: «Kala ko toriɗaa mi, mi waɗante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko honɗun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Miɗo faalaa yo a jonnann ɗoo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko ɗen, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade. ²⁷ O immini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso, ²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonnii jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun. ²⁹ Bay wonii ɗun andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

³⁰ Sahaabaabe* ñen mottondiri takko Iisaa, ñe sifanii mo ko ñe waɗi kon fow e ko ñe janni kon. ³¹ Onsay o wi'i ñe: «Aree ka weddii, hara ko ka wulɗini, fowtoɗon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no waɗa yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ñen alaa hay feere no ñe ñaamira.

³² Onsay kambe tun ñe bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulɗinnde. ³³ Buy yi'i hiibe yaha, anditi ñe. Yimbe ñen ka ca'e fow dogi, aditoyii ñe ka ñe yahaynoo ton. ³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa ɗuudɗo, o yurmaa ñe, ko fii hari hiibe wa'i wa baali ɗi alaa ngaynaako. Onsay o woni ñe e jannugol piiji ɗuudɗi.

³⁵ Nde tawnoo ñallal ngal poodike, taalibaabe makko ñen ñadii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulɗinnde, awa kadi ñallal ngal poodike. ³⁶ Accitee ñe, ñe yaha ka fulawaaji e ka koɗooli kawtirɗi e ɗoo, ñe ɗabbɗoya ko ñe ñaama.»

³⁷ Iisaa jaabii ñe wi'i: «Onon tigi okkoree ñe ko ñe ñaama.»

Kono ñe wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruuji teemedɗe ɗiɗi, men okkora ñe ko ñe ñaama?»

³⁸ Onsay o jaabii ñe, o wi'i: «Ko bireediije jelu marɗon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, ñe humpitoyii, ñe ari, ñe wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi ɗiɗi.»

³⁹ Onsay o yamiri ñe yo ñe jodɗinir ñe fow mojobe mojobe ka hoore huɗo hecco. ⁴⁰ Be jodɗiniri ñe saffeeji saffeeji, ɗi yimbe teemedere, e ɗi yimbe cappande njowo. ⁴¹ O yetti bireediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o ñanti gite ɗen, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ñen ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi ɗin e hakkunde fow. ⁴² Fow ñaami haa haari. ⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi tew kunte bireedi e liyyi. ⁴⁴ Ben ñaamunooɓe on bireedi hari ko ñe worbe guluuje njowo.

*Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)*

⁴⁵ Bawto ɗun kisan, o yamiri taalibaabe makko ñen yo ñe bako ka laana, ñe hikkoo yeeso makko, ñe lumba gaɗa, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon. ⁴⁶ Bay o waynondirii e maɓbe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay niɓɓii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi. ⁴⁸ O andi hiibe e nder satteende fota e nder awy'ingol laakun kun, ko fii hari hiibe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maɓbe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa ñe feyyitaade. ⁴⁹ Bay taalibaabe ñen yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, ñe sikki ko mbeelu, ñe sonki, ⁵⁰ ko fii hari ñe fow ñe yi'ii mo, ñe hulii.

Iisaa wi'i ñe kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!» ⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓbe, hendu ndun deyyiti. Be fow ñe ɗalɗi fota, ⁵² ko fii hari ñe faamaali kaawake moyyo waɗuɗo on ka bireediije, ñay hari ñerɗe maɓbe ɗen no uddi.

⁵³ Bay ñe gaynii lumbude weendu ndun, ñe hewtii Jaani-Saarata, ñe saani laana kan. ⁵⁴ Bay ñe tippike ka laana, yimbe ñen anditi kisan Iisaa. ⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, ñe woni e addangol mo nawnuɓe e hoore ɓoggi-dimbordɗi, kala ka andanoo himo ɗon. ⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka koɗooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, ñe addayno nawnuɓe ñen ka fottirɗe, ñe jeeja mo yo o newnan ñe tun ñe meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ñen fow ndikki.

7

*Fii Fariisiyaabe ñen e Aadaaji mun ɗin
(Mat. 15.1-9)*

¹ Onsay *Fariisiyaabe ñen e wobbe e jannooɓe fii Sariya on, iwrunooɓe Yerusalaa, moobii takko Iisaa. ² Be yi'i wobbe e taalibaabe makko ñen no ñaamira juude tuunude, e maanaa ɗe soodaaka. ³ (Tawi-le Fariisiyaabe ñen e *Yahuudiyankeɓe ñen fow ñaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hiibe jogitinoo naamuuji mawbe maɓbe ñen.

⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be ɲaamiino woo nde be labɓinii. Hiɓe joginoo kadi naamuuji buy ɗi be waɗaynoo, wano lawyugol jarɗukoy koy e payande ɗen e miranji ɗin.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ɓen e jannooɓe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, ɓe wi'i: «Ko honɗun haɗi taalibaabe maa ɓen jokka naamuuji mawɓe ɓen? E ko fii honɗun ɓe ɲaamata, hara ɓe soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii ɓe wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiiɓe, wano windori non:

«Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono ɓerɗe mabɓe ɗen no woɗɗondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere ɓe woni lan rewude,
janndeeji ɗi ɓe woni jannude ɗin
ko ɗi yimɓe ɓen sinci.»^C

⁸ «Hiɗon tertaade yamirooje Alla ɗen, jogitoo naamuuji yimɓe ɓen.»

⁹ O ɓeyditi, o wi'i: «Hiɗon bugitoo few yamirooje Alla ɗen fii huutorgol naamuuji mon ɗin, ¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: «Teddin yumma maa e ben maa», awa kadi: «on mo huɗi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.» ¹¹ Kono onon hiɗon wi'a godɗo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: «Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.»

¹² E nder wi'ugol mon ɗun, on accataa ontigi waɗana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi. ¹³ Ko nii wonɗon mehindinirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hiɗon waɗa kadi piiji ɗuudufi goo nandufi e mun!»

Fii ko Tuuninta Nedɗo kon
(Mat. 15.10-20)

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i ɓe: «Heɗee lan on fow, faamon. ¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e nedɗo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nedɗo kon tuuninta mo. ¹⁶ Mo no mari noppi nanirɗi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka woɗɗitii jamaa on, taalibaabe makko ɓen landii mo fii ngal misal. ¹⁸ O wi'i ɓe: «E jaka, onon kadi ko on ɓe alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nedɗo, waawaynde tuuninde mo? ¹⁹ Ko fii ɗun naatataa ka ɓernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, ɗun yaltinoyee ka ɓaawo.» (Tawi ko o wi'i ɗon ko wonde ɲaameteji ɗin fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nedɗo kon woni ko tuuninta mo, ²¹ ko fii, ko e nder ɓernde nedɗo miijooji bonɗi yaltata, kaɲun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e ²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiiɓaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal. ²³ Dii piiji bonɗi fow ko yaltayɗi e nder nedɗo, tuunina mo.»

Fii no Gomɗinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri
(Mat. 15.21-28)

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati ɗon e suudu, tawi o yiɗaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade, ²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi biɗɗo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyɗe makko. ²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankoo, mo iwidi mun woni Fenisii, ɗun ko e nder Sirii. O torii mo raɗanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho fayɓe ɓen haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji ɗin.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji wonɗi ka ley taabal ɗin ɲaamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi biɗɗo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufufo-Mbobidfi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu. ³² Be addani mo pahidufufo-mbobidfi, be jeeji mo *fawugol juude den e hoore on, sellina mo. ³³ O nabi mo sera, ka woɗɗitii jamaa on, o ukki kolli makko ɗin ka nder noppi nawnufo on, o tutti, o meemini ɗenngal on ngal. ³⁴ Onsay o ɓanti gite makko ɗen, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!») ³⁵ Tun kisan noppi makko ɗin udditii, ɗenngal makko ngal kadi ɓowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan ɗun hay gooto, kono, ko no o haɗirnoo be woo, be ɓurtiraynoo lollinirde. ³⁷ Be woni e nder ɗalaw tiidufufo, be wi'i: «Ko o waɗata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidufufo ɓen, o wowlina kadi mbobidufufo ɓen!»

8

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo**(Mat. 15.32-39)*

¹ E ɗen balɗe ɗon, nde tawnoo jamaa moolanaaɗo kadi no ɗon, awa kadi alaa ko be ɗaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ɓen, o wi'i: ² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balɗe tati hiibe wondi e an, be alaa ko be ɗaama. ³ Si mi yiltii be ka maɓbe hiibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e maɓbe ko ka woɗɗi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ɓen jaabii mo, wi'i: «Ko honto men heɓata bireedi e ndee nokkuure wulɗinnde ko haarata ɓee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu marɗon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko ɗe jeeɗidfi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on jooɗagol ka leydi, o yetti bireediije ɗen jeeɗidfi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ɓen fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini. ⁷ Tawi hiibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be. ⁸ Be ɗaami haa be haari, mooɓitaa debeeje jeeɗidfi tew ko luttii. ⁹ Tawi ɓen ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto ɗun Iisaa yilti be. ¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ɓen e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

*Fii no Iisaa Torora Hollugol Maande**(Mat. 16.1-4)*

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ɓen ari, fuɗɗii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii honɗun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaa maande.» ¹³ Onsay o acci be ɗon, o bakii kadi e laana fii lumbugol gada.

*Fii «Lewen» Fariisiyaabe ɓen e mo Heroodu Lando on**(Mat. 16.5-12)*

¹⁴ Laatii taalibaabe ɓen yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana. ¹⁵ Iisaa yamiri be ɗundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ɓen e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ɓen wi'indiri: «Ko o wi'iri ɗun, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii honɗun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara ɓerɗe mon ɗen sattii? ¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa? ¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije ɗen jowi fii yimbe ɓen guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewuɗe tew kunte bireedi artirnoɗon?»

Be jaabii mo: «Ko ɗe sappoo e ɗidfi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije ɗen jeeɗidfi fii yimbe ɓen guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnoɗon?»

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

Be jaabii: «Ko de jeediidi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto fun be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo. ²³ Onsay o jogii jungo bundo on, o nabi mo ka baawo hodo. O wadi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude godfun?»

²⁴ O banti gite den, o wi'i: «Midfo haccaade yimbe, kono midfo yiirude be wa ledde wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi. ²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodo.»

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e kodooli Seezariya-Filiipu din, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wofbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wofbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wofbe goo kadi no wi'a ko on goddo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'ufon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

Fii Tampereji Iisaa din e Artugol makko ngol

(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)

³¹ Onsay o fudfii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hoorebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinooyee ka jalaande tammere. ³² Tawi ko no laabiri o yewtata dii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii mijooji maa din hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal, o jokkammi. ³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan. ³⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? ³⁷ Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin? ³⁸ Awa kadi, kala hersirfo lan, hersiri kongufo an din e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wofbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

² Balde jeegoo bawto fun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, ³ concii makko din jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non. ⁴ Iiliya e Muusaa feenani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

cf 8:34 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen dfoo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» ⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo dfoo ko Bid'fo an yid'faado. Hed'itee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde fon, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo. ¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde mabbe, hiibe wi'a: «Ko hondun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹² O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee? ¹³ Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be wadiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo

(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay be hewtitii takko taalibaabe ben, be yi'i jamaa duudufo e jannoobe fii Sariya on takko mabbe no yeddondira e mabbe. ¹⁵ No jamaa on yiirunoo Iisaa, be naldi fota, be dogi fii hiwroyagol mo. ¹⁶ Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e mabbe?»

¹⁷ Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo bid'fo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi. ¹⁸ Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o natindira jiiye den, o yooraa ken. Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mup'antoo on? Addanee lan mo dfoo.»

²⁰ Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda. ²¹ Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma fun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko. ²² Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi god'fun, yurmee men, wallon men!»

²³ Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'ud'faa si mido waawi! Fow no newanii gomdindo!»

²⁴ Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Mido gomdini! Kono wallitee lan ko fii gomdinal an ngal no njakkanimmi!»

²⁵ Bay Iisaa yi'ii jamaa on no dogaa, ara e mabbe, onsay o tohani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

²⁶ Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa duudufo be wi'i: «Kun maayii!» ²⁷ Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

²⁸ Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali rad'faade ngii jinnawii?»

²⁹ O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

³⁰ Onsay be iwi fon, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni, ³¹ ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ben, o wi'a be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, be wara mo. Balde tati bawto maygol makko, o immitoo.» ³² Kono hari taalibaabe ben alaa faamude din kongodi, awa kadi be huli landitagol mo di.

Fii Bur'fo Teddude on e Hakkunde Mabbe

(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)

³³ Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore honɗun wonnoɗon yeddondirde ka laawol?» ³⁴ Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo buri teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddi sappoo e ɗiɗooɓe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e ɗi fow, kurkaadu fow.» ³⁶ Onsay o yetti paykun, o jooɗini kun hakkunde maɓɓe. Bay o hirbiki kun, o wi'i be: ³⁷ «Kala jabuɗo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabuɗo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuluɗo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun bay o wonda e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii hay gooto waawataa waɗude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan bawto ɗun, wowlammi ko boni. ⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gaɗo men, haray ko giɗo men. ⁴¹ Awa kadi, kala okkorɗo on ndiyan yareteeɗan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o faɗataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu. ⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggoɗaa, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude ɗiɗi yahaa ka jahannama, ka yiite nge ɗaanotaako. ⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggoɗaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyɗe ɗiɗi, bugeɗaa ka jahannama. ⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggoɗaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite ɗiɗi, bugeɗaa ka jahannama ⁴⁸ ka gildi maɓɓe ɗin maayataa ɗon e ka yiite ngen ɗaanotaako ɗon.

⁴⁹ «Ko fii kala nedɗo lensinirte yiite. ⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Waɗee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirɓe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi ɗon, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gaɗa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo ɓadii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godɗo accitugol ɓeyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko honɗun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi waɗangol ɓeyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon ɓernde ngal waɗi si Muusaa windani on nden yamiroore. ⁶ Kono ka fuɗɗoode, Alla tagii be, o waɗi be gorko e debbo.

⁷ «Ko ɗun waɗi si gorko selay ben mun e yumma mun,

humoo e ɓeyngu mun,

⁸ onsay kambɓe ɗiɗo be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be ɗiɗo hande kadi, kono ko gooto. ⁹ Awa wota godɗo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii ɗun. ¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo ɓeyngu mun, yetti godɗo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko. ¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godɗo, haray on debbo kadi jeenii.»

^e 10:8 10.8 Fuɗ. 2.24

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy
(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaaŋe ben torani ben. ¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii d̄fun, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.» ¹⁶ Bawto d̄fun o hirbii paykoy koy, o *fawi juuɗe makko d̄en e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Alɗuɗo on
(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay godɗo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko honɗun mi haani waɗude fii yo mi heɓoy *ngurndan poomayankejan d̄an?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii honɗun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ¹⁹ Hiɗa andi yamirooje d̄en: d̄un ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wuju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddiinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, miɗo waɗude d̄un fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No ɗakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeyɗaa, okkaa miskiŋe ben, d̄un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.» ²² Bay on nanii d̄in konguɗi, o ɗirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo alɗi fota.

Fii Accuŋe ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaaŋe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaaŋe ben ɗalɗi fii d̄in yewtereje. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti. ²⁵ No buri weeɗande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaaŋe ben burti ɗalɗude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako neɗɗanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accuɗo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun d̄en sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on, ³⁰ o heɓoyay ko buri d̄un laabi teemedere: cuuɗi e musibbe e bandiraabe e neeniraabe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna ɗoo. Ka aduna aroyoowo o heɓoyay ngurndan poomayankejan. ³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawooŋe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Heɓoyde Iisaa kon
(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hiibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso maŋbe, taalibaaŋe ben ɗalɗi, jukkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e d̄iɗooŋe ben sera, o woni be e yewtugol ko heɓoyta mo kon. ³³ O wi'i be: «Awa hiɗen yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juuɗe hoorebe yottinoobe sadaka ben e jannooŋe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juuɗe be wonaa Yahuudiyanke ben, ³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balɗe tati bawto d̄un o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon
(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

^f 10:19 10.19 Egg. 20.12-16

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, ɗun ko biɓɓe Zabadii ɓen, ɓadii Iisaa, ɓe wi'i mo: «Karamoko'en meɗen faalaa yo on waɗan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i ɓe: «Ko honɗun faalaɗon yo mi waɗan on?»

³⁷ ɓe wi'i mo: «Ko yo on newnan men jooɗoyagol ka laamu mon darjinngu, goɗɗo e amen wonira ka ɗaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i ɓe: «On andaa ko wonɗon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ ɓe jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i ɓe kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden. ⁴⁰ Kono fii jooɗoyagol ka ɗaamo an maa ka nano an, hinaa min yedɗata ɗun: ɗon no yedɗaa ɓe fii mun eɓɓanaa ɓen.»

⁴¹ ɓay ɓeya taalibaabe sappo nanii ɗun, ɓe fudɗii seytinande Yaaquuba e Yuuhanna. ⁴² Onsay Iisaa noddii ɓe, o wi'i: «Hiɗon andi ɓee ɓe jogitorɗen wa hooreeɓe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, awa kadi lamɓe maɓɓe ɓen no feyyintini laamu ngun e hoore maɓɓe. ⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ɓen. Kala faalaadɗo wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ⁴⁴ Awa kadi kala faalaadɗo wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccuɗo fow, ⁴⁵ ko fii ɓii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi ɗuudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo
(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

⁴⁶ Onsay ɓe hewti Yeerikoo. ɓay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ɓen e jamaa ɗuudube on ɓe yaltii ɗon, tawi bundo torotooɗo no wi'ee Bartimaawu, on ko biɗɗo oo wi'eteedɗo Timaawu, no jooɗii ka sera laawol. ⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaadɗo Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, ɓii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube feli mo fii yo o fanku, kono o ɓurti ewnaade, wi'a: «Ko an yo ɓii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

ɓe noddii bundo on, e hoore hiɓe wi'a mo: «Wakkilo, immoɗaa, himo noddude ma!»

⁵⁰ Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko honɗun faalaɗaa yo mi waɗane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giidɗe an ɗen.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomɗinal maa ngal hisinii ma.» ɗon kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ ɓay wonii ɓe ɓadike Yerusalaam haa ɓe hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, ɗun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko ɗiɗo, ² o wi'i ɓe: «Yahee e ngoo hoɗo wongo yeeso mon ɗoo. No naatirɗon e maggo on taway ɗon mbabun kun goɗɗo waɗɗaaki haa hande no humii ɗon. Hunton kun, addon. ³ Si goɗɗo aru on e landaade: «Ko honɗun waɗanton ɗun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohojo on yani e makkun. O artiray kun ko neɓaa.» »

⁴ Onsay ɓe yahi, ɓe tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka ɗatal, ɓe hunti kun. ⁵ Wobɓe e wonnoobe ɗon ɓen wi'i ɓe: «Ko honɗun waɗi si hiɗon huntude mbabun kun?» ⁶ ɓe jaabori no Iisaa wiirunoo ɓe non. Onsay ɓe acci ɓe yahi. ⁷ ɓe addani Iisaa mbabun kun. ɓe ndaɗɗani mo concii maɓɓe ɗin e hoore makkun. Iisaa jooɗii e hoore makkun. ⁸ Yimɓe buy ndaɗɗani mo concii mun ɗin ka laawol, wobɓe calɗi ɗi ɓe saltii ka buruure ɗin. ⁹ Tawi hikkornooɓe yeeso makko ɓen e iwtirnoobe ɓaawo ɓen no ewnaade wi'a:

«*Hosanna!

Yo barki wonan oo wonɗo arude e innde Joomiraaɗo on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude,
ɗun ko nguu laamu ben men Daawuuda!
Darja burɗo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo niɓɓii, o yahi Betanii kanko e sappoo e ɗiɗooɓe ben.

Fii no Iisaa Huɗiri Yibbehi
(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden jande, ko ɓe yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa. ¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wɗɗitii. O yahi ndaarugol si o taway ton godɗun. Bay o ɓadike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe. ¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota godɗo jaaɓu hande kadi ɓiɓɓe maa ben.» Taalibaabe makko ben nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyooɓe Ben ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay ɓe hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e raɗagol yeeyaynooɓe ben e soodaynooɓe ben ka juulirde. O wayliti taabe waɗaynooɓe sensa-sensita ben e julle yeeyaynooɓe gabooji ben. ¹⁶ Tawi o jabataa hay gooto nabora godɗun ka nder dingiral juulirde, ¹⁷ e hoore himo jannaynoo ɓe, wi'a: «Hinaa no windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi ɗin fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuyɓel!»i

¹⁸ Kono ɓay hooreɓe *yottinooɓe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii ɗun, ɓe woni e ɗaɓɓugol feere no ɓe sahinbinira mo. Kono tawi hiɓe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɗalɗidi e ko o jannata kon. ¹⁹ Bay niɓɓii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin
(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko ɓe feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka ɗaɗi. ²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki huɗunɗon kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i ɓe: «Gomɗinee Alla! ²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godɗo wi'u ngoo fello yo ngo ɓoro ɗoo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka ɓernde makko, hara himo gomɗini ko o wi'i kon waɗay, ɗun waɗante mo. ²⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, kala ko landiɗon e nder toragol Alla, hoolee on hendike ɗun, ɗun waɗante on. ²⁵ Nde hiɗon toroo Alla, hara hiɗon seytinani godɗo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondɗo ka kammu on yaaforana on onon kadi bonnereji mon ɗin. ²⁶ Kono si on yaafanaaki ɓe, haray Ben mon Wondɗo ka kammu on kaɗun kadi yaafantaako on bonnereji mon ɗin.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ ɓe yilitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreɓe yottinooɓe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawɓe ben ari e makko. ²⁸ ɓe wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa waɗude ɗun e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa waɗude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun. ³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimɓe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neɗɗanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono ɓe wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko honɗun haɗunoo gomɗinen mo? ³² Si en jaabike mo-le ko e neɗɗanke ɗun iwri.» (E hin-le hiɓe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.) ³³ Onsay ɓe jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i ɓe: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaa ɓe Tutateeri Wiiju
(*Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19*)

¹ Bawto ɗun Iisaa woni kadi yewtirgol ɓe mise, o wi'i ɓe: «Godɗo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o waɗi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ɓen, o yahi safaari. ² Bay saa'i soɗitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ɓen fii yo ɓen jonnann mo ɓiɓɓe wiiju geɓal makko ngal. ³ Kono ɓen hendii mo piyi, ɓe immintini mo juude mehe. ⁴ O immiini kurkaadu makko goo kadi, ɓe piyi onɗon kadi e hoore, ɓe hersini. ⁵ O immiini kadi tammoo, ɓe wari on. E ɗuudufe ɓe o immiinnoo piyaa, wobɓe waraa.

⁶ «Tawi ko ɓiɗɗo makko yiɗaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immiini mo haa e maɓɓe, himo wi'a: «Be teddinay ɓiɗɗo an on.»

⁷ «Kono kamɓe remooɓe wiiju ɓen ɓe haldi: «Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, ɗun ndondi ndin wontanay en!» ⁸ Onsay ɓe nangi mo, ɓe wari, ɓe bugii ka ɓaawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko honɗun jom ndin tutateeri wiiju waɗata ɓen? On aray, re'a ɓen remooɓe wiiju, o jonna tutateeri ndin wobɓe goo.» ¹⁰ Onsay Iisaa wi'i ɓe kadi: «E hara on jangaali ko bindi ɗin wi'i kon? Ko fii hiɗi wi'i wonde: «Hayre nde mahooɓe ɓen hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu.

¹¹ ɗun ko e Joomiraado on iwri,
ɗun no hawnii e gite men!» »j

¹² Bay ɓe faamii wonde ko fii maɓɓe Iisaa waɗani ngal misal, ɓe woni e ɗaɓɓugol feere no ɓe nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on. Onsay ɓe acci mo ɗon, ɓe yahi.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yoɓugol Sagalle
(*Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26*)

¹³ Onsay ɓe immiini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimɓe Heroodu goo fii ko nangira mo konguɗi makko ɗin. ¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meɗen andi ko on nundufe, awa kadi on ɗenyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimɓe ɓen, hiɗon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoɓa lando mawɗo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meɗen haani yoɓude kaa men haanaa yoɓude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal maɓɓe ngal, o jaabii ɓe, o wi'i: «Ko fii honɗun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.» ¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii ɓe wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i ɓe: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be njalɗi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ɓen e Ummutal ngal
(*Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40*)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'uɓe wonde ummutal alaa ɓen, ari landii Iisaa, ɓe wi'i mo: ¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godɗo maayii accii ɓeyngu e ɓaawo ɓiɗɗo, haray miɗɗiraawo on mayɗo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o heɓirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁰ Tawa non ɓen ɓiɓɓe ko ɓe njeedido. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya. ²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujoo, maayii, accaali

jurriya. Tammo on kadi wano non. ²² Tawii hay gooto e ñen njeedidoo akkaali jurriya. Bay feyyii e mañbe ñe fow, debbo on kadi maayii. ²³ Bay hari ñen njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ñen on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii ñe, wi'i: «E hino ko wañi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi ñin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ñen resataa, rewbe ñen kadi resetaake, kono ñe wa'ay wa malaa'ikaabe ñen ka kammuuli. ²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ñen kan e ummutal mañbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?»^k ²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ñen kono ko o Alla wurbe ñen. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude ñen
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Goddo e jannoobe fii Sariya on ñen, bay nanii ko ñe yewtidi kon, o ndarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje ñen fow ko honñun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto, ³⁰ awa kadi yo a yidfir Alla Joomiraado maa on ñernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa ñen fow.»^m ³¹ E hino ko hikki ñon kon: «Yo a yidfir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde ñee mawnude alaa.» »ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlia goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, goddo goo kadi alaa ko wonaa kanko, ³³ yidira mo ñernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun ñen fow, e yidirgol nokondo mun wa hoore mun, ñun no ñuri sadakaaji sunneteedi ñin fow e ñiya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto ñun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnude, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ñen waawiri wi'ude wonde *Almasihu on ko jurriya Daawuuda? ³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i: «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,
haa mi wañi aybe maa ñen ka ley teppe maa.»ⁿ

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duuduudo no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i ñe e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e ñee jannoobe fii Sariya on, ñun ko ñee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, ³⁹ yidi saffawol aranool ngol ka juulirde, yidi ndaddule arane ñen ka nafagol. ⁴⁰ Hiibe jatta galleeji keynguube, hiibe junna julde mañbe fii yiingo. Awa ñen heboyay jaawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on
(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wañaynoobe ton kaalisi ñen. Aldube buy wañi ton kaalisi duuduudi. ⁴² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy ñidoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay. ⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ñen, o wi'i ñe: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujo baaso itti kon no ñuri ko ñeya fow itti kon wañi ka arkawal sadaka. ⁴⁴ Ko fii

ɓeya fow ko ko ɓurtani ɗun kon ɓe waɗi, kono kanko keynguujo on e waasiɗude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o waɗoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godɗo e taalibaaɓe makko ɓen wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaaɗe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa ɗoo ko lancaaka.»

³ Onsay o jooɗoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo, ⁴ ɓe wi'i: «Yeeto men ko honde tuma ɗun waɗoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol ɗun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Reenee fii wota hay gooto faljin on, ⁶ ko fii buy aroyay ɓaarora innde an nden, hara no wi'a ko kaɗun woni *Almasiihu on. Awa ɓen faljinoyay yimɓe ɗuudɗube. ⁷ Awa kadi, nde nanoyɗon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee ɗun waɗa, kono hinaa ɗon wonata lannoode nden. ⁸ Hareeji kadi waɗoyay hakkunde leyyi ɗin. Laamateeriiji ɗin kadi immondirana, dimbande leydi waɗira e nokkeeli goo, heegeeji kadi waɗa. Ko ɗun wonata fudɗoode sattendeeji nanditayɗi e muuseendi ɗata ɗin.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii ɓe naɓoyay on ka ɗaawirdi, ɓe foccoya on ka juulirde, naɓeɗon ka yeesoɓe ɓen e ka lamɓe ɓen sabu an, fii ko wonana ɓe seedee.

¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feɗɗinanee leyyi ɗin fow. ¹¹ Kono tuma ɓe naɓi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinaɗon e on saa'i ɗon kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on. ¹² Ko fii godɗo yettoyay musidɗo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non ɓidɗo mun. Fayɓe ɓen kadi hawtanoyoo mawɓe mun ɓen, ɓe wona sabu haa ɓe waree. ¹³ Fow aɗoyay on sabu innde an nden. Kono mo ɗaɗɗike ɗun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude ɗon woo,ŋ (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodɗube ka diiwal Yahuuda ɓen dogir ka pelle. ¹⁵ On wonɗo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippaano godɗun ka nder suudu. ¹⁶ On wonɗo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁷ E nder ɗen balde ɗon, bone wonanay sowiiɓe ɓen e muyninayɓe ɓen. ¹⁸ Awa toree fii wota ɗun ardu ndungu. ¹⁹ Ko fii satteende waɗay e ɗen ɗalaade nde sifa mun waɗaali haa hande, gila ka fudɗoode aduna mo Alla tagi, e nde ɓuri mun waɗitataa han kadi. ²⁰ Si tawno Joomiraado on rabɓinɗinaano ɗen ɗalaade, hay gooto daɗataano, kono o rabɓinɗinay ɗe sabu suɓaabe ɓe o subii ɓen.

²¹ «Awa si godɗo aru on e wi'oyde wonde: «Almasiihu on no ɗoo!» maa «himo ɗaa!», wota on hoolo mo. ²² Ko fii waɗitiiɓe almasiihu e waɗitiiɓe annaba feɗoyay, ɓe waɗoya maandeeji e kaawakeeji fii no ɓe faljinira hay suɓaabe ɓen, si no gasaynoo.

²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii ɗun fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, ɗun ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

²⁴ «Kono e ɗen ɗalaade, ɓawto nden satteende, «Naange ngen niɓbitay, tawa lewru ndun jalbataa, ²⁵ koode ɗen ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural. ²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ɓen, o mooba suɓaabe

makko ñen gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi ñaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon ñadike. ²⁹ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji no waɗa woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on ñadike ka dambugal. ³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, ñun fow waɗay ado nguu jamaanu feyyude. ³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min konguɗi an ñin feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden ñalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ñen ka kammuuli, hinaa hay Biɗɗo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden ñalaande e on saa'i. ³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata. ³⁴ Dun no wa'i wa neɗɗo wonɗo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ñen golle mun, o yamira wonɗo ka dambugal on aynugol. ³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiɗe, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi. ³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon ñaanii. ³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooree ñe Diina ñen Haldiri Janfagol Iisaa

(*Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53*)

¹ Tawi, si balɗe ɗiɗi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen ɗen waɗay. Tawi hooree ñe yottinoobe sadaka ñen e jannoobe fii Sariya on ñen no ɗaɓɓaynoo ko honno ñe nangirta Iisaa yoyre, ñe wara mo. ² Tawi hiibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu waɗu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(*Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8*)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunooɗo ɗamajan, wa fewndo ko o jooɗii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee «naar». On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Woɓɓe e taalibaabe ñen seytini, ñe wi'indiri: «Ko honɗun woni nafa bonnugol ndii angiri? ⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude ñuri *dinaruuji teemedɗe tati, okken miski ñe ñen!» Onsay ñe feli debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: «Tertee mo! Ko fii honɗun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o waɗanimmi. ⁷ Miski ñe ñen kan, hidon wondi e maɓɓe soono woo, on waaway ñe waɗande ko moyyi nde faalaɗon woo, kono min, on wondataa e an soono woo. ⁸ Kanko debbo on o waɗii ko o waawi kon: o urnii ñandu an ndun ado ndu surreede. ⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feɗɗinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo waɗi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(*Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6*)

¹⁰ Onsay godɗo e *sahaabaabe Iisaa ñen sappoo e ɗiɗo, ñun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooree ñe yottinoobe sadaka ñen, fii no o wattira Iisaa e juude maɓɓe. ¹¹ Be heɗii mo, ñe weltori ɗun, ñe fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e ɗaɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓɓe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(*Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30*)

¹² Ka ñallal aranal Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen ɗen, ñun ko ñande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ñen wi'i mo: «Ko honto faalaɗon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immini dīdo e taalibaaḅe makko ḅen, o wi'i ḅe: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiido loonde ndiyan, on jokkay mo. ¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto ḅe weerata, ḅe nafoda e taalibaaḅe maḅḅe ḅen nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njannu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko ḅon moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaaḅe ḅen yahii, ḅe hewtoyii ka saare, ḅe tawroyi no o haalirannoo ḅe non, ḅe moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay niḅḅii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e dīdoobe ḅen. ¹⁸ Wa fewndo ko ḅe joodfii, hiḅe nafaade, kanko Iisaa o wi'i ḅe: «Ka haqiiqa mi andinii on, godḅo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay ḅe fudḅii aanude fota, mo bee e maḅḅe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii ḅe, o wi'i: «Ko godḅo e onon sappoo e dīdoobe ḅen, ḅun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto. ²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on! Ko ḅurnoo moyyande on nedḅo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko ḅe jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni ḅe, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, ḅundoo ko ḅandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun waḅorkun njaram, o jarni Alla, o jonni ḅe, ḅe fow ḅe yari. ²⁴ O wi'i ḅe kadi: «ḅundoo ko yiiyan an ḅan nii, yiiyan *ahadi hibboyteḅan fii ḅuudḅe. ²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ḅiḅḅe *wiiḅu haa jande mi yaritoyta njaram wiiḅu kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii ḅe beytii beyti Zabuura, ḅe yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden

(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

²⁷ Onsay Iisaa wi'i ḅe: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r ²⁸ Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

²⁹ Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min ḅun wonantaa lan!»

³⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi dīdi, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³¹ Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee ḅon Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

³² Bawto ḅun ḅe yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaaḅe makko ḅen: «Joodḅe ḅoo haa mi toroyoo.» ³³ O naḅori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fudḅii heḅude annde e sokola, ³⁴ o wi'i ḅe: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee ḅoo, hiiren.»

³⁵ O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.» ³⁶ O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hiḅa waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waḅu, kono yo faale maa on waḅu.»

³⁷ O artoyi e taalibaaḅe ḅen, o tawi ḅe ḅaanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a ḅaanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto? ³⁸ Hiiree toroḅon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidfi waḅugol ko moyyi, kono ḅandu ndun no lo'i.»

³⁹ O wodḅitii ḅe kadi ḅimmun, o torii, o fillitii ḅiya konguḅi. ⁴⁰ O artoyi kadi, o tawi ḅe ḅaanike, ko fii hari gite maḅḅe ḅen teddii. Tawi ḅe andaa ko ḅe wi'a mo.

⁴¹ O artoyi tammun, o wi'i ḅe: «E on ḅaani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no watteede e juuḅe junuubanke'en. ⁴² Immee mahen, ko fii wonḅo janfaade lan on ḅadike!»

*Fii no Iisaa Nangiraa**(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)*

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaaɗo e sappoo e ɗiɗooɓe ɓen, hewtidii e jamaa jogiiɗo kaafaaje e bedi, immorde e hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen e mawɓe ɓen.

⁴⁴ Tawi wonɗo mo janfaade on waɗaniino ɓe ndee maande ɗoo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, naɓon, aynon mo fota.» ⁴⁵ Tun o hewti, o ɓadii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo. ⁴⁶ Onsay ɓen yimɓe fawi Iisaa juuɗe, ɓe nangi mo. ⁴⁷ Tun godɗo e wonnoobe ɗon ɓen sorti kaafa mun kan, o soppo kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hiɗon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko nguji arandon? ⁴⁹ E hin-le miɗo wondi e mon ɗande woo ka *juulirde mawnde, miɗo janna, on nangaali lan. Kono ɗun waɗiri fii ko windanoo kon yo laato.» ⁵⁰ Onsay ɓe o wondunoo ɓen fow acci mo ɗon, dogi.

⁵¹ Suka waaniidoo suddaare tun jokki mo, ɓe nangi mo kanko kadi. ⁵² Kono o sortii, o acci ɗon suddaare nden, o dogi, o ɓornaaki.

*Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreeɓe Diina ɓen**(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)*

⁵³ Onsay ɓe naɓi Iisaa ka yottinoowo mawɗo sadaka on, ka hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen e mawɓe ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen fow mottondiri ɗon. ⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri ɓaawo makko ka woɗɗitii haa ka nder tata yottinoowo mawɗo sadaka on, o jooɗodi e aynooɓe ɓen, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen e dental fewjooɓe ɓen fow no ɗaɓɓa seedeji e hoore Iisaa fii no ɓe warira mo, kono laatii ɓe heɓaali. ⁵⁶ Ko fii hari ɗuudube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeji maɓɓe ɗin yaadaa.

⁵⁷ Kono woɓɓe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hiɓe wi'a: ⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juuɗe yimɓe, o darna wonnde goo e nder balɗe tati, nde tawata hinaa darniraande juuɗe yimɓe.» ⁵⁹ Tawi hay e hoore ɗun seede maɓɓe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko ɓee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Biɗɗo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi ʔii-Aaden on no jooɗii ka sengo ɗaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruɗe ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «Ko seedeji honɗi kadi faalaɗen? ⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko honɗun fottanɗon e ɗun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde. ⁶⁵ Woɓɓe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hiɓe wi'a mo: «Hotto!». Aynooɓe ɓen kadi jabɓori mo bante.

*Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa**(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu jooɗii ley ka nder tata, godɗo e rewɓe kurkaaduɓe ka yottinoowo mawɗo sadaka on ari. ⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyiini mo, o wi'i mo: «An kadi, hiɗa wondunoo e Iisaa, oo jeyaadɗo Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko honɗun wonɗaa wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimɓe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduwo ndaari mo, wi'i wonnoobe ɗon ɓen kadi: «Oo ko tawdaaɗo e maɓɓe.» ⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe don ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a goddo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo mo wondon wowlude fii mun!» ⁷² Tun ka dimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi didi, haray a yeddii fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannooebe fii Sariya on ben e dental fewjooebe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu. ² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben no libi tooje duudude e hoore makko.

⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii dee tooje de be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun naldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo.

⁷ Hari goddo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on be itti hoore. ⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreebe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge. ¹¹ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeebe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be burti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow, ¹⁷ be borni mo dolokke boddeejo, s be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol. ¹⁸ E hoore dun, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankeebe!» ¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujinkinanii mo. ²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke boddeejo on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

²¹ Tawi goddo no wi'ee Sim'uunu mo Sireenii no iwaynoo ngesa, rewi don. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. ²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dun ko «Nokkuure Laalagal Hoore». ²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude. ²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri concii makko din urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

^s 15:17 15.17 Ko dolokke boddeejo lando on bornotonoo. ^t 15:24 15.24 Zab. 22.19

²⁵ Wa ko ɓe fempata mo, tawi ko e walluhaa on. ²⁶ Hari ɗunɗoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.» ²⁷ Tawi wuyɓe ɗiɗo no fempidaa e makko, godɗo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ²⁸ Ko nii ko bindi ɗin wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonɓe ɓen.»^u ²⁹ Tawi feyyooɓe ɓen no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unooɗo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balɗe tati, ³⁰ awa dandito an tigi, tippooɗa ka leggal altindiraangal ɗon!»

³¹ Tawi hooreɓe yottinooɓe sadaka ɓen e jannooɓe fii Sariya on ɓen kadi no jalaynoo mo hakkunde maɓɓe, wi'a: «O dandii ɓeya, kono o waawataa dandude hoore makko!» ³² Si ko o *Almasiihu on, ɗun ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, ɗun en gomɗinay mo!» Tawi fempidaaɓe e makko ɓen kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(*Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30*)

³³ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa. ³⁴ Wa fewndo ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidii, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertaniɗa mi?)

³⁵ Wobɓe e wonnooɓe ɗon ɓen nani ko o wi'i kon, ɓe wi'i: «On nanii, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun godɗo e maɓɓe dogi, yettoyi linsere, o ɓuɓɓini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o waɗi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidii, onsay o timmi.

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce ɗiɗi, gila dow haa ley. ³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnooɗo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neɗɗo ko *Biɗɗo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewɓe kadi no ka wodɗitii, no ndaara. Tawi no tawdaa e maɓɓe Mariyama jeyaaɗo Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu. ⁴¹ Tawi ko ɓen jikkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e ɗuudube goo kadi ɓe o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(*Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42*)

⁴² Hawrondiri niɓɓii, tawi ko hebulanagol *ɗalaande fowteteende nden. ⁴³ Onsay oo wi'eteedoo Yuusufu hewti. On ko hooloraadoo goo e ngal dental maɓɓe, on ko jeyaaɗo Raamati, tawi on kaɗun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O heɓi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on. ⁴⁴ Pilaatu ɗalɗi ko tawi o maayii kon. O noddi hooreejo suufaabe ɓen, o landii mo si tawii o maayiino. ⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo ɗun, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on. ⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasannge, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaadoo e fetoo. O talli hayre, o waɗi ka dambugal qaburu. ⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaaɗo Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(*Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10*)

¹ Bay *ɗalaande fowteteende nden feyyii, ɗun ko aseweere nden, Mariyama jeyaaɗo Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko ɓe fulla e furee Iisaa on. ² E alat, ɗun ko ɗallal aranal e nder yontere nden, ɓen rewɓe dawo bimbi subaka ka yenaande, ɗun ko ka puɗal naange. ³ Tawi hiɓe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?» ⁴ Tun ɓe ɓanti gite, ɓe haynii, ɓe tawi nden hayre njannde tallaama. ⁵ ɓe naati ka nder yenaande, ɓe yi'i suka gorko, no ɓornii daneeki, no jooɗori ka sengo jaamo. ɓe ɗalɗi, ɓe huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaaɗo Naasirata, fempaadɗo on, mo wondɗon ɗabbitude on, immitike, o alaa ɗoo. E hino nokkuure ka o belnanoo ɗon. ⁷ Awa yahee andinoyon taalibaaɓe makko ɓen e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee heɓii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hiɓe huli.

Fii no Iisaa Feeɓirani Sahaabaaɓe ɓen Sappoo e Go'o

(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)

⁹ Bay Iisaa immitike e ɗalaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaaɗo Magaduuna, on mo o yaltinnoo jinnaaji jeeɗiɗi e mun.

¹⁰ On yahi, o ɓanginanoyi ɗun be Iisaa wondunoo ɓen, tawi ɓen no yoomi, no wulla.

¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto ɗun, tawi ɗiɗo e maɓɓe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feeɓirani be noone goo. ¹³ Ben kadi arti, holliti ɗun ɓeya, laatii be hoolaaki ɓen kadi. ¹⁴ Ka sakkitorun o feeɓani sappoo e go'ooɓe ɓen, wa fewndo ko be joodɗii fii ɗaamugol, o feli be sabu angal gomɗinal maɓɓe ngal e cattal ɓerɗe maɓɓe ɗen, fii ko be hoolaaki yi'unoobe mo ɓen kon ɓawto o immintineede.

¹⁵ E hoore ɗun o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, feeɓinanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on. ¹⁶ Kala on gomɗinɗo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomɗinaali, happante. ¹⁷ E hino maandeeji wondayɗi e ɓen gomɗinɗe: e innde an be raɗoyto jinnaaji ɗin, be wowla kadi e *haalaaji goo, ¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, ɗun masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juuɗe maɓɓe ɗen e hoore nawnube ɓen, ɓen ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodɗori ka sengo ɗaamo Alla. ²⁰ Kamɓe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraadɗo on no gollidude e maɓɓe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji ɗi ngol wondunoo ɗin.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe d̄uudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men, ² wano bee tawanoobe gila ka fud̄doode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on, ³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafiilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fud̄doode, weebitirangol on d̄un bindudi rewruudi, ⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder d̄ii janndeejji d̄i jannaḁon.

Fii Feɓɓinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteed̄o Zakariyaa'u jeyaaḁo e mojobere oo wi'eteed̄o Abiyya. Sonna makko ko e leɓol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu. ⁶ Be d̄iḁoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hiibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraad̄o on e baawo feloore. ⁷ Kono tawi be maraa biḁḁo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotood̄o, awa kadi mo kala e maḁbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, d̄un ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji, ⁹ o toḁḁorano urba tippude e naamuuji maḁbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraad̄o on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteed̄i. ¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraad̄o on feɓɓani mo, no darii ka jaamo ittirde sadaka urngallooji. ¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o d̄enyii, o huli. ¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa. ¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko, ¹⁵ sabu o wonay aaden mawḁo yeeso Joomiraad̄o on. O yaroytaa njaram mandilinayḁan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniid̄o on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko, ¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'iilayankeebe buy e laawol Joomiraad̄o on, on Alla maḁbe. ¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraad̄o on e nder ruuhu e doole wa liliyya, fii no o artira berḁe baabiraabe e telen-ma biḁbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o eb̄birana Joomiraad̄o on jamaa hebulaniid̄o mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno d̄un henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotood̄o takko Allaahu on. Ko mi imminaaḁo fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo. ²⁰ Jooni, a mbobiḁay, a waawataa wowlude d̄oo e d̄un laataade, sabu a hoolaaki d̄ii konguḁi an laatoytood̄i e saa'i happaaḁo on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbi Zakariyaa'u, hiibe jibii ko honḁun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton. ²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be ndaari, be tawi o feɓɓinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e eb̄birangol be juude, o lutti mbobiḁude.

²³ Bay jalaaḁe makko yottingol sadakaaji d̄en timmii, o yiltitii ka suudu makko. ²⁴ Bay feyyii e d̄un, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuḁitii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraad̄o on waḁanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde bee yimbe.»

Fii Feɓɓinannde Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu ²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami. ²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiiii ko hondun e salminaango nii. ³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on. ³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa. ³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden. ³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno dun laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko dun si boobo *seniido heboyteedo on noddroyte *Biddo Alla. ³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musiddo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun ³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirufon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde don, Mariyama immii no hepii yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda. ⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu. ⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, biddo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on, ⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi biddo mo saawudaa on ko barkinaado! ⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohojo an on seeno ka an. ⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an. ⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi dun kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:
«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.
⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,
⁴⁸ Bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.
Ko dun wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,
⁴⁹ Bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnuu,fi,
innde makko nden ko hormorteende.
⁵⁰ Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.
⁵¹ O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
O saakiti ben waduube e berde mun miijooji townitaare.
⁵² O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.
⁵³ O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii alduube ben juude mehe.
⁵⁴ O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,
⁵⁵ wano o fodirnoo maamaabe men ben

a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»

⁵⁶ Mariyama wondi d'on e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay o yiltitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

⁵⁷ Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko. ⁵⁸ No kawtalbe makko ben e siɓbe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraad'o on yedi mo, be weltodi e makko.

⁵⁹ Ka jallal jeetataɓal, be ari *sunningol boobo on, be faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u. ⁶⁰ Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»

⁶¹ Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka nden innde d'on!»

⁶² Be landori ben boobo on eɓɓirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on. ⁶³ Zakariyaa'u torii alluwal, o windi d'on: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay be fow be ɗaldi. ⁶⁴ Don kisan, o hetti hunduko makko kon e d'enngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla. ⁶⁵ Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi koɗooli wonɗi ka hoore pelle Yahuuda d'in fow hollondiri fii kon ko waɗi d'on. ⁶⁶ Kala nanuɗo d'un miiɗii e bernde mun, wi'i: «Ko honɗun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraad'o on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

⁶⁷ Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:

⁶⁸ «Mantoore wonanii Joomiraad'o on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.

⁶⁹ O yedii en Dandoowo mawɗo
e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaad'o makko

⁷⁰ wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabuɓe ben
gila e duubi feyyunoodi,

⁷¹ hisingol en e juude aybe men e kala aɗuɓe en.

⁷² Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,
o anditi *ahadi makko seniindi ndin,

⁷³ d'un ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden

⁷⁴ fii jatingol en e juude aybe men ben
e newnangol en rewugol mo e ɓaawo kulol

⁷⁵ e nder laaɓal e peewal yeeso makko,
e nder ngurndan men d'an fow.

⁷⁶ An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,
sabu a hikkanto Joomiraad'o on yeeso
fii moyyinangol mo laawi makko d'in,

⁷⁷ fii no o andinira jamaa makko on wonde
ko yaafuyee junuubaaji maɓbe d'in o yedirta be kisiyee,

⁷⁸ ko fii Alla men on ko heewuɗo yurmeende,
d'un ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow

⁷⁹ fii ndayginangol wonbe ka niwre ben
e ben joodiiɓe ka d'owdi mayde
e fii ardagol en e laawol ɓuttu.»

⁸⁰ Paykun kun njand'i, ruuhu makko on kadi tiid'i. Ko ka wulaa o daakinoo haa ɗande o feɗɗannoo *Banii-Isra'iila'en.

¹ E nder ɗen balɗe ɗon Awgustu lando mawɗo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow. ² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin. ³ Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, bay hari ko o jeyaaɗo e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa, ⁵ fii no o winditodira e Mariyama on yamaaɗo makko, tawi on ko sowiido. ⁶ Fewndo be wonnoo ɗon, saa'i ka Mariyama jibinta hewti. ⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, bay hari be hebaali werde ka suudu hobbbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ɗen e Ngaynaakoobe ɗen

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal ɗon ngaynaakoobe daakinoobe fii aynugol gureeli mun ɗin. ⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni ɗon. Be huli fota. ¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido feɗɗinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow. ¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dajanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on. ¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude ɗun, ɗon kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hiibe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,

buttu wonii e oo aduna,

hakkunde ɗen be o waɗani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ɗen yentii, ngaynaakoobe ɗen wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko waɗi ton kon, ɗun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi heɗa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal. ¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo. ¹⁸ Kala nanunooɗe ko ɗen ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri ɗun ɗalaw. ¹⁹ Mariyama mari ɗun fow ka ɗernde mun, maanditii fii miijitagol. ²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ɗen yiltitii, hiibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balɗe jeetati ɗen timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on toɗɗaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weeɓitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay ɗalaade fii labɓinagol mabbbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weeɓitangol mo Joomiraado on, ²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b ²⁴ e fii ittugol sadaka legetereeeji ɗiɗi maa gabooji kecci ɗiɗi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewuɗo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko. ²⁶ Ruuhu Seniido on feɗɗinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on. ²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, ɗun ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji mabbbe tippude e Sariya Muusaa on, ²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,

a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu

wano daalirannodaa mo non,

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laaɓuɗo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

³⁰ sabu mi yi'irii gite an ðen kisiyee iwruðo e maa on,

³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji ðin fow,

³² ðun-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow
e darja wonanayðo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko ñalði fii ko wowlanoo fii makko kon. ³⁴ Sim'uunu du'anii ðe, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, ðanta ðeya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ðen yeddata, ³⁵ e fii no miijooji ðerde buy feepira. An kadi a hebay nguli ðernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo ðon kadi debbo haaloowo ko Alla longini ðun wi'eteedo Hannatu, on ko geðal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duuðindo fota. On ko yeru duuði jeeði wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko. ³⁷ Ontuma o heynii haa o hebi duuði cappande jeetati e nay. E nder ðun kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e ñalorma. ³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinooðo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama waðii ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, ðe yiltitii ka saare maðbe Naasirata, ðun ko e nder Jaliilu. ⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ðen yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede ndenC. ⁴² Bay kun heðii duuði sappoo e ðiði, ðe yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non. ⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, ðun ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ðen andaali. ⁴⁴ Bay hiðe sikka paykun kun no wondi e ðe ðe ardunoo ðen, ðe yahi yeru ñallal. Onsay ðe woni e ðaabbitugol kun e hakkunde siðbe maðbe ðen e andindiraaðe maðbe ðen. ⁴⁵ Bay ðe yiitaali kun, ðe yiltitii Yerusalaam fii ðaabbitoygol kun. ⁴⁶ Balde tati ðaawo ðun, ðe tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun jooðii hakkunde karamokoobe ðen, heðitii ðe, e kadi hikun landotonoo ðe lande. ⁴⁷ Nanunooðe hikun yewta ðen fow ñalði sabu hakkille makkun ðen e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ðen yi'ii kun, ðe ñalði, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun waðandaa men ðun? E hino ðun fow min e ben maa meðen ðaabbitude ma e nder sokol!»

⁴⁹ Kun wi'i ðe: «Ko fii hondun ðaabbitirton mi? Hari on andaa miðo haani wonude ka suudu Ben an?» ⁵⁰ Kono kambe ðe faamaali ngol kongol ngol kun haalani ðe.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e maðbe Naasirata, kun yankinani ðe. Neene makkun mari ðin piiji fow ka ðernde mun maanditii. ⁵² Tawi kun paykun, ðun ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni jaarude, himo ðeydoo tun welude Allaahu on e yimbe ðen.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duuði sappoo e jowi ðon, ðun ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu miññiraawo makko on kadi laamii ðee leyde ðoo, ðun ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal, ² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa. ³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ðen yo ðe aru ðe *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maðbe ðin yaafe ⁴ wano windori non ka deftere fii ðii konguði annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotooðo ka wulaa, wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraaḍo on,
fewnon juri makko ḍin.

⁵ Ayḍe ḍen fow uddete,
pelle njane e tosooke ḍen fow joltinee.

Date ḍoyliiḍe ḍen fewnee,
laawi kaanuḍi ḍin newḍinee.

⁶ Kala nedḍanke yi'ay kisiyee iwruḍo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno ḍin jamaaji arayḍi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden? ⁸ Awa yo kuuḍe mon ḍen hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude ḍee kaaye ḍoo ḍibḍe Ibraahiima. ⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledḍe. Kala leggal ngal rimataa ḍibḍe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiitel!»

¹⁰ Onsay yimbe ḍen landii mo: «Ko hondun men waḍata jooni?»

¹¹ O jaabii ḍe: «Kala marḍo dolokkaaji ḍiḍi yo sendodu ḍi e mo maraa. Kala jogiido kadi ḍaametee yo o warru wano non.»

¹² Yantooḍe* sagalle ḍen ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, ḍe wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani waḍude?»

¹³ O wi'i ḍe: «Wota on yantu toonin ko yamiraḍon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani waḍude?»

O jaabii ḍe: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore toone, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e maḍbe no mijjotonoo ka ḍernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on. ¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii ḍe, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono ḍurḍo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol ḍoggi paḍe mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira beteḍ makko on, o mooḍa ḍaametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge ḍaanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feḍinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewuḍi. ¹⁹ Kono ḍay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, ḍun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereeji ḍi o waḍaynoo, ²⁰ onsay Heroodu ḍeyditiri ḍun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi loоторaa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii, ²² Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni 'Biḍḍo an yiḍaado on, miḍo weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin

(Mat. 1.1-17)

²³ Ko Iisaa fudḍii waajaade, ko wa mo duubi cappandḍe tati. Ko o tuumanooḍo wonugol gedal Yuusufu, on ḍiḍḍo Helii, ²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu, ²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji, ²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza, ²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii, ²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi, ³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima, ³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda, ³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo

^d 3:6 3.6 Isa. 40.3-5 ḍ 3:17 3.17 Maa: «gete».

Salmaana, mo Nahasuuna, ³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura, ³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha, ³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka, ³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana, ³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa. ² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto dun o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidde Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Nedde hinaa jaametee tun wuurirta.» »e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateerijii aduna on fow yeru hinyaango yiitere. ⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okay di mo mi faalanaa woo. ⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.» »f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidde Alla, hocco don, cikkoɗaa ka leydi, ¹⁰ ko fii no windii wondema: «O yamiray malaa'ikaaɗe makko ben fii maa, yo be reene, ¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.» »g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: «Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.» »h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dii doo fow, o pottitii mo haa o eɓɓa feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu
(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedudi don fin fow. ¹⁵ O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *jalaande fowteteende nden, don ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol. ¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka fundoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an,
sabu ko min woni Subaado on
fii feɗɗinangol miskinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelii lan

fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
hollita bumbe ben hettugol giide mun den,
hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»i

²⁰ Ontuma o jobbi deftere nden, o jonna nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo. ²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirɗon noppi mon fin laatike hande.» ²² Fow seeditanii mo, njaldidi e fin konguɗi makko moyyi di o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bidde Yuusufu on nii?»

e 4:4 4.4 Yaɗ. 8.3 f 4:8 4.8 Yaɗ. 6.13 g 4:11 4.11 Zab. 91.11-12 h 4:12 4.12 Yaɗ. 6.16 i 4:19 4.19 Isa. 61.1-2

²³ Iisaa wi'i be: «Miɗo andi on wowlanay lan ngol tindol ɗoo: Nawndoowo, ɗawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani waɗii Kafernahuum, waɗu ɗun kadi ka leydi maa ɗoo.» ²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun. ²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iiliya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan ɗan toɓɓaali, heege tiidunge waɗi e leydi ndin fow, ²⁶ kono hari Iiliya nulaaka e hay gooto e ɓen keynguube, si hinaa e debbo keynguujjo mo Sarfati, ɗun ko e nder leydi Siduuna. ²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be ɗamajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e maɓɓe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankoojo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii ɗii konguɗi makko, wonnoobe ka nder juulirde ɓen fow tikki. ²⁹ Be immii, be ɗupiri mo ka ɓaawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii ɗon fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa. ³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maɓɓe, o feyyi, o yahi.

*Fii no Iisaa Raɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy
(Mrk. 1.21-28)*

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diwal Jaliilu, himo janna e ɗalaande fowteteende nden, ɗun ko aseweere nden. ³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton neɗɗo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ³⁴ «Hey, ko hondun faalanaɗaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men aranda? Min miɗo andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo neɗɗo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maɓɓe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bonɗi ɗin e hoore doole e bawgal, ɗi yalta!» ³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heeduɗi ɗon ɗin fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-ɓandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal. ³⁹ O uggini e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooɓe ɗawɗo noone ɗaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko ɗen e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini be. ⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hiɗi sonka, wi'a: «Ko an woni Biɗɗo Alla on!» Kono o toɗani ɗi, o salii ɗi wowla, ɓay hari hiɗi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji ɗin woni e ɗabbitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude ɗon, hara o accaali be ɗon. ⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feɗɗinana ɗeya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, ɗun ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii ɗun mi neliraa.» ⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diwal Yahuuda.

5

*Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ɓen
(Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)*

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no ɗupindira e fee makko fii heɗagol daaluyee Allaahu on. ² O haynii laakoy ɗiɗoy ka sera weendu, tawi yungooɓe ɓen no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe ɗin. ³ O yawi e gokkun e koy laakoy, ɗun hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri onɗon wodɗintingol be pencen on seeda. Ontuma o jooɗii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi ɗon, bugoɗon jalaaji mon ɗin, nangon liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakudon kon, mi bugoto jalaaji din.»

⁶ Bay be wadii dun, be nangi liyyi duudufdi, benii jalaaji mabbe din fudfii tayude. ⁷ Onsay be baayi beya wondibbe mabbe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy difoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii dun, o yani e ley koyde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wofditee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!» ⁹ Halaw hebi mo, hebidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol din liyyi. ¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee bibbe Zabadii wondibbe Sim'uunu jaldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.» ¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pencen, be acci fow don, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midfo faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan dun hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo dun wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moofii fii jentagol mo e fii jawndegol nabbeeli mabbe, ¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujjo

(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on no joodii don, hiibe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o jawndira. ¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordfi. Hiibe dabba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa. ¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu duudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordfi din e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i: «Musidfo, junuubaaji maa din yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi din miijooji mabbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon? ²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dui doo buri weebude?» ²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, hootaa ka maa.» ²⁵ On immii don kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbordfi makko din, o hooti ka makko, himo manta Alla. ²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hiibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawninde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto dun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'etee do Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!» ²⁸ Lewi acci don ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantoobe sagalle wondude e yimbe goo joododi e mabbe. ³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e

fedde maɓɓe nden ɲuni taalibaabe Iisaa ɓen, ɓe wi'i ɓe: «E ko fii honɗun ɲaamidanton, yaridon e junuubankeefe ɓen e yantooɓe sagalle ɓen?»

³¹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hinaa selluɓe ɓen hatonjini e ɲawndoowo, kono ko ɲawɓe ɓen. ³² Min, wonaa noddugol feewuɓe ɓen mi arani, kono ko junuubankeefe ɓen fii yo ɓe tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(*Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22*)

³³ Onsay wɓɓe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ɓen e taalibaabe Fariisiyaabe ɓen kaɲun hooray, juula soono woo. An-le, ɓe maa ɓen no ɲaamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii ɓe wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba ɲande peera on, hara himo wondi e maɓɓe? ³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe, onsay e ɗen balɗe ɗon ɓe hooray.»

³⁶ O haalani ɓe ngal misal ɗoo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiɗɗo. Si hinaa ɗun, haray ontigi bonnii kesun ɗun, walkere nden kadi yaadataa e kiɗɗun ɗun. ³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiɲu kesan e nder bootooji guri kiɗɗi. Si hinaa ɗun, ɗan njaram kesan wonay sabu ko feeri ɗin guri, njaram ɗan hibba, bootooji guri ɗin kadi bona. ³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee. ³⁹ Kala yarudɗo njaram kiɗɗan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kiɗɗan ɗan ɓuri welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(*Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28*)

¹ E aseweere goo, ɗun ko *ɲalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ɓen no woocora cawti ɗen gese, worsa ɗi, ɲaama. ² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko honɗun waɗanton koo ko dagaaki e ɲalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda waɗunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimɓe wondunooɓe e makko ɓen? ⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediiɗe weebitaade fii sadaka ɗen, o ɲaami ko daganinoo *yottinooɓe sadaka ɓen tun kon, o okkori kadi wonduɓe e makko ɓen.» ⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom ɲalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(*Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6*)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godɗo no nder ton mo jungo mun ɲaamo maayi. ⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ɓen e Fariisiyaabe ɓen no faalaa hebude ko ɓe lamitora, ɓe tooɲa Iisaa, tawi hiɓe ndaara si o ɲawnday e asewe, ɗun ko ɲalaande fowteteende nden. ⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo ɗin miijooji maɓɓe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo daroɗaa ka hakkunde ɗoo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Mi landike on, hara no dagii ka godɗo waɗa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?» ¹⁰ Onsay o ndaari ɓe fow, o wi'i on neɗɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen fota, ɓe woni e yeddondirgol ko honɗun ɓe waɗata Iisaa.

Fii no Iisaa Suɓori Sahaabaabe mun ɓen

(*Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19*)

¹² E nder ɗen balɗe ɗon, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade. ¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ɓen, o subii sappoo e ɗiɗo e maɓɓe, o toɗɗii ɓe *sahaabaabe: ¹⁴ ɗun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu ¹⁵ e Matta e Tooma

e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiiɓe ɓen, ¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ɓen taalibaabe ɓe o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko duudube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaaɗo iwruɗo e cende ɗen fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e ɗii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu. ¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol jabbeeli mun. Be jinna tampinnoo ɓen sellinaa. ¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, ɓay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal ɓe fow.

²⁰ O ɓanti gite makko ɗen, o ndaari taalibaabe ɓen, o wi':

«On malii yo onon miskiɓe,
ɓay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo ɗoo,
ɓay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo ɗoo,
ɓay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ɓen aɗi on
e nde ɓe raɗii on, ɓe yenni on,
ɓe jiddini inde mon ɗen sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden jande, weltee, jiron welo-welo,
ɓay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu,
ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ɓen warraynoo annabaabe ɓen.

²⁴ Kono bone wonanii on onon alɗube ɓen,
ɓay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon ɓee haarube jooni,
ɓay on weeloyte.

Bone wonanii on onon ɓee jaloobe hande,
ɓay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ɓen fow wowli on ko moyyi,
ɓay ko non mawbe mabbe ɓen wowliraynoo
fii ɓee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon ɓee hediiɓe lan: Yidde aybe mon ɓen, moyyodon e aɗube on ɓen, ²⁸ du'anodon huɗoobe on ɓen, toranodon tampinoobe on ɓen. ²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tuɗan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a haɗu mo yettude fokiya on kadi. ³⁰ Okkor kala toriiɗo ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juuɗe jattube ma ɓen. ³¹ Wadane yimbe ɓen wano faaliraɗon yo ɓe wadon on non.

³² «Si on yidii yidube on ɓen, haray ko moyyere honde heɓoyton? Ko fii hay junuubankeɓe ɓen no yidi yidube ɓe ɓen. ³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ɓen, haray ko moyyere honde heɓoyton? Hay junuubanke'en ko non warrata. ³⁴ Si on jawlii ɓe tanyiniɗon yobitay on ɓen, haray ko moyyere honde heɓoyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo ɓe yobitindir. ³⁵ Kono yidde aybe mon ɓen, wadanon ɓe ko moyyi, jawlon ɓe hara on habbaaki yobiteede. Dun on heɓoyay njoddi mawndi, wonoyon kadi ɓiɓbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ɓen e bonbe ɓen. ³⁶ Wonee yurmeteeɓe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol

(Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, ɗun on jaawetaake. Wota on felu, ɗun on feletaake. Yaafee, ɗun on yaafoyte. ³⁸ Okkee, ɗun on okkorte. On etirante sariyaare yedɗunde, timmunde,

yeyaande haa juuri, waɗaneɗon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirɗon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani ɓe ngal misal ɗoo, o wi'i: «Hara bundo no waawi ɗowude bundo? Hara ɓe ɗiɗoo non ɓe yanidaali e nder ngayka? ⁴⁰ Taalibaajo ɓuraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiɗo wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidɗo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal? ⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidɗo maa: «Musidɗo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidɗo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Biɓɓe Mun

(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa ɓiɓɓe bonɓe, wano non kadi leggal bongal rimataa ɓiɓɓe moyyube. ⁴⁴ Leggal kala no anditiree ɓiɓɓe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete. ⁴⁵ Nedɗo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki ɓernde mun, nedɗo bonɗo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e ɓernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji ɗin

(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii honɗun noddanton mi «Koohoojo, Koohoojo», hara on waɗataa ko mi wi'i on kon? ⁴⁷ Kala nedɗo arɗo e an, nani waajuuji an ɗin huutori ɗi, mi hollay on no on wa'i. ⁴⁸ On no wa'i wa darnuɗo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fudɗii ɗon mahude. Nde waamere nden waɗi, ndiyan ɗan ari e suudu ndun, ɗan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi. ⁴⁹ Kono kala nanuɗo konguɗi an ɗin, huutoraali ɗi, on no wa'i wa darnuɗo suudu ndu jasanyaaka gaawol. Ilol ndiyan ɗan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on

(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiɗo mo on, o naati Kafernahuum. ² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yiɗunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde. ³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawɓe *Yahuudiyankeɓe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko. ⁴ Bay ɓe arii ɓe tawii Iisaa, ɓe jeeji mo ɓe multi, ɓe wi'i: «Himo handi e waɗaneede ɗun, ⁵ ko fii himo yiɗi leɗol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.» ⁶ Iisaa yaadi e mabɓe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ɓen, on suufaajo nuli yiɓɓe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampentino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an. ⁷ Ko ɗun waɗi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay. ⁸ Ko fii min tigi ko mi wonɗo e ley kongol hooreɓe goo, min kadi mido mari suufaabe wonɓe e ley kongol an. Si mi wi'ii godɗo e ɓen «yahu», o yahay. Si mi wi'ii oya on «aru», o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun «waɗu ɗun», ndu waɗay.»

⁹ Bay Iisaa nanii ɗin konguɗi makko, o ɗaldi, o fewti e jamaa jokuɗo mo on, o wi'i ɓe: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedɗo gomɗinirɗo wa oo.» ¹⁰ Bay nulanooɓe ɓen yiltitike ka suudu, ɓe tawti kurkaadu nawnunoondu ndun ndikkii.

Fii no Biɗɗo Keynguujo on Wurnitiraa

¹¹ E nder ɗen balɗe ɗon, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ɓen wondude e jamaa ɗuudɗo yaadi e makko. ¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti

e rondiiɓe furee, hari on furee ko biɗɗo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujjo. Tawi jamaa ɗuudɗo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koochojo on yi'ii on keynguujjo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!» ¹⁴ O ɓadii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiiɓe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!» ¹⁵ Onsay mayɗo on immii jooɗii, o fudɗii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow ɓe huli, ɓe manti Alla, ɓe wi'i: «Annabaajo keldɗo feɗɗii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimɓe mun ɓen!» ¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e baɗɗeeji heeduɗi ɗon ɗin fow.

Fii Lande Yaayaa ɗen
(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ɓen humpiti mo kanko Yaayaa kon ko waɗi fow. ¹⁹ Yaayaa noddi ɗiɗo e taalibaabe mun ɓen, o immini ɓe e Koochojo on yo ɓe lando mo: «Taw si ko onon woni haanuɗo arude on, kaa hara yo men habbo godɗo goo?»

²⁰ Bay ɓen imminaabe hewtii, ɓe wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanuɗo arude on, kaa hara yo men habbo godɗo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo ɓe hewti e mun tigi, Iisaa sellini ɗawɓe e jukkuɓe buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbɓe buy. ²² Ontuma o jaabii ɓen ɓe Yaayaa immini, o wi'i ɓe: «Yahee fillitanon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanuɗon kon wonde, bumbɓe ɓen yi'ii, bofoobe ɓen yahii, ɓe ɗamajan ɓen sellinaama, ɓe laabii, pahidube ɓen nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feɗɗinaneede miskinɓe ɓen. ²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.k

²⁴ Bay ɓen ɓe Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fudɗii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii ɓe ɗunɗoo, o wi'i: «Ko honɗun yahunon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kuɗol ngol hendu ndun dimbata? ²⁵ Kaa ko honɗun yahunon ndaarugol? Ko nedɗo ɓorniiɗo conci dimi? Ndaaree ɓee ɓorniiɓe conci dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu. ²⁶ Ko honɗun non yahunon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiyii, min mi wi'ay on, ko ko ɓuri annabaajo. ²⁷ Ko oo ɗoo woni mo fii mun windii on:

«Awa, miɗo imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiiɗo jibini ɓurɗo Yaayaa. Kono non ɓurɗo fanɗude on ka laamateeri Alla no ɓuri mo teddude.»

²⁹ (Jamaa heɗinooɗo mo on e yantooɓe sagalle ɓen jaɓi laawol Alla feewungol ngol e nder ko ɓe lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon. ³⁰ Kono Fariisiyaabe ɓen e waawube fii Sariya ɓen bugitii ko Allaahu on eɓɓannoo ɓe kon, ɓe salii Yaayaa loota ɓe maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e honɗun mi eɓɓindirta ɓee yimɓe nguu jamaanu? E ko honɗun ɓe nandi? ³² Hiɓe nandi e fayɓe jooɗiiɓe e kubitirde, hara ɓen no noddindira, wi'a:

«Men wuttanii on ceri, on amaali,
men yimanii on gimɗi yurmudi, on wullaali!»

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o ɗaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: «On ko mo jinna!» ³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no ɗaama no yara, wi'udon: «On ko reereduɗo, yaroowo, welduɗo e yantooɓe sagalle e junuubanke'en!» ³⁵ Kono jabuɓe faamu Allaahu on ɓen hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaafuraa

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'etedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol. ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare,

k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomɗinde lan ko malaado.» m 7:27 7.27 Mal. 3.1

on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri,³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o uggini ka hoore koyde makko, o wulli haa gonfi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemuɗo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Godɗo no jawlunoo yimbe diɗo. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi. ⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be diɗoo non ko be jawlii mo kon. Ko hombo e ben diɗo burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burɗo namaande tiidunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gonfi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun. ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnaade lan koyde den. ⁴⁶ A waɗaali nebban ka hoore an, kono kanko o waɗii angiri ka koyde an. ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko dun waɗi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynoobe e makko ben miiiji e berde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomɗinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunooɓe Iisaa Ben

¹ Bawto dun, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hoɗo haa e koɗolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e diɗo, hara himo waajoo feɗɗina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun. ² Himo wondunoo kadi e rewbe goo jawndaabe jinnaaji bonɗi e jabbeeli, wano Mariyama oo jammaaɗo Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeɗɗi yaltinaa e mun, ³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wofbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano mooɓii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O waɗani be ngal misal doo: ⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka ɗatal, feyyoobe ben yaabi, colli din kadi modi de. ⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fufirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo dun, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirɗi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi. ¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, dun wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol. ¹² Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka ɗatal, dun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbe fii wota be gomɗin sakko be dandee. ¹³ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka fetere, dun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare.

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

Kono be alaa d'adi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo. ¹⁴ Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbe ndun, be ronka rimude moyya. ¹⁵ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimoo be e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu
(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o joddinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun. ¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feenataa, kala gundoo ko sakkirtorta ko feenoygol. ¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mar do beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootoo be makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe. ²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoo be mon ben no darii ka yaasi, hi be faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoo be an ben ko hedotoobe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaa be mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka ga da weendu.» Be yahi. ²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa daanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fuudii heewude ndiyan, d'un wonani be nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o tojani hendu ndun e morlood e ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi.

²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomdinal mon ngal woni?»

Be huli, be njaldi, hi be wi'indira: «Ko hombo woni oo neddo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, d'un doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado
(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi be Gadariyankoo be tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu. ²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, neddo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo. ²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalana daa lan an Iisaa *Bid do Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!» ²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i d'un sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo neddo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.» ³¹ Awa kadi hidii jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa yo o accu di naata e din koseeji. O newnani di d'un. ³³ Jinnaaji din yalti e on neddo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii d'un, be dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji.

³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on neddo mo

jinnaaji dɛn yalti e mun no jooɗii ka ley koyɗe Iisaa, himo ɓornii, himo wondi e hakkille timmuɗe, ɓe huli. ³⁶ Yi'unoobe ko waɗi kon fillitanii ɓe no jinnanooɗo on selliniraa. ³⁷ Onsay jeyaabe e diiwal Gadariyankooɓe ɓen fow torii mo yaltugol ka maɓɓe sabu kulol ngol ɓe hebi dɛn ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay neɗɗo mo jinnaaji dɛn yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo: ³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyoɗaa ko Alla waɗan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa waɗani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jaɓɓii mo, ko fii hari fow no sabbii mo. ⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde maɓɓe wi'eteedɗo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyɗe Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko, ⁴² ɓay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e diɗi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neɗɗo, tawi jamaa on no ɓittiri mo cende dɛn fow. ⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, heɓii duubi sappoo e diɗi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndooɓe ɓen, kono hay gooto e maɓɓe waawaali mo sellinde. ⁴⁴ On debbo wontiri ɓaawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kaɗun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hiɓe hiɓɓii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Goɗɗo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii goɗɗun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o waɗi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyɗe Iisaa, o furɗiti yeeso jamaa on fow ko fii honɗun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa dɛn kisan. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore ɓuttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata dɛn, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidɗaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono ɓay Iisaa nanii dɛn, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jaɓaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on. ⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o ɗaani.»

⁵³ Onsay ɓe jali mo, ko fii hiɓe andi jiwo on maayii. ⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!» ⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii dɛn kisan. Onsay Iisaa yamiri ɓe okkorgol mo jaametee. ⁵⁶ Kaawee hebi mawɓe jiwo on. Kono o yamiri ɓe wota ɓe wowlan hay gooto kon ko waɗi dɛn.

9

Fii no Sahaabaabe ɓen Sappoo e Diɗo Nuliraa
(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi ɓe o subunoo ɓen sappoo e diɗo, o okki ɓe bawgal e doole e hoore jinnaaji dɛn fow e fii sellingol jaɓbeeli. ² O immini ɓe waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol jawɓe ɓen. ³ O wi'i ɓe: «Wota on yooɓo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa jaametee goo haa naɓani e kaalisi. Awa kadi wota on yooɓo dolokkaaji diɗi.»

⁴ O wi'i ɓe kadi: «Kala suudu ka naatoyɗon, weeree dɛn haa tuma fokkituɗon woo, ⁵ e kala saare nde yimɓe ɓen jaɓaali on e mun, nde hiɗon yalta dɛn woo, honkee mbullaari teppe mon dɛn fii yo dɛn wonan ɓe seedee ella maɓɓe on.» ⁶ Onsay ɓe yahi koɗolun e koɗolii, hiɓe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hiɓe sellina hen fow jawɓe ɓen.

*Fii ŋalaw Heroodu on**(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)*

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni waɗude kon, ɗun jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbɛ no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ɓen, ⁸ wobbɛ ɓen no wi'a wondema ko Iliiya feɗiti, wobbɛ goo no wi'a wondema ko godɗo e annabaabe hiɓɓe ɓen immitii. ⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila ɗun himo etoo no o yi'ira mo.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimɓe Guluuje Njowo**(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)*

¹⁰ Bay ɓen *sahaabaabe ɓe o imminnoo hewtitii, ɓe sifanii mo kanko Iisaa ko ɓe waɗoyi kon fow. Onsay o yaadi e mabbɛ haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, ɓe bakitii ɗon. ¹¹ No yimɓe ɓen humpitornoo ɗun, ɓe jokki mo. Onsay Iisaa tolni ɓe, o yewti ɓe fii laamu Alla ngun, o ɗawndi kadi ɓen hatonjinɓe e ɗawndeede.

¹² Tawi ɗallal ngal woɗɗike. Onsay sappoo e ɗiɗooɓe ɓen ari e makko, ɓe wi'i mo: «Accitee non jamaa on, ɓe yaha ka koɗooli e ka fulawaaji kawtirɗi e ɗoo, ɓe ɗaɓɓoya ko ɓe ɗaama e ka ɓe waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wondɗen ɗoo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Onon tigi okkoree ɓe ko ɓe ɗaama.»

Kono ɓe jaabii, ɓe wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi ɗiɗi pet men mari ɗoo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa ɗoo fow ɗaama!» ¹⁴ Tawi worɓe wonɓe ɗon ɓen tun ko wa ɓe guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ɓen, wi'i: «Jodɗiniree ɓe mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.» ¹⁵ Be jodɗiniri ɓe no o wi'iri ɓe non. ¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o banti gite makko ɗen, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti ɗe, o woni e jonnugol taalibaabe makko ɓen fii yo ɓen hewtin jamaa on. ¹⁷ Fow ɗaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi kunte ko lutti.

*Fii Qirritande Petruusu nden**(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)*

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ɓen ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii ɓe ɗundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, ɓe wi'i: «Wobbɛ no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbɛ kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbɛ goo kadi no wi'a ko on annabaajo kiɗɗo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii ɓe, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri ɓe, tentini, wota ɓe wowlan ɗun hay gooto. ²² O ɓeyditi e ɗun, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawɓe ɓen e hooreeɓe *yottinoobe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka ɗalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i ɓe fow wonde: «Kala faalaado jukkude lan, yo o hayfintino, o yetta ɗande woo ɗande *leggal makko altindiraangal ngal, ɗo jokkammi. ²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay ɗan. ²⁵ E ko nafa hondun woodani neɗɗo heɓugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi? ²⁶ Awa kadi, kala hersirɗo lan, hersiri konguɗi an ɗin, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabuɓe ɓen. ²⁷ Miɗo wowlande on goonga, no woodi wobbɛ e mon onon wonɓe ɗoo ɓen, ɓe maayataa ado ɓe yi'ude laamu Alla ngun.»

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin**(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)*

ɗ 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be din konguɗi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla. ²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbuɗo. ³⁰ E nder ɗun, yimbe ɗiɗo feeɗi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iiliya. ³¹ Ben no feeɗi e annoora, hiɓe yewta fii yaadu makko sakkitoru ndun Yerusalaam. ³² Tawi Petruusu e wondiɓɓe mun ben no soyyaade, kono be ɗonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe ɗiɗo be o wondunoo e mun. ³³ Fewndo be yimbe ɗiɗo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen ɗoo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata ɗun, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli. ³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo ɗoo ko Biɗɗo an Subaado on. Heditee mo!» ³⁶ Bay ngol ewol waɗii, be tawi ko Iisaa tun lutti ɗon. Taalibaabe ben mari ɗun fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i ɗon e nder ɗen balde ɗon.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden ɗande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa. ³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo biɗɗo an, ko fii ko bajjo an on nii. ³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko. ⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben raɗagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu ɓoyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, miɗo muɗɗanoo on? Awa addu ɗoo biɗɗo maa on.»

⁴² Wa ko o ɓannata paykun kun, jinnawii ngin liɓi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa toɗani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun. ⁴³ Fow ɗalɗi fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow ɗalɗidi e ko o waɗaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben: ⁴⁴ «Onon heditee fota ɗii konguɗi ɗoo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.» ⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude ɗin konguɗi, sabu hari hiɗi wirnanii be fii wota be andu ko ɗi firi. Awa kadi hari hiɓe huli landitagol mo ɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe

(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral waɗi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe buri teddude. ⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kaɗun no andunoo ɗin miiɗooji maɓɓe, o yetti paykun, o jodɗini takko makko. ⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabuɗo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɗo lan, haray ko Nuluɗo lan on o jabi. Ko fii ko burɗo fandude on e mon woni tedduɗo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii kala mo wonaa gaɗo mon, haray ko giɗo mon.»

Fii no Samariyankeeɓe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde ɗe Iisaa ittete e ka aduna ɗoo ɗen hewtii, o fiɓi anniyee yahugol Yerusalaam. ⁵² O immi wobbɓe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hoɗo Samariyankeeɓe goo fii eɓɓindanagol mo ɗon kanko Iisaa. ⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii. ⁵⁴ Bay be yi'ii ɗun, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Kooɗoojo amen, hiɗon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula ɓee?» ⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e maɓɓe, feli be fota. ⁵⁶ Ontuma be yaari e hoɗo goo.

Fii Ben Faalaaɓe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko ɓe yahata kon, godɗo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaaruɗaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni ɗin no mari gayɗe mun, awa kadi colli ɗin ka weeyo no mari ɗakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i godɗo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koochojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ɓen wattina maybe mun ɓen, kono an yahaa feɗɗinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Godɗo goo kadi wi'i mo: «Koochojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo ɓeynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i onɗon kadi: «Kala fawuɗo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyiitii ɓaawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaaɓe Ben Cappande Njeedifo e Didfo Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e ɗun, Koochojo on toɗɗii fahin taalibaaɓe cappande njeedifo e didfo. O imminiri ɓe didfo didfo ko yaha adoyoo mo e ca'e ɗen fow e kala nokkeeli ɗi o rewoyta e mun. ² O wi'i ɓe: «Baagol ngol no ɗuudi, kono wa'ooɓe ɓen ɗuudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko. ³ Jooni mido imminirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee. ⁴ Awa kadi wota on yooɓo bonfohun kaalisi maa sasa maa paɗe goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol. ⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: «Yo ɓuttu wonu e nduu suudu!» ⁶ Si ɓii-ɓuttu no e nder ndun suudu, ɓuttu mon on juuroto mo. Si ko liddle mun, on ɓuttu wontanay on. ⁷ Tabitee e ndun suudu ɗon, ɗaamon yaron ko ɓe okkori on ɗon woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadfaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatufon e mun tolnaɗon, ɗaamee ko ɓannanaɗon kon. ⁹ Sellinon ɗawɓe ɓe tawɗon ɗon ɓen, wi'on ɓe wonde *laamu Alla ngun ɓadike ɓe. ¹⁰ Kono kala saare nde naatufon e mun, ɓe salii on tolnude, yahee ka fottirde maɓɓe, wi'on: ¹¹ «Men fidɗay e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyɗe! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun ɓadike!» ¹² Mi andinii on, ɗande ɗaawoore nden ko ndee saare *Saduuma ɓuretee hoynaneede edii nden saare ɗon.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno ɗii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadfirnoo e ɗee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e ɗen ca'e ɓornii concii heynordii, ɓe wujitii ndoondi fii hollugol wonde ɓe tuubii. ¹⁴ Ko ɗun wadi, ɗande ɗaawoore nden ko Tiiri e Siduuna ɓuretee hoynaneede edii onon. ¹⁵ Onon non, ɓee ɓe Kafernahuum, hidon sikka fii mon ɓantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon ɓee taalibaaɓe an, haray ko min o heditii. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuluɗo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeedifo e didfo artidi e weltaare, ɓe wi'i: «Koochojo amen, hay jinnaaji ɗin yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i ɓe: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farɗitere. ¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle ɗen e jahe ɗen e kala bawɗe gaɗo on, hara hay fus heɓaali on. ²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji ɗin yankinanii on kon. Kono weltoree ko inde mon ɗen windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden

(Mat. 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Ko e on saa'i ɗon tigi, Iisaa heɓi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa ɗun ɓen faamuɓe e

bee gandidube, feɲɲinandaa ɗun bee faybe. Hiiyii, ko fii ko ɗun wonnoo yiɗi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bidɗo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bidɗo on e on mo Bidɗo on faalaa mo feɲɲinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii! ²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay godɗo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu ɗan *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa ɗun?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yiɗir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa ɗen fow e hakkil maa kin fowɲ, yiɗiraa ɲokondo maa on wano yiɗirdaa hoore maa non.»P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay ɗan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on ɲokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godɗo no iwaynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo ɗon. ³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo ɗon, o yi'i oo nedɗo, o takkii mo, o feyyi. ³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo ɗon, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi. ³³ Kono Samariyankeejo wondɗo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo. ³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbaɗɗateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbɛ, o dankii mo. ³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruuji ɗiɗi, o jonni jom suudu hobbɛ ndun, o wi'i mo: «Dankor mo ɗii ɗoo. Kala ko fawoyɗaa e hoore ɗii ɗoo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee ɗoo tato woni ɲokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawuɗo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati ɗon e hoɗo. Debbo wi'eteeɗo Mariyatu werni be ka mun. ³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteeɗo Mariyama, on joodii e ley koyɗe Koohoojo on no heɗitoo konguɗi makko ɗin. ⁴⁰ Tawi Mariyatu kaɲun no jindidude e muraadi nder suudu ɗin. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e ɗee golle ɗoo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hiɗa maapii aani fii piiji ɗuududi. ⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kaɲun subike ko buri hittude kon, ɗun-le o jabitantaake ɗun.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla (Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, goddo e taalibaafe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaafe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:
«Baaba,
yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feenu.

³ Okkor men nande woo naametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen din,
wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnudo men.
Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si goddo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, nawlan bireediije tati, ⁶ ko fii mido hebi koddo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!» ⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maabe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo habbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabee, on hebay. Hoddee, on udditante.
¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbedo hebay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biddo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi? ¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare? ¹³ Si tawii non hay onon bonbe ben, hidon waawi wafande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

*Fii no Iisaa Rafori Jinnaaji din
(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)*

¹⁴ Nande goo Iisaa raarii jinnawii mbobindinngii goddo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnodo don on fow mugaa. ¹⁵ Wobbe e maabe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji din o woni raforde jinnaaji din!» ¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi din miijooji maabe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto. ¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni raforde jinnaaji din. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta? ¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi raforde jinnaaji din, dun haray onon be mon ben non ko tippude e hombo be raforde di? Ko dun wadi si kambe tigi be naawoyay on. ²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni raforde jinnaaji din, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde neddo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun den daɗay.
²² Kono si tawii burdo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay din jogaaji di o hoolornoo, o sendita den jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gajo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: «Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.» ²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama. ²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedifi burdi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun dun bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo d̄un, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e d̄in endi d̄i muynud̄aal!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ɓen heɗfotooɓe daaluyee Alla on, d̄oɗtoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no ɓeydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu d̄oo ko jamaanu bonngu, hingu d̄aɓɓa maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa. ³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimɓe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu d̄oo maande. ³¹ Nande ɗaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu d̄oo no ɗaawee woo, onsay oo debbo laaminooɗo ndii leydi hikkorndi ka sengo ɗaamo immoyto, ɗaawoya ɓe sabu iwugol mo haa ka kattudi leyɗe, ara heɗitoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le ɓurɗo Sulaymaana no d̄oo. ³² Awa kadi ɗande ɗaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu d̄oo no ɗaawee woo, yimɓe Niinawa ɓen kadi immoyto, ɗaawoya ɓe sabu ko ɓe heɗinoo waaju Yuunusa ngun, ɓe tuubi, hara-le ɓurɗo Yuunusa no d̄oo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubɓintaa lampu suud̄a mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waɗay mo e kene fii no naatooɓe ɓen yi'ira ndaygu ngun. ³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu ɓandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray ɓandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no ɗawi, haray ɓandu maa ndun no e nder niwre. ³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre. ³⁶ Si tawii ɓandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, d̄un haray ɓandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ɓen
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo d̄un, *Fariisiyaajo goo torii mo yo ɓe yaadu ka makko, ɓe hirtodoya. Onsay o naati, o jooɗi fii ɗaamugol. ³⁸ Kono Fariisiyaajo on ɗald̄i ko Iisaa toolii fii ɗaamugol kon sood̄aaki. ³⁹ Onsay Koohoojo on wi'i mo: «Onon ɓee Fariisiyaabe, ko ɓaawo miranji d̄in tun labɓinton, hara hiɗon heewi miile e bonki. ⁴⁰ Onon ko on faad̄a-hakkilɓe, hara hinaa Tagud̄o ɓaawo on tagi nder on kadi? ⁴¹ Okkoree waasuɓe ɓen ko woni ka nder kon, onsay ko heddii kon fow laaɓanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hiɗon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wond̄i e naakoo farilla, hara hiɗon welsindanii peewal ngal Alla yed̄ata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko d̄un haanunooɗon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddii kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hiɗon yiɗi saffawol aranol ngol ka juulirɗe e hiwreede ka fottirɗe.

⁴⁴ Bone wonanii on, ɓay hiɗon wa'i wa genaale d̄e aldaa e maande, d̄e god̄ɗo rewata e mun hara andaali!»

⁴⁵ Onsay god̄ɗo e hakkunde waawuɓe fii Sariya ɓen yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi ɓee waawuɓe fii Sariya, ɓay hiɗon fawa yimɓe ɓen dolle d̄e ɓe waawataa naɓude, hara onon on fopportaa d̄un hay hoore hondu fii wallugol ɓe.

⁴⁷ «Bone wonanii on, ɓay hiɗon maha maandina genaale annabaabe ɓen, hara-le ko baabiraaɓe mon ɓen sahinbini ɓe. ⁴⁸ Dun no seedintini wonde hiɗon newni d̄en kuud̄e ɓen baabiraaɓe mon, ɓay ɓen sahinbiniino annabaabe ɓen, onon kadi hiɗon mahude

q 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si god̄ɗo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmud̄o. Lew. 21.11, Ada. 19.11

maandina genaale maɓɓe ɗen. ⁴⁹ Ko ɗun waɗi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi naɓanay ɓe annabaabe e nulaabe, ɓe wara wobɓe e ɓen, ɓe tampina ɓeya ɓen», ⁵⁰ fii no nguu jamaanu ɗoo yantroyee yiiyan annabaabe hibbanooɗan ɗan gila ka fuddoode aduna, ⁵¹ ɗun ko gila e yiiyan Haabiila ɗan haa addani e yiiyan Zakariyaa ɗan, on waranooɗo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu ɗoo yantoyte fii ɗun.

⁵² «Bone wonanii on, onon ɓee waawuɓe fii Sariya, ɓay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jaɓaali faalanooɓe naatude ɓen naata!»

⁵³ ɓay o yaltii ɗon, jannooɓe fii Sariya on ɓen wondude e Fariisiyaabe ɓen fuddii mo monanaade, landoo mo lande ɗuudude, ⁵⁴ waɗana mo pirci, fii tun no ɓe nangira mo immorde e konguɗi makko ɗin.

12

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimɓe guluuje guluuje moɓondirii haa hiɓe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ɓen: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ɓen, ɗun ko faasiqankaaku ngun. ² Alaa ko suudii ko feerjataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako. ³ Ko ɗun waɗi, kala ko wowluɗon ka niwre feerjay jalorma tedɗan, e kala ko sowndiɗon ka cuuɗi ewnorte ka warɓakke.

⁴ «Mi andinii on yo yiɓɓe an, wota on hulu warooɓe bandu ɓen, toonin ɗun alaa ko ɓe waawi. ⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Marɗo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Marɗo bawgal waɗugol ɗun haanuɗon hulude. ⁶ Hinaa seresereeji jowi no yeeyee tammaaji ɗiɗi? Kono Allaahu on kaɗun yejjitaa hay gootun e majji. ⁷ Hay cukuli ko'e mon ɗen fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hiɗon ɓuri seresereeji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiɗo fii an yeeso yimɓe ɓen, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ɓen. ⁹ Kono kala yedduɗo fii an yeeso yimɓe ɓen, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ɓen. ¹⁰ Kala wowluɗo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynuɗo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawɓe ɓen e laamiiɓe ɓen, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on. ¹² Ko fii ɗon kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Godɗo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedɗo, o wi'i: «Ko hombo waɗimmi jaawoowo maa sendanoowo on?»

¹⁵ O watti e ɗun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden alɗi woo, ngurndan makko ɗan hinaa e ɗun humii.»

¹⁶ Onsay o waɗani ɓe ngal misal ɗoo, o wi'i: «No woodunoo nedɗo alɗuɗo mo toore leydi mun moyyiri ɗun fota. ¹⁷ Tawi on nedɗo no miijotonoo, wi'a: «Ko honno mi waɗata, ko fii mi alaa ka mi waɗa ngal copal an?» ¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi waɗata kon: Mi lancay tumusuuje an ɗen, mi moyyina burɗe ɗe njandude ka mi loowa nendee an ɗen e piiji an ɗin fow. ¹⁹ Jooni yo wonkii an, ɓay miɗo mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi jaama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma ɗoo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandiɗaa, ko hombo ɗun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobuɗo jawle e ɓaawo alɗangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko d'un wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din. ²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu. ²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon buri colli din hittude. ²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal? ²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

²⁷ «Ndaaree no d'ii piindiji fufirta njanda, hara-le di gollataa, di sannataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji. ²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudu wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? ²⁹ Onon non wota on yango fii ko jaamon maa ko yaron, wota fii d'un maapin on. ³⁰ Ko fii d'un fow ko be gomdinaa ka aduna ben dabbata d'un. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e d'un. ³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, din piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun. ³³ Yeeyee ko jeydon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, d'un wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, don mooyataa, awa kadi ngujo meemataa. ³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon din no hubbi. ³⁶ Wa'on wa nde jiyaado jijji jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hoddi, o udditanay mo. ³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom mabe ari tawi hiibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be jaama. ³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii. ³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujugol, haray o accataano galle makko den fusee. ⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo? ⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non. ⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow. ⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e jaamugol yara haa mandila, ⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wafetee ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal. ⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral

(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Midu ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii! ⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa d'un ko tampere, doo yo d'un sollitanan, haray midu sonjii. ⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa d'un, kono ko liddondiral mi addi. ⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya dido, beya dido kadi liddondira e beya tato.

^r 12:35 12.35 Maa: «daditiiibe».

⁵³ Baaba liddondiray e biɗɗo, biɗɗo liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji
(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan «ndiyan ɗan aray», ɗun wonira non. ⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo ɗaamo woo, on wi'ay «nguleendi ndin arii», ɗun kadi waɗa. ⁵⁶ Ko onon yo faasiqiiɓe, on waawii faamude fii ko feɗɗi ka leydi kon e ko feɗɗi ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiidɗo ɗoo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon? ⁵⁸ Nde an e mo haɓiduɗaa hiɗon yaha ka yeesoojo on woo, waɗu feere no faamondiron ka laawol, fii wota o watte e juuɗe ɗaawoowo on, on ɗaawoowo kadi watte e juuɗe aynooɓe kaso ngon, ɓen sokoye. ⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa ɗon fannamaa a yobaali mbuudɗu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wobbɓe ari fillitanii Iisaa fii ɓee ɓe Jaliilu ɓe Pilaatu warnoo fewndo ɓe hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji maɓɓe. ² O jaabii ɓe kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ɓen ɓe Jaliilu no ɓuri Jaliiluyankooɓe ɓen fow junuubu ɓay ɓe lettorii non? ³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay. ⁴ Kaa hara on sikku ɓee sappoo e njeetato, ɓe nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no ɓuri ɓee ɓe Yerusalaam luttuɓe fow bakkatu? ⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o waɗani ɓe ngal misal ɗoo: «Tawi godɗo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari ɗaɓɓugol ɓiɓɓe e makki, o heɓaali. ⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude ɗaɓɓugol ɓiɓɓe e ngal leggal, mi heɓaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani ɗoo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal ɗoo ndee hitaande ɗoo. Doo e ɗun mi jasay binde maggal on fow mi waɗana ngal ɗolu. ⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddu mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi ɗande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *ɗalaande fowteteende nden, ɗun ko asewe. ¹¹ Tawi no ɗon debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano ɓantaade few. ¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!» ¹³ Onsay Iisaa *fawi juuɗe mun ɗen e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa ɗawndi ɗande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balɗe jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree ɗawndedon e ɗen balɗe ɗon, hara hinaa e ɗalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiiɓe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun ɗande asewe, naba yarnoya? ¹⁶ Hara oo debbo iwɗi Ibraahiima mo Ibuliisa haɓɓi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee ɗin kabbi ɗande ɗalaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, ɗun hersini ayɓe makko ɓen fow, kono jamaa luttuɗo on weltori ɗii piiji hittuɗi ɗi o waɗaynoo.

Mise Yettaadɗe e Abbere Bene e Lewen
(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu? ¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde goddo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun? ²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun
(Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo. ²³ Goddo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedfaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be: ²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa. ²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fufdoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditane men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

²⁶ «Wi'on kadi: «Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.» ²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!»

²⁸ «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton. ²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla. ³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam
(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido rafaade jinnaaji din, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan. ³³ Kono bee mi seppa hande e jango e faddi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dun! ³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yiitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!» »^s

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnu do Goo

¹ E *aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo. ² Tawi aaden buutudo no yeeso makko don. ³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?» ⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si biddo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnude maa yawna mo don kisan fii nden jande ko asewe?»

⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndaddule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: ⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndaddule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don ⁹ haa saatin do on on ara wi'a on:

«Accanee oo d̄oo ndaɗɗudi ndin.» Onsay on hersay ruttagal ka ndaɗɗudi ɓaawoori.
¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree ɓaawo fii tuma nde saatinɗo on on ari woo, yo o wi'u on: «Giɗo an, aru wonaa yeeso gaa.» Onsay ɗun wonanay on teddungal e tawnde ɓen ɓe saatinɗon fow. ¹¹ Ko fii kala mawnintiniid̄o jippinoyte, awa kadi kala jippinɗo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko lisaa o wi'i saatinɗo mo on: «Nde hiɗa soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibɓe maa ɓen maa neene-gootooɓe maa ɓen maa musibɓe maa ɓen maa kawtalɓe maa alɗube ɓen, fii wota kamɓe kadi ɓe saatine ɲande goo, ɗun wonane njoddi. ¹³ Kono nde waɗataa caatal woo, saatin miskinɓe ɓen e jukkunnaabe ɓen, e maanaa bofooɓe ɓen e bumɓe ɓen. ¹⁴ ɗun a wonoyay malaad̄o, ko fii ɓen alaa ko yobitire, a yobitoyte ɲande ummutal feewuɓe ɓen.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay godɗo e ɓe o nafodaynoo ɓen nanii ɗin konguɗi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytood̄o ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo godɗo waɗuno caatal moolanaangal, o saatin yimɓe buy. ¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a ɓe o saatinnoo ɓen yo ɓen aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono ɓe fow ɓe kuylitidi. Arano on e maɓɓe wi'i ndun kurkaadu: «Miɗo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaaf̄o lan.» ¹⁹ Godɗo on wi'i: «Miɗo soodi kalali sappo, miɗo yahude mi lasindoo ɗi, mi torike mo yo o yaaf̄o lan.» ²⁰ Godɗo goo kadi wi'i: «Miɗo jombi neɓaali, ko ɗun haɗata mi yaha.»

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: «Yahu kisan e ɗate ɗen fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinɓe ɓen e jukkunnaabe ɓen e bumɓe ɓen e bofooɓe ɓen fow.»

²² «Kurkaadu ndun wi'i: «Jom an, ko yamirɗon kon waɗaama, kono haa jooni ka jooɗee no luttii.»

²³ «Onsay jom galle ɗen wi'i kurkaadu ndun: «Yahu haa ka fulawaa, takkoɗaa kowle ɗen fow, rewaa e ɗatoy koy fow, etoɗaa no yimɓe ɓen arda fii no ka an heewira. ²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e ɓee ɓe mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!» »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaad̄o no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti ɓe, o wi'i: ²⁶ «Si godɗo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e ɓeyngu makko e ɓiɓɓe makko ɓen e neene-gootooɓe makko ɓen worɓe e rewɓe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray onɗon waawataa wonude taalibaajo an. ²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.»^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata jooɗaade taho, taskoo fii ko o eɓɓi kon si ko ko yonata? ²⁹ Kulol wota ootigi fudɗo ronka gaynude, fii wota yi'uɓe mo e ɗun ɓen fow jalu mo, ³⁰ wi'a: «Oo nedɗo fudɗino darnude, kono o waawaali lannitaade!»

³¹ «Maa hara ko land̄o hombo fokkitanta habidoygol e land̄o goo mo konu mun woni embere yimɓe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimɓe guluuje sappo, ronkata jooɗaade taho, taskoo si o heɓoyay kutu maɓɓe? ³² Si o tawii non o heɓoytaa kutu maɓɓe ɓay oya no wodɗitii mo taho, o nelay e on fii yo on waɗan mo sartiiji no ɓuttu on tabitira. ³³ Ko ɗun waɗi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? ³⁵ Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka jolu, ko hawkoyteedan ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Mat. 18.12-14)

¹ Yantooƙe sagalle ƙen fow wondude e junuubanke'en no ɓadotonoo Iisaa fii heɗagol mo. ² Fariisiyaabe* ƙen e jannooƙe fii Sariya on no ɗunaynoo hakkunde maɓɓe, wi'a: «Oo ɗoo ƙarɗun ɓannitay junuubanke'en, ɗaamida e maɓɓe!»

³ Onsay kanko Iisaa o waɗani ƙen ngal misal ɗoo, o wi'i: ⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e ɗin majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji ɗin ka wulaa, yaha ɗaɓɓitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo? ⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare. ⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yiɓɓe makko ƙen e kawtalɓe makko ƙen, o wi'a ɓe: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!» ⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare ɓurirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubuɗo, edii feewuɓe cappande njeenayo e njeenayo ɓe tuubuubuyee fawaaki ɗun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo marɗo tammaaji sappo, si wooturu e ɗin majjirii mo, ronkata huɓɓude lampu, fitta suudu mun ndun, ɗaɓɓitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo? ⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yiɓɓe makko ƙen wondude e kawtalɓe makko ƙen, o wi'a ɓe: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!» ¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ƙen weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Biɗɗo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Goɗɗo no marnoo ɓiɓɓe ɗiɗo. ¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan geɓal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben maɓɓe sendani ɓe jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balɗe feyyii, toolaajo on moɓi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi woɗɗundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiiɓaare. ¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge waɗi e ndin leydi. Onsay o fudɗaa ɗakkireede. ¹⁵ O halfinoyii e goɗɗo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana ɗun koseeji mun ɗin. ¹⁶ Himo faaletenoo ɗaamude neteeje ɗe koseeji ɗin ɗaamaynoo ɗen, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: «Ko gollooɓe njelo ben an mari ɗaamoɓe haa luttina, hara min miɗo maaya ɗoo heege! ¹⁸ Jooni non, miɗo yiltitaade ka ben an, mi wi'a ɓe: Baaben, mi waɗii junuubu ka Alla, mi heɓii hakkee mon, ¹⁹ mi foddaa e noddeede ɓiɗɗo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.»

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o ɓadike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii. ²¹ Onsay on ɓiɗɗo makko wi'i mo: «Baaben, mi heɓii junuubu ka Alla mi heɓii hakkee mon, mi foddaa e noddeede ɓiɗɗo mon hande kadi!»

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ƙen, o wi'i ɓe: «Yahee tinna addanon mo kaftaane ɓurɗo fotude on ɓornon mo, waɗanon mo hurundaare ka hondu e paɗe ko o wattoo.» ²³ O wi'i ɓe kadi: «Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, ɗaamen, weltodeen. ²⁴ Ko fii hari oo ɓiɗɗo an ɗoo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!» Onsay ɓe woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on ɓadike ka hoɗo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami. ²⁶ Tun o noddii golloowo maɓɓe goo fii ko humpita mo

kon ko woni waɗude ka maɓɓe. ²⁷ On golloowo wi'i mo: «Mijan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu ɗun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.»

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu. ²⁹ Kono o wi'i ben makko: «E hino, waɗii nii duubi buy miɗo yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreeɓe an ben. ³⁰ Kono bay oo biɗɗo mon ɗoo dekkuɗo ndii jawdi mon dekkidi ndi e waɗoobe jinaa artii, onɗon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!»

³¹ «Ben makko wi'i mo: «An non boobo an, jande woo hidɗen wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi. ³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi waɗa welo-welo, bay hari oo mijjiraawo maa ɗoo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.» »

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo marɗo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no jo'iraa funsugol jawdi on galo. ² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: «Ko honɗun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wonɗaa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: «Hara ko honɗun mi waɗata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan. ⁴ Mi andii ko mi waɗa fii yo mi heɓoy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganiɗaa jom an?» ⁶ On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: «Jooɗo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganiɗaa mo.»

⁷ «O wi'i godɗo goo kadi: «An-le ko jelu joganiɗaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i onɗon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganiɗaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo ɓoyliiɗo manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii fayɓe nguu jamaanu no yoyi telen jokondoobe mun ben buri fayɓe jeyaaɓe ben ka ndaygu. ⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on ɗaɓɓir ɗee jawle adunyankeeje yiɓɓe, fii tuma nde ɗen lanniroyi on, yo on wernoƴe ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fanɗi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaaali e hoore ko fanɗi, o nundataa e hoore ko mawni. ¹¹ Si tawii non on nundaaali e hoore jawle adunyankeeje ɗen, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje ɗen? ¹² Awa kadi si on nundaaali e hoore ngel godɗo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?»

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeyɓe ɗun ɗiɗo, ko fii o aɗay oya, o yiɗa oya, maa o haɓɓoo e oya, o itta bote e oya. Ko ɗun waɗi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yiɗude mun kaalisi no heɗotonoo ɗun fow liɓa bote e Iisaa. ¹⁵ O wi'i ɓe: «Onon hidɗon waɗi hoore mon feewuɓe e yeeso yimɓe ben, kono Allaahu on kaɗun no andi ko woni ka ɓerɗe mon. Ko fii ko yimɓe ben ɓanti fii mun kon ko jidduɗun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no feɗɗineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol ɗon. ¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accituɗo ɓeyngu mun, yetti godɗo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettuɗo debbo seedaɗo, haray onɗon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo ḥornotonooḍo conci dimi firsiniraaḍi ko wojji, waḍaynooḍo ḡande woo welii e fotii. ²⁰ Tawi miskiino wi'eteēḍo Laazaru mo ḥandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko. ²¹ On no faaleteno hendaade ḡaameteēji luttaynooḍi ḍin ka on galo. Tawi hay bareēji ḍin arayno metta ḍen temmeeje makko.

²² «Ḥande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ḥen naḥi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa. ²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o ḥanti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka woḍḍitii. ²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o ḥuḅḅinanammi ḍenngal an ngal. Ko fii miḍo tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyereēji maa ḍin ka aduna, wano non kadi Laazaru yeḍinoke ton tampereēji. Jooni non kanko ḥernde makko ḥuttinaama ḍoo, an hiḍa tampude. ²⁶ E hoore ḍun kadi, wimbo moolanaango no waḍaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ḥen waawu ḍun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an ²⁸ haa e ḥee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo ḥe ḍun fii wota kambe kadi ḥe aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Hiḥe jogii ton deftere Muusaa nden e defte ḥeya annabaabe, yo ḥe heḍo ḍen.»

³⁰ «O wi'i: «Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si goḍḍo e mayḥe ḥen yahii e maḥḥe, ḥe tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: «Si ḥe heḍaaki Muusaa e annabaabe heddiḥe ḥen, haray ḥe jaḥataa wurteede hay si ḥe immintinanaama goḍḍo e mayḥe ḥen!» »

17

Fii Junuubu e Gomḍinal e Farilla

(Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ḥen: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wonḍo sabu ḍun. ² Haray ko ḥuri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade. ³ Reenee hoore mon!

«Si musidḍo mon ooḡike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo. ⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeēḍiḍi e nder ḡallal, o yiltitoyike e mon laabi jeēḍiḍi hara himo wi'a: «mi tuubii», on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ḥen wi'i Koohoojo on: «Beydaneē men gomḍinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i ḥe: «Hay si tawii gomḍinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: «Boro, iroyoḍaa ka tumbo baharu!», onsay ki ḍoftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: «Aru ḡaamaa»? ⁸ Kono ka liddu ḍun, o wi'ay mo: «Moyyinanana ko mi ḡaama, ḥornooḍaa si ḥannanaa mi. Si mi gaynii ḡaamude yara, onsay an kadi a ḡaamay yaraa». ⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o waḍii ko o yamiraa kon? ¹⁰ Onon kadi wano non, si on waḍii ko yamiraḍon kon fow, wi'ee: «Menen ko men kurkaaduuḥe meereēḥe, ko ko men haani waḍude tun men waḍi.» »

Fii Yimḥe Sappo ḥe Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariiya ngal e diiwal Jaliilu ngal. ¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hoḍo, yimḥe sappo ḥe ḍamajan nangi sutii fottugol e makko, ḥe dartii ka woḍḍi, ¹³ ḥe ewnii, ḥe wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii ḥe, o wi'i ḥe: «Yahee hollitoyoḍon *yottinoobe sadaka ḥen.»

E nder yaadu maɓɓe ndun ɓe tawi ɓe sellinaama, ɓe laabii. ¹⁵ Bay godɗo e maɓɓe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla. ¹⁶ Hawri on nedɗo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyɗe Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa ɓe sappoo non ɓe sellinaama, ɓe laabii? Awa ko honto njeenayooɓe luttuɓe ɓen woni? ¹⁸ Hinaa hay gooto e maɓɓe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano ɗoo tun?» ¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomɗinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ɓen landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta. ²¹ Wi'etaake <hingu ɗoo!> maa ɗun <hingu ɗaa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ɓen: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'uude wootere e ɗalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde. ²³ On wi'oyte <himo ɗoo!> maa <himo ɗaa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton. ²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e ɗaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka ɗalaande mun. ²⁵ Kono ɗoo e ɗun, bee o tampa fota, nguu jamaanu ɗoo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko waɗunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, waɗoyay kadi ka ɗalaade ado artugol Bii-Aaden on. ²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimɓe ɓen no ɗaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa ɗande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttuɓe ɓen fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimɓe ɓen no ɗaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna. ²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e maɓɓe, muli ɓe fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta ɗande Bii-Aaden on feepiti. ³¹ Nden ɗande, on wonɗo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wonɗi ɗin ka nder suudu. Wano non kadi on wonɗo ka ngesa wota yiltito ka mun. ³² Anditee fii sonnaajo Luutu on. ³³ Kala ɗabbuɗo no dandira ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriinaa, o dandoyay ɗan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare ɗon, yimɓe ɗiɗo waaloduɓe e danki wooti, godɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta. ³⁵ Wano non kadi, rewɓe ɗiɗo wonɓe unidude, godɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta. ³⁶ Awa kadi yimɓe ɗiɗo wonduɓe e ngesa woota, gooto e maɓɓe yettete, oya on lutta.»

³⁷ Taalibaabe ɓen wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto ɗun waɗoyta?»

O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje ɗen moɓotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliiɗo

¹ Iisaa waɗani taalibaabe mun ɓen ngal misal fii ɓanginagol ɓe nafa duumagol e toraare Alla, hara ɓe haabaali. ² O wi'i ɓe: «No woodunoo e saare aaden ɗaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto. ³ Tawi kadi no e nden saare keynguujoo araynooɗo soono woo ka on ɗaawoowo, wi'a mo: <Naawu hakkunde an e oo gajo an.> ⁴ Gila neebii hari on ɗaawoowo anniyaaki. Kono ɓawto ɗun o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto, ⁵ ɓay oo keynguujoo sonjirii lan nii, yo mi ɗaawan mo fii wota o sonjan ɗande woo!> »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on ɗaawoowo boyliiɗo wi'i kon? ⁷ E taw si hara Allaahu on ɗaawantaa ɓen ɓe o subii, ɗun ko ɓen torotooɓe mo jemma e ɗalorma? Hara o nennanay ɓe ɗun? ⁸ Mi andinii on, o ɗaawanay ɓe ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomɗinɓe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O waɗi kadi ngal misal ɗoo e hoore ɓen yimbe fellituɓe ko feewuɓe, hara hiɓe aybina ɓeya, ¹⁰ o wi'i ɓe: «Yimbe ɗiɗo yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi godɗo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle. ¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ɓen, ɗun ko ɓee jattoobe maa ɓee ɓoyliibe maa ɓee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle ɗoo. ¹² Min-le mi hooray laabi ɗiɗi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano ɓantirde gite mun ɗen ka kammu, kono himo darii ka wocɗitii, himo tappitoo e ɓernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle ɗon-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewuɗo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wobɓe addanayno mo hay booboobe ɓen fii yo o meemu ɓe. Nde taalibaabe ɓen yi'unoo ɗun, ɓe toɗani ɓe. ¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Alɗuɗo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani waɗude fii yo mi heɓoy *ngurndan poomayankejan ɗan?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. ²⁰ Hiɗa andi yamirooje ɗen, ɗun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wuju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Miɗo waɗude ɗun fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ɗakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeyɗaa, senditanaa miskinɓe ɓen, ɗun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii ɗun, o aani, ko fii hari himo alɗi fota. ²⁴ Bay Iisaa yi'ii ɗun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka ɓe naata ka laamu Alla. ²⁵ No ɓuri weeɓande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo heɗaade ɓen wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ko waawantaako neɗɗanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accuɗo suudu mun ndun e ɓeyngu mun e siɓɓe mun ɓen e mawɓe mun ɓen e ɓiɓɓe mun ɓen sabu laamu Alla ngun, ³⁰ o heɓoyay ko ɓuri ɗun ka aduna ɗoo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heɓoyay ngurndan poomayankejan ɗan.»

Fii ko Saatii Heɓoyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ɓen sappoo e ɗiɗo sera, o wi'i ɓe: «Awa hiɗen yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ɓen windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto. ³² O wattoyte e juuɗe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, ɓe piyira mo cabbi, ɓe wara. ³³ Bawto ɗun o immitoo ka jalaande tammere.»

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

³⁴ Kono ñen taalibaañe faamaali hay fus e ñun, ñin konguñi wirnanii ñe, ñe ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo
(*Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52*)

³⁵ Ko Iisaa ñadii Yeerikoo, tawi bundo no joodfii ka sera laawol no toroo. ³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadfi. ³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaañe Naasirata woni feyyude. ³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, ñii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooñe yeeso ñen feli mo fii yo o fanku, kono o ñurtti ewnaade, wi'a: «Ko an yo ñii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo ñe addan mo mo. Bay on ñadike, Iisaa landii mo: ⁴¹ «Ko hondun faalañe yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Kooñoojo, ko yo mi hettu giide an ñen!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomñinal maa ngal hisinii ma.» ⁴³ O wunti ñon kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii ñun, ñe woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomñinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden, ² tawi aaden galo tawaañe e hooreñe yantooñe sagalle ñen wi'eteñe Zaakaru ³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu ñuudugol jamaa on, awa kadi himo rabñidi. ⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehii fii no o yi'ira Iisaa, ñay hari on ko ñon rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehii, o tiggiti, o wi'i: «Zaakaru, tippo heña, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.» ⁶ Zaakaru tippii heña, jabñii mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii ñun, ñe ñuni, ñe wi'i: «Oo koñoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Kooñoojo on: «Heñe yo Kooñoojo an, mi okkay miskinñe ñen feccere jawdi an ndin. Awa kadi si miñe bonnani godñe godñun, mi yobitiray ontigi ñun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e ñee galle ñoo. Ko fii oo ñoo kadi ko o iwdi Ibraahiima. ¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko ñabñitugol majjuñe ñen, danda ñe.»

Misal Yettaangal e Manankun

(*Mat. 25.14-30*)

¹¹ Bay hari o ñadike Yerusalem, o ñeyditani ñe ngal misal ñoo, ko fii hari heñinoñe mo ñen no sikka *laamu Alla ngun feñay kisan. ¹² O wi'i ñe: «Aaden dimo yahuno e leydi wofñundi fii lamminoyegol, arta. ¹³ On noddii kurkaaduñe mun sappo, o jonni ñe manankunji sappo. O wi'i ñe: «Gollitiree ñii ñoo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimñe leydi makko ndin no aña mo. Be nelti wofñe ñaawo makko fii andingol ñen ton wonde ñe faalaaka onñon laamoo ñe.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduñe makko ñe o jonnunoo mbuudfi ñen fii no o andira ko honno mo bee e maññe gollitiriri ñi.

¹⁶ «Arano on e maññe ari, wi'i: «Kooñoojo an, ñi accirnoñon mi ñin ñeydike cowalle sappo.» ¹⁷ O wi'i mo: «A wadfi ko moyyi, yo kurkaaduñe moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fanñi, mi wadfi ma yeesojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e maññe ari, wi'i: «Kooñoojo an, ñi accirnoñon mi ñin ñeydike cowalle jowi.» ¹⁹ O wi'i onñon kadi: «Mi wadfi ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Godñe e maññe kadi ari, wi'i: «Kooñoojo an, e hino ñi accirnoñe mi ñin, hari miñe mari ñi e lincun. ²¹ Ko fii hari miñe hulu maa, ñay ko a ñaafuñe. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a soñitay ko a aawaa.»

²² «Onsay on lando wi'i mo: «Mi ñaawitirte konguñi maa ñin, yo jiyaañe bonñe! Hiñe andunoo ko mi aaden ñaafuñe? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi soñitay ko mi

aawaa? ²³ Fii honɗun non a wallinaali ɗi e juude gollitiroobe ɗi ɓen,^w ɗun, nde mi artunoo woo, mi hettayno ɗi e hoore tonon.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe ɗon ɓen: «Jabitee ɗi e juude makko, jonnon ɗi oo jogiido manankunji sappo.» ²⁵ Kono ɓe wi'i mo: «Koohoojo amen, onɗon no jogii manankunji sappo!» ²⁶ O jaabii ɓe, o wi'i: «Mi andinii on, ko marɗo ɓeydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon. ²⁷ ɗun-le wurin addanee lan ɗoo ayɓe an ɓen, ɓen ɓe faalanooka mi laamoo ɗun, waron ɓe yeeso an ɗoo.» »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude ɗun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam. ²⁹ Bay wonii o ɓadike Bayti-Faazii e *Betanii, ɗun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko ɗiɗo, ³⁰ o wi'i ɓe: «Yahee e ngoo hoɗo wongo yeeso mon ɗoo. No naatirɗon e maggo, on taway mbabun kun godɗo waɗɗaaki haa hande no humii ɗon. Hunton kun, addon. ³¹ Si godɗo aru on e landaade, wi'a: «Ko honɗun huntanɗon kun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.» »

³² Nelaabe ɓen yahi ɓe tawroyi no ɓe wiiranoo non. ³³ Ko ɓe huntata kun, jeyɓe mbabun kun ɓen wi'i ɓe: «Ko honɗun wonɗon kun huntande?»

³⁴ ɓe jaabii, ɓe wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

³⁵ ɓe addani kun Iisaa, ɓe ndaɗɗani mo concii maɓɓe ɗin e hoore makkun si ɓe yawni mo. ³⁶ No o yaaraynoo non, yimɓe ɓen no ndaɗɗirande mo non concii mun ɗin ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o ɓadike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ɓen fow sowti weltaare, ɓe woni e ewnagol manta Alla, sabu ɗii kaawakeeji moyyi ɗi ɓe yi'i.

³⁸ Tawi hiɓe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.Y
Yo ɓuttu wonu ka kammu,
darja ɓurɗo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobɓe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ɓen wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ɓen yo ɓe fanku!»

⁴⁰ O jaabii ɓe, o wi'i: «Mi andinii on, si kamɓe ɓe fankii, kaaye ɗen sowtay!»

⁴¹ Bay ɓe ɓadike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre, ⁴² o wi'i: «Si an kadi hiɗa andunoo hande ko wonanayno-maa ɓuttu, kono jooni ɗun wirnanike ma. ⁴³ Aroyay e ɗalaade nde ayɓe maa ɓen ari hunditu-maa hurgi, ɓittire cende fow. ⁴⁴ ɓe lancete, ɓe lancide e kala hoɗuɗo e maa. ɓe accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyooɓe ɓen ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e raɗagol wonnoobe yeeyude ton ɓen, ⁴⁶ hara himo wi'ora ɓe: «No windii: «Suudu an ndun ko suudu torordu Alla»,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuyɓe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa ɗande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreɓe *yottinoobe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen e lamɓe jamaa on no ɗaɓɓaynoo no sahinbinira mo. ⁴⁸ Kono hari ɓe andaa ko honno ɓe gerdata, sabu hari jamaa on fow no tuɗi noppi mun e makko.

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

^W 19:23 19.23 Wallingol mbuuɗi e «juude gollitiroowo ɗi on» no firi wallingol ɗi ka «banki.»

^Y 19:38 19.38 Zab. 118.26 ^Y 19:46 19.46a Isa. 56.7 ^Z 19:46 19.46b Yer. 7.11

¹ E nder ɗen balɗe ɗon, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, ɗunle ko feɗɗinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreeɗe *yottinoobe sadaka ɗen e jannooɗe fii Sariya on ɗen wondude e mawɗe ɗen ari, ² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaawade ɗun e ko e ley kongol hombo wondaawade?»

³ O jaabii ɗe, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaaboɗon mi. ⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimɗe ɗen kon, ko ka arsi iwri kaa ko e neɗɗanke?»

⁵ Kono ɗen woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun haɗunoo gomɗinen mo? ⁶ Si en jaabike mo-le ko e neɗɗanke ɗun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hiɗe felliti Yaayaa ko annabaajo.» ⁷ Onsay ɗe jaabii mo, ɗe wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol ɗon iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i ɗe: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ɗen
(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o waɗani ɗe ngal misal ɗoo, o wi'i ɗe: «Goɗɗo tutuno *wiɗɗu, o halfini tutateeri ndin remooɗe wiɗɗu ɗen, o yahi safaari ka o neeɗoyta. ¹⁰ Bay saa'i soɗitugol wiɗɗu on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɗe wiɗɗu ɗen fii yo ɗen jonnann mo ɗiɗɗe wiɗɗu geɗal makko ngal. Kono ɗen piyi on, ɗe immintini mo juuɗe mehe. ¹¹ O immiini kurkaadu makko goo kadi, ɗe piyi onɗon kadi, ɗe hersini, ɗe immintini mo juuɗe mehe. ¹² O immiini tammo kadi, ɗe barmiini onɗon kadi, ɗe raɗii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: «Ko hondun mi waɗata jooni? Yo mi immiini ɗiɗɗo an yiɗaawo on, no gasa ka ɗe teddinoya onɗon.» ¹⁴ Kono no ɗen remooɗe wiɗɗu haynornoo mo, ɗe wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!»

¹⁵ Onsay ɗe nabi mo ka ɗaawo tutateeri, ɗe wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiɗɗu waɗata ɗen? ¹⁶ On aray, re'a ɗen remooɗe wiɗɗu, o halfina ndi wɗɗe goo.»

Bay ɗen heɗinoobe mo kanko Iisaa nanii ɗun, ɗe wi'i: «Wota ɗun wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta ɗe kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi: «Hayre nde mahooɗe ɗen hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɗɗundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanuɗo e nden hayre, o lancoto,

kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hooreeɗe yottinoobe sadaka ɗen e jannooɗe fii Sariya on ɗen faamii wonde ko e hoore maɗɗe Iisaa waɗi ngal misal, tawi hiɗe ɗaɗɗude no ɗe fawira juuɗe e makko ɗon kisan, kono hari hiɗe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndora fii Yoɗugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ ɗe woni e aynugol Iisaa, ɗe immiini e makko tefooɗe bonɗe waɗitiibe ko feewuɗe fii ko nangira mo konguɗi makko ɗin, watta mo e juuɗe laamu ngun e ley kongol lamminaawo diiwal ngal. ²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meɗen andi hiɗon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on ɗurdindinaa yimɗe ɗen, hiɗon jannirde laawol Alla ngol goonga. ²² E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa maɗɗe kan, o jaabii ɗe, o wi'i: ²⁴ «Holle lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

ɗe jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii ɗe, o wi'i: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ ɗe ronki heɗude feere no ɗe nangira mo e ɗin konguɗi makko yeeso jamaa on, kono bay ɗe ɗalɗidii e ngol jaabawol makko, ɗe deyyi.

a 20:17 20.17 Zab. 118.22 b 20:18 20.18 Isa. 8.14-15

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(*Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27*)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godfo maayii accii beyngu e baawo bidfo, haray mijniraawo on mayfo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁹ Tawa non no woodi bibbe njeedifo. Arano on jombii, maayii, hebaali bidfo. ³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii. ³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedifo non be timmi, be accaali jurriya. ³² Bawto dun debbo on kadi maayii. ³³ Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete. ³⁵ Kono ben yedoyaa be immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooyta, resetaake. ³⁶ Awa kadi be maayitoyta, ko fii haray hiibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be bibbe ummutal ngal. ³⁷ Seede maybe ben immitoto, ko dun Muusaa banginnoo ka o wowli fon fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c ³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

³⁹ Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.»
⁴⁰ Bawto dun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(*Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37*)

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?
⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuuraa wonde:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo fon, o wi'i taalibaabe makko ben: ⁴⁶ «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfole arane den ka nafagol. ⁴⁷ Hiibe jatta galleeji keynguuube, hiibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on

(*Mrk. 12.41-44*)

¹ Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka. ² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy difoy. ³ Onsay o wi'i: «Midfo haalande on goonga, oo keynguujo baaso no buri beya fow ko ittaa. ⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygal Iisaa Almasiihu on

(*Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2*)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaafe e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be: ⁶ «Nalaafe no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttooyta doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

^c 20:37 20.37 Egg. 3.6 ^d 20:42-43 20.42-43. Zab. 110.1

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kajun woni *Almasihu on, saa'i on badike. Wota on jikkoy ben. ⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko d'un haani adaade wafude, kono lannoode nden hinaa d'on kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wafoyay hakkunde leyyi d'in. Laamateeriji d'in kadi immondirana. ¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wafa, heege e nabbeeli raabooji wafa e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidfi wafa, maandeeji njani kadi wafa ka kammu.

¹² «Kono doo e d'un, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoo on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden. ¹³ Kono d'un wonanoyay on sabu no seeditoron. ¹⁴ Fihee ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon. ¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudfi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda. ¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wafoyay on e joge be wona sabu wofbe e mon waree. ¹⁷ Fow aroyay on sabu innde an nden. ¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa. ¹⁹ Kono si on jajjrike, haray on hiwii wonkiji mon d'in.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli d'in daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre badike. ²¹ Onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare. ²² Ko fii den wonoyay jalaafe yottande fii laatingol kala ko windinoo. ²³ E nder den balde d'on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde wafay e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa. ²⁴ Be li birooyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde den fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iji di be hapanaa d'in timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wafoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji d'in maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wafa sabu uumaango ndiyan dan ka baharu e ko dan piyondirta kon. ²⁶ Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidfi kon ka kammu kadi dimboyoo.» ²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal. ²⁸ Nde d'un fuddii wafude woo, haray bantee townon ko'e mon den, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

²⁹ Onsay o wafani be ngal misal doo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo. ³⁰ No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. ³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wafa woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike. ³² Ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow wafay ado nguu jamaanu feyyude. ³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudfi an d'in feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon den heewu anndeeji aduna maa faale naamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaafe mawnde juhirta on wa pircol. ³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna. ³⁶ Findinee hakkillaaji mon d'in saa'i woo saa'i, torodon fii no hebiron doole dafugol d'in piiji wafoyaydi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle den, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni. ³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede. ² Tawi hoorebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dababaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hiibe huli jamaa on. ³ Onsay Ibuliisa naati

e bernde Yudaasi, ɗun ko oo jammaaɗo Iskariiyu, on ko tawaaɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e ɗiɗo. ⁴ On yahi yewtidoyi e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juuɗe maɓɓe. ⁵ Ben weltori ɗun, ɓe haldi yeenugol mo kaalisi. ⁶ O jabi ɗun, o woni e ɗaɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juuɗe maɓɓe, hara jamaa on hoyɗaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay jalaande Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen nden hewtii, ɗun ko jalaande hirsanteende baalun nden, ⁸ onsay Iisaa immi Petruusu e Yuuhanna, o wi'i ɓe: «Yahee moyyinanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faalaɗon yo men moyyinanoy en ɗun?»

¹⁰ Onsay o wi'i ɓe: «No naatirɗon ka saare, on fottay e gorko rondiiɗo loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo. ¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu ɓe nafodata e taalibaabe maɓɓe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko ɗon moyyinton.»

¹³ ɓe yahi ɓe tawroyi no o haalirannoo ɓe non, ɓe moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa ɓadii fii nafagol wondude e sahaabaabe ɓe o toɗɗinoo ben sappoo e ɗiɗo. ¹⁵ Onsay o wi'i ɓe: «Miɗo faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude. ¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatoyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun waɗforkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon. ¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ɓiɓɓe wiɗnu haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto ɗun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni ɓe, o wi'i: «Dunɗoo ko bandu an ndu okkaɗon ndun nii, waɗɗee ɗunɗoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay ɓe gaynii jaamude, o yetti jardukun waɗforkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e ɗan yiiyan an hibboyteɗan fii mon. ²¹ Kono non janfotooɗo lan on no jaamidude e an. ²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotooɗo mo!»

²³ Onsay ɓe woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men waɗoyta ɗun?»

Fii Yeɗeteɓe Laamu ben ka Laamateeri Alla

(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)

²⁴ Yeddondiral waɗi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe gasata wonude mawɗo. ²⁵ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Lambe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, ben laamiiɓe no wi'aa waɗoobe ko moyyi. ²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ɓen. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu. ²⁷ Hara ko hombo ɓuri teddude hakkunde wondoo nafaade on e wondoo ɓannude nafakka on? Hinaa wondoo nafaade on? Min-le non, miɗo woniri hakkunde mon wa on ɓannoowo. ²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder ɗii tampereji an fow. ²⁹ Ko ɗun waɗi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non, ³⁰ fii no jaamiroyon yaron ka ndaɗɗudi an, ɗun ko ka nder laamateeri an, jooɗoɗon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila ɗin sappoo e ɗiɗi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi. ³² Kono min mi toranike ma fii wota gomɗinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiɓɓe maa ɓen.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, miɗo hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hiɗa andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i ɓe kadi: «Fewndo ko mi neli on e ɓaawo mbuudɗi e bonfo e paɗe, on ɗakkiroyano ton godɗun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i ɓe kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiidɗo mbuudɗi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda. ³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: «O wattidete e waɗooɓe bone ɓen.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay ɓe wi'i mo: «Koohoojo, e hino ɗoo kaafaaje ɗiɗi.»

O wi'i ɓe: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee ɗon Jatsaymaani

(*Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42*)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaaɓe makko ɓen kadi jokki mo. ⁴⁰ Bay ɓe hewtii e nden nokkuure, o wi'i ɓe: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.» ⁴¹ Onsay o wocɗitori ɓe yeru bugannde hayre, o jiccii o torii, ⁴² o wi'i: «Baaba an, si hiɗa faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waɗu, kono yo faale maa on waɗu.» ⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo. ⁴⁴ Bay sonjaa wonkii heɓii mo, o ɓurti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiian ɗe no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaaɓe makko ɓen woni ton, o tawi hiɓe ɗaanii sabu annde nde ɓe wondi nden. ⁴⁶ Onsay o wi'i ɓe: «Ko fii hondun ɗaanantocɗon? Immee torocɗon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(*Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12*)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimɓe hewtii. Tawi ko oo wi'eteeɗo Yudaasi tawdaaɗo e sappoo e ɗiɗooɓe ɓen ardi ɓen. On ɓadii Iisaa fii lunnagol mo. ⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondiɓɓe Iisaa ɓen sogitike ko saatii waɗude kon, onsay ɓe wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen ɗen?» ⁵⁰ Tun godɗo e maɓɓe soppo kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru ɗaamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee ɗoo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ɓen arɓe hendagol mo kadi, ɗun ko hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen e hooreeɓe aynoobe juulirde mawnde nden e mawɓe ɓen: «Hiɗon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko ngujo arandon. ⁵³ Hara-le ɗande woo miɗo wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juuɗe e an. Kono ɗoo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi niɓe ɗen.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(*Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27*)

⁵⁴ Bay wonii ɓe nangii Iisaa, ɓe nabi mo ka galle yottinoowo mawɗo sadaka on. Petruusu iwtiri ɓaawo maɓɓe ka wocɗitii. ⁵⁵ Onsay ɓe huɓɓi yiite ka hakkunde tande, ɓe jooɗii. Petruusu kadi ari jooɗodi e maɓɓe. ⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo jooɗii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo ɗoo ko wondiɗɗo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeɗa, godɗo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaaɗo e maɓɓe.»

Petruusu wi'i onɗon kadi: «Mi tawdaaka e maɓɓe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, godɗo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondiɗɗo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii onɗon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wonɗaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata ɗun, ndontoori ndin yoggi. ⁶¹ Onsay Koohoojo on yeyyitii, cikki gite mun ɗen e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon

e 22:37 22:37 Isa. 53.12

wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!»
⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe jeginooŋe Iisaa ŋen no jalaynoo mo luuboo, ⁶⁴ awa kadi ŋe buumayno mo yeeso ngon, ŋe wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!» ⁶⁵ E hoore dfun ŋe kongayno mo, ŋe hoyna.

Fii no Iisaa Naŋbiraa Yeeso Mawŋe Jamaa on
(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶ Bay weetii, mawŋe jamaa on, dfun ko hooreeŋe yottinooŋe sadaka ŋen e jannooŋe fii Sariya on ŋen, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental maŋŋe, ⁶⁷ ŋe wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii ŋe, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako, ⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan. ⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on jooŋoto ka sengo ŋaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow ŋe wi'i: «Kere ko an woni *Bidŋo Alla on?»

Ontuma o wi'i ŋe: «Ko ko wowluŋon kon onon tigi, ko mi dfun.»

⁷¹ Onsay ŋe wi'i: «Ko seedee hombo faalaŋen kadi? Kanko tigi o wowlii, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe dŋen
(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu. ² Be woni e tooŋugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on haŋa ŋe yobugol lando mawŋo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, dfun ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreeŋe *yottinooŋe sadaka ŋen e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedŋo jogoree!»

⁵ Kono ŋe catii e dfun, ŋe wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol ŋe. O fudŋdii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii dfoo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii dfun, o landii si oo nedŋo ko mo Jaliilu. ⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e dŋen balde dŋon, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, dfun weltini mo fota. Tawi gila neeŋi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo waŋa kaawakeeji moyyi goo. ⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreeŋe yottinooŋe sadaka ŋen wondude e jannooŋe fii Sariya on ŋen no dŋon, ŋen no tooŋa mo tooŋe sattude. ¹¹ Heroodu e suufaabe mun ŋen kadi jali mo aybini. Onsay o ŋorni mo dolokke fotuŋo, o nattani mo Pilaatu. ¹² Nden ŋande tigi Pilaatu e Heroodu ŋen ayrunooŋe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreeŋe yottinooŋe sadaka ŋen e yeesooŋe ŋen wondude e jamaa on, ¹⁴ o wi'i ŋe: «On addanii lan oo nedŋo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo nedŋo ko tooŋiron mo. ¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo nedŋo waŋaa hay huunde ko foddi e wareede. ¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol ŋe nangaadŋo goo. ¹⁸ Onsay ŋe fow ŋe sonki, ŋe wi'i: «Waree oo dfoo! Accitanon men Barabaasi!» (¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no waŋunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti ŋe fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa. ²¹ Kono hiŋe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i ŋe tammun: «Hara ko hondfun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dɔn e hoore sonko njano, hiibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu. ²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on. ²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dɔn ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(*Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27*)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sireonii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa. ²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa. ²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben. ²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!» ³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!» ³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko. ³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko. ³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yafo bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri concii makko din urba.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan, ³⁷ hiibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko, ⁴¹ enen dido-le hiden foddi e dɔn, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(*Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30*)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa. ⁴⁵ Naange ngen weji, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde. ⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude dɔn, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii dɔn, be yiltitii hiibe tappitoo e berde. ⁴⁹ Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodditii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa

(*Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42*)

⁵⁰ Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben, ⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore mabbe nden e den kuude mabbe. Hari on ko jeyaa do e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii. ⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. ⁵³ Bawto dɔn, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e fetu, mo hari hay gooto surraaka e mun. ⁵⁴ Dun

hawri n̄ande hebulaanagol *n̄alaande fowteteende nden, bay hari nden b̄adike ka naata. ⁵⁵ Rewbe arduunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa. ⁵⁶ Onsay rewbe ben yiltitii fii moyyinoogol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

*Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)*

¹ E alat, d̄un ko n̄allal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawɩ bimbi subaka ka yenaande, hiibe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo. ² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama, ³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on. ⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d̄un, worbe d̄ido b̄ornii be concɩ jalbuɗi, feeɗani be. ⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe d̄ido wi'i be: «Ko fii honɗun d̄abb̄itanton wurɗo on e hakkunde maybe ben? ⁶ O alaa d̄oo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu, ⁷ himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on wattee e juuɗe junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka n̄alaande tammere.» ⁸ Tun, ben anditi d̄in konguɗi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande d̄on, be yahi yeetoyagol d̄un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow. ¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d̄un sahaabaabe ben sappoo e go'o. ¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi konguɗi ben d̄in no wa'ani be wa fuyanteeji. ¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasange on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo n̄alɗi sabu kon ko waɗi.

*Fii Taalibaabe ben Diɗo ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)*

¹³ Tawi nden n̄ande tigi d̄ido e maɓbe no yahaynoo e hoɗo no wi'ee Emayuusu woɗɗitorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e d̄idi. ¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko waɗunoo kon fow. ¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata d̄un be landondira, Iisaa b̄adii be, o waddi e maɓbe laawol. ¹⁶ Kono tawi giɗe maɓbe d̄en no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko konguɗi honɗi wonɗon bugondirde e nder nduu yaadu mon?» Be dartii, be yoomi. ¹⁸ Onsay godɗo e maɓbe wi'eteed̄o Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni koɗo wonɗo Yerusalaam mo andaali ko waɗi kon e d̄ee balɗe d̄oo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Honɗun?»

Be wi'i mo: «Koo ko waɗi e hoore Iisaa oo jeyaad̄o Naasirata, d̄un ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow, ²⁰ e ko honno kadi hooree be *yottinoobe sadaka men ben e hooree be men ben wattiri mo e juuɗe beya fii yo ben n̄aawu mo, be fempa mo e leggal, be wara. ²¹ Meɗen tanyininoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder d̄un fow, e hino hebii hande balɗe tati gila d̄un waɗi. ²² Awa kadi rewbe wondibbe amen goo n̄alɗinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande, ²³ be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaa be feeɗanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri. ²⁴ Onsay wondibbe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njoofoobe, hid̄on nennanii gomɗingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon! ²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?» ²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be b̄adike hoɗo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii. ²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e maɓbe.

³⁰ Fewndo o jooɗodi e maɓɓe fii ɲaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be. ³¹ Tun, giide maɓɓe ɗen udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be. ³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men ɗen no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yiltitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ɗen sappoo e go'o e wondiɓɓe mun ɗen no mottondiri ɗon. ³⁴ Tawi ɗen wonnoobe ɗon no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feeɲanii Sim'uunu!»g ³⁵ Onsay beya ɗiɗo kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

*Fii no Iisaa Feeɲirani Sahaabaabe ɗen
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)*

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo ɗun, kanko tigi o ari hakkunde maɓɓe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be ɗenyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i. ³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon? ³⁹ Ndaaree ɗee juude an e ɗee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii ɗun, onsay o holli be juude makko ɗen e koyde makko ɗen. ⁴¹ Bay tawii e nder weltaare maɓɓe nden haa jooni be hoolaaki, hiɓe e nder ɲalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari ɗoo godɗun ko ɲaamete?» ⁴² Onsay be ɓannani mo huntere lingii sa'aangii. ⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko ɗundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laato.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille maɓɓe ɗen fii no be faamira defte ɗen. ⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko ɗundoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ɗen ka ɲallal tammal. ⁴⁷ Awa kadi leyyi ɗin fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji maɓɓe ɗin. ⁴⁸ Ko onon woni seedeɓe ɗun ɗen. ⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedafon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

*Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)*

⁵⁰ Bawto ɗun Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko ɗen, o du'anii be. ⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be ɗon, o yentinaa ka kammu. ⁵² Bay kambe be sujjanii mo, be yiltitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo. ⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hiɓe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla, ² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode. ³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko. ⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben. ⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder niɓe, laatii niɓe den foolaali ngu.

⁶ Woodii nedfo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa. ⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomɗinir sabu makko. ⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun, ⁹ ɗun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedfo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo. ¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo. ¹² Kono kala jabbiiɓe mo, gomɗini innde makko nden, ko ben o newnani wonugol biɓɓe Alla. ¹³ ɗun ko ben hebaabe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yi'yan maa e mbeleede bandu maa e faale nedfanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedfo, o hodi hakkunde men, ɗun ko on heewuɗo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Biɗfo bajjo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: «Araynooɗo baawo an on ko burɗo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!» »

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow. ¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi. ¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wonɗo Alla, wonduɗo e Baabaajo on, on ɗanginanii en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(*Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17*)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreɓe *Yahuudiyankeeɓe ben Yerusalaam immini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankeeɓe ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?». ²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni liliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

ɗun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulɓe men ben? Ko hondun wi'itidfaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotooɗo ka wulaa on, wi'a: «Fewnee laawol Joomiraado on!» » a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri. ²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa liliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa, ²⁷ wonɗo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi paɗe mun!»

²⁸ ɗun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol waɗi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee ɗon.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden j̄ande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun. ³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: God̄do aroyay baawo an, on ko Bur̄do lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan. ³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii b̄anginangol jamaa *Isra'iila on fii makko waɗi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi ɗundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko. ³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuluɗo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: «On mo yi'uɗɗaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.» ³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bid̄do Alla on.»

Fii no Iisaa Fuɗɗori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden j̄ande kadi tawi Yaayaa no ɗon, himo wondi e taalibaabe makko ɗido. ³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko ɗido nani ɗin konguɗi makko, jokki Iisaa. ³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hiɓe jokki mo, o wi'i ɓe: «Ko hondun ɗaɓboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (ɗun no firi «Karamoko'en») «ko honto hoɗuɗon?»

³⁹ O jaabii ɓe, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, ɓe yi'i ka o hoɗi. Nden j̄ande ɓe woni takko makko ɗon, tawi ko wa ka alansaraa. ⁴⁰ Tawi oo wi'eteɗɗo Andaraawu, ɗun ko oo musid̄do Sim'uunu Petruusu, ko o god̄do e ben ɗido nanuɓe konguɗi Yaayaa ɗin e jokkuɓe Iisaa ɓen. ⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (ɗun no firi «Tod̄ɗaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddeteɗɗaa.» (Ko woni firo ɗun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden j̄ande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.» ⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteɗɗo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteɗɗo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ɓen, ɗun ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bid̄do Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?» Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirɗaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnoɗaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bid̄do Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomɗinirɗaa? A yi'ay ko ɓuri ɗundoo mawnude. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ɓen no waɗa yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan ɗan Njaram Wijju

¹ Balɗe tati ɓawto ɗun, peera waɗi ka wi'etee Kanaa, ɗun ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton. ² Iisaa e taalibaabe mun ɓen kadi saatinaa e on peera. ³ Bay njaram *wijju ɗan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram ɗan lellirii ɓe.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi ɗin: «Waɗee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no don loode kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankesee ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere. ⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den loode ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi. ⁸ Onsay o wi'i be yo be nedu, be nabana ardotoodo fii naameteji on. Be nedu, be nabani mo. ⁹ Ardotoodo fii naameteji on kadi mettii dan ndiyan waylaadan njaram wiiju. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduu be yoogube ndiyan dan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on, ¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan dan adotoo yedude, si yedoya jaasudan dan, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan dan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, dun ko ka wi'etee don kanaa e nder diwal Jaliilu wadi. Ko nii o banganiri darja makko on, taalibaa be makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyoo be ben ka Juulirde Mawnde

(*Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48*)

¹² Ko bawto dun, o yaadi e yumma makko e neene-gotoo be makko ben e taalibaa be makko ben Kafernahuu. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankesee ben, dun ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. ¹⁴ O tawi yeeyoo be na'i e baali e gabooji e wadoo be sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde. ¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o radii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali din e na'i din, o saakiti kaalisiji wadaynoo be sensa-sensita ben, o libi taabe den. ¹⁶ O wi'i yeeyaynoo be gabooji ben: «Ittee du'un doo! Wota on wadu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

¹⁷ Onsay taalibaa be ben anditi wonde dundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan naamude.»^c

¹⁸ Onsay hooree be Yahuudiyankesee ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawudaa men hollude fii banganol hida gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balde tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankesee ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balde tati?» ²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun. ²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde may be ben, taalibaa be makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno dun, onsay be gomdini bindi din e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, dun ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomdini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi di o wadaynoo din. ²⁴ Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow, ²⁵ awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankesee no wi'ee Nikodiyuusu. ² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wadude dii maandeeji hawniidi di wondaa e wadude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si neddo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno goddo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitide kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si neddo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla. ⁶ Ko jibiniraa bandu

b 2:13 2.13 Egg. 12 c 2:17 2.17 Zab. 69.10

kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu. ⁷ Wota a njaldu fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun. ⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hida nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hefiraafo Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa dun? ¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden. ¹² Si on gomdinaali fii piiji adunyankeeji di mi yewti on fii mun din, haray ko honno gomdindirton piiji kammuyankeeji di mi yewtoyta on fii mun din? ¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrufo ka kammu on, dun ko *Bii-Aaden on. ¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non, ¹⁵ fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yedii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko. ¹⁸ On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bidfo Bajjo Alla on. ¹⁹ Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuufe mabbe den ko bonde. ²⁰ Ko fii kala wafsoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuufe makko den feeru. ²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuufe makko den ko e Alla huuwiraa.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto dun Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O njallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee. ²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee don Enuuna, dun ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be, ²⁴ ko fii tawi Yaayaa wafaaka taho e kaso. ²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyankeejo goo e telen-ma labbinegol ngol. ²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, dun ko on mo seeditidaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no yaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Nedfo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade. ²⁸ Onon tigi ko on seedeefe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasihu on, kono ko mi imminaafo yeeso makko. ²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombufo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii. ³⁰ Bee on beydoo, min mi duytoo. ³¹ Ko fii on Iwrufo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrufo ka kammu on no e hoore fow. ³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko. ³³ Kala on jabufo nden seeditoore makko, haray banginii wonde Alla ko goonga. ³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla din o wowlata. Ko fii Allaahu on yeday mo Ruuhu mun on no heewiri. ³⁵ Baabaajo on no yidi Bidfo on, awa kadi o wattii fow e juufe makko. ³⁶ Kala gomdindo Bidfo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bidfo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaafe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hefude taalibaabe, o lootu be, ² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko ben

wonnoo lootude). ³ Bay Iisaa humpitike d̄un, o iwi ka diiwal Yahuuda d̄on, o yiltitii ka diiwal Jaliilu. ⁴ Tawi-le bee o tay'itoya *Samariiya.

⁵ E nder d̄un, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bi'd̄o mun on, d̄un ko Yuusufu. ⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no d̄on. Iisaa joo'd̄ii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, d̄un ko wa tumbere ñalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoo'gugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.» ⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ñen no yahi ka saare fii soodugol ñaamete.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankeejo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankeebe ñen e Samariyankeebe ñen.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hi'd̄a andunoo dokkal Alla ngal e Wi'ud̄o ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnay'd̄an.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoo'giraa, awale woyndu ndun no luggi. E hara ko honto he'bayno'd̄aa non d̄an ndiyan wurnay'd̄an?

¹² E hara a ñuru ben amen Yaaquuba mawnude, on okku'd̄o men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e bi'bbe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarud̄o d̄an ndiyan d̄ondoyte kadi. ¹⁴ On yarud̄o non ndiyan d̄an mi okkorta mo d̄an, d̄ondetaake hande kadi. Kono ndiyan d̄an mi okkorta mo d̄an wontay e makko ñundu ndiyan, ñuloojan fii yed̄ugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran d̄an ndiyan, hara mi d̄ondetaake hande kadi, e hara mi artaali d̄oo hande kadi yoo'gugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'ud̄aa kon wonde a alaa moodi. ¹⁸ Ko fii a he'bi dewle jowi, awa kadi mo wondud̄aa on fewndo d̄oo wonaa moodi maa. E d̄un non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo. ²⁰ Menen Samariyankeebe ñen, baabiraabe amen ñen non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankeebe ñen, hi'd̄on wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewete d̄on.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on. ²² Ko fii onon hi'd̄on rewude ko on andaa, menen med̄en rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yed̄ata on ko e Yahuudiyankeebe ñen ardi.^d ²³ Kono saa'i on no arude, d̄un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ñen rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ñen rewiroobe mo non, Baabaajo on woni d̄a'bbude. ²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ñen rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid̄o andi wonde *Almasiihu on aroyay, d̄un ko Tod̄daad̄o on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wond̄o ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

²⁷ Onsay taalibaabe ñen hewti, ñe ñald̄i ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e ma'bbe landaaki mo, wi'i: «Ko hond̄un faalad̄aa?» maa «Ko hond̄un yewtidantaa e makko?»

²⁸ Debbo on kadi acci d̄on loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ñen: ²⁹ «Aree ndaaron ned̄o wowland̄o lan kala ko mi wad̄i. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?» ³⁰ Onsay ñen yalti ka saare, ñe ari e makko.

³¹ Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ñen no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

³² Kono o jaabii ñe, o wi'i: «Mid̄o mari ñaamete ko mi ñaama ko on andaa.»

³³ Onsay taalibaabe ñen wi'indiri: «E hara ko god̄o addani mo ko o ñaama?»

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ñen yottini gandal fii kisiyee.

³⁴ Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nulufo lan on e timmingol golle makko den. ³⁵ E on wi'aali kadi: «Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?» Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol! ³⁶ Jooni wa'oowo on e hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu. ³⁷ Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: «Ko godfo aawata, oya on sojita.» ³⁸ Mi nulii on sojitoogol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatufon.»

³⁹ Samariyankeebe duudube e nden saare gomfini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.» ⁴⁰ Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko mabbe, laatii o woni fon balde didi.

⁴¹ Gomfinbe ben burti duudude kadi sabu kongol makko ngol, ⁴² tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomfiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Meden andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

⁴³ Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi fon fii yahugol Jaliilu, ⁴⁴ fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun. ⁴⁵ Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbi mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden. ⁴⁶ O yilitii kadi Kanaa, fon ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiiu fon.

Tawi bidfo yeesoojo laamateeri ndin, wondo Kafernahuum, no nawni. ⁴⁷ Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bidfo makko wondo e daande mayde.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomfintaa few!»

⁴⁹ Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohojo, seenee ado paykun an kun maayudel!»

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Yahu, bidfo maa on ndikkii.»

On nedfo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi. ⁵¹ E nder ko o yilitotoo kon, o fotti e kurkaafi makko din, ben wi'i mo wonde bidfo makko on ndikkii. ⁵² O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.» ⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bidfo maa on ndikkii.» Onsay o gomfini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde doo woni dimmere nde o wadi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto fon, juldeere Yahuudiyankeebe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam. ² Tawi beelun no Yerusalaam fon ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun. ³⁻⁴ Nawnuube duudube no waalii e ley din caaliiji, fon ko gila e bumbe e bofoobe e maaya-banduube, d ⁵ Tawi godfo no fon, nawdo gila duubi cappande tati e jeetati. ⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no fon gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Nawdo on jaabii mo, wi'i: «Koohojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray godfo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.» ⁹ Don kisan on nedfo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

d ^{5:3-4} ^{5.4} Bindi goo no beyditi fon ka lannoode aaya on: *habbiibe* memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari malaa'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan dan. Kala non on adinoofo yollaade bawto memminagol ndiyan dan, o ndikkay, fon non nawnaare nde o wondunoo woo.

Dun hawrondiri e *aseweere, d̄un ko *ɲalaande fowteteende e mun nden. ¹⁰ Hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen wi'i on sellinaaɗo: «Ko ɲalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii ɓe, o wi'i: «Ko sellinɗo lan on wi'immi: «Yettu dankun maa kun, yahaa.» »

¹² Onsay ɓen landii mo: «Ko neɗɗo hombo wi'u-maa: «Yettu, yahaa?»» ¹³ Kono tawi on sellinaaɗo andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimɓe wonnooɓe e nden nokkuure ɓen.

¹⁴ Bawto d̄un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waɗitu junuubu hande kadi, fii wota godɗun goo heɓe ko ɓuri d̄undoo bonde.»

¹⁵ Onsay on neɗɗo yiltitii, wi'i hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Biɗɗo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko waɗi si hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen cukkii Iisaa, ko sabu tawde o waɗii d̄un e aseweere. ¹⁷ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi miɗo gollude.» ¹⁸ Sabu d̄un hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen ɓurti d̄aɓɓude no warira mo, d̄un non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d̄un ko ɲalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waɗitori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Biɗɗo on waawataa waɗude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no waɗa kon. E kala ko Baabaajo on waɗi, Biɗɗo on kadi waɗiray wano non. ²⁰ Ko fii Baabaajo on no yiɗi Biɗɗo on, o hollay mo kadi kala ko o waɗata. Awa kadi o hollay mo kuude ɓurɗe ɗee ɗoo, fii no woniron e nder ɲalaw. ²¹ Ko d̄un waɗi, wano Baabaajo on immintinirta mayɓe ɓen non, o wurnita ɓe, ko wano non kadi Biɗɗo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude. ²² Ko wattii e d̄un, Baabaajo on ɲaawataa hay gooto, kono o wattii kala ɲaawoore e juude Biɗɗo on, ²³ fii yo fow teddin Biɗɗo on wano ɓe teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Biɗɗo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nuluɗo mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on heɗiɗo kongol an ngol, gomɗini Nuluɗo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e ɲaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan. ²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynooɗo on ko fewndo ɗoo, nde mayɓe ɓen nani hawa *Biɗɗo Alla on, ɓen nanuɓe wuura. ²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni ɓundu ngurndan, ko wano non kadi o yeɗiri Biɗɗo on wonugol ɓundu ngurndan, ²⁷ o yeɗi mo kadi bawgal waɗugol ɲaawoore nden, ɓay ko kanko woni *Bii-Aaden on. ²⁸ Wota d̄un ɲalɗin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonɓe ka genaale ɓen fow nanay hawa makko kan, ɓe immitoo. ²⁹ Waɗunooɓe ko moyyi ɓen immitoo ummutal ngurndan, waɗunooɓe ko boni ɓen immitoo ummutal ɲaawoore. ³⁰ Min non, mi waawataa waɗude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi ɲaawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni waɗude, kono ko faale Nuluɗo lan on.»

Fii Seeditooje Biɗɗo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditooje an nden wonaa goonga. ³² Ko godɗo goo seeditanii lan. Miɗo andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga. ³³ Onon on nelii wobɓe e Yaayaa, o seeditanii goonga on. ³⁴ Min non mi hatonjinaa yo neɗɗo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditooje Yaayaa nden, ko fii yo on dande. ³⁵ Yaayaa hari ko lampu huɓɓuɗo ndayguɗo, faalaɗon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min miɗo mari seedee ɓurɗo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude ɗe Baabaajo on jonni lan fii laatingol ɗen, ko ɗen kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan. ³⁷ On non Baabaajo Nuluɗo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko, ³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomɗinaali mo o nuli on. ³⁹ Hiɗon taskoo bindi ɗin, ɓay hiɗon

sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko ñin seeditii fii an. ⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan ñan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa ñabbude no yimbe ñen mantirammi. ⁴² Kono miño andi on, on joganaaki Alla giggol. ⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godño ari e innde mun, on wernay mo. ⁴⁴ Ko honno gomñinirton onon, si tawii ko mantindirgol yiñuñon, hara hinaa ñabbugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?»

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon. ⁴⁶ Ko fii si on gomñinno Muusaa, on gomñinayno lan min kadi, ñay himo windi fii an. ⁴⁷ Kono si on gomñinaa bindi makko ñin, haray ko honno gomñinirton konguñi an ñin?»

6

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(*Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17*)

¹ Bawto ñun Iisaa yahi, wontiri gaña *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.) ² Tawi jamaa ñuñuñu no jokki mo sabu maandeeji hawniñi ñi ñe yi'aynoo himo waña ñin e hoore nawnuñe ñen. ³ Kanko Iisaa o yawi ñon e hoore fello, o joodñodi ñon e taalibaabe makko ñen. ⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ñen, ñun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ñadike.

⁵ Onsay Iisaa ñanti gite ñen, yi'i on jamaa ñuñuñu no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten ñoo ñaamete fii ko ñee yimbe ñaama?» ⁶ (Ko o wiirunoo ñun ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko honñun o wañata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruujji teemeñde ñiñi yonataa ko soodee bireedi haa ñun yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Godño e taalibaabe makko ñen no wi'ee Andaraawu, ñun ko oo miññiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo: ⁹ «Suka no ñoo marño bireediije jowi e liyyi ñiñi. Kono ko honñun ñun nafata oo jamaa ñoo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodñinee yimbe ñen.» Tawi huño buy no e nden nokkuure. Ben joodñii, tawi ko wa ñe worñe guluuje njowo. ¹¹ Bawto ñun Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonñe ñon ñen. O wañiri liyyi ñin kadi wano non haa mo ñee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii ñe haarii, o wi'i taalibaabe makko ñen: «Moobitee kunte luttuñe ñen fii wota hay huunde bonu.» ¹³ Ben hocci ñe, ñe hebbini debbeeje sappoo e ñiñi ko ñaamaa luttinaa ko iwi e ñen bireediije jowi.

¹⁴ Bay ñen yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wañi, ñe wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanuño arude ka aduna on!» ¹⁵ Bay Iisaa andii wonde ñe faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maññe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(*Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52*)

¹⁶ Bay wonii niññii, taalibaabe makko ñen tippori ka weendu. ¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, ñun ko Kafernahuu, tawi niwre nden wañii, ñe yiitidaali e Iisaa taho. ¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii. ¹⁹ Bay wonii ñe awyini laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, ñe haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo ñadaade laakun kun, onsay ñe huli. ²⁰ Kono Iisaa wi'i ñe: «Ko min nii! Wota on hulu!» ²¹ Tawi hiñe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka ñe yahaynoo ñon.

²² Bimbi nden ñande, jamaa wonnooño e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo ñon, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaabe mun ñen e kun laakun, kono ko taalibaabe ñen tun yahi. ²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, ñe ari e binde ndee nokkuure nde ñen ñaamunoo bireedi e mun ñawto Koohoojo on jarnude.

²⁴ Bay ben yimbe ndarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa don, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii dabbitoygol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gada weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi dabbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii. ²⁷ Wota on yangano jaametee lannoowo on, kono yanganee jaametee luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, don ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa? ³¹ Baabiraabe men ben jaamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: «O okkori be bireedi immorde ka kammu.» » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiiyo iwrude ka kammu. ³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yeda yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weetaake hande kadi, e kala on gomdindo lan dondetaake hande kadi. ³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali. ³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo. ³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwrude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on. ³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka jalaande sakkitorde. ⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Biddo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka jalaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankebe ben fudfii nunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwrufo ka kammu on. ⁴² Tawi hiibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, biddo Yuusufu on, on mo anduden yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon. ⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka jalaande sakkitorde. ⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: «Alla jannay be fow.» Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an. ⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrufo ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on. ⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan. ⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on. ⁴⁹ Baabiraabe mon ben jaamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno. ⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwrude ka kammu on, fii kala jaamudo mo wota maayu. ⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdoo tippiido iwrudo ka kammu on, kala jaamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankebe ben sonki hakkunde mabe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en jaamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on jaamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yi'yan makko dan, haray on hebataa ngurndan. ⁵⁴ Ko fii kala jaamudo teewu an ngun, yari yi'yan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka jalaande sakkitorde. ⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa

kadi yiiyan an ɗan ko njaram tigi. ⁵⁶ Ko fii kala jaamuɗo teewu an ngun, yari yiiyan an ɗan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko. ⁵⁷ Bay Baabaajo Wurɗo on nulii lan, awa kadi miɗo wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on jaamuɗo lan wuurirta sabu an. ⁵⁸ Ko oo ɗoo woni Bireedi tippiiɗo iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ɓen jaami on, ɓe maayi. Kala on jaamuɗo oo bireedi ɗoo wuuray haa poomaa.» ⁵⁹ Ko ɗun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay ɓe nanii ɗun, buy e hakkunde taalibaabe makko ɓen wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ɓen no ɗunude fii ɗun, o wi'i ɓe: «E hara ɗun feggin on? ⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton? ⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, ɓandu ndun nafataa huunde. Dii konguɗi, ɗi mi yewtata on, ko iwruɗi e Ruuhu Allaahu yedooowo ngurndan on. ⁶⁴ Kono wɔɓɓe no e hakkunde mon ɓe gomɗinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo ɗun, ko fii hari himo andi gila ka fuɗɗoode ko hombo woni mo gomɗinaa, e ko hombo janfoyto mo.)

⁶⁵ O ɓeyditi kadi, o wi'i: «Ko ɗun waɗi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yed'i ontigi.»

⁶⁶ Gila nden ɗande ɓuy e taalibaabe makko ɓen yiltii, ɓe acciti yaadugol e makko. ⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e ɗiɗooɓe ɓen: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii konguɗi ngurndan poomayankejan ɗan. ⁶⁹ Awa men gomɗinii, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniɗo mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e ɗiɗooɓe ɓen? Kono godɗo e mon ko mo Ibuliisa.» ⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoyto mo, on ko godɗo e sappoo e ɗiɗooɓe ɓen.

7

Fii Angal Gomɗinal Musiɓɓe Iisaa ɓen

¹ Bawto ɗun Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yiɗaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreɓe Yahuudiyankeɓe ɓen no ɗaɓɓude no warira mo. ² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeɓe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, ɓadike. ³ Onsay neene-gootooɓe makko ɓen wi'i mo: «Iwu ɗoo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ɓen yi'u kuude ɗe wonɗaa waɗude ɗen. ⁴ Ko fii hay gooto waɗataa huunde e nder gundoo si tawii himo ɗaɓɓude andeede e kene. Si a waɗay ɗii piiji, hollito e aduna on.» ⁵ Tawi ɓen neene-gootooɓe makko tigi gomɗinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on. ⁷ Ko fii aduna on waawataa on aɗude, min non, himo joganii lan ngayngu, ɓay miɗo seeditaade e hoore makko wonde kuude makko ɗen ko bonɗe. ⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.» ⁹ Bay wonii o wi'ii ɓe ɗun, o wonti Jaliilu ɗon.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootooɓe makko ɓen yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e ɓaawo hollitagol. ¹¹ Tawi hooreɓe Yahuudiyankeɓe ɓen no ɗaɓɓa mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi ɗunu-ɗunu fii makko on no ɗuudi e hakkunde yimbe ɓen. Wɔɓɓe e maɓɓe no wi'a: «Ko o nedɗo moyyo», ɓeya ɓen kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.» ¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreɓe Yahuudiyankeɓe ɓen.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol. ¹⁵ Onsay Yahuudiyankeɓe ɓen ɗalɗi, ɓe wi'i: «Ko honno oo andiri bindi ɗin, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nulufo lan on. ¹⁷ Kala faalaafo wafude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii dfii konguufi an ko e immorde e an min. ¹⁸ On mo no wowlude konguufi iwruufi e mun, haray ko hoore mun woni dfabbande darja, kono on mo no dfabbude darja nulufo dfun on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko. ¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non ebbanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni dfabbude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wafii kuugal gootal, on fow on naldfii. ²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non dfun wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidfon wafude dfun e *jalaande fowteteende nden. ²³ Si godfo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytinanton mi fii midfo sellini godfo o fow makko e asewe, dfun ko jalaande fowteteende e mun nden? ²⁴ Awa accee jaawirgol ko sikkufon kon tun, kono jaawee jaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wobbe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa dfabbuede fii waregol? ²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on? ²⁷ E hin-le hidfen andi oo foo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidfon andi lan, hidfon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Imminfo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo. ²⁹ Min non midfo andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e dfabbugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali. ³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomdfini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wafoyay maandeeji hawniidi burfi di oo foo wafi dfin?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immuni suufaaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Midfo wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nulufo lan on. ³⁴ Onsay on dfabbitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta dfon, on waawoytaa yahoyde dfon.»

³⁵ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiifo e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe? ³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On dfabbay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata dfon on waawataa hewtoyde dfon?»

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, dfun ko jalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no dfonfaa yo aru e an, o yara! ³⁸ Ko fii kala on gomdfinfo lan, candi ndiyan wurnayfan bulay e ontigi, wano bindi dfin wi'iri non.» ³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdfinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedfaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii dfin konguufi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoofo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feenirta? ⁴² E hara defte dfen wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore dfun ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, dfun ko ka Daawuuda wonnoo dfon, o feenirta?» ⁴³ Dun wafi haa jamaa on yeddondiri sabu makko. ⁴⁴ Wobbe e hakkunde mafbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hoorebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo neddo yewtirta niil!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, fun faljinii on?»

⁴⁸ Kaa hara no woodi goddo e yeesoobe ben maa goddo e Fariisiyaabe ben gomdfindo mo? ⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaado!» ⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, fun ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be: ⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo neddo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feenjirtaa Jaliilu.» ⁵³ Onsay mo kala e mabbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni. ² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol be. ³ Onsay jannoo be fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wada jinaa, be jodfini mo hakkunde. ⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa. ⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udaa?» ⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde fun, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toojira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi. ⁷ Nde tawnoo hiibe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.» ⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii fun, be sortori gooto gooto, gila e burbe mawnude ben, lutti fon Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde. ¹⁰ Bawto fun Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toojube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma jaawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma jaawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto fun Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkufo lan yahataa han kadi ka nder niibe, e hoore fun, ontigi hebay ndaygu ngurndan fan.»

¹³ Sabu fun Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hidfa seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. ¹⁵ Onon, ko no yimbe ben jaawirta non jaawirton, min non, mi jaawataa hay gooto. ¹⁶ Min si mi jaaway, haray jaawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, fun ko on Nuludo lan. ¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore dido ko goonga. ¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.» ²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni fon, Iisaa wowli fii kongudi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on dabbitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreeƙe Yahuudiyankeeƙe ƙen wi'indiri: «E hara o wartoto, ƙay o wi'ii: «On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»»

²³ O wi'i ƙe kadi: «Onon ko on ƙe ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on ƙe oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna. ²⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomɗinaali wonde ko min woni Wondɗo on, on maayay e nder junuubu mon.»g

²⁵ Onsay ƙen landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii ƙe, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fudɗoode. ²⁶ E telen-ma mon, miɗo mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuluɗo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay ɗun aduna on.»

²⁷ Laatii ƙe faamaali ko fii Baabaajo on o yewti ƙe. ²⁸ Iisaa wi'i ƙe fahin: «Nde yowuɗon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondɗo on, awa kadi mi alaa waɗude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde. ²⁹ Nuluɗo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min miɗo waɗude soono woo ko welata mo kon.» ³⁰ Bay o wowlirii nii, ɗuudufe gomɗini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeeƙe gomɗinƙe mo ƙen: «Si on duumike e wuurigol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaaƙe an. ³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaaƙe.»

³³ Onsay ƙen jaabii mo, ƙe wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccuƙe hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaaƙe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala waɗoowo junuubu haray ko o maccuɗo junuubu. ³⁵ Maccuɗo wontataa ƙeynguure jeyɗo ɗun haa poomaa, kono biɗɗo on ko ɗon jeyaa haa poomaa. ³⁶ Ko ɗun waɗi si Biɗɗo on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi. ³⁷ Miɗo andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hiɗon ɗaɓɓude no wariron mi, ko fii kongol an ngol heɓaali werde e mon. ³⁸ Min non miɗo wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hiɗon waɗude ko nanirɗon baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ƙen jaabii mo, ƙe wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i ƙe: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray waɗee kuude Ibraahiima ɗen. ⁴⁰ Kono jooni onon, hiɗon ɗaɓɓude no wariron mi, min oo neɗɗo wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan waɗaali ko nandi e ɗun. ⁴¹ Ko kuude baaba mon ɗen wondɗon waɗude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men ɓiɓɓe heɓiraaƙe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i ƙe: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yiɗayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi. ⁴³ E ko fii hondun on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko ƙay on waawataa heɗaade konguɗi an ɗin. ⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hiɗon faalaa waɗude faaleeji baaba mon ɗin. On-le o woniino waroowo gila ka fudɗoode, o jaɓaali daraade e goonga, ƙay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray ɗun ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaa. ⁴⁵ Min non, ƙay miɗo wowlude goonga, on hoolotaako lan. ⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi waɗii junuubu? Si mi wowlii goonga, ko hondun haɗata hooloɗon mi? ⁴⁷ Ko fii, mo Alla on heɗoto daaluyeeji Alla ɗin. Kono onon, on heɗotaako, ƙay hinaa on ƙe Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeeƙe ƙen jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii ƙe, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hiɗon hayfinde lan. ⁵⁰ Min mi alaa ɗaɓɓande hoore an darja. No woodi Wondɗo

g 8:24 8.24 «Ko min woni Wondɗo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun huɓɓukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali ɗon: «Ko min woni Wondɗo on.»

lan dabbande, jaawa kadi. ⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaaɓe ben kadi wano non, an non hid'a wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few. ⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaaɓe ben kadi maayii. Ko hombo waɗuɗaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii ɓe kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'udon ko Alla mon. ⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol. ⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol jalaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreɓe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappandɛ jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h ⁵⁹ Ko sabu ɗin konguɗi ɓe hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suuɗii, yalti ka juulirde mawnde.

9

*Fii He*bidaaɗo e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i nedɗo hebidaaɗo e mbundan. ² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawɓe mun ben, ko hombo e mabɓe waɗi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawɓe makko ben waɗi junuubu, kono ko fii no kuude Alla ɗen feɗɗira e makko. ⁴ Ko jalorma haanuɗen gollirde golle Nuluɗo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun. ⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude ɗun, onsay o tutti ka leydi, o waɗiri tuutaade ɗen loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on. ⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyoɗaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaaɗo».) O yahi, o sulmoyii ɗon, tawi ko o artata ko o wuntuɗo.

⁸ Onsay kawtalɓe makko ben e woowunooɓe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo jooɗinoo no toroo?»

⁹ Wobɓe e mabɓe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, ɓe nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

¹⁰ ɓe wi'i mo: «Ko honno wuntirɗaa?»

¹¹ O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko godɗo no wi'ee Iisaa waɗi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: «Yahu sulmoyoɗaa Siluwaama.» Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² ɓe wi'i mo: «Ko honto on nedɗo woni?»

O jaabii ɓe: «Mi andaa.»

¹³ Onsay ɓe nabi on wumunooɗo ka *Fariisiyaabe ben. ¹⁴ (Tawi ko e *jalaande fowteteende e mun, ɗun ko asewe, woni ko Iisaa waɗi loope ɗen ka gite makko, o wuntini mo.) ¹⁵ Ko ɗun waɗi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, ɓe wi'i ko honno o hettiri gite makko ɗen. O jaabii ɓe: «Ko loope o waɗi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'ii!»

¹⁶ Ko e hoore ɗun Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo nedɗo hinaa iwruɗo ka Alla, ko fii o alaa teddinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wobɓe no wi'a: «Ko honno nedɗo waɗoowo junuubu waawirta waɗude sifa ɗii maandeeji hawniɗi?» Onsay yeddondiral waɗi hakkunde mabɓe.

¹⁷ ɓe wi'i fahin wumunooɗo on: «An ko honɗun wi'udaa fii on wuntinɗo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

^h 8:58 8.58 «Mid'o woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wonɗo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

¹⁸ Tawi hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen hoolanooki wonde ko wumunooɗo wunti, ado ɓe noddude mawɓe makko ɓen, ɓe landoo, ¹⁹ ɓe wi'a: «Oo mo wi'oton heɓida e mbunɗan, ko biɗɗo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

²⁰ Mawɓe makko ɓen jaabii, wi'i: «Menen, meɗen andi oo ko biɗɗo amen, awa kadi o heɓida e mbunɗan. ²¹ Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o heɓii duubi fii yewtangol hoore makko.» ²² Tawi ko mawɓe makko ɓen wi'iri ɗun ko fii hari hiɓe huli hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ɓen, ko fii hari ɓen nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasiihu, ontigi yaltinte ka juulirde.

²³ Ko ɗun waɗi si mawɓe makko ɓen wi'i: «O heɓii duubi, landee mo.»

²⁴ Onsay Fariisiyaabe ɓen nodditi fahin on neɗɗo wumunooɗo, ɓe wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meɗen andi oo neɗɗo ko junuubankeejo.»

²⁵ Kanko kadi o jaabii ɓe, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Miɗo andi tun huunde wootere: hari ko mi bunɗo, jooni mi wuntii.»

²⁶ ɓen wi'i mo fahin: «Ko honɗun on waɗan-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

²⁷ Kanko kadi o jaabii ɓe, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on heɗaaki. Ko honno faaliraɗon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

²⁸ Onsay ɓe yenni mo, ɓe wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa. ²⁹ Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo ɗoo, men andaa ko mo o honto.»

³⁰ Onsay on neɗɗo jaabii ɓe, wi'i: «E hino ko ɗalɗini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto. ³¹ Kono hiɗen andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si goɗɗo ko dewo Alla, o waɗii faale makko on, haray o jaabinanay mo. ³² Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee goɗɗo wuntinii heɓidaaɗo e mbunɗan. ³³ Si tawiino oo neɗɗo wonaa mo Alla, o waawataano waɗude hay fus.»

³⁴ Onsay ɓen jaabii mo, wi'i: «An, oo heɓidaaɗo a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay ɓe bugii mo ka yaasi.

³⁵ Iisaa humpitii wonde ɓe ferike on wumunooɗo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hiɗa gomɗini *Bii-Aaden on?»

³⁶ On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomɗin mo?»

³⁷ Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wonɗo ma wowlande ko kanko.»

³⁸ Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomɗinii.» Onsay o sujani mo.

³⁹ Iisaa wi'i fahin: «Ko fii ɗaawoore addimmi ka aduna ɗoo, fii yo ɓe yi'ataa ɓen yi'u, e yo yi'oobe ɓen wumu.»

⁴⁰ Bay wɓɓe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ɓen nanii ɗin konguɗi, ɓe wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

⁴¹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on heɓataano junuubi, kono ɓay jooni hiɗon wi'ude hiɗon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on neɗɗo ko nguɗjo, jattoowo. ² Kono on naatirɗo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali ɗin. ³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali ɗin nana hawa makko, o noddira baali ɗi o jeyi ɗin inde majji, o yaltina ɗi. ⁴ Nde o yaltini ɗi makko ɗin fow woo, o wontay yeeso majji, ɗi jokka mo, ko fii hiɗi andi hawa makko kan. ⁵ Di jokkataa janano few, kono ɗi dogay mo, ɗi woɗɗitoo, ko fii ɗi andaa hawa janambe ɓen.» ⁶ Bay Iisaa waɗanii ɓe ngal misal, laatii ɓe faamaali ko o wi'i ɓe.

⁷ Iisaa wi'i ɓe kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali ɗin. ⁸ Adinoobe lan arude ɓen fow ko wuyɓe e jattoobe, kono baali ɗin heɗanooki ɓe. ⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heɓa

faggorde. ¹⁰ Ngujjo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali dɛn heɓu ngurndan, hara ko ngurndan heewuɗan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dɛn fii baali mun dɛn. ¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali dɛn. No onɗon yi'iri saafaandu no ara, o accay dɛn baali dɛn, o dogo, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita dɛ. ¹³ Ko on nedɗo waɗirta dɛn ko fii ko njoddi wonani mo e dɛn golle, o haajetaake e dɛn baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Miɗo andi baali an dɛn, awa kadi baali an dɛn no andimmi, ¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dɛn fii baali an dɛn. ¹⁶ Miɗo mari baali goo kadi dɛ tawaaka e oo kula dɗoo. Din kadi bee si mi addu dɛ, dɛ nana hawa an kan, dɛ wona wuro wooto, dɛ wona e ngaynaako gooto. ¹⁷ Baabaajo on no yiɗi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dɛn, mi hettitoya dɛn kadi. ¹⁸ Hay gooto sortataa dɛn e an, kono ko min tigi okkitirta dɛn. Miɗo mari bawgal okkitirgol dɛn e bawgal hettugol dɛn. Dun ko yamiroore nde mi heɓiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu dɛn konguɗi, yeddondiral waɗi hakkunde Yahuudiyankeebe ɓen kadi. ²⁰ Buy e maɓɓe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetuɗo. Ko fii hondun heɗantodɗon mo?»

²¹ Tawi ɓeya ɓen kadi no wi'a: «Dii konguɗi hinaa dɛ mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbɛ?»

Fii no Iisaa Anjiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labɓintineede *juulirde mawnde nden no waɗude Yerusalaam, dɛn hawrondiri ko dabbunde. ²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dɛn ko ka juulirde mawnde. ²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ɓen hundi mo, ɓe wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii ɓe, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude dɛ mi woni waɗude dɛn e innde Ben an no seeditii fii an. ²⁶ Kono on hoolotaako, ɓay wonaa on baali an. ²⁷ Kono baali an dɛn kan heɗoto lan, min miɗo andi dɛ, dɛ jokkay lan kadi. ²⁸ Mi yeɗay dɛ *ngurndan poomayankejan dɛn, hara dɛ mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa dɛ e juude an. ²⁹ Ben an, on Yeɗuɗo lan dɛ, no mawni ɓuri fow, awa hay gooto waawataa ittude dɛ e juude Baabaajo on. ³⁰ Min e Baabaajo on ko men Gooto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ɓen hocci kadi kaaye fii fidugol mo. ³² Iisaa wi'i ɓe kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwruɗe ka Baabaajo on. E hara ko hongal e dɛn kuude wondɗon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeebe ɓen jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a nedɗo, hiɗa waɗitii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii ɓe kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: «Allaahu on daali: ko on allaaɓe.»³⁵ Bay non Alla noddirii ɓee ɓe daaluyee makko on tuggaa e mun: «allaaɓe», e hin-le bindi dɛn montotaako, ³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Bidɗo Alla? ³⁷ Si mi waɗaali kuude Ben an dɛn, haray wota on hoolo lan. ³⁸ Kono si mi waɗii dɛ, hay si on hoolotaako lan, hoolee dɛ kanje kuude dɛn, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi miɗo e makko.» ³⁹ Be dɗabbi kadi no ɓe nangira mo, kono o laawii ɓe.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii dɗon, o yilititii gaɗa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee dɗon aranun, o daakii dɗon. ⁴¹ Yimɓe buy ari e makko, tawi hiɓe wi'a: «Yaayaa kapun waɗaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo nedɗo kon fow ko goonga.» ⁴² Buy gomɗini mo dɗon.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hoɗunoo ɗon. ² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyɗe Koohoojo on, o fittiri ɗe sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunooɗo woni bandiraawo makko on. ³ Onsay ɓen bandiraabe Laazaru ɗiɗo immini goɗɗo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, giɗo maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike ɗun, o wi'i: «Wonaa ndee nawnare ɗoo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Biɗɗo Alla on mawniniree sabu mayre.» ⁵ Ko fii hari Iisaa no yiɗi Mariyatu e Mariyama mijniraawo mun on, kaɗun e Laazaru bandiraawo maɓɓe on. ⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo ɗon balɗe ɗiɗi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ɓen: «Yiltitoden ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ɓen wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeefe ɓen no etaade no fiɗira on kaaye. E on yiltitoto ɗon?»

⁹ Iisaa kadi jaabii ɓe, wi'i: «E nder jallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e ɗiɗi? Awa si goɗɗo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna. ¹⁰ Kono si goɗɗo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto ɗin konguɗi o wi'i ɓe: «Laazaru, giɗo men on, ɗaanike, kono miɗo yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaabe ɓen wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o ɗaani, o ndikkay.» ¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe ɓe sikki ko fii ɗoyngol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani ɓe, o wi'i ɓe: «Laazaru maayii. ¹⁵ Kono miɗo weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomɗiniron. Jooni yahen ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaaɗo Siwtaaɗo on, wi'i taalibaabe heddiibe ɓen: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan ɗan

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru heɓii balɗe nay ka yenaande. ¹⁸ Tawi hakkunde Betanii ɗon e Yerusalaam yonaa kilomeeterji tati leydi. ¹⁹ Tawi Yahuudiyankeefe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol ɓe mayde bandiraawo maɓɓe on. ²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kaɗun lutti jooɗaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hiɗon ɗoo, bandiraawo an on maayataano. ²² Kono haa jooni miɗo andi kala ko toriɗon Alla, Alla waɗanay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Miɗo andi o immitoyto ka ummutal, ɗun ko ka jalaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan ɗan. Kala gomɗinɗo lan wuuray, hay si o maayii non. ²⁶ Kala wurɗo gomɗinɗo lan maayataa han kadi. Hiɗa hoolii ɗun?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, miɗo gomɗini ko an woni Almasihu on, Biɗɗo Alla, haanuɗo arude ka aduna on.» ²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'ii ɗun, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijniraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no ɗoo, hiɓe noddude ma.» ²⁹ Nde Mariyama nanirnoo ɗun, o hawtii nde wootere, o yahi e makko. ³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hoɗo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko ɗon. ³¹ Yahuudiyankeefe wondunooɓe e Mariyama ka suudu ɓen fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ɓen kadi jokki mo, ko fii hari hiɓe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni ɗon, o yi'ii mo, o yani e ley koyɗe makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hiɗon ɗoo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeefe ɓe o ardi ɓen kaɗun kadi no wullude, ɗun yurmi mo ka wonkii haa ɓernde makko jibii. ³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surruɗon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji. ³⁶ Onsay Yahuudiyankeebe ben wi'i: «Ndaaree no be yi'dirnoo mol!»

³⁷ Wofbe e hakkunde mabbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo neddo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hidfa gomdini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay be pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon. ⁴² Min mido andi hidfa jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe doo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii dun, o ewnii ko tiidfi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!» ⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbira lincoy, himo buumiraa kasanne on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdini mo. ⁴⁶ Kono wofbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon. ⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjooobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wadude maandeeji hawniidi buy. ⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankooobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay goddo e mabbe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nden hitaande don, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde. ⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'ila on. ⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal. ⁵³ Gila nden jande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeebe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi don e taalibaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe, don ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude. ⁵⁶ Tawi mo bee e mabbe no dabba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?» ⁵⁷ Tawi non hooreebe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii goddo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa

(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben. ² Be moyyanani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko goddo e wonnoobe naamidude e makko ben. ³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godɔ e taalibaabe makko ɓen, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, ɗun ko oo janfoytoodɔ mo, wi'i: ⁵ «Ko fii honɗun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujj teemedɗe tati, okken miskinɓe ɓen?» ⁶ Tawi o wiiraali ɗun wa si tawii himo aanannoo miskinɓe ɓen, kono ko ɓay hari ko o ngujo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko waɗaa ton woo.

⁷ Kono lisaa wi'i: «Terto mo, ko fii ɗande mi surrete o marirnoo ndii angiri. ⁸ Miskinɓe ɓen kan, hiɗon wondi e maɓɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeɓe ɗuudɗo humpitike wonde himo ɗoo. ɓe ari, tawi hinaa sabu lisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde mayɓe ɓen. ¹⁰ Hooreɓe *yottinooɓe sadaka ɓen aadii warugol Laazaru kadi, ¹¹ ɓay hari ko sabu makko waɗi si Yahuudiyankeɓe buy no sortaade e hakkunde maɓɓe, gomɗina lisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(*Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40*)

¹² Bimbi nden ɗande jamaa ɗuudɗo ari fii juldeere nden, ɓe humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam. ¹³ Onsay ɓe yetti baape tugi, ɓe yalti fii jaɓɓagol mo, ɓe woni e ewnagol, wi'a:

«*Hosanna!

Yo barki wonan oo wonɗo arude
e innde Joomiraaɗo on,

ɗun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»j

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore ɓikkun mbabba!»k

¹⁶ Tawi taalibaabe makko ɓen faamaali fii ɗun fow taho, kono ɓay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay ɓe anditi wonde ɗii piiji no windinoo fii makko, awa ko ɗun tigi laatinanaa mo.

¹⁷ Tawi yimɓe wondunooɓe e Iisaa ɓen fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde mayɓe ɓen, no seeditaade fii ko ɓe yi'i kon. ¹⁸ Ko sabu ɗun waɗi si jamaa on ari, jaɓɓii mo, ko fii hari ɓe nanii wonde o waɗii nden maande hawniinde. ¹⁹ Tawi *Fariisiyaabe ɓen no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, ɓay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

²⁰ Tawi *Gereekiyankeɓe goo no e hakkunde yimɓe yahunooɓe rewugol Alla ɓen ɗande juldeere nden. ²¹ ɓe ɓadii oo wi'eteedɗo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, ɗun ko e nder Jaliilu, ɓe landii mo, ɓe wi'i: «Moodibbo, meɗen faalaa yiidude e Iisaa!» ²² Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

²³ Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii. ²⁴ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay ɓiɓɓe buy. ²⁵ Kala yiɗɗo ngurndan mun ɗan, ɗan hayriray mo, kono kala non aɗɗo ngurndan mun ɗan ka aduna ɗoo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani ɗan. ²⁶ Awa kala on kurkantooɗo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni ɗon, ko ɗon kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniidɗo lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni ɓernde an nden jibike. E ko honɗun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, ɓay ko fii ɗun mi arani haa e oo saa'i. ²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

²⁹ Jamaa wonnooɗo ɗon nani ɗun on wi'i ko riggannde, wɓɓe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon. ³¹ Ko jooni non aduna on *ḡaawetee*, *ḡay* ko jooni non *lando* aduna on bugetee ka yaasi. ³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.» ³³ Tawi ko o wowliri *ḡun*, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee *Bii-Aaden* on townee? Ko hombo non woni on *Bii-Aaden*?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka *marḡon* ndaygu *ḡon*, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata. ³⁶ Awa fewndo ka *marḡon* ndaygu *ḡon*, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii *ḡun*, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyanke be ben Salori Gomḡinde

³⁷ Fii kala o waḡii wa *ḡii* maandeeji hawniiḡi yeeso maḡbe, kono be gomḡinaano mo. ³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, *ḡun* ko ka o wi'unoo *ḡon*:

«Joomiraado, ko hombo gomḡini waaju amen ngun?
E ko hombo sookewo Joomiraado on *ḡenḡinanaa*?» ^m

³⁹ Be waawataano hoolaade, *ḡay* wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde maḡbe *ḡen*,
fii wota be yiiru gite maḡbe *ḡen*,
e hita be faamir berde maḡbe *ḡen*,
haa be tuuba, o sellina be.» ⁿ

⁴¹ Ko *ḡun* woni ko *Isaaya yewti, *ḡay* wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko. ⁴² Kono e nder *ḡun*, hay e hakkunde yeesooḡe ben, buy e maḡbe gomḡini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde, ⁴³ ko fii hari hiḡe yiḡi weltingol yimbe ben *ḡuri* weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomḡinḡo lan, haray wonaa min o gomḡini, kono ko Nuluḡo lan on! ⁴⁵ E kala yi'uḡo lan, haray o yi'ii Nuluḡo lan on. ⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomḡinḡo lan wonaali e nder niwre nden. ⁴⁷ Kala nanuḡo konguḡi an *ḡin* kadi, ronki *ḡi* huutorde, hinaa min *ḡaawoyta* mo. Ko fii mi ariraali fii *ḡaawugol* aduna on, kono ko fii dandugol aduna on. ⁴⁸ Kala non bugitiḡo lan, salii jabude konguḡi an *ḡin*, no mari *ḡaawoowo*. Ko fii ko konguḡi *ḡi* mi yewti *ḡin* *ḡaawoyta* mo ka *ḡalaande* sakkitorde. ⁴⁹ Bay konguḡi an *ḡin* wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immiḡo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a. ⁵⁰ Awa-le miḡo andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaa be mun ben

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden *ḡadike*, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yiḡunoo be makko ben e oo aduna *ḡoo* haa ka rawnoode. ² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa waḡii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo. ³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juuḡe makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo, ⁴ o immii ka be *ḡaamaynoo* *ḡon*, o *ḡortii* burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii. ⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaaḡe ben, o fittira koyḡe maḡbe *ḡen* bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni waḡude kon a faamataa *ḡun* fewndo *ḡoo*, kono a faamoyay *ḡun* onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa geɓal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Kooahoojo, awa hinaa koyɗe an ɗen tun, kono hay juude ɗen e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiiɗo hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabuɗo. E hin-le ko on laabuɓe, kono non hinaa on fow.» ¹¹ Ko fii hari himo andi janfotooɗo mo on. Ko ɗun waɗi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabuɓe.»

¹² Bay wonii o gaynii ɓe sembude, o ɓornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i ɓe: «On faamii fii koo ko mi waɗani on? ¹³ Hiɗon noddirammi Karamoko e Kooahoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi ɗun. ¹⁴ Si tawii non min Kooahoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hiɗon haani sembindirde. ¹⁵ Ko fii, mi waɗanii on misal, fii no onon kadi waɗiron wano mi waɗirani on non. ¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu ɓuraa jom mun teddude, nulaaɗo kadi ɓuraa nuludɗo ɗun on teddude. ¹⁷ Jooni non, ɓay on andii ɗun, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i ɗun, miɗo andi ɓe mi subii ɓen. Kono bee ko windii kon laatoo:

«On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»^J

¹⁹ «Ko ɗun waɗi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on. ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabuɗo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabuɗo lan, haray jabii Nuludɗo lan on.»

Fii no Iisaa Feɗɗiniri fii Janfotooɗo mo on

(*Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23*)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii ɗun, ɓernde makko nden aani, o holli ɗundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, godɗo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ɓen ndaarindiri, ɓe jibii ko hombo o wi'i. ²³ Tawi godɗo e taalibaabe ɓen, mo Iisaa yiɗunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa. ²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo ɓernde Iisaa, o wi'i: «Kooahoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi jaamata ɗon, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu. ²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e ɓernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Waɗu ko waɗataa kon heɗa.» ²⁸ Kono hay gooto e ɓe o jaamidaynoo ɓen faamaali ko fii hondun o wi'irani mo ɗun. ²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wɓɓe ɓen sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko ɓe handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinɓe ɓen godɗun. ³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti heɗa, hari niɓɓii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo. ³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo fayɓe an, miɗo wondi e mon kadi seeda. On ɗaɓɓoyay lan, kono jooni miɗo yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreeɓe Yahuudiyankeɓe ɓen: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Miɗo yamirde on yamiroore heyre: Yiɗindiree. Wano mi yiɗiri on non, onon kadi yiɗindiree. ³⁵ Si on yiɗindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Kooahoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo ɗoo, kono a jokkitoyay lan si neeɓii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Kooahoojo, ko hondun haɗata mi waawe jokkude fewndo ɗoo? Mi okkitiray ngurndan an ɗan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinin lan, min kadi. ² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde. ³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton. ⁴ Ka mi woni yahude don, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri. ⁷ Si hidon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neebi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udon lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: «Hollu men Baabaajo on?» ¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii konguɗi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wafude kuude mun den. ¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa dun, gomdininon bete sabu dee kuude de mi woni wafude. ¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi wafay kuude de mi wafata den, o wafa ko furi mawnude, ko fii mido jaarude ka Baabaajo on. ¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi wafay, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidon on. ¹⁴ Si on torike godon e innde an, mi wafay dun.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidon yidi lan, on doftoto yamirooje an den. ¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa: ¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hoday e mon. ¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon. ¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray. ²⁰ Nden jande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon. ²¹ Yidudon lan on ko jabudo yamirooje an den, doftii. Kala yidudon lan, Ben an yiday mo, min kadi mi yiday mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Kala yidudon lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko. ²⁴ Kala non on mo yidaa lan doftotaako konguɗi an din. Ngol kongol ngol wonden e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludon lan on.»

²⁵ «Mi yewtii on dun wa fewndo ko mi wondi e mon. ²⁶ Kono on Ballo, dun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on. ²⁷ Mido accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon den jibo, wota de hulu kadi.»

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no furi lan mawnude. ²⁹ Ko mi woni on wowlirande dii piiji jooni, ado di hewtude, ko fii nde di hewtoyi ko yo on gomdin. ³⁰ Mi yewtidooyta e mon buy han kadi, ko fii lando

aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an. ³¹ Kono aduna on no haani andude wonde miɗo yiɗi Baabaajo on, ko ɗun waɗi si miɗo waɗirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen ɗoo!»

15

Fii Dayyere e Calɗi mun

¹ O wi'i ɓe kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutuɗo on. ² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji ɗin fow haa ɗi laaba fii yo ɗi ɓurtu rimude. ³ ɗun-le wuren on wonii laaɓube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol. ⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu siɗaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni calɗi ɗin. Kala on humondirɗo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa waɗude hay huunde e ɓaawo an. ⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteeɗo wa salndu tayaandu yoori, sifa ɗin calɗi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee. ⁷ Si on humike e an, konguɗi an ɗin kadi wonii e mon, haray toree kala ko faalaɗon, ɗun newnante on. ⁸ E hino no Baaba an mawnirtee: ko yo on rimu ko ɗuudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yiɗirimmi non, ko non min kadi mi yiɗiri on. Tabitee e giggol an ngol. ¹⁰ Si on ɗoftike yamirooje an ɗen, wano mi ɗoftori yamirooje Ben an ɗen non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non. ¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde. ¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yiɗindiree wano mi yiɗiri on non. ¹³ Hay gooto alaa giggol ɓurngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun ɗan fii yibbe mu'un ɓen. ¹⁴ Si on waɗii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an. ¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun waɗata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on. ¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, toɗɗii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimuɗon lutta, e yo Baabaajo on yeɗu on kala ko toriɗon mo e innde an. ¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yiɗindir.»

Fii no Taalibaabe ɓen Anirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non anii on, andee o aniiino lan ko adii on. ¹⁹ Si tawiino ko on ɓe oo aduna, aduna on yiɗayno on, ɓay ko on ɓe makko, kono nde tawnoo hinaa on ɓe oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko ɗun waɗi si aduna on no joganii on ngayngu. ²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu ɓuraa jom mun teddude. Si ɓe cukkike lan, ɓe cukkoyto on onon kadi. Si ɓe ɗoftike kongol an ngol, ɓe ɗoftoyto konguɗi mon ɗin kadi. ²¹ Kono ɓe waɗay on ɗun fow sabu innde an nden, ɓay ɓe andaa Nuluɗo lan on. ²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano ɓe, harayno ɓe felnaaki. Kono jooni non ɓe alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe ɗin. ²³ Ko fii kala anuɗo lan, haray anii Ben an. ²⁴ Si tawno mi waɗaali e hakkunde mabbe ɗee kuude ɗe hay gooto waɗaali, harayno ɓe felnaaki, kono jooni non ɓe yi'ii, ɓe anii lan, ɓe anii Ben an. ²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya mabbe laato, ɗun ko ngol wi'ungol: <Be anii lan e ɓaawo hujja.>»

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, ɗun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, ɗun ko Ruuhu Wonduɗo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwruɗo ka Baabaajo on, o seeditanto lan. ²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hiɗon wondunoo e an gila ka fuɗɗoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on d̄un ko fii wota on faljinoye. ² Ko fii ɓe yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o waɗii ko Alla yid̄i. ³ Ko ɓe waɗiroyta d̄un, ko ɓay ɓe andaali Baabaajo on, ɓe andaali lan kadi. ⁴ Ko mi wowlirani on d̄un, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on d̄un. Ko haɗi mi wowlana on d̄un gila ka fud̄oode, ko fii hari miɗo wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non miɗo yiltitorde ka Nuludo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata. ⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e ɓerde mon. ⁷ E hin-le miɗo wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon. ⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e jaawoore: ⁹ ka ɓayɗe junuubu, ko ɓay hari ɓe hoolaaki lan, ¹⁰ ka ɓayɗe peewal, ko ɓay miɗo jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi, ¹¹ ka ɓayɗe jaawoore, ko ɓay lando oo aduna jaawaama.

¹² «Miɗo mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude d̄i fewndo d̄oo. ¹³ Tuma on Ruuhu Wondudo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii konguɗi makko d̄in wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyayɗi. ¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feɗɗinana on. ¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko d̄un waɗi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feɗɗinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniri Taalibaabe mun ɓen

¹⁶ «Si ɓurii nii seeɗa, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeɗa, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay wobɓe e taalibaabe ɓen wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si ɓurii nii seeɗa, en yiitataa mo hande kadi, e hoore d̄un si nettii seeɗa en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.» ¹⁸ Tawi ko ɓe woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i d̄oo: «Si ɓurii nii seeɗa? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hiɓe faalaa mo landaade, onsay o wi'i ɓe: «Hiɗon landondira fii koo ko mi wi'i: «Si ɓurii nii seeɗa on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeɗa on yiitay lan.» ²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kaɗun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare. ²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditoytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon. ²² Onon kadi hiɗon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, ɓerde mon d̄en weltoyto. Onsay hay gooto ittoytaa weltaare mon nden. ²³ E nden jaalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okay on kala ko toriɗon e innde an. ²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on heɓay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on d̄un fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on. ²⁶ Nden jaande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on, ²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yid̄i on. Ko waɗi si kanko tigi o yid̄i on, ko ɓay hari on yid̄iino lan, awa kadi on gomɗiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi. ²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non miɗo iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ɓen wi'i mo: «E hino jooni non hiɗon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo. ³⁰ Jooni non meɗen andi wonde hiɗon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka goɗɗo landoo on. Ko d̄un waɗi si meɗen gomɗini wonde ko ka Alla iwruɗon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii ɓe, wi'i: «On gomɗinii jooni? ³² Awa e hino saa'i no arude, d̄un-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaa be mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i: «Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidɔɔ maa on, fii no Bidɔɔ maa on mawninira fii maa, ² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala nedɔɔ non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan. ³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on. ⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den. ⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feɣɣinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on. ⁷ Jooni be andii wonde ko yedudaa mi kon fow ko e maa iwri. ⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomɔɔinii wonde ko an nulimmi. ⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedudaa mi ben, bay ko be maa. ¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore dun ko e mabbe mangu an ngun feɣɣiri. ¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non. ¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e mabbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dun ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe. ¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on anii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on. ¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna. ¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on. ¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna. ¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomɔɔinoyooɔbe lan ben sabu konguɔi mabbe din, ²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomɔɔinira wonde ko an nulimmi. ²² Min non mi okkii be mangu ngu yedudaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non. ²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nulii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yedudaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi. ²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidudaa mi ngol wonira e mabbe, min kadi mi wona e mabbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaaɔbe makko ben, be yahi e gafa joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaaɔbe makko ben. ² Tawi Yudaasi, dun ko janfotooɔ mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaaɔbe mun

ben no moobondiraynoo don soono woo. ³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immini, be yahi ka o woni don, tawi hiibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji. ⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o badii be, o wi'i: «Ko hombo dabbitoton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfiido mo on, no wondi e mabe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori sawre-sawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dabbitude, accitee bee doo, be yaha.» ⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayiraali lan.»P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeebe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi. ¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawdo sadaka on e nden hitaande. ¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeebe ben wonde no buri ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkita Iisaa. Tawi yottinoowo mawdo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on. ¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya taalibaajo, mo yottinoowo mawdo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu. ¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e bee taalibaabe oo neddo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e mabe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi din e aynoobe ben, dun ko darinoobe don ben, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, be woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e mabe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ben e fii ko o jannaynoo kon. ²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeebe ben fow fottaynoo don. E hoore dun mi wowlaali hay fus e gundoo. ²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani dun. E hino hiibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'i dun, goddo e ben aynoobe wonnoobe don bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawdo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlai ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?» ²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, dun ko ka yottinoowo mawdo sadaka on, e hoore himo habbi.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii don, no iwloo. Onsay be wi'i mo: «An kadi, hinaa a goddo e taalibaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay goddo e kurkaadi yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko musiddo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi dun kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

*Fii no Pilaatu Landori Iisaa**(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)*

²⁸ Bay ɓe iwii ka Qayaafa, ɓe nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi ɓe naataali ka suudu laamu fii wota ɓe tuunintino, fii no ɓe jaamira ka *Juldeere Yawtaneede. ²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi ɓe, o wi'i ɓe: «Ko feloore honde wonɗon fawude oo nedɗo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o waɗaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore ɗun Pilaatu wi'i ɓe: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeɓe ɓen wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godɗo.» ³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laortota fii ɓangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani ɗun hoore maa, kaa ko wobɓe wowlan-maa ɗun fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreɓe yottinoobe sadaka ɓen wattu-maa e juude an. Ko honɗun waɗuɗaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an ɗin habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeɓe ɓen. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowluɗon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu ɗun mi heɓiraa e ko fii ɗun mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga heɗoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko honɗun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii ɗun, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeɓe ɓen, o wi'i ɓe: «Min mi yi'aali hujja woo fawuɗo mo donkineede. ³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hiɗon yiɗi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay ɓe ewnii, ɓe wi'i: «Kono hinaa non oo ɗoo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunooɗo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo ɓe nabu Iisaa, ɓe focca. ² Suufaabe ɓen kadi sacci katanwol bulle, ɓe waɗi ngol ka hoore Iisaa, ɓe ɓorni mo kadi dolokke boɗeejo. ³ Be ɓadii mo kadi kanko Iisaa, ɓe wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeɓe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreɓe Yahuudiyankeɓe ɓen: «Awa miɗo yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawuɗo oo donkineede.» ⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo ɓornii kadi dolokke boɗeejo. Pilaatu wi'i ɓe: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreɓe *yottinoobe sadaka ɓen e suufaabe ɓen yi'ii mo, ɓe ewnii, ɓe wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i ɓe: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawuɗo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeɓe ɓen jaabii fahin, wi'i: «Meɗen mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waɗitii *Biɗɗo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o ɓurti hulude. ⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwuɗaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo. ¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa miɗo mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yedfa immorde ka dow. Ko dfun wadfi, on wattudfo lan e juude maa fawtike junuubu burdfo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i dfon, tawi Pilaatu no dabfbude no accitira mo, kono Yahuudiyankeebe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gidfo landfo mawdfo Roomu on! Ko fii kala waditiidfo landfo, haray hollitike ko o gajfo landfo mawdfo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii dfin kongudfi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodfii ka naawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>. ¹⁴ Tawi ko jrande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeebe ben: «E hino Landfo mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Landfo mon on?»

Onsay hooreebe yottinooebe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa landfo goo si wonaa landfo mawdfo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo dfun ko <Nokkuure Laalagal Hoore>. ¹⁸ Ko dfon be fempi mo wondude e yimbe didfo goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadfi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaadfo Naasirata, Landfo Yahuudiyanke'en.» ²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi dfin bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii. ²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o landfo Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni landfo Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaaebe ben fempii Iisaa, be yetti concii makko dfin, be wadfi di pecce nay, suufaja kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa jno'aadfo, ko o alluwal gootal gila dow haa ley. ²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, dfun hollay ko hombo o wonanta.» Tawi dfun ko fii ko bindi dfin *hiitinoo kon no laatora, dfun ko:

«Be senditii concii an dfin,
be wadfi fokiya an on urba.»^r
Ko dfun suufaaebe ben wadfi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁵ Tawi yumma makko e mijjiraawo yumma makko, dfun ko Mariyama sonna oo wi'eteedfo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal. ²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidfi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on dfon woni bidfo mon on.» ²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino dfon yumma maa.» Gila e on saa'i dfon, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁸ Bawto dfun, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Midfo dfonfaa!» fii ko bindi dfin wi'i kon no laatora. ²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no dfon. Be wadfi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoo pu, be yolli nde ka ndiyan, be banni ka hunduko

makko. ³⁰ Bay wonii o yettii d'an njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto d'un o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden j'ande ko hebulanagol fii *j'alaande fowteteende nden e tawde kadi nden j'alaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji d'in acce ka ledde altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji d'in hele si di ittee d'on. ³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun. ³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde d'en. ³⁴ Kono goddo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiyan yalti. ³⁵ Yi'ud'o mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomd'iniron. ³⁶ Dun wad'iri fii ko bindi d'in wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s ³⁷ Nokku goo bindi d'in no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto d'un goddo no wi'ee Yuusufu jeyaa'do Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ben, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on. ³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoodo ka Iisaa j'ande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri. ⁴⁰ Onsay be yetti furee Iisaa on, be tumbi e kasanng'e wondude e urngallooji, bay tawi ko d'un woni naamu Yahuudiyankeebe ben fii surrugol. ⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho. ⁴² Nde tawnoo nden j'ande ko j'alaande nde Yahuudiyankeebe ben woni hebulaanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu buri badaade, be surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)

¹ E alat, d'un ko j'allal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaa'do Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande. ² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yi'dunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande. ⁴ Be didoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi buri Petruusu, o adii hewtude ka yenaande. ⁵ O ugginii, o yi'i kasanng'e on ka waalii, kono o naataali. ⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo baawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasanng'e on no waalii d'on ⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasanng'e on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere. ⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoodo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii. ⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi d'in wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben. ¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka maabe.

Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna

(Mrk. 16.9-11)

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka baawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden. ¹² O yi'i malaa'ikaabe dido borniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo d'on, goddo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hond'un wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii ñe, o wi'i: «Ko fii ñe ittii ñoo Koohoojo an on, mi andaa ka o wañiraa.»¹⁴ E nder ko o wi'ata ñun kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko honñun wullataa e ko hombo ñabbittataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nañi mo, haray yeeto lan ko honto wañuñaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni ñun ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ñen, wi'aa ñe wonde miñoo yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.»¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ñen wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo ñun.

Fii no Iisaa Feeñirani Sahaabaabe ñen

(*Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49*)

¹⁹ E alat kiikiide, ñun ko ñalaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ñen sokii baafe ñen ka ñe woni ñon sabu kulol ngol ñe huli Yahuudiyankeebe ñen ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mañbe, o wi'i ñe: «Yo jam wonu e mon!»²⁰ Bay wonii o wi'ii ñun, onsay o holli ñe juude makko ñen e beccal makko ngal. Taalibaabe ñen weltii fii ko ñe yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i ñe kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!»²² Bawto ñin konguñi, o wutti e hoore mañbe, o wi'i ñe: «Jabee *Ruuhu Seniiñoo on. ²³ Be yaafaniñon junuubaaji mun woo, ñi yaafante ñe. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray ñi yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaaño Siwtaaño tawdaaño e sappoo e ñiñoobe ñen wondaa e mañbe fewndo ko Iisaa ari. ²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ñen wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i ñe: «Si mi yi'aali batte peñe ñen ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte ñen peñe, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ñen no ka suudu kadi, tawi hiibe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mañbe, tawi baafe ñen no sokii, o wi'i ñe: «Yo jam wonu e mon!»²⁷ E hoore ñun o wi'i Tooma: «Bannu ñoo hondu maa ndun, ndaaraa juude an ñen, ñannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomñin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko ñay a yi'ii lan si hooliñaa. Kono maloore wonanii ñen hooliibe ñe yi'aali!»

³⁰ Iisaa wañii kadi maandeeji hawniiñi goo ñuufuñi e tawnde taalibaabe makko ñen, ñi windaaki e ndee deftere. ³¹ Kono ñunñoo ko windanaa ko fii no gomñiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Biñoo Alla on, e fii no heñiron ngurndan e nder gomñingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feeñirani Taalibaabe mun ñen ka Daande Weendu

¹ Bawto ñun Iisaa feeñitani kadi taalibaabe mun ñen e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feeñirani ñe. ² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaaño Siwtaaño e Natanayiila oo mo Kanaa, ñun ko e nder Jaliilu, e biñbe oo wi'eteño Zabadii e taalibaabe makko ñiño goo no wondi. ³ Sim'uunu Petruusu wi'i ñe: «Miño yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma fon be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaafe ben andaa wonde ko Iisaa. ⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji din ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii di, tawi hakkee ko liyyi din duudi, be alaa feere poodugol jalaaji din.

⁷ Onsay taalibaaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan. ⁸ Beya taalibaafe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji din e hoore hidfi heewi tew liyyi, ko fii hari hiibe wofditi pence on wa sogone teemedde didi. ⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i fon liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee godfi e liyyi di nangudon jooni din.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji din, o tippini ka leydi. Tawi din jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidfi duudunoo, kono jalaaji din seekaaki. ¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaafe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hiibe andi ko Joomi on. ¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi din, o jonni be. ¹⁴ Tawi ko tammun dun non Iisaa no feejana taalibaafe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii jaamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan buri be dfo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hidfa yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an din.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hidfa andi kala huunde. Hidfa andi mido yidu-maa.»

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an din. ¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnofaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faalafaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.» ¹⁹ Tawi ko o wi'iri dun, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawngol Alla. Bay o gaynii yewtude mo dun, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaaajo mo Iisaa yidi ka jukkata be, dun ko oo liyyinoofo ka bernde Iisaa fewndo ko be jaamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.» ²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo dfo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dun? An jokkan tun!» ²³ E hoore dun, kan haala jonndiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dun?»

²⁴ Ko on taalibaaajo seeditii fii din piiji windi di. Awa hiden andi nden seeditoore makko ko goonga. ²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno dun men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

^u 21:15 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» dfo ko jukkabe Iisaa ben.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafiilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo waɗugol e jannugol, ² haa e ɗalaande yentineede makko, ɓawto o yamirde *sahaabaabe ɓe o subinoo ɓen immorde e *Ruuhu Seniido on, ³ ɗun ko ɓen ɓe o hollitii himo wuuri ɓawto o wareede, ɓe o waɗani seedeeji ɗuuduɗi fii ummutal makko ngal. O feɗɗani ɓe e nder balɗe cappande nay, himo haalana ɓe fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e maɓɓe, o yamirno ɓe wota ɓe woɗɗito *Yerusalaam, kono yo ɓe habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i ɓe: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun. ⁵ Ko fii Yaayaa kaɗun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balɗe nii ko Ruuhu Seniido on lootirdeɗon.»

⁶ Nde tawnoo hiɓe mottondiri takko makko, ɓe landii mo, ɓe wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i joɗɗintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii ɓe, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji ɗi Baabaajo on toɗɗori bawgal mun ngal e mun ɗin. ⁸ Kono onon on heɓay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeeɓe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariya ngal fow haa ka kattude leyɗe.»

⁹ Bay o gaynii ɓe wowlande ɗun, wa fewndo ko ɓe ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite maɓɓe.

¹⁰ Ko ɓe tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worɓe ɗiɗo ɓorniiɓe daneeji feɗɗani ɓe, wi'i ɓe: ¹¹ «Ko onon yo ɓe Jaliilu, ko honɗun daridɗon, hiɗon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaaɗo ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiiruɗon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay ɓe yiltitii Yerusalaam ɓe iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni woɗɗitorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *ɗalaande fowteteende nden.^a ¹³ Bay wonii ɓe hewtitii, ɓe naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu ɓe woni weerude e mun ndun. Tawi ɓen ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kaɗun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiiɓe ɓen, e Yahuuda mo Yaaquuba. ¹⁴ ɓe fow e nder nanondiral maɓɓe, ɓe duumii e toragol Alla, toroda e rewɓe ɓen wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootooɓe makko ɓen kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E ɗen balɗe ɗon, Petruusu immii, o darii hakkunde musiɓɓe ɓen. Tawi ɓen moobinoobe ɗon ko wa ɓe teemedere e noogayo. O wi'i ɓen: ¹⁶ «Musiiɓe, bee ko windanoo kon waɗa, ɗun-le ko ko Ruuhu Seniido on longinnoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteɗo Yudaasi ardinooɗo ɓee nangunooɓe Iisaa. ¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo geɓal e ɗee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko ɗon fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii. ¹⁹ Hakkee ko jeyaaɓe Yerusalaam ɓen fow andunoo fii ɗun, ɓe inni mban ngesa e haala maɓɓe «Hakel-Dama», ko woni firo ɗun ko Ngesa Y'iyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuuraa:
 <Yo galle on ɗen caabu,

hara hay gooto hoɗataa ɗon.»^c

«No windii kadi:
 <Yo goɗɗo lonto mo ka ardagol.»^d

^a 1:12 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e ɗalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteeɗo wa minitaaji sappoo e jowi. ^b 1:19 1.19 Mat. 27.3-10 ^c 1:20 1.20 Zab. 69.25 ^d 1:20 1.20 Zab. 109.8

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko d'un wadi, bee goddo e bee wondunooŋe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on, ²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa j'ande o yentinaa hakkunde men, heŋoo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe dido: goddo on no wi'ee Yuusufu, d'un ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa. ²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudo berde yimbe fow, b'anginan men ko hombo e bee dido subid'aa ²⁵ fii ko lontoo Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa don.» ²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde j'alaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hiŋe wondi nokkun gootun. ² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiidundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don. ³ Onsay wa d'ende yiite feɽani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e maŋbe. ⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini d'un.

⁵ Tawi wa nden j'ande *Yahuudiyankeŋe rewoofe Alla iwruŋe e leyde aduna on fow no Yerusalaam. ⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinooŋo don on jiiibii sabu ko mo kala e maŋbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon. ⁷ Dun j'ald'ini be haa feyyiti, e hoore hiŋe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu? ⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi? ⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooŋe e Maadiyankooŋe e Elaamiyankooŋe e bee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben, ¹⁰ e be Firgii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirŋe e Sireni e iwruŋe Roomu ben, ¹¹ d'un ko Yahuudiyankeŋe ben e naatuŋe e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeeŋe ben, enen doo fow en nanii hiŋe wowla e haala mo kala e men fii kuud'e Alla mawde den!» ¹² Tawi d'un no j'ald'ini be fota be fow haa hiŋe jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un holli?»

¹³ Kono wofbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeŋe e kala hodudo Yerusalaam, heditee kongudi an d'in, andon d'undoo. ¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii. ¹⁶ E hino ko annabi Yuu'iila wi'unoo kon, himo wi'i: ¹⁷ «Alla daalii: Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay biŋbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini d'un,

sukaabe mon ben yi'oya feɽninande,

mawbe mon ben hoydoya koydi.»

¹⁸ «Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den j'alaade don,

mi tippinay Ruuhu an on e hoore

jiyaaŋe an ben worbe e rewbe,

be haala ko be longinaa.

¹⁹ Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,

e maandeeji ka hoore leydi,

d'un hara ko yiiyan e yiite e duggal curki.

²⁰ Naange ngen wayloo niŋe,

lewru ndun kadi wayloo yiiyan,

d'un ko ado j'alaande Joomiraado on hewtude,

d'un ko nden j'alaande mawnde teddunde.

- ²¹ Onsay kala jantotooɗo innde Joomiraado on dandoyte. »^d
- ²² Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heɗitee ɗii konguɗi an! Oo gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on ɓanginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuuɗe e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirɗon non tigi, ²³ ɗun ko on waɗaado e joge tippude e eɓboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirɗon mo wattugol mo e juuɗe heeferbe ɓen, ɓen wariri mo fempugol wenga. ²⁴ Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton. ²⁵ Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:
 «Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,
 ko fii hari himo ka sengo jaamo an
 fii wota mi diwnu.
- ²⁶ Ko ɗun waɗi si ɓernde an nden no heewi weltaare,
 ɗenngal an ngal no e nder welo-welo,
 hay ɓandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.
- ²⁷ Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,
 awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoɗo joldo.
- ²⁸ A andinii lan laawi ngurndan ɗin,
 a hebbinay lan weltaare yeeso maa. »^e
- ²⁹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men. ³⁰ Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodɗinay godɗo e jurriya makko on ka jullere laamu makko. ³¹ O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ɓen, ɗun ko on mo ɓandu mun laatoytaako jolayndu. ³² Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee ɗun. ³³ Alla ɓantirii mo ka sengo mun jaamo, o hendike e juuɗe Baabaajo on ko fodanoo kon, ɗun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii ɗun, wano wonɗon yiirude nii, e no wonɗon nanirde nii. ³⁴ Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:
 «Joomiraado on daalanii Joomi an on:
 Joodor ka sengo an jaamo,
- ³⁵ haa mi waɗa aybe maa ɓen ka ley teppe maa. »^f
- ³⁶ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila ɗin fow andu e nder pellital wonde Allaahu on waɗii Iisaa, oo mo fempunooɗon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

- ³⁷ Bay be nani ɗun, ɗun naati e ɓerɗe mabbe ɗen. Onsay be wi'i Petruusu e ɓeya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani waɗuɗe?»
- ³⁸ Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon ɗin. Onsay on heɓay dokkal Ruuhu Seniido on. ³⁹ Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii ɓiɓbe mon ɓen e fii kala wocɗitiido, ɗun ko kala ɓen be Alla Joomiraado men on noddoyta.»
- ⁴⁰ Awa ko konguɗi ɗuudufi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu ɓoyliingu.» ⁴¹ Ben jabuɓe kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden jande ko wa guluuje tato yimbe ɓeyditii e mabbe.
- ⁴² Onsay be duumii e janndeeji ɓen sahaabaabe, e mottondirgol fii jukkere endan e jaamidugol e toragol Alla. ⁴³ ɗalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ɓen no waɗaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewuɗi. ⁴⁴ Onsay gomɗinnoobe ɓen fow wontidi, be hawti piiji ɗin fow. ⁴⁵ Be yeeyi keyeeji mabbe ɗin e ko wonani be kon, be senditi ɗun hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon. ⁴⁶ Tawi jande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hiɓe wontidi, hiɓe ka *juulirde mawnde, awa kadi be

ɗaamidayno ka nder cuuɗi, ɓe ɗaamida e nder welo-welo e ɓernde laabunde, ⁴⁷ ɓe manta Alla, ɓe hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no ɓeydiraynoo *moffal maɓɓe ngal ɗande woo ɓen wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowaɓo on. ² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jooɗɗinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatooɓe ɓen ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on ɗande woo. ³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo ɓe okkor mo. ⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, ɓe wi'i: «Ndaarii men!» ⁵ Kanko kadi o tenyini ɓe, himo tanyininoo heɓirgol ɓe godɗun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasihu on, oo jeyaaɗo Naasirata!» ⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko ɗaamo ngon, o immini. Tun koyɗe on ɗen e kolɓule mun ɗen sattiti. ⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e maɓɓe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla. ⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla. ¹⁰ Bay ɓe anditii wonde ko kanko jooɗotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, ɓe ɗalɗi ɗun, ɓe haawii fii kon ko o waɗanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka ɓe woniri ton, ɗun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hiɓe ɗalɗi. ¹² Bay Petruusu yi'ii ɗun, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'iilayankeeɓe, ko fii hondun ɗalɗandon fii ɗun? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo nedɗo, o waawi yahude? ¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba, ɗun ko on Alla baabiraabe men ɓen, o mawniniino on Jiyaado makko, ɗun ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, ɗun ko on mo o aadiinoo accitugol. ¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimɓe goo, ¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan ɗan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ɓen. Ko men seedee ɗun. ¹⁶ Ko tippude e gomɗingol innde makko nden kanko Iisaa, waɗi si oo nedɗo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomɗingol e mayre on waɗi si oo nedɗo yedaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibɓe, mido andi, onon e hooreɓe mon ɓen, ko angal andude warrunodon ɗun. ¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiniiri kon ko o longinnoo annabaabe ɓen fow ko adii ɗun, ɗun ko wonde *Almasihu makko on no haanunoo tampude. ¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon ɗin monte, ²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasihu mo fodanodon, ɗun ko Iisaa. ²¹ Himu haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabuɓe ɓen kon fow gila law. ²² Muusaa wi'uno: «Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udɗo wa an min e hakkunde musibɓe mon ɓen. Ko yo on heɗoyo kala ko o wi'oyi on. ²³ Kono kala on mo heɗoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.»

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinooɓe ɓen fow, gila e Samu'iila haa e hikkiiɓe e makko ɓen, hari hiitinoke fii ɗee ɗalaade ɗoo. ²⁵ Ko onon woni ɓiɓɓe annabaabe ɓen e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraabe men ɓen, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: «Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.»g ²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ɓen, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e waɗugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe Ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata ḍun jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynooḍe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari. ² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni ḥanginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni. ³ Be fawi be juuḍe. Bay hari niḥḥii, be soki be haa bimbi nden ḥande. ⁴ Kono buy e nanunooḍe ḍin konguḍi maḥḥe gomḍini, adadu ben yimbe gomḍinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden ḥande yeesooḍe Yahuudiyankeebe ben e mawbe maḥḥe ben e janooḍe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam, ⁶ wondude e Hannaana, ḍun ko yottinoowo mawḍo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e ḥeya jeyaabe e gorol yottinoowo mawḍo sadaka on. ⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde maḥḥe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde waḍirḍon ḍun?»

⁸ Onsay Petruusu heewuḍo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesooḍe jamaa e mawbe, ⁹ bay hande meḍen landiteede fii moyyere nde men waḍani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa, ¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, ḍun ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neḍḍo selliniraa, o darii yeeso mon ḍoo. ¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahooḍe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobḥundu.»^h ¹² Ko fii kisiyee heḥortaa godḍo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu ḍoo, nde waaweten daḍirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, ḍun ḥalḍini be. Be ndaari be tawi be ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wondaynoo e Iisaa kon. ¹⁴ Nde tawnoo ḥawndaado on no darii takko maḥḥe, be tawi alaa fus ko be jaaboo. ¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde maḥḥe, be wi'i: ¹⁶ «Ko hondun waḍeten be? Ko fii no henani kala hoḍuḍo Yerusalaam wonde be waḍii kaawake moyyo tiidḍo, en waawataa-le yeddude ḍun. ¹⁷ Jooni non, fii wota ḍun lolu ḥuri nii e hakkunde jamaa on, haḍen be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be torjani be few waajagol maa janna e innde Iisaa. ¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men ḍoḥtoo on, men acca Alla? ²⁰ Naawanee hoore mon ḍundon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen ḍen kon e ko men nanirnoo noppi amen ḍin kon.»

²¹ Be ḥeydi be sattinande fii ḍun, kono bay be heḥaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko waḍi ḍon, be acciti be. ²² Tawi on neḍḍo sellinaado, mo kaawake moyyo on waḍaa e hoore mun, ḥurnii duubi cappandē nay.

Fii no Gomḍinbe Ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka ḍimmoobe maḥḥe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon. ²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Taguḍo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun, ²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longinḍaa oo jiyaado maa, ḍun ko Daawuuda oo baabiraawo amen ḍundoo:

«Ko fii hondun leyyi ḍin monondiranta,

e ko hondun jamaaji ḍin joganii ḍii miijooji mehi?

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,

hikkondirbe e maḥḥe ben no wontidi,

dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko on.»ⁱ

^h 4:11 4.11 Zab. 118.22 ⁱ 4:26 4.25-26. Zab. 2.1-2

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare d'oo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoofo ma Seniifo, d'un ko Iisaa, on mo subid'aa. ²⁸ Be wadiri d'un faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on. ²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokku'be men, newnanaa kadi jiyaa'be maa ben feɲɲinirgol daaluyeeji maa d'in pellital timmungal. ³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no ɲawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoofo ma Seniifo on, d'un ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniifo on, be woni e feɲɲinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow. ³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow. ³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoofo ngesa maa suudu yeeyitayno d'un, adda coggu ko yeeyi kon, ³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, d'un ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo d'un ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru, ³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuud'i d'in, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safiirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safiirata yeeyi ngesa hi'be marnoo. ² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniifo on, maraa feccere coggu ngesa mban. ⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wadand'aa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenand'aa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo d'in kongu'di, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hed'inoobe don fow. ⁶ Onsay sukaa'be ben immii wad'i kasannge e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto d'un, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wad'i. ⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu d'oo yeeyud'on ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu d'oo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldand'on ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroy'be moodi maa ben ka dambugal d'aa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koy'de Petruusu, o maayi. Wa ko sukaa'be ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko. ¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunoobe fii d'un.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe Ben Wad'i

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duudufu'di hakkunde jamaa on. Hari kambe gomdinbe ben fow hi'be mottondiri e nder nanondiral mabbe ka *Tungarru Sulaymaana. ¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e mabbe suusataano be badaade. ¹⁴ Tawi ɲande woo wonbe gomdinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe. ¹⁵ Awa kadi nawnu'be no addetenoo ka sera ballaje, wallinee e buutuujji maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo d'owdi makko ndin hawru e god'do e mabbe. ¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e

d'eya ca'e heedu'de e Yerusalaam, be addora nawnu'be ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo maw'do sadaka on e kala wondunoo'be e makko, d'un ko ndee fedde be *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu. ¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juud'e, be soki be. ¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraad'o on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be: ²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feppinanon jamaa on kala kongu'di fii dan ngurndan kesan.»

²¹ Bay be nanii d'un, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo maw'do sadaka on e wondi'be mun ben hewti, be nodditi dental fewjoo'be ben, e dental maw'be *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso. ²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yilitii be huntii be, be wi'i: ²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame d'en kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!» ²⁴ Nde hooreejo aynoo'be juulirde nden e hooree'be yottinoobe sadaka ben nanirnoo d'in kongu'di, be jibii fii ben e ko honno fii d'un sakkitoroyta.

²⁵ Tun god'do ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunod'on ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoo'be ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e baawo doolugol be, sabu hi'be hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye. ²⁷ Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjoo'be ben. Onsay yottinoowo maw'do sadaka on landori be nii, wi'i: ²⁸ «Hid'on andi hari men had'iino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon d'in Yerusalaam. E hoore d'un hid'on faalaa fawude kii wonkii oo ned'do e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben. ³⁰ On Alla baabiraa'be men ben immintinii Iisaa, on mo warid'on fempugol e leggal, wenga. ³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wad'ii mo Ardotood'o e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji. ³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftii'be mo, ko men seedee d'un.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hib'bi haa be faalaa be warude. ³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteed'o Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho. ³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankee'be, wattanee yiila e ko miiji'd'on wad'ugol be kon. ³⁶ Ko fii hid'on andi neebaali ko Teyodaasu, wad'itiid'o ko teddu'do, immii, mo wa yimbe teemed'de nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore d'un hay huunde nantaaka. ³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteed'o Yudaasi, jeyaad'o Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dab'bi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa. ³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee be yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee eb'booje maa dee kuud'e ko e ned'danke'en iwi, de bonoyay. ³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoo'be e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be. ⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hi'be weltii ko tawi kon hi'be foddi e aybineede fii innde Iisaa nden. ⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuud'i fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Tod'dornoo Yeesoo'be ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e d'en balde d'on, Yahuudiyanke'be wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde mab'be ben woni e gurjurtugol beya Yahuudiyanke'be, sabu ko be welsindii wad'angol keynguu'be mab'be ben ko ben handi

ɲande woo kon. ² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol ɲaameteegi tun. ³ Ko fun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedido, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle. ⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din konguɗi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewuɗo gomɗinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'eteede fon Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke. ⁶ Onsay be weefitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juude mun den e hoore maɓbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore fun jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomɗinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewuɗo sulfu e bawde, no wadaynoo kaawakeegi moyyi mawɗi e maandeeji e hakkunde jamaa on. ⁹ Onsay wobbe be Sireni e be Aleksandiri e be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana. ¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e konguɗi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo fin.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo konguɗi hoynuɗi Muusaa e Alla!» ¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjooobe ben. ¹³ Tawi hiibe eɓbi wobbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo neddo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on. ¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaaɗo Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji di Muusaa wadani en fin.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental fon ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara fun ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraaɓe an, heɗitee! Alla Jom Mangural on feɲanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, fun ko ado o hoɗoyde Haraana. ³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeɓe, o hoɗoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni. ⁵ E hoore fun o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo fun, hari o maraa biɗɗo. ⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiri, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedde nay. ⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min ɲaawata on jamaa kurkoyɗo be. Bawto fun, be yaltoya ton, be rewoyammi e ndee nokkuure doo.»^k ⁸ E hoore fun Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder fun Ibraahiima ɗani Issaaqa, o sunnini mo ka ɲalaande jeetatabere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraaɓe men ben, fun ko biɓbe makko ben sappoo e dido.

⁹ «Ben maamiraaɓe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira. ¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder fin tampereegi makko fow, Alla okki mo

sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on. ¹¹ Bawto d'un, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko jaama. ¹² Yaaquuba nani wonde jaamete no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini faybe makko ben, d'un ko maamiraabe men ben. ¹³ Ka laawol d'immol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin. ¹⁴ Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedido e njowo. ¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii. ¹⁶ Be nabaa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juude bibbe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on hadike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude, ¹⁸ haa nde goddo mo andaano Yuusufu laamii Misira. ¹⁹ On lando dayni lejol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru. ²⁰ Ko fewndo on saa'i don Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko. ²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa biddo mun. ²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankooobe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuude.

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miiiii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, d'un ko *Banii-Isra'iila'en. ²⁴ O yi'i goddo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on. ²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali d'un. ²⁶ Bimbi nden jande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen? ²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?» ²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o daji don bibbe dido.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto d'un, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi. ³¹ Bay o yi'ii d'un, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a: ³² «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba.» Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu padde maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.» ³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woynaango mabbe ngon, mi jippike fii jatingol be.» O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: «Mid'o imminde ma Misira.»

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: «ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?», ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo. ³⁶ Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Boddejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Banii-Isra'iila'en wonde: «Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.»^m ³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedi daaluyeeji ngurndan din fii hewtingol en di. ³⁹ Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti. ⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: «Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.» ⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaru sadaka, be welta kon ko be moyyiniri juude mabbe. ⁴² Onsay

Allaahu on hucci be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

«Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,
fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappandɛ nay,
hara ko min wadanaynodon dun?»

⁴³ Kono bay on rewii oo allajo wi'eteeɗo Muluuka,
on rewii kadi ndee hoodere oo allajo mon wi'eteeɗo Ronfa,
ɗin nandollaaji ɗi moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.»¹

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynooɗo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyiniire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi. ⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiiɓe e bendon ben yettiti ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi ɗii leyyi ɗi Alla bugitinoo yeeso maɓɓe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda, ⁴⁶ on mo Allaahu on yeɗi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu, ⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godɗo mahiri juudɛ, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ «Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,
leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.»

Joomiraadɗo on daaluno:

«Ko suudu hondu darnanton mi,
maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?»

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri dun fow?»¹

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yooraa-hooreeɓe, be berɗe mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dartoraynoo non! ⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewuɗo on, on mo janfidon wardon, ⁵³ dun ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii dun, berɗe maɓɓe den sokii, be natindiri jiiye maɓɓe den, monee makko kanko Astefaana. ⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggiti ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla.

⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no udditii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo. ⁵⁸ Be raɗii mo haa ka haawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeɓe ben acci concii mun ɗin e ley koyɗe suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fiɗata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabɓo wonkii an kin!» ⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidɗi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude dun, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden jande jokkere mawnde hebi dental gomɗinbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariya, si wonaa *sahaabaabe ben.

² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota. ³ Tawi Saawulu kapun ko lancaynooɗo *moftal gomɗinbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudɗi fii wippitugol

gomdinbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso. ⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii d'on fii *Almasiihu on. ⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wadude din, be habbitii e kongudi di o woni yewtude din. ⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duuduube be di wonnoo e mun, e hoore hid'i haaca ko tiidi, awa kadi maaya-banduube buy e boofooobe sellinaama. ⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado dun, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoodo mbilankaaku naldina jamaa Samariiya on, waditiido ko tedduo. ¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hiibe habbi e makko, hiibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!» ¹¹ Tawi hiibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo naldiniraynoo be mbilankaakuuji makko. ¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinand'o be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee. ¹³ Sim'uunu kadi gomdini. Bay o lootaa maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawdi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o naldi fii dun.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna. ¹⁵ Ben ari ka mabbe, be toranii be fii yo be hebu *Ruuhu Seniido on. ¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e mabbe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on. ¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun den e hoore mabbe, ben hebi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndaarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun den e hoore mabbe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuudi, o wi'i be: ¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an den e hoore mun hebay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa din halkodu e maa, bay hid'a sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta! ²¹ Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder dun, bay bernde maa nden laabaa yeeso Alla. ²² Tuubu fii dii miijooji bondi wondi ka bernde maa, torodaa Joomiraado on no di yaaforee si no gasa. ²³ Ko fii mi yi'ii hid'a tumbii e nder hahhannde, hid'a humondiri e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben dido be sahaabaabe ben imminoo gaynii feppinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yiltitii Yerusalaam. E nder yiltitagol mabbe ton, be waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeebe duudufi.

Fii ko Wadi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feppani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, dun ko ngol ka sengo ley, jaarungol ngol ka wulaa.» ²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla. ²⁸ Ko on yiltitotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden. ²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hid'a faamude koo ko wondaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si goddo sifanaaki lan?» Onsay o noddi Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

- ³² Tawi ko oo aaya doo o wonnoo jangude:
«Himo dowiraa wa baalii hirsoyteengii,
hara o udditaali hunduko,
wa baalun mbobidankun tayoowo kun leebi.
- ³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.
Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?
Ko fii ngurndan makko dan tayaama ka hoore leydi.»¹
- ³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude fun, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko goddo goo?»
- ³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fudforani mo on aaya mo o jangi, o feppinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.
- ³⁶⁻³⁷ E nder yaadu mabbe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»²
- ³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo fon maande kisiyee. ³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii.
- ⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila fon o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewi e mun fen fow haa o hewti Seezariya.

9

Fii no Saawulu Gomdiniri
(Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on, ² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeefe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkuibe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto fun, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo. ⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wonda mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wonda cukkaade.

⁶ Immo naataa e ndee saare doo, ben yeetoto ma ko haanuda wadude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakke kulol. Hiibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto. ⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko fen no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be dowiri mo juude makko fen haa Damaasi. ⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore fun o jaamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi fon wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal fatal wi'eteengal Feewungal, landoada fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade fon. ¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun fen e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadi boneeji duududi e hoore laabuibe maa ben Yerusalaam. ¹⁴ Awa doo kadi hoorebe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹ 8:33 8.33 Isa. 53.7-8 ² 8:36-37 8.37 Bindi goo no beyditi fun ka lannoode aaya on: Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hida gomdini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Midu gomdini wonde Iisaa Almasihu on ko *Bidu Alla.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Bani-Isra'iila'en. ¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni don, o fawi juudfe makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musiddo an, ko Joomi Iisaa, on feepando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.» ¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobbolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee. ¹⁹ Bawto dun bay o jaamii, o hetti doole makko den.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi don ben e nder balde. ²⁰ O fudfii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Biddo Alla on. ²¹ Nanunooobe dun ben fow njaldi fota, be wi'i: «Hinaa oo gidanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo njaldiniraynoo Yahuudiyankeebe wonnoobe Damaasi ben e dow banganirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasihu on. ²³ Bay wontii don haa neebii, Yahuudiyankeebe ben diisondiri fii warugol mo. ²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo. ²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbi no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo. ²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa. ²⁸ Gila dun, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on. ²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbeude no warira mo. ³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike dun, be nawri mo Seezariya, be itti mo don kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, dun ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hiibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hiibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hiibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli din fow kon, o yahi ka bee gomdinbe hodube Lidaa. ³³ O tawi don goddo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya. ³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan. ³⁵ Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii dun, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okaynoodo fota, wadfa kuudfe moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo dun e haala Gereeki ko Dorkaas.) ³⁷ On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow. ³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immiini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguuube ben fow badii mo no wulla, e hoore hiibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto dun o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii. ⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immiini, o

noddi gomdinbe ben e keynguuŋbe ben, o watti mo e juud'e maŋbe e hoore ko o wurdo. ⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on. ⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa fon seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomdiniri

¹ Tawi goddo no Seezariya fon kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Itali. ² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hiŋbe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo miskinbe fota, duumoo e toragol Alla. ³ Fewndo ka baawo fanaa, o feppinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Kochoojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla. ⁵ Jooni immin wofbe ko yaha Jaffaa addanoye goddo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu. ⁶ Himo weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtuŋ mo fon yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko dido e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa.

⁸ Bay o gaynii be sifanaade fon fow, o immini be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feppinanaa kon

⁹ Bimbi nden jande nde tawnoo hiŋbe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere jalorma fii toragol Alla. ¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o jaama. Wa fewndo ko o defantee, o feppinanaa goddon, ¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi. ¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay fon fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji fon fow. ¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, jaamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraaŋ! Ko fii mi jaamaali haa hande ko tuuni maa ko laaba!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto fon, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, fon ko bee be Korneliyuusu immini, humpitiiŋbe fii nduu suudu Sim'uunu. ¹⁸ Be noddi, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu mijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa. ²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e maŋbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immini be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaabe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewuŋ, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabuŋ andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol konguŋdi maa din.» ²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden jande, o immii, o yaadi e maŋbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo. ²⁴ Bimbiti nden jande o hewtoyi Seezariya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbi be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibbuŋbe ben ka makko. ²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujani mo. ²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton. ²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyankejo no tojanaa ka

takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka godɔo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa. ²⁹ Ko ɗun waɗi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii honɗun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari miɗo toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko ɓorniiɗo concii jalbuɗi no darii yeeso an, gila ɗun waɗii nii balɗe nay. ³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa ɗin jabaama, Alla kadi maanditike dokke ɗe okkorɗaa miskiibe ben. ³² Jooni immin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedoo Sim'uunu jammaaɗo Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.» ³³ Don kisan mi immini ko yahane, an kadi a moyyini ko arɗaa kon. Jooni non, men fow meɗen ɗoo yeeso Alla fii heɗagol ko Joomiraadɗo on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii ɗun, fow no fota yeeso Alla. ³⁵ E nder leyyi ɗin fow, kala huludɗo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi. ³⁶ O tippinani *Bani-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feɗɗinana be Kibaaru Moyyo wondudɗo e ɓuttu on, rewruɗe e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ben fow. ³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, ɓawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon. ³⁸ E ko honno Allaahu on yeɗiri Iisaa, oo jeyaadɗo Naasirata, *Ruuhu Seniidɗo on wondude e bawgal, ɗun ko on yahaynooɗo hen fow, waɗa moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o waɗi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyanke be haa naɓani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga. ⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka jaalaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol, ⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedee be Allaahu on subinoo aranun ben, ɗun ko menen be jaamidube e makko, yaridi ɓawto immintineede makko e hakkunde maybe ben. ⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on toɗɗike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe. ⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoko mo wonde kala gomɗinɗo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii ɗun, Ruuhu Seniidɗo on tippii e ben wonnoobe heɗaade ngol kongol ɗon fow. ⁴⁵ Gomɗinnoobe sunninaa ben fow, ɗun ko be be Petruusu ardii, ɗalɗi fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniidɗo on. ⁴⁶ Ko fii hari hiibe nanaynoo hiibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: ⁴⁷ «E hara en salanto be heɓube Ruuhu Seniidɗo on ndiyan ko be lootora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?» ⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balɗe.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomɗinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on. ² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomɗinbe sunninaa ben ɓanniti mo, feli, be wi'i: ³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a jaamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii ɗun, ⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari miɗo toroo Alla, mi feɗɗinanaa godɗun. E nder ɗun, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi ɗin nay no tippoo tawammi. ⁶ Bay mi ndarii ɗun, mi tenyini, mi yi'i ton kulle yaarayɗe koyɗe nay ɗen ka hoore leydi e kulle buruure ɗen e kulle daasotooɗe ɗen e colli wiirooji ɗin. ⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: «Petruusu, immo waraa, jaamaa!» ⁸ Kono mi wi'i: «Oo'o Joomiraadɗo! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!» ⁹ Ka ɗimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruɓe Seezariya no ara ka suudu ka men woni don. ¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e maɓɓe, hara mi sikkitaaki. Ko ɓee musibbe doo njeegoo dɔwtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu. ¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: «Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaaɗo Petruusu wonɗo on Jaffaa. ¹⁴ On yeetoto ma konguɗi di daɗirtaa ɗin, an e ɓeynguure maa nden fow.»

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fudɗoode. ¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: «Yaayaa kaɗun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirɗon.» ¹⁷ Bay Allaahu on yedii ɓe kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen ɓee gomɗinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

¹⁸ Bay gomɗinbe sunninaa ben nanii ɗun, ɓe fanki, ɓe manti Alla, e hoore hiɓe wi'a: «Allaahu on yedii ɓe wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no ɓe heɓira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu ɓittineede ɓawto waregol Astefaana, ɓe yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi ɓe alaa ɓanginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeɓe ben. ²⁰ Heɓii ton e hakkunde ben saakitinoobe, ɓe Siipuru e ɓe Sireonii, arɓe Antiyoosi-Sirii, yewti ɓee *Gereekiyankeeɓe, feɗɗinani ɓe fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on. ²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore maɓɓe, yimbe buy gomɗini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo ɗun, ben kadi immi Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii. ²³ Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini ɓe fow catorgol e Joomi on ɓernde tabitunde, ²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewuɗo gomɗinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duuɗungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu. ²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hiɓe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore ɗun hiɓe jannude jamaa yimbe duuɗube. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiiyaabe.)

²⁷ E nder ɗen balde don, haaloobe ko Alla longini ɗun iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii. ²⁸ Godɗo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange waɗay e aduna on fow. (Dun waɗi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.) ²⁹ Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e maɓɓe wallitoto musibbe maɓɓe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa maɓɓe on. ³⁰ Be waɗi ɗun, ɓe watti e juuɗe Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi woɓɓe e *moftal ngal fii lettugol ɓe. ² O wariri Yaaquuba kaafa, ɗun ko oo kotiraawo Yuuhanna. ³ Nde o ndaarunoo o tawi ɗun no wela Yahuudiyankeɓe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen nden. ⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on. ⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje ɗiɗi, ɗaanii hakkunde suufaabe ɗiɗo, tawi aynooɓe kaso ngon no dartori ka dambugal. ⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mabaɓɓugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juuɗe makko ɗen yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattoɗaa paɗe maa ɗen.» O waɗi ɗun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.» ⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feɗɗinande tun o heɓi. ¹⁰ Bay ɓe feyyii ayninaabe yeeso ɓen e hikkube ɗon ɓen, haa ɓe hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso maɓɓe, ɓe yalti, ɓe yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraad'o on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juud'e Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeeɓe ɓen tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko waɗi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaad'o Markuusa, ka woɓɓe moobinoo no toroo. ¹³ Bay o hodɗike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduujo no wi'ee Rodaasi ɓadoyii fii andugol ko hombo. ¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, ɗoo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi ɓeya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hodɗagol. Bay ɓe udditoyii, ɓe yi'ii mo, ɓe ɗalɗi fota. ¹⁷ O fankiniri ɓe yeyangol ɓe juud'e makko ɗen, o sifanii ɓe ko honno Joomiraad'o on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri ɓe, o wi'i: «Andinee ɗun Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti ɗon, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jiiɓoldu tiidundu waɗi e hakkunde suufaabe ɓen, ɓe woni e landondirgol ko honto Petruusu woni. ¹⁹ Heroodu kadi ɗaɓɓiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ɓen, o yamiri yo ɓe ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda ɗon, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo haɓidi e Tiiriyankooɓe ɓen e Siduunayankooɓe ɓen. Be ari ɓe tawi mo e nder nanondiral maɓɓe. Bay ɓe hettii Balastuusa oo dankotood'o kaybonru land'o on, ɓe torii ɓuttu, sabu tawde ko leydi on land'o tambitinoo leydi maɓɓe ndin. ²¹ Bay jalaande nde ɓe haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o ɓornii concii makko laamu ɗin, o jooɗii ka jullere makko laamu, o yewti ɓe kamɓe jamaa on. ²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaajo nii, hinaa hawa neɗɗo!» ²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraad'o on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on ɓurti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun ɗen Yerusalaam, ɓe yiltitii Antiyoosi-Sirii, ɓe naɓori Yuuhanna oo jammaad'o Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Suɓori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini ɗun e jannooɓe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ɓen-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaad'o Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireonii, e Saawulu e Manayiina, ɗun ko oo ne'idaad'o e *Heroodu land'o diiwal ngal. ² E nder ko ɓe rewaynoo Joomiraad'o on kon, ɓe hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i ɓe: «Waɗanee lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle ɗe mi noddiri ɓe ɗen.» ³ Bay ɓe gaynii hoorude toroo, ɓe *fawi juud'e maɓɓe ɗen e hoore Barnabaasi e Saawulu, ɓe nuli ɓe.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben ɓe Ruuhu Seniido on immini, ɗun ko Barnabaasi e Saawulu, ɓe yahi Seluusi, ɓe bakii ɗon e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁵ Bay ɓe hewtii Saalamini, ɓe feɗɗini daaluyee Alla on ka juulirɗe Yahuudiyankeeɓe ɓen. Tawi hiɓe wondi e oo wi'eteed'o Yuuhanna jammaad'o Markuusa fii ko wallitoo ɓe.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi d'on mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo wa'ditiid'o annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa. ⁷ Tawi himo wondi e on addaad'o lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteed'o Sargiisu Puulusa, tawi on land'o ko jooma-hakkiljo. On land'o nodd'i Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on. ⁸ Kono oo wi'eteed'o Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo d'abbude fii no o bonnira gomdinal land'o on. ⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewud'o Ruuhu Seniid'o on, tenyini on mbileejo, o wi'i: ¹⁰ «Ko an yo heewud'o kala noone yoyre e bonki, bid'do ibuliisa, gajno kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewud'i Joomiraad'o on? ¹¹ Jooni non hed'o! Joomiraad'o on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan ni'bbitani mo, niwre tiid'unde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo d'abba wobb'e ko d'owa mo. ¹² Bay on land'o yi'ii kon ko wad'i, o njaldi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondi'bbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii d'on e laana ndiyan fii yahugol Pergii, d'un ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii d'on, Yuuhanna jammaad'o Markuusa on seedi d'on e mabbe, o yiltitii Yerusalaam. ¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati d'on e nder juulirde, be joodii, d'un hawri e *j'alaande fowteteende, d'un ko e *aseweere nden. ¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immini wobb'e e mabbe ko wi'a be: «Musi'bbe, si tawii hid'on mari kongud'i wakkilinaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Banii-Isra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee! ¹⁷ Alla oo jamaa Isra'iilayankeebe subike baabiraabe men ben, on Yajrud'o kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunjaraneebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo ngon. ¹⁸ O mujjanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa. ¹⁹ Onsay bay o mulii leyyi jeedidi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben lalal leydi ben ndin. ²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemed'de nay e cappande jowi.

«Bawto d'un o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'iila. ²¹ Bawto d'un be torii hebugol land'o. Onsay Alla addani be Saawulu bid'do Kiisi on, jeyaad'o e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay. ²² Bay o follii on'don, o lamminani be Daawuuda, d'un ko on mo o seeditornoo d'undoo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko ned'do waalaniid'o lan e bernde, timminoowo faaleeji an d'in fow.»^q

²³ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo. ²⁴ Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee. ²⁵ Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoolle golle makko den, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkud'on, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pad'e mun!»

²⁶ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa. ²⁷ Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongud'i annabaabe wonaad'i jangeede d'in asewe kala, be laatiniri di j'aaawugol mo. ²⁸ E hoore be hebaali hujja happand'o mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo. ²⁹ Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu. ³⁰ Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben. ³¹ Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

³²⁻³³ «Menen, meden feɲɲinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, ɗun ko enen. O hunniri ɗun immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol ɗimmol Zabuura, ka o wi'i ɗon:

«Ko an woni Biɗɗo an on,
hande a wonii mo an.»^r

³⁴ «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka ɲolu, ko ɗun o daalunoo, o wi'i:

«Mi yedɗay on barkiiji laabudɗi holniidɗi
ɗi mi fodunoo Daawuuda ɗin.»^s

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore ɗun, no wi'aa nokku goo kadi:

«Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo ɲoldo.»^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda waɗunoo faaleeji Alla ɗin e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o ɲoli. ³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki ɲoldo.

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feɲɲiniranadon yaafuyee junuubaaji ɗin. ³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on. ⁴⁰ Ko ɗun waɗi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, ɗun-le ko ɗundoo:

⁴¹ «Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee ɲaldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi waɗay kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!»^u

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde ɗon, be saatinaa e aseweere aroore nden, ɗun ko ɲalaande fowteteende nden, fii yewtugol fii ɗun. ⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankebe buy e naatuɓe e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde ɗon nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on. ⁴⁵ Bay Yahuudiyankebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on waɗaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan ɗan, men jaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben. ⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:

«Mi subike on fii yo on wonan leyɗi ɗin ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyɗe.»^w

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii ɗun, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan ɗan ben fow gomɗini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow. ⁵⁰ Kono Yahuudiyankebe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben waɗi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be raɗii be ka diiwal mabbe. ⁵¹ Ko ɗun waɗi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari paɗe mun ɗen e Yahuudiyankebe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim. ⁵² Fii kala ɗun waɗii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeebe duuduube e *Gereekiyankeebe gomdini. ² Kono Yahuudiyankeebe be gomdinaali dun ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone. ³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hiibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wad'ingol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi. ⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wobbe wontidi e Yahuudiyankeebe ben, wobbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaafe e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, dun ko Listaara e Derbata, e ca'e heedude don den, ⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeero on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeero no Listaara don, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande, ⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo. ¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo daroada e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi neddanke tippike e men!» ¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol. ¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaarumabbe wi'eteendu Zafsa, wodu ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambude saare, tawi kanko e jamaa on hiibe woniri wad'angol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii dun, dun ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hiibe sonkana yimbe ben, wi'a: ¹⁵ «Ko hondun wadanton dun? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dii piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun. ¹⁶ E dii jamaanuujii feyyudi, o accuno leyyi din fow jokki faaleeji mun, ¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, dun ko yedugol on ndiyan saayoojan iwrude ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.» ¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wad'angol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeebe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidii Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare. ²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden jande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebii taalibaabe duuduube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, dun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii. ²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe den, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tamperejeji buy naateten ka *laamu Alla!» ²³ Be todfanii *moftal kala ko wonana dun ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto dun, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii. ²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii. ²⁶ Be bakii don e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo don be halfinaa sulfu Alla on fii dee golle de be ari e laatinde doo. ²⁷ Bay be hewtii, be mottindirii moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wad'ini

Y 14:12 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allaajo mabbe. «Hermiisi» on kadi ko yewtoowo kongudi on allaajo mabbe.

be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal. ²⁸ Onsay be wontidi e taalibaafe ben don ko neebi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wofbe iwri ka diawal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.» ² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde mabbe e Puulusa e Barnabaasi fii dun, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wofbe goo hakkunde mabbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoofe *moftal ngal fii nden huunde. ³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariiya, e hoore hiibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande. ⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoofe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow.

⁵ Onsay wofbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoofe moftal ngal yitidi fii ndaarangol ndun mu-raadu. ⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka jalaafe arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina. ⁸ Alla, on Andufo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniidon on wano men non. ⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe den. ¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaafe ben dongal ngal enen tigi e baabiraafe men ben en waawaali townude? ¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an! ¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde mabbe ko wona e innde makko. ¹⁵ Kongudfi annabaabe ben no fotti e dun-le, ko fii no windii:

¹⁶ «Bawto dun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

¹⁷ fii no yimbe heddiibe ben dabbira Joomiraado on,

e kala leyyi di innde an nden jantaa e mun.

¹⁸ Ko Joomiraado on daali dun,

on wadunoodo dii piiji andanoodi gila ko booyi.» »y

¹⁹ Yaaquuba wi'i kadi: «Ko dun wadi si mi mijii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende. ²⁰ Kono windanen be tun, wi'en be yo be tertu tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e jaamugol jiibe e yiiyan. ²¹ Ko fii, gila e diya jamaanuuji feyyudi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii dun e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomdinbe ben Antiyoosi-Sirii

²² Onsay sahaabaabe ben e ardotoofe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wofbe e hakkunde mabbe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi

ben diido ko be be musibbe ben teddini fota. ²³ Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen bee musibbe mon, dun ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon bee musibbe amen wonbe e hakkunde bee be wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

²⁴ «Men nani wonde wobbe e amen jii biroyii on kongudi mabbe haa be aaninii wonkiji mon din, ben-le wonaa menen yamiri be dun. ²⁵ Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe, men immindinana on be e bee yibbe amen, dun ko Barnabaasi e Puulusa, ²⁶ dun ko bee weebitube ngurndan mun dan fii innde Iisaa Almasiihu Joomi men on haa takko mayde. ²⁷ Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru. ²⁸ Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa dii haanu di doo: ²⁹ dun non ko yo on tertu tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jii bu di e jinaa. Si on reenike e dun, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

³⁰ Onsay kambe imminaa be ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu don ngun. ³¹ Bay batakuru ndun jangaama, be wettori kon ko be wakkilinaa. ³² Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini dun, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidini be kadi kongudi buy. ³³ Bay be neebidii e mabbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu. ³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi. ³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol fejjindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto dun, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.» ³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa. ³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoo do baawo mabbe gila Pamfilii, salii be dowlude ka golleeji mabbe. ³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on. ⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hiibe tiidina mofte den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtuyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'etee do Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankejo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankejo. ² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol. ³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankebe wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankejo. ⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hiibe hollitude e nder ca'e de be rew e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore. ⁵ Tawi mofte den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hiibe beydaade duudugol jande woo jande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be fejjinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin. ⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be. ⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi. ⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa

men!»¹⁰ Bawto ngol koyɗol Puulusa, men ɗaɓɓi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meɗen felliti ko Alla noddi men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomɗiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto ɗun, men bakii Turuwaasi ɗon e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden ɗande kadi men sutori Neyapolii. ¹² Bay men iwii ɗon, men yahi Filipii, ɗun ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii ɗon e nder balɗe.

¹³ Nande *ɗalaande fowteteende nden, ɗun ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, ɗun ko ka ɓaawo saare, ka men tanyininoo ko ɗon wonnoo ka juuletee. Bay men jooɗike, men yewti rewɓe moobinoobe ɗon ɓen. ¹⁴ Tawi no e ɓen debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo heɗinoo, Joomiraado on kadi udditi ɓernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon. ¹⁵ Bay o *lootidaama e ɓeynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hiɗon jogori lan wa gomɗindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka ɓeynguure an ɗoo.» O jeeji men e ɗun haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto ɗun, ko men yahata ka juuletee ɗon, korɗo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeyɓe mo ɓen jawle buy. ¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimɓe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hiɓe feɗɗinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi ɗun e nder balɗe buy. Bay Puulusa haabii ɗun, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeyɓe kurkaadu ndun tawii ka ɓe tanyininoo heɓugol ɗon bonii, ɓe nangi Puulusa e Silaasi, ɓe poodi ɓe, ɓe addi yeeso hooreeɓe ɓen ka nokkuure fottirde. ²⁰ Onsay ɓe addi ɓe ka ɗaawooɓe ɓen, ɓe wi'i: «Bee yimɓe ko Yahuudiyankeeɓe, hiɓe jiiɓude saare men nden, ²¹ ɓe janna naamuuji ɗi en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen ɓee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii ɓe kamɓe ɗiɗo. Bay ɗaawooɓe ɓen wadii haa ɓe ɓortii ɓe dolokkaaji ɗin, ɓe yamiri yo ɓe luubor ɓe bedi. ²³ Bay ɓe gaynii ɓe luubaade, ɓe bugii ɓe ka kaso. ɓe yamiri aynudo kaso on yo o jogo ɓe, o ayna fota. ²⁴ On yamiraado ɗun bugii ɓe ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi ɓe ka koyɗe.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoɓe ɓen no heɗii ɓe. ²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidfi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje ɗe kasoɓe ɓen jolkanoo ɗen kadi jolkitii. ²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoɓe ɓen dogii. ²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiidfuka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meɗen ɗoo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna. ³⁰ Onsay o yaltini ɓe ka yaasi, o wi'i: «Koohooɓe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ ɓe jaabii mo, ɓe wi'i: «Gomɗin Iisaa Joomi on, ɗun a dandete, an e ɓeynguure maa nden.» ³² Onsay ɓe feɗɗindinani mo e kala wonɗo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on. ³³ Kanko kadi o yetti ɓe e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani ɓe barmeeji maɓɓe ɗin. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimɓe suudu makko ndun fow. ³⁴ O werni ɓe ka suudu makko, o ɓannani ɓe ɗaamete, o weltodi e ɓeynguure makko nden fow fii ko ɓe gomɗini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, ɗaawooɓe ɓen immiini mbatulaaɓe mun ɓen ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ɓen yimɓe.»

³⁶ Onsay aynuɔ kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Naawooɛ ben imminii wobɛ ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo ɲaawugol men, menen be jeyaaɛ e laamateeri Roomu, e hoore ɔun be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!» ³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi ɔun ɲaawooɛ ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaaɛ e laamateeri Roomu. ³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden. ⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedɔ Linda, be yiidi e musibe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeɛ ben mari juulirde ɔon. ² Puulusa naati ɔon wano woowirani mo non, o wondi e maɓɛ e nder aseweje tati, himo yewtitude e maɓɛ fii ko bindi ɔin wi'i kon. ³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde mayɛ ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.» ⁴ Wobɛ e maɓɛ hoolii ɔun, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore ɔun *Gereekiyankeɛ ɔuudube rewoɛ Alla, e rewɛ buy jeyaaɛ e burɛ teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeɛ ben nawli ɔun, be yetti wobɛ e bonɛ wonɛ ka fottirde ben, be wattidi e maɓɛ, be waɔi haa sonko waɔi e nder saare nden e haa yimɛ ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedɔ Yaasuunu fii ɔaɓɓitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on. ⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibe goo, be addi be yeeso hooreɛ saare nden, e hoore hiɛ sonka, wi'a: «Bee jiiɓube aduna on fow arii ɔoo kadi, ⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hiɛ dartaade yamirooje landɔ mawɔ Roomu on, e hoore hiɛ wi'a landɔ goo no woodi wi'eteedɔ Iisaa.» ⁸ Din konguɔi jibi jamaa on e ɲaawooɛ ben. ⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyata

¹⁰ E on jemma kisan musibe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeɛ ben. ¹¹ Tawi berɛ ben ɔen no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on heɲaare tiidunde e hoore hiɛ taskotonoo ɲande woo bindi ɔin fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri. ¹² Onsay buy e hakkunde maɓɛ gomɔini, be gomɔindini e rewɛ Gereekiyankeɛ teddube e worɛ Gereekiyankeɛ ɔuudube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeɛ be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feɲɲinde kadi daaluyee Alla on Biriyata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiiɓindiri. ¹⁴ Kisan, musibe gomɔinɛ ben waɔi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kaɲun lutti ɔon. ¹⁵ Ben wonnoɛ ɔwɔtude Puulusa, be ardi mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbi beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji. ¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeɛ ben e rewoɛ Alla ben ka juulirde e yimɛ fottaynooɛ ben ka nokkuure fottirde nden, ɔun non tawi ko ɲande woo. ¹⁸ Faamuɛ goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobɛ e maɓɛ wi'i: «Ko honɔun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobɛ e maɓɛ no wi'a: «Himo wa'i wa waajotooɔ fii allaabe janambe goo.» Tawi ɔun fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal. ¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde

wi'eteende Areyopaasi, ɓe wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wonda wowlude fii mun? ²⁰ Ko fii hidɛ waɗude e noppi amen piiji ɗi men woowaa nanude, meɗen faalaa andude ko hondun woni ɗun.» ²¹ Tawi ɓe Atiina ɓen fow e hoɓɓe wondunooɓe e maɓɓe ɓen ko jokkunoo woo ko wowlugol maa heɗagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo ɓe Atiina, mi ndaarii e cende ɗen fow, mi tawii ko on ɓe diina fota. ²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka ɗundoo windii: «Ko ko allaaɗo mo andaaka.» ɗun ko on mo wonda teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on feɗɗinande. ²⁴ ɗun ko on Alla tagudɗo aduna on e kala ko woni e mun, on wonda Joomiraadɗo kammuuli ɗin e leyɗeele ɗen, on ko mo hoɗataa e nder juulirde ɗe yimbe moyyiniri juude mun. ²⁵ Hinaa nedɗanke waɗanta mo, wa si tawii himo hatonjini e godɗun, ko on woni Yeɗoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde. ²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyɗi nedɗanke ɗin fow, yo ɓen hoɗu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iji maɓɓe ɗin e ittiri ko ɓe hoɗata e mun kon, ²⁷ fii no ɓe ɗabbira Alla, ɓe yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o woɗɗaaki hay gooto e men. ²⁸ Ko fii ko kanko heɓirɗen ngurndan, waawirɗen memminaade, ko e makko kadi woodaɗen. Ko ɗun yuɓɓooɓe gimɗi mon goo no wi'i: «Ko en fayɓe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en fayɓe Alla, haanaa ka miiɗɗen wonde Alla no nandi e kaɗɗe e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miiɗo nedɗanke. ³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ɓen ko ɓe andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ɓen fow e nder nokkeeli ɗin fow yo ɓe tuubu. ³¹ Ko fii o happii ɗalaande nde o ɗaawirta aduna on peewal, rewruɗe e on nedɗo mo o toɗɗii, ɗun ko on mo o waɗirani fow seede timmuɗo immintingol mo e hakkunde mayɓe ɓen.»

³² Nde ɓe nanunoo himo wowla fii ummutal mayɓe ɓen, wɓɓe e maɓɓe jali mo, wɓɓe ɓen wi'i: «Men heɗoto ma ɗande goo fii ɗun.» ³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde maɓɓe. ³⁴ Kono fow e mun, ɗun haɗaali wɓɓe humoo e makko, gomɗina. Tawi no tawaa e ɓen oo wi'eteedɗo Denuusi, tawdaadɗo e dental fewjooɓe Areyopaasi ɓen, e debbo no wi'ee Damaari, kaɗun e wɓɓe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto ɗun, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti. ² O tawi ɗon Yahuudiyankeejo wi'eteedɗo Akiila, mo iwɗi mun woni Pontii, tawi neeɓaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu landɗo Roomu on yamiri Yahuudiyankeɓe ɓen fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidooyi e maɓɓe, ³ bay tawii ko mecce goote ɓe mari, o weeri ka maɓɓe, ɓe woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce maɓɓe ko moyyingol cuuɗi bagi. ⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeri e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankeɓe ɓen e *Gereekiyankeɓe ɓen.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jukkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankeɓe ɓen wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankeɓe ɓen no liddaade mo, hoyna, o fiɗɗi concii makko ɗin, o wi'i ɓe: «Yo yiiyan mon ɗan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen mi yaarata.»

⁷ O iwi ɗon, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no ɗadondiri e juulirde nden. ⁸ Onsay oo wi'eteedɗo Kirispuusa, ɗun ko ardiidɗo juulirde nden, kaɗun e ɓeynguure mun nden fow gomɗini Joomi on. Korentiyankooɓe ɗuudɗuɓe kadi heɗotonooɓe Puulusa gomɗini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto ɗun, Joomiraadɗo on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koyɗol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku. ¹⁰ Ko fii min miɗo wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii waɗugol ma ko boni, ko fii miɗo mari jamaa ɗuudɗuɗo e nder ndee

saare dɔo.» ¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde maɓɓe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankeɓe ɓen immanii Puulusa e nder nanondiral maɓɓe, ɓe addi mo ka yeeso ɲaawirdu, ¹³ e hoore hiɓe wi'a: «Oo nedɔɔ no fellintinde yimɓe ɓen no ɓe rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankeɓe ɓen: «Ko onon yo Yahuudiyankeɓe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori. ¹⁵ Kono ɓay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dɔun wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on ɲaawoowo dɔun.» ¹⁶ Onsay o yaltini ɓe ka ɲaawirdu. ¹⁷ Tun, ɓe fow ɓe nangi Sosteene, dɔun ko ardiɔɔ juulirde nden, ɓe woni e piyugol mo ka yeeso ɲaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e dɔun.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti dɔn kadi ko neɓi. Bawto dɔn, o waynitii musibɓe ɓen. Onsay o fembii ka wi'etee dɔn Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii. ¹⁹ ɓe hewti Efeesi. Puulusa acci dɔn ɓe o wondunoo ɓen, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeɓe ɓen. ²⁰ Ben torii mo wonugol dɔn seeda, kono laatii o jabaali. ²¹ O waynitii ɓe, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi dɔn e laana ndiyan, ²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii dɔn seeda, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii dɔn, o wakkilini taalibaabe ɓen fow. ²⁴ Bawto dɔn, Yahuudiyankeɓe waawudɔ haala, andudɔ kadi bindi daaluyee on, wi'eteeɔ Apoloosi jeyaaɔ Aleksandiri hewti Efeesi. ²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jɲo tiidungo, himo feɲɲinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore dɔn fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi. ²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedike mo, ɓe yaadi e makko, ɓe feɲɲinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono ɓay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibɓe ɓen wakkilini mo, ɓe windani kadi taalibaabe ɓen wonde yo ɓe wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii dɔn, o nafi ɓen gomɔinirɓe sabu sulfu Alla on, ²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeɓe ɓen ka tumbondiral no tiidiri, e himo ɓanginira bindi dɔn wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19

Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kaɲun tayitoyii leyɔɔ dowje dɔn, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti dɔn e taalibaabe goo. ² O wi'i ɓen: «Hara on heɓii Ruuhu Seniido on wa ko gomɔindɔn?»

Ben jaabii mo, ɓe wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i ɓe: «Awa ko honno lootiranodɔn?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee lootii, e hoore dɔn himo wi'aynoo yimɓe ɓen yo ɓe gomɔin aroyoowo ɓaawo makko on, dɔn ko Iisaa.» ⁵ Bay ɓe nanii dɔn konguɔɔ makko, ɓe *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on. ⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun dɔn e hoore maɓɓe, Ruuhu Seniido on ari e maɓɓe, ɓe woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini ɓe. ⁷ Tawi ɓen yimɓe ko wa ɓe sappoo e dɔɔɔ.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri dɔn pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e maɓɓe o fellintinana ɓe ko yowitii e fii *laamu Alla ngun. ⁹ Kono ɓay

wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dudal oo wi'eteedo Tiranuusu. ¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, fun ko Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa, ¹² haa ka tawata hiibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnuube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi fin kadi yalta e mabbe.

¹³ Yahuudiyankeebe goo, jindaynoobe wi'a no rafoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hiibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!» ¹⁴ Tawi ben wadaynoobe fun ko be njeedido, ben-le ko be biibe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Mid'o andi Iisaa, mid'o andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?» ¹⁶ Onsay on neddo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidude, haa ben dogi yalti e ndun suudu be bornaaki, e hoore hiibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodudo Efeesi andi fii fun, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa. ¹⁸ Onsay buy e arube e gomfnde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo. ¹⁹ Bawto fun, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi. ²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto fun Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii fon, bee mi hewtoya Roomu.» ²² Onsay o immini wallindirteebe makko dido Masedonii, fun ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii fon seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on. ²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy tosokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaajo mabbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi fun no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidudo. ²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii, ²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duududo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaji moyyiniraaadi juude neddanke wonaa allaaji. ²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii fin kongudi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooobe ben ko mawdo!» ²⁹ Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori bee Masedoniyankooobe be Puulusa jindidaynoo, fun ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde. ³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali. ³¹ Hay wobbe e hooreebe Aazii ben, be tawata ko yiibe makko kanko Puulusa, be nuli wobbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde. ³² Tawi wobbe no ewnoo godfun goo, beya kadi no ewnoo godfun goo, ko fii jii baare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore fun burbe ben andaa wuren ko hondun moobindiri be. ³³ Onsay wobbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankeebe ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on. ³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'ijii didi, hiibe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooobe ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on d'ahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooŋe, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwruŋo ka kammu on? ³⁶ Bay d'un hinaa ko yeddinii, wonee deeyuŋe, hara on wadiraali huunde hawjere. ³⁷ Ko fii on addii bee yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on. ³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeeŋe be o kafidi mece ben no galdidi e goddo, haray no woodi jaawirŋi e jaawooŋe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben. ³⁹ Si tawii non hidon mari goddun ko beyditii e d'un, haray ko ka dental ardinaangal ngal dundon moyyintee. ⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi heŋude feloore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jiiŋoldu.» Bay o gaynii wowlude d'un, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaaŋe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii. ² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yimbe ben nooneji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi. ³ Onsay o kodii don lebbi tati, hari himo woniri yettugol don laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankooŋe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii. ⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo biddo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwdi *Aazii. ⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi. ⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi don balde jeedidi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii jaamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden jande, o yewtidi e tawanooŋe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma. ⁸ Tawi lampuuji duuduŋi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don. ⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii. ¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.» ¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o jaami. Bawto d'un, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi. ¹² Bawto d'un, suka on nattaa ko o wurdo, d'un wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay. ¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni. ¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden jande yeeso Kiyoo. E jallal hikkungal don ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee don Samoosi. Bawto ngal jallal don kadi, men hewtoyi Miletii. ¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoyogol Yerusalem fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii d'un no waawi mo gasande. ¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immini ko yahana ardotooŋe *moftal ngal Efeesi. ¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila jande mi tippi Aazii. ¹⁹ E hoore d'un mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gonŋi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji

Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

immorde e Yahuudiyanke'en. ²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuud'i kala ko wondani on e nafa, ²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e d'un, e hoore mi andaa ko heboytammi ton. ²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan. ²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an dan ko god'dun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an dan e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on dan, dun ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, dun ko onon bee be mi rewii hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun. ²⁶ Ko dun wadi, mido seedaade hande wonde si god'do e mon halkike, haray wonaa min wadi. ²⁷ Ko fii mi suudaali on hay huunde, mi bangananii on ebb'oore Alla nden fow. ²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiyan bid'do makko on tigi. ²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyud'i aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon. ³⁰ Awa kadi wofbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hiibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe. ³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gon'di.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawngol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow. ³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto. ³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an dan mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon. ³⁵ E nder dun fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongud'i Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: «Ko okkugol buri moyyude edii okkoreede.» »

³⁶ Bay o gaynii yewtude dun, onsay o jiccii fii du'ondirgol e mabbe be fow. ³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gon'di tiidud'i. ³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wi'unoo be kon wonde be yi'itataa mo hande kadi. Onsay be d'owtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariya

¹ Bay men sertii e mabbe, men bakii don e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden j'ande men yahi Rodeesi. Bay men iwii don kadi, men yahi Patara. ² Bay men tawii don laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii don, men yahi. ³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri don ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri. ⁴ Bay men tawii taalibaabe ben don, men woni balde jeedidi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.» ⁵ Bay dan balde jeedidi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe mabbe ben e bibbe mabbe ben, be d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, dun ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri. ⁶ Onsay men waynondiri e mabbe, men bakii ka laana, kambe be yiltitii ka mabbe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, dun ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomdinbe wonbe don ben, men wondi e mabbe jallal.

⁸ Bimbi nden j'ande, men yahi men hewtoyi Seezariya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedidooobe ben, men weeri ka makko. ⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini dun be andaali gorko. ¹⁰ Nde tawnoo men wadii don balde buy, haaloowo ko Alla longini dun wi'eteedo Agabuusi, iwrufo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men. ¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juude

a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: «Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankee be ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

¹² Bay menen e ben yimbe hodube e nden nokkuure men nanii dun, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam. ¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam. ¹⁶ Taalibaabe goo be Seezariya dowti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare. ¹⁸ Bimbi nden jande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don. ¹⁹ Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den. ²⁰ E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore dun be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankee ko gomdini, e hoore be fow hiibe habbitii e Sariya on. ²¹ E hoore be yeetaama wonde hidfa jannude Yahuudiyankee wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, dun ko wi'ugol be wota be sunnin faybe mabbe ben e wota be jokku naamuuji din. ²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde arii. ²³ Ko dun wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore. ²⁴ Yettu ben, labbindinodaa e mabbe, fawtofaa njoddi fembagol mabbe ngol, dun fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hidfa doftii Sariya on. ²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jibudii e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden jande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O fejjini ko honde tuma e jalaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wadfee.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankee be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude, ²⁸ e hoore hiibe ewnoo, wi'a: «Isra'ilayankee*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankee ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!» ²⁹ (Ko woni sabu dun ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan. ³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jiiiboldu wadii e nder Yerusalaam fow. ³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunooobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi. ³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wofbe no ewnoo wi'a goddun, beya kadi no wi'a goddun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben. ³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben

kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on. ³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadete ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma god'dun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki? ³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonuɗo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittooɓe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankoojo mo Tarsiisu, ɗun ko e nder Silisii, jeyaaɗo e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore ɓorɗi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo waɗi. Onsay o hewtini ɓe yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibɓe an e baabiraaɓe an, jooni heɗee mi yewta on fii jaabannde an nden.» ² Nde ɓe nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni ɓe yewtude, deeyaango ngon ɓurti kadi.

Onsay Puulusa wi'i: ³ «Min ko mi Yahuudiyankoojo heɓaaɗo Tarsiisu, ɗun ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare ɗoo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraaɓe men ben tigi. Hari miɗo huminoo e Alla fota wano wonirɗon non on fow hande. ⁴ Miɗo cukkotonoo ben jokkuɓe laawol iisaa haa wobɓe maayori, mi habɓa, mi soka worɓe e rewɓe. ⁵ Yottinoowo* mawɗo sadaka on e dental mawɓe ben fow ko seedee an e ɗun. Mi hendorii ɓe hay ɓataake fii musibɓe Yahuudiyankooɓe wonɓe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habɓugol jokkuɓe ngol laawol wonɓe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol ɓe.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka ɗatal, ɓay mi ɓadike Damaasi, ɗun ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan. ⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: «Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonɗaa mi cukkanaade?»

⁸ «Mi jaabii: «Ko an hombo nii Joomi an?»

«O wi'immi: «Ko min woni iisaa jeyaaɗo Naasirata, on mo wonɗaa cukkaade.» ⁹ Ben wondunooɓe e an yi'uno ngun ndaygu, kono ɓe alaano nanude hawa on Wondɗo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: «Ko hondun mi waɗata, yaa an Joomi?»

«Joomi on jaabii lan, wi'i: «Immo yahaa Damaasi, ko ɗon ɓe yeetoto-maa kala ko haanuɗaa waɗude.»

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunooɓe e an ben ɗowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi godɗo no ɗon no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo ɗoftotooɗo Sariya on, mo Yahuudiyankooɓe wonɓe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol. ¹³ On ari darii takko an, wi'immi: «Ko an yo Saawulu musidɗo an, wuntu!» E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: «Alla baabiraaɓe men ben suɓike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewuɗo on, nanaa konguɗi iwruɗi ka hunduko makko ɗin. ¹⁵ Ko fii a wonay seeditantooɗo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanuɗaa kon. ¹⁶ Jooni non ko hondun wonɗaa nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, laɓɓinedaa junuubaaji maa ɗin e nder jantagol innde makko nden.» »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feɗninanaa godɗun. ¹⁸ Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: «Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii ɓe jabataa seeditoore maa nden fii an.» ¹⁹ Kono mi wi'i: «Joomi an, hiɓe andi kamɓe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde heɓi e juulirde fii piyugol soka ben gomɗinɓe ma. ²⁰ Awa fewndo kadi ɓe hibbi yiyan Astefaana ɗan,

ɗun ko on seeditantonooɗo ma, hari min tigi miɗo ɗon e miɗo jabi ɗun. Awa kadi hari miɗo joganii ben wonbe mo warude conci mun ɗin.» ²¹ Kono o wi'immi, «Yahu, ko fii mi imminte ka wofɗi, ɗun ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

²² Laatii be heɗii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol ɗon, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neɗɗo itte aduna! O haanaa wuurude!» ²³ Be beydi sonko, be ferii kadi conci maɓbe ɗin, e hoore hiibe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental suufaaɓe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka suufaaɓe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko honɗun wonaa sonkireede nii fii makko. ²⁵ E nder ko be habɓata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesoojo sufaaɓe wonnooɗo ɗon on: «E hara hiɗon newnanaa foccugol jeyaaɗo e laamateeri Roomu, mo on jaawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neɗɗo ko jeyaaɗo e laamateeri Roomu.» ²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaaɗo e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiyyii, ko mi ɗun.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaaɗo e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi ɗun.» ²⁹ Onsay kisan landotonooɓe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaaɗo e laamateeri Roomu, awa kadi o waɗii haa o habɓaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaaɓe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko honɗun Yahuudiyankeeɓe ben wonnoo mo toojirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreeɓe yottinooɓe sadaka ben e dental fewjooɓe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodɗini mo yeeso maɓbe.

23

¹ Bay Puulusa teny'inii dental fewjooɓe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.» ² Tun *yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hiɗa joodii jaawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirɗaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnooɓe ɗon ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawɗo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawɗo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» ^b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnooɓe ɗon ben ko fedde *Saddu-usiyaaɓe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaaɓe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjooɓe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben waɗi si miɗo jaaweede.» ⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii ɗun, yeddondiral waɗi hakkunde Fariisiyaaɓe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii. ⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaaɓe ben kapun no wi'a ɗun fow no woodi.)

⁹ Sonko njano waɗi, wofɓe e yeesooɓe dental Fariisiyaaɓe ben hawtii, be immiini yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neɗɗo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.» ¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidunde tun, hooreejo dental suufaaɓe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaaɓe ben tippagol, ittoya mo hakkunde maɓbe, be naɓa mo ka daaka suufaaɓe ben.

¹¹ E on jemma hikkiidɗo ɗon, Joomi on ɓadii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

^b 23:5 23.5 Egg. 22.27

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadi janfa, be woondi wota be jaamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa. ¹³ Ben ebbunoo be kan janfa no burnoo cappande nayo. ¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooree be yottinoo be sadaka ben e maw be ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondore tiidunde wonde, men jaamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa. ¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjoo be ben, yiidon e hooreejo suufaa be ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii bid'fo bandiraawo Puulusa on nani hi be yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaa be ben, o humpiti d'un Puulusa. ¹⁷ Puulusa kadi noddi god'fo e yeesoo be suufaa be ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaa be ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, d'owti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteed'fo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi d'owtu oo suka ka mon, himo mari god'dun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogid'aa ko yeetod'aa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjoo be ben, wa si tawii hi be faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko. ²¹ Awa wota on jaba ko be toroytoo on kon, ko fii buri yim be cappande nayo hakkunde ma be no ebbi janfa e hoore makko. Hi be aadi e nder woondore wonde be jaamataa be yarataa doo e be warude mo. Hi be hebulanii non d'un. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hed'ii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaa be ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo d'on.

Fii no Puulusa Feyy'iniraa Seezariiya

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi d'ifo e hakkunde yeesoo be suufaa be ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaa be teemed'fe d'ifo e doginoo be pucci cappande njeed'ifo e be conkenje teemed'fe d'ifo fii ko yaha Seezariiya hande jemma ka saa'i jeenayabo. ²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, naban mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.» ²⁵ O windirani nii kadi land'fo on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo ned'fo mo mi naban on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaafo e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaa be, mi jattini mo be. ²⁸ Nde tawnoo mid'fo faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toonirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoo be ma be ben. ²⁹ Mi tawi toone ma be den ko e banje yeddondire fii Sariya ma be on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddud'fo e wareede maa sokeede. ³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebbaa e hoore oo ned'fo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toonube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaa be ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri. ³² Bimbi nden jande be yiltitii ka daaka suufaa be ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko. ³³ Bay ben hewtii Seezariiya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juud'fe makko. ³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii, ³⁵ o wi'i: «Nde toonube ma ben aroyi woo mi hed'oyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu land'fo on.

¹ Balde jowi bawto dfun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dfun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on. ²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteeedo Tertuula nangi toojirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmufo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Medfen jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota. ⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neeba, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men hedidodon men seeda.

⁵ «Men taw oo neddo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeebe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaafe ben kadi. ⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d ⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toojiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeebe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Midfo andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebitirta jaabannde an nden. ¹¹ Wadlaali nii buri balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoyngol Alla, hidon waawi tefude dfun non onon tigi. ¹² E hoore dfun be tawaali midfo yeddondira e godfo maa midfo yuuna yimbe, dfun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare. ¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toojirimmi. ¹⁴ Midfo qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraafe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Midfo gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben. ¹⁵ Awa kadi midfo mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boyliibe ben. ¹⁶ Ko dfun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke. ¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu. ¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii godfun ko be fawa e an. ²⁰ Si hinaa dfun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi midfo wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoobe ben. ²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde mabbe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadlaa jaaweteeedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hooreejo dental sufaabe ben ari woo, dfun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo sufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, dfun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immiini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on. ²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii jaawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.» ²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko dfun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu. ²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto dfun Felikiisa lontaniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o acci Puulusa ka kaso.

^c 24:1 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andufo sariya Roomiyankooobe ben. ^d 24:6-7 24.7 Bindi goo no beyditi dfun ka lannoode aaya on: Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juudde amen doole.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariiya, o woni don balde tati si o yahi Yerusalaam. ² Onsay hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e mokobaaɓe Yahuudiyankeeɓe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa. ³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfinan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hiɓe eɓɓunoo janfa no be warira mo ka laawol. ⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariiya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neɗɗaa.» ⁵ O wi'i kadi: «Midɗo waawi yaadude e wobɓe e hooreeɓe mon ben, si on neɗɗo no waɗi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e mabɓe buri balde jeetati haa sappo, onsay o yiltitii Seezariiya. Bimbi nden jande bay o jooɗike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde. ⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeeɓe iwruɓe Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko toɗɗe duudude tiidude, de be waawataa fensitude fii mun. ⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi waɗaali ella liddiidɗo Sariya Yahuudiyankeeɓe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawɗo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeeɓe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hiɗa faalaa yahude Yerusalaam jaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Midɗo ka yeeso jaawirdu lando mawɗo Roomu on, ko ton mi haanaa jaaweede. Mi waɗaali Yahuudiyankeeɓe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota. ¹¹ Kono si midɗo mari ellaaji, e si mi waɗii kuude foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e toɗɗe de be toɗɗimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabɓe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawɗo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda hawto dun, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariiya fii hiwragol Festuusa. ¹⁴ Nde tawnoo be wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo doo godɗo ka kaso. ¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e dental mawɓe Yahuudiyankeeɓe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hiɓe landii happangol mo. ¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: «Roomiyankooɓe ben woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toɗɗube ben e toɗɗaɗo on, e newnangol on toɗɗaɗo fii no o jaabora den toɗɗe mabɓe.» ¹⁷ Onsay mi ardi e mabɓe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden jande kisan mi jooɗini jaawoore nden, mi yamiri yo on neɗɗo adde. ¹⁸ Bay toɗɗube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuude bonde woo, wano mi sikkirnoo non. ¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde mabɓe e makko ngal ko yuɓɓondirngal e fii diina mabɓe kan tun, e aaden mayɗo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kaɗun wi'i no wuuri. ²⁰ Tawi min midɗo jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii dun. ²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawɗo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde midɗo feyyina mo ka lando mawɗo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi midɗo faalaa heddaade on neɗɗo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedoto mo jango.»

²³ Bimbi nden jande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreeɓe suufaabe toowube ben e mokobaaɓe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa. ²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neɗɗo mo fii mun waɗi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hiɓe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol. ²⁵ Kono min mi faamii o waɗaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi

naɓugol mo. ²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowgo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko ɗun waɗi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii heɓugol godɗun ko mi winda nde lande ɗen lanni. ²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no ɓoylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hiɗa newnanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fudɗii jaabaade, o wi'i: ² «Hande mido weltori heɓugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii ɗee toɓje ɗe Yahuudiyankeeɓe ɓen libi e hoore an fow. ³ Ko fii hiɗon andi haa yaltoyi naamuuji Yahuudiyankeeɓe ɓen fow e yeddondire mabbe ɗen fow. Ko ɗun waɗi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeeɓe ɓen fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fudɗoode cukaaku an. ⁵ Hiɓe andunoo lan gila ko neebi, hiɓe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun ɓurnoo cataade e diina amen kan. ⁶ Jooni non, mido jaaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraaɓe amen ɓen ndin. ⁷ Bolondaaji* amen ɗin sappoo e ɗiɗi, ɗin duumiid'i e rewugol Alla jemma e jalorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeeɓe ɓen toɓjirimmi. ⁸ Ko honno waawuɗon miijorde wonde Alla immintintaa maybe ɓen?

⁹ «Min tigi hari mido miijoo wonde mido haani rewude pehe ɗen fow fii liddagol ndee innde lisaa, oo jeyaado Naasirata. ¹⁰ Ko ɗun mi waɗi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomɗinɓe mo buy ka kasooji, wano hooreɓe *yottinoobe sadaka ɓen newniranimmi non. Nde ɓe jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore. ¹¹ Awa kadi mi jokkayno ɓe soono woo e juulirde ɗen fow fii donkingol ɓe, mido ɓittinaynoo ɓe fii no ɓe yeddira gomɗinal mabbe ngal. E nder ko mi monantoo ɓe haa feyyita kon kadi, mi cukkotonoo ɓe haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder ɗun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreɓe yottinoobe sadaka ɓen. ¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e ɓe mi yaadaynoo ɓen ka ɗatal, ɗun ko ndaygu iwrungu ka kammu, ɓurngu naange ngen jalbude, yo Lando on. ¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonɗaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni lisaa, on mo wonɗaa cukkaade. ¹⁶ Kono immo daroɗaa e hoore koyɗe maa ɗen. Ko fii e hino ko mi feɓjiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji ɗi yi'udaa ɗin e hoore an, e ɗi mi hollay-maa ɗin. ¹⁷ Mi jattinoyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e ɓe wonaa Yahuudiyanke, ɓe mi imminoyay maa haa e mun, kambe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, ¹⁸ fii udditugol gite mabbe ɗen, ɓe yiltoo ka niɓe, ɓe arda ka ndaygu, ɓe iwa e laamu Ibuliisa, ɓe fewta Alla, ɓe heɓa yaafuyee junuubaaji, ɓe tawdee e yimbe Alla ɓen, ɓay ɓe gomɗinii lan.>

¹⁹ «Ko ɗun waɗi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feɓjinanaa iwrude ka kammu kon. ²⁰ Mi fudɗorani feɓjinangol ɓee ɓe Damaasi taho, si mi arani ɓee ɓe Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, fii yo ɓe tuubu, ɓe ruttoo e Alla, ɓe waɗa kuud'e hollud'e wonde ɓe tuubii. ²¹ Awa ko fii ɗundoo Yahuudiyankeeɓe ɓen yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa ɓe etii no ɓe mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko ɗun waɗi si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewɓe ɓen e mawɓe ɓen, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ɓen wi'unoo waɗay kon ²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa

kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o b'anginana jamaa Yahuudiyan-keebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiid'iri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiid'ungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddu'fo, mi feetaa. Ko kongu'di goongaaji holniid'i mi yewti. ²⁶ Land'o on no humpitii fii koo ko wa'di, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mid'o hoolii o majjaaka huunde, bay d'un wonaa e qunuutu wa'di. ²⁷ Agiriipa Land'o on, wonaa hid'on gom'dini annabaabe ben? Mid'o andi pellet hid'on gom'dini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hid'a sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hed'iibe lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa d'ee jolkand'e d'oo.»

³⁰ Onsay land'o on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e jood'odunoobe e ma'bbe ben immii. ³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo ned'do wa'daali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo ned'do feyyinaano hoore mun ka land'o maw'do Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto d'on e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoo'be goo, be watti e juud'e Yuliyuusu, d'un ko yeesoojo dental suufaa'be jeyaangal ka land'o maw'do Roomu on. ² Men bakii d'on e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi med'en wondi e Masedoniyankoojo wi'eteed'o Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden j'ande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyy'iri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yi'bbe makko ben, ben wa'dana mo faale makko on. ⁴ Bay men iwii d'on, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men. ⁵ Bay men takkike daande baharu hundu'fo Silisii e Pamfili on, men hewti Miira, d'un ko e nder Lisii. ⁶ Yeesoojo konu on tawi d'on laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men d'on.

⁷ Tawi e nder bal'de buy ko doy men woni yaarude, men b'attori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun ja'baali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sob'undu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka j'aamo. ⁸ Bay men serindorii d'on karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Daror'de Laba'de, d'un ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutu'do feyy'ii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyy'ii. Ko d'un wa'di si Puulusa hajii be, ¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, d'un non hinaa fii laana kan e dolle d'en tun, kono fii wonkiiji men d'in enen kadi.» ¹¹ Kono yeesoojo dental suufaa'be ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hed'aa'de yewtereji Puulusa d'in. ¹² Nde tawnoo ngal dingiral laad'e ndiyan moyy'aa ndungu, bur'be ben e ma'bbe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'ete'e d'on Feniika, e ngal dingiral laad'e wongal Kereeti hikkorngal hirnaange j'aamo e hirnaange nano, fii yo be feyy'in d'on ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo j'aamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnird'un laana kan, be serindii binde Kereeti. ¹⁴ Kono bawto d'un seed'a, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano. ¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men. ¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo j'aamo wirnitorngo surihun

tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun d'on e hoore karahan. ¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi d'in, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari. ¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden jande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan. ¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana d'in, be bugii ka ndiyan. ²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore d'un, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, d'un on daɗayno oo masiibo e oo kasaara. ²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiji mon d'in daɗay, ko laana kan tun woni daɗataa. ²³ Ko fii oo Alla Jeyɗo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma, ²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee daroɗaa yeeso lando mawɗo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii be wonduda ka ndiyan ben fow.» ²⁵ Ko d'un waɗi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon waɗiray non. ²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayaɓere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma. ²⁸ Onsay be yolli sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men woɗɗitike d'on seeda, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo. ²⁹ Nde tawnoo hiibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbii woo ko weetugol ngol. ³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no daɓɓude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hiibe yahude waɗoya darnirde laana kan yeeso makka. ³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo suufaabe ben e suufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa daɗude hande kadi.» ³² Onsay suufaabe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii jaamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni jalaande sappoo e nayaɓere nden hidon habbii e hoore on jaamaali hay huunde haa jooni. ³⁴ Mi wakkilini on jooni jaamugol, ko fii d'un no haani fii no daɗiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.» ³⁵ Bay o gaynii wi'ude d'un, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso mabbe be fow. Onsay o senditi, o nangani jaamugol. ³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be jaami. ³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo. ³⁸ Bay wonii be jaamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol jaametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e pencen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri. ⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan d'in, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wonɗo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka pencen salndu baharu on. ⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, be acci laana kan saggi d'on. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloodde ndiyan den tiidunoo baawo laana kan lancii. ⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e mabbe fubbo laawoo. ⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be waɗugol kon ko be ebbi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gaɗa, ⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godɗun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gaɗa e hoore jam.

¹ Bay men daɗii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee. ² Yimbe hodube don ben holli men teddungal mawngal, be hanniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan dan e jaangol ngol. ³ Onsay Puulusa yetti donkun ledde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinji jungo makko ngon. ⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinji mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o daɗiri ka baharu, kono jaawoore nden accataa o wuura.» ⁵ Kono laatii Puulusa piɗɗii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo. ⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi'i ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbi men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati. ⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo. ⁹ Bawto don nawnu be ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi. ¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din. ¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati. ¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden jande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii. ¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu. ¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusa e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare. ¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufaajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto don, kanko Puulusa o nodditi mokobaabe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juude Roomiyankoo be ben, mi sokaa gila Yerusalaam. ¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde. ¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toojude jamaa an on. ²⁰ Ko fii don mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'ilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwru de ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men goddon maa wowlu-maa ko boni. ²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e jalaande goo. Bay wonii nden jalaande nde be haldi hewtii, duudube ari ka makko bure aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewru de e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii isaa, don wadi gila bimbi haa kiikiide. ²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade. ²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii kongu di doo, o wi'i: «Ruuhu Senii do on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewru de e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ <Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude,

be uddii noppi maŋbe d'in,
awa kadi be ombii gite d'en,
sakko be yiira gite maŋbe d'en,
maa be nanira noppi maŋbe d'in,
maa be faamira berde maŋbe d'en
haa be tuuba, mi sellina be.›d

²⁸⁻²⁹ Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.»^e

³⁰ Bawto d'un, Puulusa daakii ka o woni d'on e nder duubi didi timmudi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko. ³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasihu Joomi on pellital timmungal e baawo haadeede woo kadi.

d ^{28:27} ^{28:27} Isa. 6:9-10 e ^{28:28-29} ^{28:29} Bindi goo no beyditi d'un ka lannode aaya on: Bay o wi'ii be d'un, kambe Yahuudiyankebe ben be yiltitii e hoore hiibe yeddondira ko tiidi hakkunde maŋbe.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE ROOMU 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaaɗo wonugol *sahaabaajo, waɗaɗo feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on. ² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi ɗin. ³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Biɗɗo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa, ⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben ɗanginirii bawgal ko o *Biɗɗo Alla, ɗun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi ɗin fow e innde makko fii gomɗingol mo e ɗoftagol mo. ⁶ Onon kadi hidon tawdaa e maɓbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on. ⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yiɗi e jeyaabe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Miɗo jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomɗinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow. ⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Biɗɗo makko on, ko seedee an wonde miɗo maandinde fii mon jande woo ka toraaje an. ¹⁰ Awa kadi miɗo toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko heɗugol feere no mi yaara ka mon jooni. ¹¹ Ko fii miɗo faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron, ¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomɗinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe an, wonde soono woo mi eɓbay yahugol yi'a on, fii no mi sojitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi heɓaali feere. ¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankebe ben e leyyi ɗi finaa ɗin, e faamu be ben e njoofoobe ben. ¹⁵ Ko ɗun waɗi si miɗo faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, ɗun ko bawgal Alla fii kisiyee wonannde kala gomɗindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankebe ben, hikki ɗon be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁷ Ko ɗun waɗi, peewal Alla ngal no ɗanginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomɗinal fudɗi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewuɗo on wuuriray gomɗinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no ɗangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suuɗiraybe goonga on kuude mun bonɗe waɗata. ¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feɗnani be kambe, bay Alla feɗninanii be ɗun. ²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, ɗun ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko ɗen no ɗangini ɗun fota gila ka fudɗoode aduna. Be alaa lamitorgal. ²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berɗe maɓbe ɗe alaa faamu ɗen kadi yollii ka nder niibe. ²² E nder ko be mantorta ko be faamu be kon, be laatii njoofoobe. ²³ Be lontaniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi nedɗanke maayayɗo e colli e kulle yaarooje koyɗe nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko ɗun waɗi si Alla accidi be e himmeeji berɗe maɓbe e angal laabal, fii no be hayfinira balli maɓbe ɗin kambe tigi. ²⁵ Dun ko ben lontanirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewi ko tagaa kon, ɗoo e be yanganaade rewa Taguɗo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

²⁶ Ko ɗun si Alla accidi be e himmeeji maɓbe hersiniidi ɗin. Ko fii rewbe maɓbe ben lontanirii dewle mun ɗen e kuude harmuɗe. ²⁷ Worbe ben kadi wano non, be

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

seli yiidugol e rewbe ben, hiibe hubbani faaleeji hakkunde mabbe kambe worbe ben, hiibe yiida hakkunde mabbe e mbalndi, hiibe hettude njoddi handundi e majjere mabbe nden. ²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji di haanaa. ²⁹ Ko be heewube nooneeji di feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi. ³⁰ Ko be no'ooobe, ajuube Alla, yenkoobe. Ko be mawnintiniibe e mantiiibe e sincoobe ko boni e murtanbe mawbe mun, ³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende. ³² Fii kala hiibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wadaybe din piiji ko foddube e mayde, hiibe wadude dun, hiibe jabani kadi ben wonbe wadude dun.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hid'a fela beya, haray hid'a fawude hoore maa naawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hid'a wadirde wa mabbe. ² Hid'en andi, ben warroobe non, Alla naawiray be goonga on. ³ An oo feloowo ben wadiroobe non, hara hid'a wadira non tigi, a sikku a dafay naawoore Alla nden? ⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e muj'al makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poodude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hid'a mooba tikkere fii jalaa tikkere nden, dun ko fii jande feenjogol naawoore Alla feewunde nden, ⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den. ⁷ Ngurndan poomayankejan* dan wonanay narniibe e wadugol ko moyyi, dabba darja on e teddungal e ngurndan dan lannataa dan, ⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be. ⁹ Satteende e annde wonanii kala wadoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wadoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹¹ Ko fii gid'aa alaa ka Alla.

¹² Kala ben wadube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wadudo junuubu e hoore andugol Sariya on, naawirte Sariya on. ¹³ Ko dun wadi, hinaa hedotoobe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotoobe Sariya on jogortee feewube. ¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadi ko Sariya on wi'i kon tigi, dun ko ben be maraa Sariya, haray hiibe mari sariya fii mabbe kambe tigi. ¹⁵ Dun haray be banginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde mabbe, fondo mabbe ngon no seeditaade dun, miijooji mabbe din kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be. ¹⁶ Ko dun fow feenoyta jande Alla naawoyta miijooji berde yimbe suudidi din, o naawiroya di Iisaa Almasihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankebe ben e Sariya on

¹⁷ An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla, ¹⁸ andudo faale makko on, waawudo sendindirde ko buri moyyude kon, bay ko a jangirde Sariya on, ¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoodo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu, ²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hid'a mari gandal timmungal e goonga selludo ka nder Sariya: ²¹ awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoodo wota wujje, hinaa hid'a wujjude? ²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hid'a jeenude? An, oo ajuudo sanamu, hinaa hid'a wujjude di, huutoraa? ²³ An, oo darjinordo Sariya on, hinaa hid'a hayfinirde Alla bonnugol Sariya on? ²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninaɗaa kon wonii meere. ²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on ɗoftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaaɗo? ²⁷ Awa, on neɗɗo mo sunninaaka e ɓandu, timminɗo Sariya on, jaawete an oo mo ɗoftaaki Sariya on, fii kala hiɗa wondi e bindi ɗin e sunninannde nden. ²⁸ Yahuudiyankeyaagal wonaa ka kene, sunninannde kadi hinaa feejunde e ɓandu nden. ²⁹ Kono Yahuudiyankeejo, ko wonɗo ɗun ka nder. Sunninannde haqiiqaare nden ko nde ka ɓernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ɓen iwrata, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe ɓen

¹ Ko ɓural hongal Yahuudiyanke mari? E ko honɗun woni nafa *sunninegol? ² No mari nafa e ɗi fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla ɗin ko Yahuudiyankeebe ɓen halfinaa. ³ E ko honɗun si wobbe e maɓbe wonaali sella-findeebbe? E hara ngal angal sella-findeyaagal maɓbe ɗuytay godɗun e sella-findeyaagal Alla ngal? ⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ɓen fow ko fenooɓe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feejira konguɗi maa ɗin, nde jaawaɗaa woo wonaa fooluɗo.»^c

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal fejjiniii wonde Alla ko feewuɗo, haray ko honɗun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewuɗo? (Dun ko haala neɗɗanke non!) ⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa ɗun, ko honno Alla jaawirta aduna on? ⁷ E si tawii fenaande an nden no ɓurtude ɓanginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii honɗun min tigi mi jaawirtee wa junuubankeejo haa jooni? ⁸ Awa ko honɗun haɗi wi'en, wano aybinooɓe goo wi'irta wonde hiɗen wi'a: «Waɗen ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ɓen yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko honɗun ɓurɗen ɓeya? Hay fus! Ko fii en ɓanginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu, ¹⁰ wano windori non:

«Feewuɗo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa ɗaɓɓude Alla.

¹² Fow ko huccuɓe Alla,
awa kadi ɓe fow ko ɓe ɓoyliibe,
hay gooto alaa wonɗo waɗude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

¹³ Kononɗi maɓbe ɗin ko genaale udditiide,
hibe huutora ɗende maɓbe ɗen fii janfagol,
tuutaade toni maɓbe ɗin ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule maɓbe ɗen no heewi kuddi e hahhannde,

¹⁵ koyɗe maɓbe ɗen no hawjani hibbugol yiiyan,

¹⁶ yeebaare e tampere no ka ɗate maɓbe.

¹⁷ ɓe andaali ɗatal ɓuttu ngal,

¹⁸ awa kadi kulol Alla alaa e gite maɓbe.»^d

¹⁹ Hiɗen andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla jaawira yimbe aduna on fow. ²⁰ Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo yeeso Alla fii ko o ɗoftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomɗinal

c 3:4 3.4 Zab. 51.6 d 3:18 3.10-18 Zab. 5.9, 10.7, 14.1-3, 36.2, 53.2-4, 140.3, e Isa. 59.7-8

²¹ Kono jooni, Alla feɲɲinii ko honno godɔo waawetee jogoreede feewuɔo yeeso Alla e ɓaawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ɓen seeditori non. ²² Alla jogoray yimɓe ɓen feewuɓe sabu ko ɓe gomɗini Iisaa Almasiihu on kon, ɗun ko gomɗinɓe ɓen fow. Ko fii sendondiral alaa: ²³ fow waɗii junuubu, ɓe waawataa hewtude mangu Alla ngun. ²⁴ Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin ɓe jogoraa feewuɓe rewruɗe e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin, ²⁵ on mo Alla toɗɗii wonugol sadaka fii, rewruɗe e yiiyan makko ɗan, no gomɗinɓe mo ɓen heɓira yaafuyee junuubaaji. Alla waɗi ɗun fii ɓangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali ɓee waɗunooɓe junuubi feyyunooɗi ɗin fewndo muɲal makko ngal. ²⁶ O faalaama ɓanginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiiɗo, ɗun fow ko fii no andiree ko o Feewuɔo, o jogitora on gomɗinɗo Iisaa wa feewuɔo.

²⁷ Ko dalil honɗun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu honɗun? Hara ko kuude ɗen? Oo'o, kono ko gomɗinal ngal. ²⁸ Ko fii hiɗen wi'a wonde ko sabu gomɗinal ngal neɗɗo jogoraa feewuɔo, e ɓaawo ɗoftagol Sariya on. ²⁹ Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyanke ɓen tun? E hinaa o Alla ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen kadi? Hiyyii, ko o Alla ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen kadi! ³⁰ Bay ko Alla gooto woni jogorɗo sunninaabe ɓen feewuɓe sabu gomɗinal maɓɓe ngal, o jogora ɓe sunninaaka ɓen kadi feewuɓe sabu gomɗinal mun ngal. ³¹ E hara ɗun no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomɗinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu ɗun, hiɗen tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

¹ Awa ko honɗun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwrude ka yiiyan? Ko honɗun o heɓi? ² Si tawno ko sabu kuude ɗen Ibraahiima jogoranoo feewuɔo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla! ³ Ko honɗun bindi ɗin wi'i e ɗun? «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»^ɗ ⁴ E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani. ⁵ On mo gollaali non, kono gomɗini Alla on Jogoroowo ɓe feewaa ɓen feewuɓe, haray gomɗinal makko ngal no jogoranaa mo peewal. ⁶ Daawuuda kadi no haali fii maloore neɗɗo mo Allaahu on jogitori feewuɔo e ɓaawo kuugal:

⁷ «Maloore wonanii ɓen ɓe bonkiji mun ɗin yaafaa,
ɓe tawata junuubaaji mun ɗin montaama.

⁸ Maloore wonanii on neɗɗo,
mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ɓen tun, kaa ko fii ɓe sunninaaka ɓen kadi? Ko fii hiɗen wi'a: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»

¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jaɓanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo ¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o heɓiri gomɗinal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomɗinɗo, hay ɓe sunninanooka ɓen, fii no ɓe jogoree feewuɓe. ¹² O laatii kadi ben sunninaabe ɓen, hinaa non sunninaabe ɓen tun, kono kadi ko o ben ɓen jokkuɓe laawi gomɗinal ngal kanko ben men Ibraahiima o heɓunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko ɗun waɗi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomɗinal ngal. ¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomɗinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama. ¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa ɗon, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko ɗun waɗi ko gomɗinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiiɓe Sariya on tun, kono ko hay jogiiɓe gomɗinal Ibraahiima maama men ngal en fow, ¹⁷ wano windori non:

ɗ 4:3 4.3 Fuɗ. 15.6 e 4:8 4.8 Zab. 32.1-2

«Mi waɗii ma maamaajo leyyi ɗuudɗuɗi.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomɗini, on Yedooowo maybe ɓen ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka. ¹⁸ O tanyiinii ka tama'u alaa, o gomɗini. Ko nii o woniri maamaajo leyyi ɗuudɗuɗi, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on ɗuudɗiroyta!»^g ¹⁹ E ɓaawo lo'angol gomɗinal ngal, o tawi ɓandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teemini, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol. ²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomɗinal, kono o wonti tiidɗa-gomɗinaljo, o mawnini Alla. ²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon. ²² Ko ɗun waɗi si gomɗinal makko ngal jogoranaa mo peewal. ²³ Hinaa fii makko kanko tun ɗun windiraa, ²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen ɓee jogorteeɓe feewuɓe, gomɗinɓe on Immintinɗo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ɓen, ²⁵ ittaadɗo sadaka fii bonnereji men ɗin, e immintinaadɗo fii yo en jogoree wa feewuɓe.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewuɓe sabu gomɗinal men ngal, hidɓen mari ɓuttu e Alla rewruɗe e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ² Ko sabu makko heɓirɗen, iwrude e gomɗinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonɗen e mun, tabituden. Hidɓen mantorde on tama'u mo marɗen fii mangural Alla ngal. ³ Ko ɓeyditii e ɗun, hidɓen mantorde hay e nder tampereji ɗin, e hoore andugol wonde tampereji ɗin rimay ɗaɗɗagol, ⁴ ɗaɗɗagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmuɗo, jikku timmuɗo on kadi adda tama'u. ⁵ E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka ɓerɗe men *Ruuhu Seniidɗo mo yedɗen on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i toɗɗaadɗo on *Almasiihu on mayno fii ɓe rewataa Alla ɓen. ⁷ Ko karahan godɗo jabirta maayande aaden feewuɗo, kono no gasa ka godɗo wakkiloo maayangol nedɗo moyyo. ⁸ Kono e nder ɗun, Alla ɓanginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoɗen junuubankeɓe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, ɓay en jogoraama feewuɓe sabu yiyan makko ɗan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko? ¹⁰ Si tawii fewndo wonnoɗen ayɓe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Biɗɗo makko on, haray ko haa honto non dandirɗen ngurndan makko ɗan, enen moyyintinidaaɓe e makko kanko Alla ɓen! ¹¹ Ko ɓeyditii e ɗun, hidɓen mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wonɗo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Eɓɓindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko ɗun waɗi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimɓe ɓen fow, ko fii fow waɗii junuubu. ¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa. ¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore ɓe waɗaano junuubu ɓen wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on. ¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, ɗun ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore ɗuudɗuɗe! ¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii jaawoore nden ɓawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal ɓawto bonnereji ɗuudɗuɗi ko addi ko jogoreede wa feewuɓe. ¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, ɗun ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto heɓuɓe moyyere heewunde e dokkal peewal ɓen laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on! ¹⁸ Ko ɗun waɗi, si tawii donkinande bonnere aaden gooto

hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow. ¹⁹ Nde tawnoo duuduube laatike junuubankeebe sabu angal doftaare aaden gooto, dun ko Aadama, ko wano non kadi duuduube laatortoo feewube sabu doftaare aaden gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on. ²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereeki din beydo. Kono ka junuubu on beydii don, ko don sulfu on beydii beydaadee. ²¹ Ko wano junuubu on banginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on banginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan dan immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo? ² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi? ³ E on andaa wonde, enen bee *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdafen? ⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruude e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruude e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuru ngurndan kesan. ⁵ Ko dun wadi, si en yubbondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko. ⁶ Ko fii hiden andi ngurndan men kidan dan fempidaama e makko, fii no ndun bandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu. ⁷ Ko fii kala maydo fuutike bawgal junuubu. ⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hiden gomdini wonde en wuuriday e makko. ⁹ Ko fii hiden andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko. ¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani. ¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranbe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo balli mon maayaydi din, e wota on dofto himmeeji majji din. ¹³ Wota on weebitan tere mon den junuubu, wa aala fii angal peewal, kono watee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuuruube iwbe e mayde, sakkanoon Alla tere mon den wa aalaaji fii peewal ngal. ¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde! ¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccudo goddo fii doftagol mo, haray on wonii maccudo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal. ¹⁷ Kono ko yettude Alla, bawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinaon nden. ¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal. ¹⁹ (Ko wano neddanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere balli mon din.) Wano wadirnoon tere mon den wa kurkantooe angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantooe peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnoon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal. ²¹ Ko hondun hebunoon e den kuude de wadunoon, den de tawata hidon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde. ²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko maroon tono ko laabal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan. ²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto goddo fannin himo wuuri? (Midfo yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.) ² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnoodo mo e moodi makko. ³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si goddo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e goddo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla. ⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleece bandu men ndun, hari faaleeji bonfi yaadu e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde. ⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko fun wadi, jooni hiden kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko honfun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa fun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!» ⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko maydo. ⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno midfo wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi. ¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde. ¹¹ Ko fii junuubu on faynimmi baarori yamiroore nden, warimmi. ¹² Dun non, Sariya on ko *seniido, yamiroore nden kadi ko seniinde, fewunde moyyere. ¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feeru junuubu, o wadirii e an mayde rewru e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feerir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore fun, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi nedanke maccinaniido junuubu. ¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude fun, kono ko ko mi ani kon mi woni wadude. ¹⁶ Si tawii midfo wadude ko mi faalaaka kon, haray midfo jabi wonde Sariya on ko moyyo. ¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude fun, kono ko junuubu wondo e an on. ¹⁸ Ko fii midfo andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi midfo wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude fun. ¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono midfo wadude bone mo mi faalaaka on. ²⁰ Si tawii midfo wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude fun, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an. ²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde, ²³ kono midfo yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den. ²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru? ²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko fun wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuuringol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on. ² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on.

³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere neddanke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bid'fo makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru neddanke ndun. ⁴ Alla wadiri dun fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko dun wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru miijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no miijoo fii faale Ruuhu Allaahu on. ⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu. ⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa! ⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko. ¹⁰ Si tawii Almasihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal. ¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasihu on e hakkunde maybe ben yeday balli mon mayooji din ngurndan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu. ¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirfon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirfon mbeleede bandu den, on wuurray. ¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardi, ko bibbe Alla. ¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudon on bibbe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», dun ko «Baaba!» ¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en bibbe Alla. ¹⁷ Ko dun wadi, si tawii ko en bibbe makko, haray kadi ko en ronoobe mo kanko Alla, ronidooobe e Almasihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawirefen e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

¹⁸ Midfo felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feppinanoyteengu en ngun. ¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feppineede bibbe Alla ben. ²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wad'aa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadudon ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde ²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e jolugol, ngo heba gebal ka ndimu bibbe Alla darjingu ngun. ²² Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woynaade tampere haa hande wa muuseendi njata. ²³ Ko beyditii e dun, enen kadi, bee adiiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woynaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wad'a en bibbe makko, o sotta balli men din. ²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare danda'fen. E hin-le si en yi'ii ko tanyiniden kon, haray dun wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon? ²⁵ Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori dun njajjare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'ufen. Ko fii en andaa ko haanufen toraade Alla e nder torndeeji men din, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woynaangooji di waawotaako sifaade. ²⁷ Ko fii Lijoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hiden andi wonde piiji din fow no yaadude fii moyyere ben yidube Alla, noddiraabe sabu ebbore makko nden. ²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bid'fo makko on, fii no on Bid'fo wonira Afo e hakkunde musibbe duudube. ³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewube. Ben be o jogori feewube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e dun? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en? ³² On mo salanaaki en Bid'fo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji din fow wondude e Bid'fo on, sabu moyyere makko

nden! ³³ Ko hombo toonata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo. ³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore dun o immintinaama, himo ka sengo jaamo Alla, himo tefande en. ³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereji din, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereeji din, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan? ³⁶ Wano windori non: «Nallal ngal fow mecen weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!»ⁱ

³⁷ Kono e nder dun fow, ko en foolube, hiden buri foolube kadi, sabu Yidudo en on. ³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan dan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdiji din, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole den, ³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on: ² mido wondi e sokola tiidudo e muuseendi duumiindi ka bernde. ³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibe an ben, dun ko musidal an ngal ka yiyan, ⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji din e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji din, ⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiyan mabe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meerejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko. ⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»^j ⁸ E maanaa, hinaa bibe ben ka yiyan woni faybe Alla, kono ko bibe fodaari ndin tofdaa wonugol jurriya. ⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heba biddo.»^k

¹⁰ Ko beyditii e dun, Rifqatu siwti dido, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben mabe. ¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawdo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no eboore Alla nden fii subagol tabitira, dun non wonaa e kuude mabe den tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on, ¹³ wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi ajii Iisu.»ⁿ

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o! ¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.»^l ¹⁶ Ko dun wadi, dun hinaa immorde e faale neddanke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo. ¹⁷ Ko fii bindi din no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii bangingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.»^l

¹⁸ Awa dun no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina bernde on mo o faalaa.

¹⁹ Mido andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ben? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?» ²⁰ An non taho, ko hombo wonumaa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?» ²¹ E hara daaloyankejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

h 8:35 8.35 Maa: «kolndan dan». i 8:36 8.36 Zab. 44.23 j 9:7 9.7 Fud. 21.12 k 9:9 9.9 Fud. 18.10
m 9:11-12 9.12 Fud. 25.23 n 9:13 9.13 Mal. 1.2-3 l 9:15 9.15 Egg. 33.19 l 9:17 9.17 Egg. 9.16

²² E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e ɓangingol bawgal makko ngal kon, o muɗɗanike ɗen looɗe handunooɗe e tikkere makko nden e nder muɗɗal tiidungal, ɗun ko ɗen eɓɓananooɗe fii hayrannde nden? ²³ E si tawii non o faalaama andinde ɗen looɗe ɗe o yurmaa ngalu darja makko on, ɗen ɗe o eɓɓannoo fii darja makko on, ²⁴ e maanaa ɗun ko enen ɓe o noddi ɓen, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyanke ɓe ɓen, kono kadi e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen? ²⁵ Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedɗo Husaa'a:

«On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an,
on mo wonaano kadi gidɗo an, mi nodday mo gidɗo an»,

²⁶ e: «Ka ɓe wi'anoo ɗon tigi: <hinaa on jamaa an!>
ko ɗon ɓe noddoytee ɓiɓɓe Alla Wuuruɗo on.» p

²⁷ Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeeɓe ɓen:

«Nde adadu Isra'iilayankeeɓe ɓen ɗuudɗiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,
ko heddiibe seedaabe tun dandete,

²⁸ ko fii Joomiraaɗo on laatinay kongol ɗaawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri
haa timma!» q

²⁹ Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraaɗo Jom Bawɗe on accanaano en jurriya,
hanno en wa'iino wa ɗee ca'e ɗiɗi, ɗun ko *Saduuma e Amuura!» r

Fii Angal Gomɗinal Isra'iilayankeeɓe ɓen

³⁰ Ko hondun non wi'eten jooni? ɓe wonaa Yahuudiyanke, ɓe ɗaɓɓataano peewal ngal ɓen, ɓe heɓii peewal, ngal peewal iwrungal e gomɗinal ngal. ³¹ E hin-le Isra'iilayankeeɓe, ɗaɓɓaynoobe peewal iwrungal e Sariya on ɓen, ɓe laatinaano waɗugol ko Sariya on yamiri kon fow. ³² Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeeɓe ɓen hinaa gomɗinal ɗaɓɓiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude ɗen peewal heɓorta. ɓe buɓɓii e hayre fegginaynde nden, ³³ wano windori non:

«Miɗo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde,
e fetere libaynde.

Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.» s

10

¹ Musiɓɓe an, faale ɓernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeeɓe ɓen, ko yo ɓe dande. ² Kono miɗo seeditanaade ɓe ɗundoo: hiɓe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal. ³ Bay ɓe andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay ɓe ɗaɓɓii no ɓe tabintinira peewal maɓɓe ngal kamɓe tigi, ɓe ronki yankinanaade peewal Alla ngal. ⁴ Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomɗindo heɓira peewal.

⁵ Ko ɗun waɗi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala ɗoftiido ɗee yamirooje, o wuuriray ɗe.»^t ⁶ Kono e hino ko peewal iwrungal e gomɗinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka ɓernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?» » (ɗun haray ko tippingol Almasiihu on), ⁷ «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?» » (ɗun haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde mayɓe ɓen). ⁸ Awa ko hondun bindi ɗin wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, ɗun ko ka nder hunduko maa e ka ɓernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomɗinal ngal, on mo men woni yottinde ⁹ wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomɗinii ka ɓernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde mayɓe ɓen, a dandete. ¹⁰ Ko fii ko ɓernde nden gomɗinirtee, ontigi jogoree wa feewuɗo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee. ¹¹ Wano bindi ɗin wi'iri non: «Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.»^w ¹² Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e ɓe wonaa Yahuudiyanke,

p 9:26 9.26 Hus. 2.1 e 2.25 q 9:28 9.28 Isa. 10.22-23 r 9:29 9.29 Isa. 1.9 s 9:33 9.33 Isa. 8.14 e 28.16

t 10:5 10.5 Lew. 18.5 u 10:8 10.6-8 Yaɗ. 30.12-14 w 10:11 10.11 Isa. 28.16

be fow ko Joomiraaɗo gooto be mari, on Alɗandɗo kala jantiidɗo mo. ¹³ Ko fii: «Onsay kala jantotooɗo innde Joomiraaɗo on dandoyte.»^y

¹⁴ Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomɗinaali? E ko honno be gomɗinirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotooɗo? ¹⁵ E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^y

¹⁶ Kono hinaa fow ɗoftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraaɗo, ko hombo gomɗini waaju amen ngun?»^z ¹⁷ Ko ɗun waɗi, gomɗinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi. ¹⁸ Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o: «Hito kammuuli ɗin yahii e leydi ndin fow, e konguɗi majji ɗin yottoyike haa ka kattudi leydi.»^a

¹⁹ Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeebe ben faamaali ɗun? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi, mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

²⁰ Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan ɗaɓɓude ben hebii lan, mi feɗnani be alaano landaade fii an ben.»^c

²¹ Kono e telen-ma Isra'iilayankeebe ben, o daali:

«Nallal ngal fow mido fontande juuɗe an ɗen jamaa murtuɗo yeddi.»^d

11

Seede fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

¹ Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaaɗo e oo bolondaa *Buniyamiinu.

² Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi ɗin wi'i kon ka cortewol ka iiliya wullitii e Alla ɗon e hoore Isra'iilayankeebe ben? ³ O wi'i: «Joomiraaɗo, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorɗe maa ɗen! Jooni ko min tun luttii, awa kadi hiibe ɗaɓɓa no be ittirammi e oo aduna!»^d ⁴ Ko honɗun woni jaabande Alla nden? O daali: «Midɗo maritori yimbe guluuje njeedidɗo, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baaluu ndun.»^e ⁵ Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiidɗo, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on. ⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruɗe e kuuɗe ɗen hande kadi. Si hinaa ɗun, haray sulfu on wonaa sulfu. ⁷ Awa ko honɗun? Ko Isra'iilayankeebe ben ɗaɓɓaynoo kon be hebaali, kono suɓaabe ben hendike ɗun. Beya, berɗe mun ɗen sattinaa, ⁸ wano windori non:

«Alla yedii be hakkillaaji ɗaaniidii,
e gite ɗe yi'ataa,
e noppi ɗi nanataa,
haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:
«Yo ndaɗɗule ka be jaamata ɗon
wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuuɗe!

¹⁰ Yo gite maɓbe ɗen niɓbitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Calɗi Tokkaadi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere maɓbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii

Y 10:13 10.13 Yul. 3.5 Y 10:15 10.15 Isa. 52.7 Z 10:16 10.16 Isa. 53.1 a 10:18 10.18 Zab. 19.5 b 10:19 10.19 Yaḡ. 32.21 c 10:20 10.20 Isa. 65.1 d 10:21 10.21 Isa. 65.2 ɗ 11:3 11.3 1Lam. 19.10 e 11:4 11.4 1Lam 19.18 f 11:8 11.8 Yaḡ. 29.3 e Isa. 29.10 g 11:10 11.10 Zab. 69.23-24

memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben. ¹² E hin-le, si tawii bonnere maɓbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii faɗannde maɓbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol maɓbe e kisiyee on. ¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den, ¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lejol an ngol, e dandugol wobbe ben. ¹⁵ Si tawii waɗeede maɓbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko honɗun artireede maɓbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde? ¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi ɗaɗol ngol ko Alla wonani, haray calɗi ɗin men.

¹⁷ Si tawii non godɗi e calɗi ɗin saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e ɗaɗol ngol e endan zaytuuni ɗan, ¹⁸ wota a mantor calɗi ɗin. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii ɗaɗol ngol, kono ko ɗaɗol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Calɗi saltaama fii min yo mi tokke.» ²⁰ Andaa fota wonde ko ɗi tayiraa ko angal gomɗinal majji on. An, a sinorii ɗon sabu gomɗinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu. ²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali calɗi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa ɗun, an kadi, a soppete. ²³ Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomɗinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi. ²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi maɓbe ndin, e zaytuunihi maɓbe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidaa yo on ronku andude oo gundoo ɗoo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata.

²⁶ Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwrap *Siyuuna,

o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko ɗun wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maɓbe

nde mi ɗooroyi junuubaaji maɓbe ɗin.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yiɓbe Allaahu on sabu baabiraaɓe maɓbe ben. ²⁹ Ko fii, dokke Alla ɗen e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo. ³⁰ Hari on ɗoftanooki Alla, kono jooni on heɓirii yurmeende sabu angal ɗoftaare Yahuudiyankeɓe ben. ³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be ɗoftotaako Alla fii no be heɓiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde waɗanaɗon nden. ³² Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi! Hay gooto waawataa sifaade jaawooje makko ɗen, hay gooto waawataa andude eɓɓooje makko ɗen!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on, maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,

^h 11:27 11.26-27 Isa. 59.20-21, 27.9 e Yer. 31.33-34

tippude e makko, e fii makko.
Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiinal

12

Fii Sadaka Wuuruɗo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon ɗin wa sadaka wurɗo laabuɗo, weloowo mo, ko ɗun wonanoyta on dewal haanungal. ² Wota on jembu aduna fewndiiɗo on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaji mun heyɗintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: ɗun ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yeɗimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomɗinal ngal Alla yeɗi ɗun ngal. ⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere ɗen fow hinaa golle goote mari, ⁵ ɗun non, fii kala hiden duuɗi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasihu on, en fow ko en tere jogondirɗe. ⁶ Kono hiden mari dokke seeduɗe, wano Alla yeɗiri mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini ɗun, yo taw ko ko yaadi e gomɗinal. ⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu. ⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On marɗo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On marɗo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On marɗo dokkal yurmeende kadi, yo o waɗir ɗun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Anon ko boni kon, humoɗon no tiidiri e ko moyyi kon. ¹⁰ Yiɗindiron giggol siɗɗankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burɗo ɗun teddude. ¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berɗe mon ɗen fow. ¹² Weltee e hoore tanyinagol, jajjodon tampereaji ɗin, duumoɗon e toraare Alla. ¹³ Faaboron gomɗinbe ben ko be handi kon, newanoɗon wernugol.

¹⁴ Du'anoɗon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on huɗu. ¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben. ¹⁶ Mijondirane miijo woto, wota on mawnintino, kono jafon jippinde hoore mon. Wota on waɗu hoore mon faamuɗe. ¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Waɗee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi. ¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu. ¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yiɗaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottannde wonani, ko min woni Yoɓoowo.»ⁱ

²⁰ Ko fii no windii kadi:
«Si gajo maa no weelaa, okkor mo, o jaama,
si himo ɗonɗaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,
haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobuɗaa ka hoore makko.»^j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala nedɗo yankinano laamuuji ɗin, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji wooduɗi ɗin, ko Alla jodɗini ɗi. ² Ko ɗun waɗi, kala on dartiiɗo laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun jaawoore. ³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa waɗeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, waɗu ko moyyi, ɗun a hebay kulujjaa maggu on. ⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hidfa waɗude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko

ⁱ 12:19 12:19 Yaɗ. 32.35 ^j 12:20 12:20 Tin. 25.21-22

kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on waɗoowo ko boni. ⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu ɓernde ontigi nden. ⁶ Ko sabu ɗun kadi hiɗon yoba sagalle, ko fii laamiibe ɓen ko liggantooɓe Alla, duumiibe e waɗugol ɗen golle no moyyiri. ⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle ɗen on mo haanuɗon jonnude, hulon on mo haanuɗon hulude, teddinon on mo haanuɗon teddinde.

Fii Yiɗindirgol

⁸ Wota ɗamaande woo wonu hakkunde mon e godɗo si wonaa yiɗindirgol, ko fii kala yiɗuɗo wondiɓɓe mun ɓen, haray timminii Sariya on. ⁹ Ko fii yamirooje ɗen, ɗun ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko godɗo jeyi», e ɗeya yamirooje fow^k no ɗoggaa e nder ngol daalol ɗoo: «Yo a yiɗir ɗokondo maa on wano yiɗirɗaa hoore maa non.»^m ¹⁰ Giggol waɗataa ɗokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hiɗon andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i ɗaanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on ɓurtii en ɓattaade edii fewndo arɗen e gomɗinde. ¹² Jemma on muutike, ɓadike weetude, awa ɓortoden kuude niwre nden, ɓornoden aalaaji ndaygu ngun. ¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere ɗalorma, e ɓaawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiiɓaare e yeddondiral e nawliigu. ¹⁴ Kono ɓornoden Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on ɗaɓɓaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e ɓe Tiidaa Gomɗinal ɓen

¹ Jabee on mo tiidaa gomɗinal e ɓaawo feloore. ² Godɗo on no sikka no waawi ɗaamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomɗinal kadi ko ɓiɓɓe naakoo tun ɗaamata. ³ On ɗaamoowo ko woni woo, wota ɗiddin few mo ɗaamataa ko woni woo on. On mo ɗaamataa kadi, wota felu ɗaamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala. ⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu godɗo goo? Si tawii himo darrii maa si himo yani, ɗun ko jeyɗo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobɓe no wi'i wonde ɗalaade ɗen no ɓurdi, wobɓe ɓen no jogitii ɗe fow hiɗe fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiii kon. ⁶ On mo ɓurdindini ɗalaade ɗen, haray ko fii teddingol Joomiraado on o waɗiri ɗun. On mo no ɗaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni ɗaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa ɗaamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on haɗi o ɗaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla. ⁷ Ko ɗun waɗi, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi. ⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en. ⁹ Ko ɗun waɗi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ɓen e wurɓe ɓen. ¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musidɗo maa on? Maa an, ko hondun ɗiddinantaa musidɗo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso ɗaawoore Alla nden. ¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,

kala howru jiccoto yeeso an,

kala ɗennagal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko ɗun waɗi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi. ¹³ Awa, wota en ɗaawindir hande kadi, ɗun-le wuren ardinee hakkil, fii wota on waɗu yeeso musidɗo mon on hayre fegginaaynde maa wonon sabu yanal. ¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si godɗo no miiiii wonde godɗun laabaa, haray ɗun laabanaa mo. ¹⁵ Si tawii musidɗo maa aanii sabu ko ɗaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko ɗaamataa kon wonu

sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun. ¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni. ¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaametee maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniido on yedata kon. ¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal. ²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaametee. Ka haqiiqa, jaameteji din fow no laabi, kono moyyanaa neddo ka o jaama goddun ko wonata sabu feggingol goddo. ²¹ No moyyani goddo hara o jaamaali teewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko fegginta musiddo mun. ²² Ngal gomdinal ngal marfaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeeji mun. ²³ Kono on jaamudo ko sikkitii, haray fawtike jaawoore, ko fii dun hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hidon haani tambitaade lo'ereji ben be tiidaa ka gomdinal, e wota en dabbu ko welata en kon. ² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal. ³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi din holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»^J ⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu jajjaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi din.

⁵ Yo Alla, Jom jajjaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on, ⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun. ⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyanke be ben fii fangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wadanaadi baabiraabe ben, ⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi din,
mi beyta fii teddingol innde maa nden.»^J

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»^P

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi din fow, jarnee Joomiraado on,
awa kadi yo jamaaji din fow mantu mo!»^Q

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feejnojay,
ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi din,
leyyi din tanyinora ngol.»^R

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomdinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa den

¹⁴ E telen-ma mon, yo musibbe an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde. ¹⁵ Ko dun wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol on tobbe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wadanimmi nden ¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla todadi mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraado* Ruuhu Seniido on.

^J 15:3 15.3 Zab. 69.9 ^J 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 ^P 15:10 15.10 YaJn. 32.43 ^Q 15:11 15.11 Zab. 117. 1 ^R 15:12 15.12 Ko Yassaa'u woni ben Daawuuda. Isa. 11.10

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, miɗo waawi mantorde golle ɗe mi woni gollande Alla ɗen. ¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on waɗiri e an kon fii addugol ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen ɗoftorgol Alla kongol e kuugal, ¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow. ²⁰ Awa anniyee an on ko feɗɗingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol godɗo. ²¹ Kono wano windori non:

«Ben ɓe feɗɗinananooka yi'oyay,
e ɓen ɓe nanaano kadi faamoyay.»^s

²² Ko ɗun wonnoo mi haɗude soono woo yahugol ka mon.

Eɓɓooje Puulusa ɗen fii Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an ɗen e ɗii nokkeeli. Gila duubi buy miɗo faalanoo yahude ka mon. ²⁴ Nde miɗo yaha Espaaɗi, miɗo tanyiinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata ɗon kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi. ²⁵ Fewndo ɗoo miɗo yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimɓe Alla ɓen. ²⁶ Ko fii ɓe Masedonii ɓen e ɓe Akaaya ɓen no faalaa mooɓindirde godɗun e nder jawle maɓɓe ɗen fii misikinɓe wonɓe e hakkunde yimɓe Alla ɓen Yerusalaam. ²⁷ Awa, hiɓe weltori waɗugol ɗun, ɓay hiɓe haani ɓe waɗande. Ko fii, si ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen heɓirii barkiiji Alla ɗin sabu Yahuudiyankeɓe ɓen, kamɓe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen kadi hiɓe haani ɓe wallirde keyeeji aduna. ²⁸ Si mi gaynii jonnude ko mooɓindiraa kon haanuɓe hendaade ɓen, mi rewoyay ka mon, nde miɗo yaha Espaaɗi. ²⁹ Miɗo andi, nde miɗo yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilini on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibɓe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an, ³¹ fii no mi hettora e juude yeddube wonɓe ka diwal *Yahuuda ɓen, e fii no gomɗinɓe ɓen jaɓira dokke, ɗe mi nabata Yerusalaam ɗen, no moyyiri. ³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko ɗun woni faale Alla on, hara en fow en heyɗintinoday. ³³ Yo Alla Jom ɓuttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminanɗe ɗen ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedɗo Fibii, wallitotooɗo ka *moftal wongal Kenkere, ² fii no jabɓoron mo e innde Joomiraadɗo on, e noone no haanirani gomɗinɓe ɓen. Wattitodɗon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike ɗuudube, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ɓen wondiɓɓe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, ⁴ ɓen weebituɓe ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an ɗan. Hinaa min tun non weltanii ɓe, kono ko moftte ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fow kadi. ⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal. Salminanon mi kadi oo giɗo an wi'eteedɗo Apayniiti, on adiiɗo gomɗinde *Almasiihu on e hakkunde ɓe *Aazii ɓen. ⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannooɗo on fota. ⁷ Salminanon mi kadi Androniiki e Yuniyaasi, ɗun ko ɓee musibɓe an e wondiɓɓe an ka kaso, ɗun ko ɓen ɓe *sahaabaabe ɓen hoolii fota, adiiɓe lan jeyeede e Almasiihu on. ⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on giɗo an e nder humondiral e Joomiraadɗo on. ⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, ɗun ko oo wondiɗɗo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo giɗo an wi'eteedɗo Astakiisi. ¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomɗinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo wi'eteedɗo Aristobuulu. ¹¹ Salminanon mi oo musidɗo an wi'eteedɗo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo wi'eteedɗo Narkiiisu, humondirɓe e Joomiraadɗo on. ¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, ɗun ko ɓee rewɓe

gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gidɔ an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota. ¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an. ¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibbe wondube e mabbe ben fow. ¹⁵ Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondibbe mabbe gomdinbe ben fow. ¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on dɛn fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilinii on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondire e jannde nde hendidon nden. Wodɔditee ben wonaybe sabu dɛn. ¹⁸ Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi mabbe dɛn tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, konguɔi mabbe weldi e wacooje. ¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamuɔe e telen-ma ko moyyi kon, e daybe e telen-ma ko boni kon. ²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyɔe mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon. ²¹ Timotee, oo wondidɔo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an. ²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, dɛn ko min oo winduɔo nduu batakuru. ²³ Gayuusi wernuɔo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, dɛn ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musidɔo wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawuɔo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feɲɲinannde gundoo suudinoodo on gila ka fudɔoode saa'iiji dɛn, ²⁶ kono o feɲɲiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feɲɲinanaama leyyi dɛn fow fii yo be gomdin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE KORENTI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musidɔɔ wi'eteedɔ Sosteene, ² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoofe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, ɔun ko on Joomi maɓbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e ɓuttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Miɔo duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yeɔi on nden sabu Iisaa Almasiihu on, ⁵ ɔun ko e nder humondiral e makko alɔirɔn kala huunde e kala kongol e kala gandal. ⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon. ⁷ Ko ɔun waɔi jooni, dokkal woo ɲakkanaa on e nder ndee habbannde nde wonɔn e mun fii feɲoygol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁸ O tiidɔinay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe ɲande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Alla ko Sella-Findeejo, ɔun ko on Nodduɔo on fii yuɓɓondirgol e Biɔɔo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti ɔen

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo wooto e hakkille goote. ¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteedɔ Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon. ¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», godɔo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootiraɔn maande kisiyee? ¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi. ¹⁵ Ko ɔun waɔi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootiraɔn maande kisiyee. ¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddi kon, mi andaa si mi lootii godɔo goo. ¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feɲɲingol Kibaaru Moyyo on. ɔun non, hinaa immorde e konguɔi faamu nedɔanke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla. ¹⁹ Ko fii no windii:

«Mi mulay faamu faamu be ben,
mi mehindaana hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

²⁰ Awa ko honto woni faamuɔo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedɔ e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere? ²¹ Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomɔinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun. ²² Tawi *Yahuudiyanke be ben no landoo fii maandeeji hawniɔi, *Gereekiyanke be ben kaɲun no ɔaɓɓa faamu ngun, ²³ kono enen hiɔen waajaade fii Almasiihu fempaɔo on. ɔun no wonani Yahuudiyanke be ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere, ²⁴ kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla. ²⁵ Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no ɓuri faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no ɓuri doole yimbe ben.

^a 1:19 1.19 Isa. 29.14

²⁶ Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamuɓe, maa marɓe doole, maa rimɓe. ²⁷ Kono Alla subike piiji wa'udɗi wa feetudɗi e nder oo aduna fii hersingol faamuɓe ɓen, Alla subii kadi piiji wa'udɗi wa lo'udɗi e nder oo aduna fii hersingol dolnuɗi ɗin. ²⁸ Alla subii kadi piiji kaanuɗi ɗin e oo aduna, ɗin aɗaadi, ɗin ɗi wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi ɗin, ²⁹ fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla. ³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla waɗiraa fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi, ³¹ fii, wano windori non: «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feɗɗinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa ɓurnondiro konguɗi maa faamu mi yaari. ² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara godɗun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaadɗo on. ³ Min tigi midɗo wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiidungol. ⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e konguɗi weldi e faamu neddanke, kono ko wondunoodi e maandeeji ɓanginɗi bawgal Ruuhu Alla on, ⁵ fii wota gomɗinal mon ngal iwru e faamuuji yimɓe ɓen, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaabe ɓen, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteeɗi. ⁷ Ko faamu Alla wonɗen waajaade, ɗun ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla eɓɓannoo fii darja men on ado aduna on tageede. ⁸ Laamu woo e ɗii laamuuji oo aduna andaano ɗun. Ko fii si ɓe anduno, ɓe fempataano on Jom mangural. ⁹ Kono ko wano windori non: «Ko Alla eɓɓani yidube mo ɓen kon, ko ɗun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali, e ko ɓernde neddanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla ɓanginiri ɗun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla lugguɗi ɗin. ¹¹ Ko hombo e hakkunde yimɓe ɓen andi ko woni e nedɗo, si hinaa ruuhu wonɗo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on. ¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendiɗen, kono ko Ruuhu iwruɗo e Alla, fii no andiren ko Alla yediri en sulfu makko on kon. ¹³ En alaa wowlirde ɗun yewtereji ɗi faamu neddanke jannata, kono ko ɗi Ruuhu Allaahu on jannata ɗin, e nder sifanagol yimɓe ɓe on Ruuhu woni e mun ɓen haqiiqaaji iwruɗi e on Ruuhu. ¹⁴ Kono nedɗo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla ɗin, ko fii ko ɗi feetere e makko, o waawataa ɗi andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on ɗi taskortee. ¹⁵ Kono nedɗo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo. ¹⁶ E hoore ɗun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiɗen.

3

Fii no Kurkaadi Alla ɗin Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibbe, mi waawaali on yewtirde wa yimɓe ɓe Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkuɓe mbeleede ɓandu, e booboobe e telen-ma gomɗinal *Almasiihu on. ² Ko ɓiraadɗan mi jonnunoo on, hinaa ɗaametee tedduɗo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo ɗoo non on waawataa mo townude. ³ Ko fii haa jooni ko on jokkuɓe mbeleede ɓandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkuɓe mbeleede ɓandu? Kaa hinaa no neddanke fow wonirta non

b 1:31 1.31 Yer. 9.23 c 2:9 2.9 Isa. 64.3 d 2:16 2.16 Isa. 40.13

wonirdon? ⁴ Si godɔɔ e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube be gomɔnirdon sabu mun. Mo kala e mabbe kurkorani Joomiraado on golle de o halfini mo den. ⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini. ⁷ Ko dun wadi hinaa tutuɔ on woni godɔɔ, hinaa kadi yarnuɔ on, kono ko Alla mawninɔ on. ⁸ Tutuɔ on e yarnuɔ on no fota, mo kala e mabbe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle de ontigi wadi den. ⁹ Ko fii, ko men gollidoobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi. ¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamuɔ fii darnugol, mi wadii ndelo ngon. Godɔɔ kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non. ¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo don ngon, e maanaa dun ko Iisaa Almasiihu on. ¹² E hin-le, si godɔɔ aru e darnirde e hoore ngon ndelo don maadi karɲe maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledde maa huɔo kalin maa foron forɲe, ¹³ haray kuugal mo kala feɲay. Nalaande nden banganay dun, ko fii yiite ngen feɲɲinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala. ¹⁴ Si tawii kuugal ngal godɔɔ darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi hebay njoddi. ¹⁵ Si tawii kuugal godɔɔ sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiido yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hoɔi e mon? ¹⁷ Kala bonnuɔ suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun. ¹⁸ Wota gooto faynito. Si godɔɔ e mon miijike wonde ko o faamuɔ e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetuɔ> fii yo o wonu faamuɔ. ¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:

«O nangiray faamuɔ be ben yoyreeji mabbe din.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamuɔ be ben,

himo andi kadi ko di meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimbe ben. Ko fii fow ko onon jeyi: ²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan dan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi din, woni piiji aroyooji din, fow ko onon wonani. ²³ Awa kadi, ko on be Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko dun wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi din. ² Awa halfinaabe ben non no toraa wonugol sella-findeebe. ³ Min non jaawoore nde jaawotommi nden e nde yimbe ben jaawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi jaawitotaako. ⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa dun hollata ko mi feewuɔ, jaawoowo lan on ko Joomiraado on. ⁵ Ko dun wadi, wota on jaawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka niibe, feɲɲina ebbooje berde den. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

Fii Mawnintinaare be Korenti ben

⁶ Musibbe, mi huutorii dii nooneji doo fii wadangol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol. ⁷ Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogidaa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantodaa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on alɔii, on fudɔike laamaade e baawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon! ⁹ Ko fii no wa'animmi wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben baawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori. ¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu

on, kono onon ko on faamuɓe sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'uɓe, kono onon ko on dolnuɓe. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe! ¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e ɗonka e kolngalf e piggal e yiilagol. ¹² Meden golliri juude amen ɗen tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo. ¹³ Tuma men ɲo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e ɗi fow, haa weetaango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri ɗun, kono mido hajorde on wa fayɓe an ɓe mi yidi. ¹⁵ Ko ɗun waɗi, hay si on heɓoyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feɲɲinani on Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁶ Awa mi wakkilinii on yo on wonu ɲemboobe lan. ¹⁷ Ko ɗun waɗi si mi imminanii on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an ɗin fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri ɗi non hen fow e nder *mofte ɗen fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yilitotaako ka mon. ¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neɓaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa konguɗi mawnintiniiɓe ɓen tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi. ²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal. ²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jiiɓaare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jiiɓaare nde yi'etaake hay ka ɓe gomɗinaa ɓen, hay godɗo e mon no murtini ɓeyngu ben mun! ² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on waɗuɗo ngal kuugal e hakkunde mon. ³ Min oo mo wondaa e mon ka ɓandu, kono wonduɗo e mon ka ɓernde, mi ɲaawirii waɗuɗo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon. ⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka ɓernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on, ⁵ yo on nedɗo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree ɲande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeɗa nii no yurina farin jiiɓaado fow? ⁷ Seede e lewen kidɗo on, fii no laatoron farin jiiɓaado keso, ɓay ko on ɓe aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama. ⁸ Awa wota en waɗir juldeere nden lewen kidɗo, maa lewen bonki e bone, kono waɗiren nde bireedi laaɓal e goonga, ɗe aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder ɓatakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ɓen. ¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon ɓee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reereɗube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa ɗun, haray bee yalton e oo aduna. ¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e godɗo wi'udɗo ko musidɗo mon e gomɗinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on ɲaamidu toode e sifa on nedɗo.

¹² Ko fii hondun mi ɲaawanta ɓe gomɗinaa ɓen? Hinaa onon woni ɲaawooɓe gomɗinbe ɓen? ¹³ Be gomɗinaa ɓen kan, Alla ɲaaway ɓe. Awa yaltinee bonɗo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomɗinbe ɓen

¹ Si godɗo e mon lurririi e godɗo, e hara o suusay wullitaade e ɓe feewaa ɓen, o acca yimbe Alla ɓen? ² E on andaa yimbe Alla ɓen ɲaawoyay oo aduna? Si tawii ko

onon haani jaawude aduna on, hara on waawataa jaawugol haajuuji di hittaa din? ³ E on andaa en jaawoyay malaa'ikaabe ben? E ko hondun non hadata jaawen haajuuji oo aduna? ⁴ Awa si tawii hidon mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna din, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfina ben wadoton jaawoobe? ⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri dun. Taw si hay gooto faamufo, waawufo jaawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon? ⁶ E hin-le godfo no wullitaade e hoore musidfo mun yeeso be gomdinaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa jaawindirfon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadafon bone, maa hippafon. ⁸ Kono ko onon woni wafude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on daynito! E on andaa boyliibe ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiibiibe ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe waditiibe rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben ¹⁰ e wuybe ben e himmuibe ben e mandiloobe ben e hoynooobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla. ¹¹ Awa ko dun wofbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *labbinii on, o jogorii on fewube e innde Iisaa Almasihu Joomi on.

Fii Woddfitagol Jinaa

¹² Midfo newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Midfo newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi. ¹³ Neemaaji din ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji din, Alla kadi mulay di fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraafon on, Joomiraafon on kadi fii bandu ndun. ¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindfo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal. ¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon din woni tere *Almasihu on? E hara mi yettay tere Almasihu on, mi yubbindira e cagaajo? Pellet oo'ol! ¹⁶ E on andaa kadi, mo yubbindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko be bandu wooturu? Bay no windii: «Kambe dido be wonay gooto.»^h ¹⁷ Kono, on humondirfo e Joomiraafon on, haray kanko e makko ko be ruuhu gooto.

¹⁸ Woddfitee jinaa on! E junuubu goo mo nedfo wadafata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka bandu. Kono on jokkufo jinaa, haray ko bandu makko ndun tigi o woni wadafande junuubu. ¹⁹ E hari on andaa dfundoo? Ko bandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniifo wonfo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon, ²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla balli mon din.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo. ² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu beyngu, debbo kala heba moodi. ³ Gorko on jonnita beyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun. ⁴ Ko fii debbo on jeyaa bandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa bandu makko ndun, kono ko beyngu makko jeyi ndu. ⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto dun yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun. ⁶ Kono mi wowliraali dun wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa. ⁷ Midfo yelii yo nedfo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yefi dun, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ben non e keynguube ben, mi wi'ay no moyyani be no be wa'ira wa an min. ⁹ Kono si be waawataa hoore mabbe, ko yo be resu, ko fii ko resugol buri bittorgol faale feyyitudo. ¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraafon on), wota debbo sertu e moodi mun. ¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodfo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

h 6:16 6:16 Fud. 2.24

¹² Fii beya, (ɗunɗoo ko min wowli, hinaa Joomiraadɗo on), si musidɗo goo no mari debbo mo gomɗinaa, hara on debbo no yidɗi wondugol e makko, wota o seedu e makko. ¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomɗinaa, hara on gorko no yidɗi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko. ¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomɗinaa ko jeyaadɗo Alla sabu debbo makko gomɗindɗo on, debbo mo gomɗinaa on kadi ko jeyaadɗo Alla sabu moodibbo makko gomɗindɗo on. Si hinaa ɗun, biɓɓe mon ben wonay wofɗondirɓe e Alla, e hara-le wurin ko ɓe ɓadondirɓe e Alla. ¹⁵ Si tawii mo gomɗinaa on no catii e seedugol, yo gomɗindɗo on newnan mo ɗun. Ko fii hay huunde wafɗaaki musidɗo gomɗindɗo e ɗun, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder ɓuttu. ¹⁶ E hoore ɗun, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday ɓeyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraadɗo on wafirani ɗun non, e noone noddaandu ndu o heɓiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *mofte ɗen fow. ¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede. ¹⁹ Sunninegol* ngol wonaa huunde, angal sunninegol kadi wonaa huunde, kono ko ɗoftagol yamirooje Alla ɗen woni godɗun. ²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa. ²¹ Si tawii fewndo noddaɗaa ko a jiyaadɗo, wota a aanu, kono si tawii hiɗa waawi rindude, haray eto. ²² Ko fii jiyaadɗo mo Joomiraadɗo on noddɗi, haray o wonii mo Joomiraadɗo on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraadɗo on noddɗi, haray o wonii jiyaadɗo *Almasiihu on. ²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimɓe ben. ²⁴ Yo mo kala, yo musibɓe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma ɓe yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraadɗo on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa nedɗo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraadɗo on. ²⁶ E hino ko mi miijii no moyyi kon, sabu satteendeeji fewndiidɗi ɗin: no moyyani nedɗo ka o wonira no o woniri non. ²⁷ Si hiɗa tiggunoo, wota a ɗabɓu seedigal. Si a tiggaa, wota a ɗabɓu tiggugol. ²⁸ Kono, si a resii, haray a wafaaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wafaaali junuubu. Kono non yimɓe resindirɓe ben fottay e tampereji, mi faalaa on dandude ɗi.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibɓe an: saa'i on ko rabɓidɗo. Jooni, on mo no mari suddiidɗo, yo wa'u wa mo alaa. ³⁰ Ben wonɓe wullude, yo wa'u wa si ɓe alaano wullude. Ben wonɓe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si ɓe alaano weltaade. Soodooɓe ben kadi, yo wa'u wa si ɓe maraano, ³¹ e ben wonɓe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii ɓe alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wonda e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraadɗo on hittini, no o weltinira Joomiraadɗo on. ³³ On resuɗo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira ɓeyngu makko. ³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraadɗo on hittini, fii no o laatora laabudɗo ka ɓandu e ka ruuhu. Debbo resaadɗo on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko. ³⁵ Ko nafa mon mi wowliri ɗun, hinaa fii faaɗinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraadɗo on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'udɗo e fee jiwo mo o yami, feyyudɗo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wafu ko o faalaa kon, haray o wafaaali junuubu si ɓe resindirii. ³⁷ Kono on anniyiidɗo ka ɓernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidɗi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleeji makko, haray o wafii ko moyyi. ³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudɗo jiwo mo o yami on, haray o wafii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, ɓurtu moyyiinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraadɗo on. ⁴⁰ E miijo an, ka o ɓurata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, ɓay min kadi midɗo tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaaɗi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaaɗi sanamuuji, hidɛn andi wonde en fow hidɛn mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiiɗinay. ² On mo no sikki no andi godɗun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede. ³ Kono si godɗo yidii Alla, haray Alla no andi mo. ⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaaɗi sanamuuji ɗin, hidɛn andi wonde sanamu wonaa godɗun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi. ⁵ Pellet no woodi piiji reweteeɗi ɗuudɗuɗi ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe. ⁶ Kono enen ko Alla gooto mardɛn, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonandɛn, e Joomi gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji ɗin fow woniri, e on mo wonirdɛn.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko ɗun waɗi, ben wowtuɓe sanamuuji, haa jooni si no jaamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde maɓɓe nden no lo'i, ɗun tuuninay ɓe. ⁸ Hinaa neema ɓannata en e Alla. Si en jaamaali, ɗun ɗuytataa en huunde, si en jaamii kadi, ɗun ɓeydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon waɗugol kon wonan lo'ube ben peggal. ¹⁰ Ko fii si godɗo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hidɗa nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewetee, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo jaamugol tebbeeli sakkanaaɗi sanamuuji? ¹¹ ɗun haray on lo'udɗo mulirii sabu <gandal> maa ngal, ɗun ko on musidɗo mo *Almasiihu on maayi fii mun! ¹² Si on waɗirii non junuubu e telen-ma musibɓe ben, e nder barmingol bernde maɓɓe lo'unde nden, haray on waɗii junuubu e telen-ma Almasiihu on. ¹³ Ko ɗun waɗi, si tawii jaametee wonay sabu peggal musidɗo an, haray mi jaamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidɗo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on? ² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobɓe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino ɗoo ko mi jaaborta jaawooɓe lan ben kon: ⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara? ⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano ɓeya sahaabaabe woni warrude non, e musibɓe Joomi men on, e Petruusu? ⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira? ⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiiɗu, hara jaamataa ɓibɓe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude ɓiraadɗan ɗin daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji nedɗanke, ko fii Sariya on kadi ko ɗun wi'i. ⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana ɗun maaro.»ⁱ E hara Alla no aanidi e ga'i ɗin? ¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen ɗun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol geɓal. ¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men soɗita e mon piiji aduna? ¹² Si tawii ɗun no haanani wobɓe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meɗen ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. ¹³ E on andaa wonde ben waɗooɓe golle *juulirde mawnde nden ko e ɗun jaamata, e wonde gollooɓe ka *layyorde ben kadi no mari geɓal ka layyorde? ¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde feɗɗinooɓe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

ⁱ 9:9 9,9 Yaɗ. 25.4

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e ɗin haanandfi lan, awa mi windiraali ɗun kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no ɓuranimmi edii godɗo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta. ¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, ɓay ɗun ko ko waɗɗii mi. Si mi feɗɗinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan. ¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni waɗɗirde, haray miɗo mari njoddi. Si tawii non mi fawa waɗugol ɗun, haray mi waɗay woni golle ɗe mi halfinaa. ¹⁸ Awa ko honɗun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e ɓaawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotooɗo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala miɗo rindfi e hoore wonɗo woo, mi waɗitii maccuɗo fow fii no adadu ɓurdo mawnude on heɓora. ²⁰ E telen-ma Yahuudiyankeebe ɓen, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi heɓira Yahuudiyankeebe ɓen. E telen-ma wonɓe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wonɗo e ley Sariya on, fii no mi heɓira wonɓe e ley Sariya on ɓen, fii kala min tigi hinaa mi wonɗo e ley Sariya on. ²¹ E telen-ma ɓe alaa e ley Sariya on ɓen kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi heɓira ɓe alaa e ley Sariya on ɓen, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono miɗo e ley Sariya Almasiihu on. ²² Mi lo'ida e lo'ube ɓen fii no mi heɓira lo'ube ɓen. Mi wonii fow e telen-ma yimɓe ɓen fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wobɓe. ²³ Mi waɗiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi heɓiroya gebal.

²⁴ E on andaa? Wonɓe foolotirde e dogudu ɓen fow no dogude, kono ko gooto foolata heɓa njoddi. Awa dogiree wano non, fii no heɓiron njoddi. ²⁵ Kala foolotirteeɗo waɗay kala noone eltal ɓandu, fii no o heɓira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol. ²⁶ Min non miɗo dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Miɗo uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun. ²⁷ Liddu ɗun on non, miɗo yangude ɓandu an ndun, miɗo waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade ɓeya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeeɓe ɓen

¹ Musiɓɓe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraabe men ɓen fow wonno e ley duulere, ɓe fow ɓe tayitiri ka baharu. ² Be fow ɓe lootaa maande gomɗinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa. ³ Be fow ɓe ɗaami ɗaamete gooto iwruɗo e Alla. ⁴ Be fow ɓe yari njaram gootan iwruɗan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde ɓe nden ɓe yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere. ⁵ Kono ɓurɓe ɓen e maɓɓe weltinaano Alla, ko ɗun waɗi si ɓe maayi ka wulaa.

⁶ Awa ɗun fow ko waɗiri ko fii hollugol en mise, fii wota en heɓu faaleeji bonɗi wano ɓe heɓirnoo non. ⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wobɓe wonirnoo e hakkunde maɓɓe, wano windori non: «Jamaa on jooɗii fii ɗaamugol e fii yarugol, ɓawto ɗun ɓe immii fii fijirgol jiiɓaare.» ⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wobɓe e maɓɓe waɗirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi ɗande wootere. ⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wobɓe e maɓɓe ndarndornoo non, ɓen ɓe bolle mulunoo. ¹⁰ Wota on ɗermu, wano ɓeya ɗermirnoo non, ɓen ɓe malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ ɗun, ko heɓiri ɓe ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen ɓee tawaabe ka lannoode aduna. ¹² Ko ɗun waɗi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu. ¹³ Ndarndandde woo heɓaali on nde godɗo goo heɓaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndedon toonin doole mon ɗen, kono e nder ndarndandde nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dartorde.

¹⁴ Ko ɗun waɗi, yo yiɓɓe an, dogee rewugol sanamu. ¹⁵ Ko wa yimɓe faamuɓe mi woni on yewtirde, onon tigi ɗaawee ko mi wi'i kon. ¹⁶ Jardukun du'aa kun wonɗen du'orde kun ko yuɓɓondirkun e yiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonɗen tayitide on, ko yuɓɓondirdo e ɓandu Almasiihu on. ¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e ɗuudude men ko en ɓandu wooturu. Ko fii en fow hidɗen hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree bee *Isra'iilayankeebe wonbe jaamude daabeeji sakkaadi din. Hinaa yubbondirbe e *layyorde nden? ¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji din ko godfun? Kaa sanamuuru ko godfun? Oo'o! ²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ben woni sakkaade, ko jinnaaji din be woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaaji din. ²¹ On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaaji din. On waawataa hebude ka jaametee Joomi on, hebun kadi ka jaametee jinnaaji din. ²² En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonande Gomdindo on

²³ Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta. ²⁴ Wota gooto dabba nafa mun on, kono yo dabba fii heddiibe ben.

²⁵ Naamee kala teewu ko yeeyete ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon. ²⁶ Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

²⁷ Si tawii mo gomdinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, jaamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon. ²⁸ Kono si goddo wi'i on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on jaamu sabu on andindo on e sabu bernde nden. ²⁹ Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude doo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee bernde oya nden? ³⁰ Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaamete mo mi jarni Alla fii mun?

³¹ Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiree piiji din fow fii mangu Alla ngun. ³² Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekyankeebe ben, woni Yahuudiyankkeebe ben, woni *moftal Alla ngal. ³³ Wano mi woniri weloowo wondo woo e di fow non, mi alaa dabba nafa an on, kono ko nafa burbe duudude ben fii no be dandiree.

11

¹ Awa jembree lan, wano min kadi mi woni jembirde *Almasiihu on non.

Fii no Goddo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

² Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e di fow, e ko maanditidon janndeeji din kon, wano mi hewtiniri on di non. ³ Ko fun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala neddanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on. ⁴ Kala gorko hippido kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini fun, haray o yawike hoore makko^m. ⁵ Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini fun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii. ⁶ Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinanii debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo. ⁷ Kono duhido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko. ⁸ Ko fun wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko. ⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa. ¹⁰ Ko fun wadi, sabu malaa'ikaa be ben, debbo no haani hebude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun. ¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e baawo gorko, gorko kadi gasataa e baawo debbo. ¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dapnata gorko, fun fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee fun onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa? ¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinanii gorko ka o accita saayannde? ¹⁵ Kono hebogol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora. ¹⁶ Si tawii goddo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofta Alla den kadi alaa on naamu.

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

*Fii Nafakkaari Joomi on**(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)*

¹⁷ E nder waɗugol non ɗee yamirooje yeeso ɗoo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko ɓuri moyyude, kono ko fii ko ɓuri bonude. ¹⁸ Ko adii kon non, mi nani nde mottondirɗon woo sendondiral waɗay hakkunde mon. E bayje goo, ɗun no henanimmi. ¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniiɓe ɓen feɗnira e hakkunde mon. ²⁰ Jaka nde mottondirɗon woo, hinaa fii ɗaamugol *nafakkaari Joomi on. ²¹ Bay nde hiɗon ɗaama, mo kala kutoto nafakka mun on, ɗaama, hara godɗo goo no weelaa, oya kaɗun no mandili. ²² E hara on alaa cuuɗi ka ɗaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon ɓe alaa huunde ɓen? Ko honɗun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e ɗun!

²³ Ko fii, ko ko mi heɓiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi, ²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dunɗoo ko ɓandu an, wonandu on ndun nii, waɗee ɗunɗoo maande ko anditiron fii an.» ²⁵ Ko wano non kadi, ɓay ɓe gaynii ɗaamude, o yetti jardukun waɗorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiiyan an ɗan, waɗee ɗunɗoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.» ²⁶ Ko fii nde ɗaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa ɗande o artoyi.

²⁷ Ko ɗun waɗi, kala on ɗaamuɗo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniɗo e telen-ma ɓandu e yiiyan Joomi on. ²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o ɗaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun. ²⁹ Ko fii kala on ɗaamuɗo yari e ɓaawo anditugol ɓandu Joomi on, haray ontigi ɗaamii yarii ɗaawoore ɗaawaynde ɗun kaɗun tigi. ³⁰ Ko ɗun waɗi si no e hakkunde mon nawnuɓe buy e kitasoloobe buy, e on mayraama wobɓe. ³¹ Si enen tigi en ɗaawitike, en ɗaawoytaake. ³² Kono Joomiraadɗo on no ɗaawude en donkina, fii wota en ɗaawidoye e aduna on. ³³ Ko ɗun waɗi, yo musibɓe an, nde mottondirɗon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree. ³⁴ On mo tawi no weelaa, yo ɗaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon ɗaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto ɗeya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniɗo on

¹ E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, yo musibɓe an, mi faalaaka yo on ronku andude ɗun. ² Hiɗon andi fewndo ko on gomɗinaa, hiɗon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji. ³ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaada.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniɗo on ardii mo.

⁴ Dokke ɗen no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto. ⁵ Balle ɗen kadi no serti, kono Joomiraadɗo on ko gooto. ⁶ Golleeji ɗin kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni waɗude ɗi fow e yimɓe ɓen fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feɗnini e mun kon ko dokkal fii nafa fow. ⁸ Ko ɗun waɗi, Ruuhu on yeɗay godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yeɗa oya on kongol gandal, ⁹ on Ruuhu gooto yeɗa godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yeɗa godɗo goo ɗawndugol, ¹⁰ godɗo goo dokkal fii waɗugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini ɗun, godɗo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaji janani, godɗo goo nantingol ɗin haalaaji. ¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo waɗata ɗii piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yiɗiri non.

¹² Ko ɗun waɗi, wano tawiri non ɓandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere ɓandu ndun non kadi e ɗuudude, ko ɓandu wooturu ɗe mari. Ko wano non wonirani *Almasiihu on. ¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraɗen fii wonugol ɓandu wooturu. En fow yarnaɗen Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeeɓe ɓen, woni *Gereekiyankeeɓe ɓen, woni jiyaabe ɓen, woni rimɓe ɓen.

¹⁴ Ko fii ɓandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy. ¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e ɓandu ndun», ɗun ittataa ko ngal teral e ɓandu ndun. ¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e ɓandu ndun», ɗun ittataa ko ndu teral e ɓandu ndun. ¹⁷ Si tawno ɓandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si ɓandu ndun fow waɗano nowru, ko honno ndu faamiraynoo barngol? ¹⁸ Kono Alla waɗi teral kala e ɓandu ndun no o faaliraa non. ¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto ɓandu ndun wonaynoo? ²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono ɓandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyɗe ɗen: «Mi hatonjinaa e mon.» ²² ɗun-le toode, tere ɓandu wa'ude wa si no ɓuri lo'ude ɗen, ko ɗen woni hittude, ²³ e ɗe tanyiniɗen no ɓuri hayfude ɗen e ɓandu ndun, hiɗen hundiri ɗe teddungal ɓurngal tiɗude. E hin-le tere men ɓurɗe hersinaade ɗen, ko ɗen ɓurɗen surrude, ²⁴ ɗe hersinaaki ɗen kan hatonjinaa e ɗun. Alla waɗiri ɓandu ndun e noone mo ɓureten teddirinde ɗakkiraaɗe ɗen, ²⁵ fii wota liddondiral waɗu e nder ɓandu ndun, kono yo ɗe nafindir. ²⁶ Si teral tampii, ɗeya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, ɗeya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on ɓandu Almasiihu on, mo kala e mon ko teral e mayru. ²⁸ Awa, ko Alla adii waɗude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, ɗimmun ɗun ko haaloobe ko Alla longini ɗun, tammun ɗun ko jannooɓe, ɓawto ɗun dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii ɗawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani. ²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini ɗun? Kaa hara fow ko jannooɓe? Kaa hara fow waɗay kaawakeeji moyyi? ³⁰ Kaa hara fow yeɗa dokke ɗawndugol? Kaa ko fow yeɗaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe ɗin haalaaji? ³¹ Kono himmanee dokke ɓurɗe moyyude ɗen. Awa mi hollay on kadi laawol ɓurngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimɓe ɓen e ɗi malaa'ikaabe ɓen, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wonɗo e iidude. ² Hay si mi yeɗaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji ɗin fow e gande ɗen fow, e hay si mi hebii gomɗinal haa ka tawata mi dillinay pelle ɗen, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus. ³ Hay si mi okkitirii keyeeji an ɗin fow fii ɗammngol miskinɓe ɓen, e hay si mi okkitirii ɓandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, ɗun nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko mujal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare. ⁵ Ngol waasaa needi, ngol ɗabbataa nafa maggol, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone. ⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta. ⁷ Giggol heɗɗay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini ɗun feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay. ⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haalten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi. ¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay. ¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi miiyorayno wa paykun, mi ɗaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal. ¹² Hande hiɗen tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non. ¹³ Jooni non ko ɗii piiji ɗoo tati luttata: ko gomɗinal e tama'u e giggol. Kono ko ɓuri mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa daɓɓee giggol ngol, himmanon dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, tentinii haalugol ko Alla longini ɗun. ² Dun, on wowluɗo e *haala janana, haray hinaa yimɓe ɓen o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde ɗin gundooji. ³ Kono haaloowo ko Alla longini ɗun kon ko yimɓe ɓen o woni yewtude, o tiidina ɓe, o wakkilina ɓe, o yarlina ɓe. ⁴ On wowloowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiidinde, kono wonɗo haalude ko Alla longini ɗun kon kaɗun ko *moftal ngal o woni tiidinde. ⁵ Miɗo yiɗi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi ɓuri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini ɗun. Ko fii on haaloowo ko Alla longini ɗun no ɓuri wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on nedɗo nantin ɗun fii no moftal ngal tiidiniiree.

⁶ Jooni non, yo musibɓe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini ɗun maa feɗɗinannde mi woni wowlude? ⁷ Si tawii aalaaji ɗi wuuraa no waɗude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laaɓaali, haray ko honno andirton galli majji on? ⁸ E si tawii hito *liital ngal laaɓaali, ko hombo eɓɓindantoo hare nden? ⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowlotoon e haalaaji janani kon, ko honno ɓe andirta ko wonɗon wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wonɗon wowlande. ¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo. ¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka godɗo woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano. ¹² Onon kadi non, ɓay hidɗon himmande dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, yo taw ko fii tiidngol moftal ngal wonɗon himmirande ɗen dokke haa feyyita.

¹³ Ko ɗun waɗi, on wonɗo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde. ¹⁴ Ko fii si miɗo toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude. ¹⁵ Awa ko hondun mi waɗata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu. ¹⁶ Si hinaa ɗun, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno jooɗiido tun e hakkunde heɗotoobe ɓen jabirta «aamiina» e nder ko wonɗaa jarnude kon, ɓay o andaa ko hondun wonɗaa wi'ude? ¹⁷ Ko goonga, hidɗa jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon miɗo wowlude e haalaaji janani ɓuri on on fow. ¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an ɗen konguɗi jowi jannayɗi ɓeya ɓuranimmi haalugol konguɗi guluuji sappo e haala janana. ²⁰ Musibɓe an, wota on miiɗor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miiɗoron wa mokobaaɓe. ²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraadɗo on no daali:

«Ko yimɓe ɓe haalaaji janani
e ɓe kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay ɗun ɓe heɗoytaako lan.»J

²² Awa, haalaaji janani ɗin ko maande fii ɓe gomɗinaa ɓen, hinaa fii gomɗinɓe ɓen. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomɗinɓe ɓen, hinaa fii ɓe gomɗinaa ɓen.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, heɗotoobe nii tun arii, maa ɓe gomɗinaa, e hara ɓe wi'ataa ko on feetuɓe? ²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini ɗun, mo gomɗinaa maa heɗotooɗo nii tun aru e taweede, ɗun fow faaminay mo fii junuubaaji makko, ɗaawa mo kadi, ²⁵ gundooji ɓernde makko nden kadi feɗɗinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

²⁶ Musiɓɓe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feɗɗinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow waɗire fii tiidngol. ²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota ɓuru diɗo maa tato, e yo ɓe lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo. ²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka ɓernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini ɗun ɓen kaɗun, yo diɗo maa tato yewtu, ɓeya taskoo ko yewtaa kon. ³⁰ Si godɗo goo feɗɗinanaama godɗun, yo oya on fanku. ³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo. ³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini ɗun ɓen no yankinani ɓen haaloobe ko Alla longini ɗun. ³³ Ko fii Alla hinaa Alla jiiɓoldu, kono ko mo o ɓuttu.

³⁴ Ko yo rewɓe ɓen deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder moftte gomɗinɓe ɓen fow, ɓay newnanaaka ɓe ka ɓe wowla, kono ko yo ɓe wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non. ³⁵ Si tawii kamɓe rewɓe ɓen hiɓe faalaa andude e tobɓe goo, yo ɓe lando moodiɓɓe maɓɓe ɓen tigi ka cuuɗi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari? ³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini ɗun, maa yedaaɗo dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraadon on. ³⁸ On mo itti yiila e ɗun, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko ɗun waɗi, yo musibɓe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on haɗu wowlee e haalaaji janani. ⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibɓe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feɗɗinani on, mo jabuɗon, on mo catiɗon e mun, tabituɗon, ² ɗun ko on mo dandiraɗon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi feɗɗinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomɗinii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feɗɗinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men ɗin maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ɓen, ⁴ o surraa, o immintinaa ka ɗalaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ɓen. ⁵ Oo wi'eteeɗo Petruusu yi'ii mo. E hoore ɗun kadi sappoo e diɗooɓe ɓen yi'ii mo. ⁶ Bawto ɗun, ɓuri musibɓe teemedɗe njowo yiidi mo nde wootere, ɓe tawata ɓurɓe ɓen e hakkunde maɓɓe no wuuri fewndo ɗoo, wobɓe ɓen maayiino. ⁷ Bawto ɗun kadi Yaaquuba yi'i mo. E hoore ɗun, *sahaabaabe ɓen fow yi'i mo.

⁸ Bawto ɓenɗon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'udɗo wa jibinaaɗo hewtaali. ⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ɓen, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii miɗo cukkotonoo *moftal Alla ngal. ¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden waɗi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddle ɗun, mi gollii ɓuri ɓe ɓe fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden. ¹¹ Ko ɗun waɗi, woni ko min, woni ko kamɓe, ko ɗunɗoo men waajii, ko ɗun kadi gomɗinɗon.

Fii Ummutal Mayɓe ɓen

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde mayɓe ɓen, haray ko honno wobɓe e mon wi'irta wonde ummutal mayɓe alaa? ¹³ Si tawno ummutal mayɓe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki. ¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomɗinal mon ngal kadi ko meere. ¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno mayɓe ɓen immitotaako. ¹⁶ Ko fii si tawno mayɓe ɓen immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki. ¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomɗinal mon ngal ko meere, haray haa jooni

hiɗon e nder junuubaaji mon ɗin. ¹⁸Harayno mayduɓe e gomɗinal Almasiihu on ɓen ko hayruɓe. ¹⁹Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinorɗen Almasiihu on, haray e hakkunde yimɓe ɓen fow ko enen ɓuri yurmude.

²⁰Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde mayɓe ɓen, ko kanko woni arano e ɗun e nder mayɓe ɓen. ²¹Bay mayde nden ko sabu nedɗo gooto ardi, ummutal mayɓe ɓen kadi ko sabu nedɗo gooto ardi. ²²Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirta sabu Almasiihu on. ²³Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka ɗon jeyaabe Almasiihu on ɓen, ɗande ardu makko ndun. ²⁴Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata ɗon laamu ngun Alla Baabaajo on, ɓawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole. ²⁵Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti ayɓe makko ɓen fow ka ley koyɗe makko. ²⁶Gajo sakkiteedeɗo muleede on, ko mayde nden. ²⁷Ko ɗun waɗi si Alla waɗii fow ka ley koyɗe makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinandɗo mo kala huunde tawaaka. ²⁸E nde piiji ɗin fow yankinanoyaa mo, onsay Biɗɗo on tigi yankinanto on Yankinandɗo mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e ɗi fow.

²⁹Awa ko hondun wonɓe lootanaade mayɓe ɓen maande kisiyee waɗata? Si tawii mayɓe ɓen immitotaako few, haray ko fii hondun ɓe lootantoo maande kisiyee fii maɓɓe? ³⁰Enen non fii hondun saa'i kala hiɗen e masiibo? ³¹ɗande woo miɗo weɓitanii mayde nden. Miɗo seedintini ɗun, yo musibɓe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e lisaa Almasiihu Joomi men on. ³²Si tawii ko e faale nedɗanke mi haɓiri kulle ɗen ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heɓoyta? Si tawii mayɓe ɓen immitoytaako: «Haray ɗaamen, yaren, ɓay jango en maayay.»³³ Awa wota on ɗaynito, ko fii wondiɓɓe bonɓe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴Awa artee e ko feewi kon, wota on waɗu junuubu. Ko fii wɓɓe ɓen maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri ɗun.

Fii Balli Waylaaɗi ɗin ka Ummutal

³⁵Kono godɗo no gasa wi'ude: «Ko honno mayɓe ɓen immitoroyta e ko ɓandu hondu ɓe ardoyta?» ³⁶Ko an yo njofoojo, ko sankataa kon fuɗataa si maayaali. ³⁷Ko sankataa kon hinaa ɓandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo. ³⁸E hoore ɗun, Alla yedfa nden abbere ɓandu no o faaliraa, awdi kala o yedfa ɗun ɓandu ko hawrani ɗun. ³⁹Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu nedɗanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi. ⁴⁰No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono ɗari tagooje kammuyankeeje ɗen no serti e ɗari tagooje adunayankeeje ɗen. ⁴¹Naange ngen no mari ɗari mun feere, lewru ndun no mari ɗari mun feere, koode ɗen kadi no mari noone ɗariiji mun sertuɗi.

⁴²Awa ko nii kadi wonirani ummutal mayɓe ɓen: si ɓandu ɗolayndu sankaa, ko ndu ɗolataa immitoytoo. ⁴³Si ɓandu ɗiddundu sankaa, ndu immitodoyto e darja. Si ɓandu lo'undu sankaa, ndu immitodoyto e doole. ⁴⁴Si ɓandu adunayankeeru sankaa, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si ɓandu adunayankeeru no woodi, haray ɓandu ruuhuyankeeru no woodi. ⁴⁵Ko ɗun waɗi si no windii: «Aaden arano on, ɗun ko Aadama, heɓi ngurndan, o wuuri.»⁴⁶ Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yedooowo ngurndan. ⁴⁶Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko ɓanduyankeejo, ko ko hikkii ɗon kon woni ruuhyankejun ɗun. ⁴⁷Nedɗo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, nedɗo ɗimmo on kaɗun ko ka kammu iwri. ⁴⁸Ben ɓe ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ɓen ɓe ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu. ⁴⁹Ko wano nanditirɗen e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibɓe an. Ka ɓandu ndun e yiiyan ɗan waawaali heɓude geɓal ka *laamu Alla ɗon, ko ɗon kadi woni ko ɗolata heɓataa geɓal e ko

ɲolataa kon. ⁵¹ Awa e hino, miɗo wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete, ⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, mayɓe ɓen immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete. ⁵³ Onsay bee nduu ɓandu ɲolayndu lontiniree ndu ɲolataa, awa kadi ɓandu maayayndu ndun lontiniree ndu maayataa. ⁵⁴ Nde ndun ɓandu ɲolayndu lontiniraa ndu ɲolataa, e nde ɓandu maayayndu ndun lontiniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden moɗaama e nder polgal.»q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»r

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya. ⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yeɗuɗo en polgal immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yiɗaabe, wonee tabituɓe ɓe dillintaako, ɓurtee ɓeydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon ɗen e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraaa kon Gomɗinɓe ɓen Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimɓe Alla ɓen, waɗiree onon kadi wano mi yamiriri *moftte wonɗe Galaasi ɗen non. ² Yo mo kala e mon heɓu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka ɲallal aranal e nder yontere nden, ɗun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol ɗun. ³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e ɓe subidoon ɓen dokke mon ɗen, wondude e ɓataake, ɓe naba *Yerusalaam. ⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e maɓɓe.

Fii Eɓɓooje Puulusa ɗen

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii. ⁶ No gasa mi ɲallidooyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton. ⁷ E ngol laawol ɗoo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono miɗo tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii. ⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta. ⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi ayɓe ɓen no ɗuudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, waɗiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on. ¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii miɗo habbodi mo e musibbe ɓen.

¹² Telen-ma oo musidɗo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibbe ɓen ka mon, hinaa non ɗun woni faale makko on fewndo ɗoo. Kono o yahoyay nde o heɓi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomɗinal ngal, wakkilooɗon, tiidoon. ¹⁴ Ko waɗoton woo waɗiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hiɗon andi ko ɓeynguure Astefaana nden adii gomɗinde e nder Akaaya, ɓe woni kadi e kurkanagol yimɓe Alla ɓen. ¹⁶ Awa onon kadi yankinane ɓen yimɓe e kala gollidoobe e maɓɓe. ¹⁷ Awa miɗo weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, ɓay ɓe waɗanii lan ko on waawataano waɗande lan. ¹⁸ Ko fii ɓe wallintinii wonkii an kin wano ɓe wallintinii wonkiji mon ɗin non. Awa manee sifa ɓen yimɓe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on. ²⁰ Musibbe ɓen fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laaɓungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. ²² On mo yidɔaa Joomi on, yo o laato huɔaɔɔ. Yo Joomi on aru! ²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon. ²⁴ Miɔo yidɔ on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidɔ wi'eteedɔ Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomɔinɔe wonɔe Akaaya ben fow. ² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedɔ e on Alla Jom wakkilaare fow, ⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonɔe e nder kala noone tampereji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi. ⁵ Ko fii, ko wano tampereji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on. ⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkiliniɔɔn, no wawniɔɔn ɲaɲaade tampereji gooti e ɔi men woni nabude ɔin. ⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selluɔ, ko fii meɔen andi, wano tawdiraɔn non e tampereji amen ɔin, ko wano non tawdiraɔn e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibɔe amen, tampereji hebuɔi men ɔin *Aazii ɔi men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen ɔen, haa men tayii hay wuurugol. ⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meɔen felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo mayɔe ben. ¹⁰ Ko on jattini men, jattinoyta men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meɔen tanyiinii, o jattinoyta men ¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji ɔi ɔuudube torantoo men ɔin. Ko ɔun waɔi si yimɔe ɔuudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Haɔi o Yiltitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu nedɔanke, kono ko e sulfu Alla on. ¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E miɔo tanyiinii on faamay ɔun fota, ¹⁴ wano fudɔɔɔn faamude non wonde ko men ɔe mantorton. Onon kadi ko on ɔe men mantorta ɲande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari miɔo faalanoo yahude ka mon, fii no heɔiron faabo Alla goo kadi. ¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde miɔo iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda. ¹⁷ E nder anniyagol an ɔun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku ɔen eɔɔoje an ko eɔɔoje nedɔanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»? ¹⁸ No Alla woniri sellafindeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o». ¹⁹ Ko fii *Bidɔo Alla on, ɔun ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko. ²⁰ Fodooje Alla ɔen fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun. ²¹ Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hiden humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en, ²² o maandiniri en maande makko nden, ɔun ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on haɔi mi yiltitoo Korenti. ²⁴ Hinaa fii meɔen laamii on e hoore gomɔinal mon ngal, kono ko men gollidooɔe e mon fii weltaare mon nden, ɔay hidon tabiti e nder gomɔinal ngal.

2

¹ Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola. ² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben? ³ Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanuibe weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Midjo joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow. ⁴ Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufdi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnufo

⁵ Si tawii godfo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita). ⁶ Feloore nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on neffo. ⁷ Haray jooni hidon haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitufo. ⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol. ⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hidon doftii ko woni woo. ¹⁰ Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on, ¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foala en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii feyningol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambagal. ¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali fon oo musidfo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii feyningol nokku kala urngol andugol Almasiihu on. ¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hiden wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo: ¹⁶ hiden wonani wobbe ben barngol mayde nawrayngol e mayde, hiden wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko neffo hombo gaynata sifa den golle? ¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii YangantooBe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudfitoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wadngol men dun? ² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami. ³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurofo on, ndu tawata hinaa e hoore alluuje kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla. ⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol godfun menen tigi, wa ko iwrate e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri. ⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantooBe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranoofo kalfe e hoore alluuje kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoofo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardii e sifa ngun mangu, ⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on buri mawnude! ⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon buri mawnude! ¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu

eɓɓindiraama e ɓurngu mawnude ngu hande ngun. ¹¹ Si tawii ko feyyata kon heɓii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u ɗoo no okki en hoolaare tiidunde. ¹³ En waɗirtaa wano Muusaa non, on waɗaynooɗo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeeɓe ɓen yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on. ¹⁴ Kono, e nder miiɗooji mabɓe ɗin, ɓerɗe mabɓe ɗen yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti. ¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni ɓerɗe mabɓe ɗen. ¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka ɓerɗe mabɓe. ¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni ɗon, ko ɗon ndimu ngun woni. ¹⁸ Enen, ɓe gece mun buumaaki ɓen fow, jalbirɓe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiɗen e nder wattedgol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, ɗun ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Looɗe Leydi

¹ Ko ɗun waɗi, ɓay Alla yedii men ɗen golle e nder yurmeende makko nden, maayu ɓernde heɓataa men. ² Men sali kala ko suuɗii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men ɓoylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feɗɗinta goonga on kon, ɗun holnay kala ɓernde nedɗanke fii amen yeeso Alla. ³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no niɓɓitii, haray ko wonɓe mulude ɓen o niɓɓitani, ⁴ ɗun ko ɓen ɓe gomɗinaa, ɓe tawata alla nguu jamaanu wuminii miiɗooji mun, fii wota ɓe yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo ɓanginɗo mangu *Almasiihu on, on wonɗo mbaadi Alla. ⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa. ⁶ Ko fii ko on Alla daaluɗo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini ɓerɗe amen ɗen, fii ndaygingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiiɓe ngun ngalu, hiɗen wa'i wa looɗe leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen. ⁸ Men ɓittiraama nooneji ɗin fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki. ⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men liɓaa, kono men hayraali. ¹⁰ Meɗen wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka ɓalli amen, fii no ngurndan Iisaa ɗan feɗɗira ka ɓalli amen. ¹¹ Ko fii enen wurɓe ɓen soono woo, hiɗen weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa ɗan kadi feɗɗira e ɓalli men maayooji ɗin. ¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no heɓiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomɗinii, ko ɗun waɗi si mi wowli.»^b Menen kadi ɓay ko noone gomɗinal gootal men mari, meɗen gomɗini, ko ɗun waɗi si meɗen wowlude, ¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintinɗo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko. ¹⁵ Ko fii, ɗun fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on ɓurtu hewtude yimɓe ɗuudufe, fii no yettooje ɗen ka mangu Alla laatora ɗuudufe. ¹⁶ Ko ɗun waɗi si maayu ɓernde heɓataa men. Hay si ɓandu amen ndun ɗolii, kono haray nder amen on no heyɗitude ɗande woo ɗande. ¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fanɗude mun, o rimanay en darja tedduɗo poomayankeejo ɓurɗo oo saa'i satteende. ¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men waɗi hakkilaaji amen ɗin e mun, kono ko ko yi'otaako kon men waɗi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiɗen andi wonde, si tawii ɗii togooji ɗi hoɗuɗen e mun ka leydi ɗoo, (e maanaa ɓalli men ɗin), aru e bonneede, haray hiɗen mari suudu ndu Alla eɓɓani en, ɗun ko

a 4:6 4:6 Fuɗ. 1.3 b 4:13 4:13 Zab. 116.10

wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude nedɗanke moyyɨniraa. ² Awa kadi e nder ɗin togooji, hiɗen woytaade fii faale ɓornagol wonunde kammuyankeere nden, ³ tawa ko en ɓorniiɓe, hara tawetaake ko en darorɓe nii. ⁴ Ko ɗun waɗi, enen wonɓe e nder ɗin togooji, hiɗen woytaade, hiɗen sonjii, ɓay en faalaaka laataade ɓortiiɓe, kono hara ko ɓorniiɓe, fii no ngurndan ɗan moɗira mayde nden. ⁵ Awa on Hebulinɗo en fii nden eɓɓoore ko Alla, on Tolmuɗo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiɗen heewi soono woo wakkilaare. Hiɗen andi kadi fodde hiɗen wondi e nduu ɓandu, haray hiɗen wodɗondiri e Joomiraado on. ⁷ Ko fii, ko gomɗinal ngal woni en ardaade, hinaa giide ɗen. ⁸ Hiɗen heewi wakkilaare, ko ɓurɗen faaleede ko seedugol e nduu ɓandu hoɗa moggo Joomiraado on. ⁹ Ko ɗun waɗi, wondufen e nduu ɓandu maa seedufen e mayru, himme men ɗen ko welegol Joomiraado on. ¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso jaawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun ɗe o waɗunoo ka aduna, woni ko ko moyyɨ, woni ko ko boni.

Fii Moyyɨntingol hakkunde Yimɓe ɓen e Alla

¹¹ Awa, ɓay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meɗen ɗaɓɓude no men fellintinira yimɓe ɓen. Alla no andi ko men homɓe, awa miɗo tanyinii onon kadi ka nder ɓerɗe mon hiɗon andi men. ¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ɓen wonɓe mantorde ko woni e kene kon edii ɓe mantorde ko woni e ɓernde kon. ¹³ Si tawii ko men wiliɓe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meɗen selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani. ¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen ɓee fellitube ɗundoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii. ¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurɓe ɓen wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Mayɗo immintinaa fii maɓɓe on.

¹⁶ ɗun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimɓe oo aduna jogorta godɗo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi. ¹⁷ Si tawii godɗo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kiɗɗi ɗin feyyirii mo, haray piiji ɗin fow wontii kesi. ¹⁸ ɗun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyɨntinɗo hakkunde men e makko rewruude e Almasiihu on. O yeɗi men menen kadi golle moyyɨntingol hakkunde yimɓe ɓen e makko kanko Alla. ¹⁹ Ko fii Alla moyyɨntinii hakkunde makko e aduna on rewruude e Almasiihu on, e ɓaawo joganagol yimɓe ɓen bonnereji maɓɓe ɗin, o halfinii men menen kadi kongol moyyɨntingol hakkunde yimɓe ɓen e makko. ²⁰ Awa ko men ɓe Almasiihu on immini^c wa si tawii Alla no rewruude e amen fii waajagol. Awa men jeejii on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla. ²¹ On mo junuubu alaa e mun, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, Alla waɗii mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidooɓe, men wakkilinii on wota on jabir sulfu Alla on meere. ² Ko fii himo daali:

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu,

ka jaalaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo ɗoo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko jaalaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereji Puulusa ɗin

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen ɗen wonu huunde felniinde. ⁴ E kala huunde men ɓanginay ko men kurkantooɓe Alla, e nder njannande buy, e nder tampereji ɗin e njakkireede, e nder anndeeji, ⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e golleeji sattudɗi e angal ɗoyngol e heege. ⁶ Meɗen

^c 5:20 5.20 «Ko men ɓe Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8

feɲɲinira ɗun laaɓal e gandal e muɲal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa faasiqankaaku, ⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawɗe Alla ɗen, peewal ngal wona aala amen habirɗo e hiwitorɗo. ⁸ E hoore meɗen teddinee e meɗen hoynee, meɗen wowlee ko boni e meɗen wowlee ko moyyi. Meɗen jogoree wa fenooɓe, hara-le ko men wowlooɓe goonga. ⁹ Men jogoree wa ɓe andaaka fii kala meɗen andaa, wa wonɓe maayude e hin-le meɗen wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka, ¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meɗen weltii, wa ɓilliibe hara-le meɗen alɗinde ɗuudube, wa ɓe alaa huunde e hin-le meɗen mari fow.

¹¹ Ko onon yo ɓe Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meɗen yaɲɲani on ɓerɗe amen ɗen. ¹² Men faaɗinanaali on ɓerɗe amen ɗen, kono ko onon tigi faaɗinani men ɓerɗe mon ɗen. ¹³ Awa miɗo yewtira on wa fayɓe an: onon kadi waɗiranee men wano men waɗirani on non, udditanon men ɓerɗe mon ɗen!

Fii Wodɗitagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e ɓe gomɗinaa ɓen. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre? ¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasihu on e Ibuliisa? ^ɗ E ko geɓal hongal gomɗinɓe ɓen e ɓe gomɗinaa ɓen hawti? ¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji ɗin? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuuruɗo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoɗay, mi jinda hakkunde maɓɓe, mi wona Alla maɓɓe, ɓe wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko ɗun waɗi si Joomiraado on daali:
«Iwee e hakkunde maɓɓe, seedon,
wota on meemu ko laaɓaa,
min mi jabɓoyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba,
onon wonanon mi ɓiɓɓe worɓe e ɓiɓɓe rewɓe.
Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali ɗun.»^f

7

¹ Bay non hiden mari wano ɗii fodaariiji, yo yiɓɓe, laɓɓinodfen e kala ko tuuninta ɓandu ndun e ruuhu on, e hoore timingol laaɓal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee ɓe Korenti ɓen e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka ɓerɗe mon, ko fii men fawɲaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto. ³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri ɗun, ko fii hari mi wi'uno wonde hidon ka ɓerɗe amen, woni ngurndan, woni mayde. ⁴ Miɗo mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, miɗo mari ko mi mantora fii mon fota, miɗo wakkilinaa fota, miɗo heewi weltaare e nder ɗii satteendeeji amen fow.

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men heɓaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder. ⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo miskinɓe ɓen, o wakkiliniiri men ardu Tiituusa ndun. ⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniiri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiiduro on e gonɗi mon ɗin e cataare mon nden fii an. ɗun waɗi haa weltaare an nden ɓurti tiidude.

⁸ Hay si tawii mi sokolinirii on ɓatakuru an ndun, mi ninsaa ɗun jooni, hay si tawii miɗo ninsunoo. Ko fii miɗo sutii wonde ndun ɓatakuru ko sokolini on ko haa seeda. ⁹ Fewndo ɗoo miɗo weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yiɗiri, ɓay on heɓiraali men bone woo. ¹⁰ Ko ɗun waɗi, sokola mo Alla yiɗi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde. ¹¹ Awa on yi'ii ko oo

^ɗ 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa ɗoo e haala Gereeki ko «Beliyar». e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27

^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

sokola mo Alla yidfi waɗi e mon kon: ɗun ko wakkilaare, e faale danditagol toone, e ko tikkudon kon, e ko njaldudon fii bone waɗaado on, e faale mon moyyo fii yi'itugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnuɗo on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu. ¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawɗiidɗo on, maa fawɗaado e mun on, kono ko fii no jogitorɗon men non feɗɗirana on onon tigi yeeso Alla. ¹³ Ko ɗun waɗi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men ɓurti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon ɓernde mun. ¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa ɗun, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga. ¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko ɗoftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulul e teddungal. ¹⁶ Miɗo weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte ɗen fii Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yeddaande *mofte makko ɗen Masedonii, ² e maanaa, noone satteendeeji ɗi ɓe ndarndaa woo, weltaare maɓɓe heewunde nden e billaare maɓɓe tiidunde nden no okkude ɓe feere okkirgol no yaajiri. ³ Yeru mbawdi maɓɓe ndin, miɗo seeditii, ɓe waɗii hay toonin mbawdi maɓɓe ndin e hoore anniyee moyyo. ⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo ɓe tawde e faabagol yimbe Alla ɓen. ⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi ɓe weebitanii Joomi on taho, si ɓe weebitanii men no yaadiri e faale Alla on. ⁶ Ko ɗun waɗi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fudɗornoo non. ⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e ɗi fow, ka gomɗinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali ɗun fii waɗugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol baɗaare ɓeya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol. ⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii kala ko alɗunooɗo, o waɗitii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal alɗin on. ¹⁰ E hino ko mi miiiii no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii waɗugol ɗun kadi. ¹¹ Awa jooni, jokkee ɗun haa timma, naɓon haa jofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadiɗon on. ¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray ɗun ko ko jabetee tippude e ko mardɗen kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii ɓittingol on, weltina ɓeya, kono ko fii yo fotondiral waɗu. ¹⁴ Fewndo ɗoo ko ko ɓurtani on kon wondon faaborde baasal ɓeya ngal, fii no kambe kadi ɓe faabora baasal mon ngal ko ɓurtani ɓe kon. Si wonirii non, fow fotay, ¹⁵ wano windori non:

«Marnooɗo buy on wontanii ɗun ko hawri,
on marnooɗo kadi seeda, huunde njakkiraa ɗun.»g

Fii Tiituusa e ɓe o Immindinaa ɓen

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o waɗi e ɓernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden. ¹⁷ Fii kala non o jabii eɓɓoore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon. ¹⁸ Men immindinii mo e oo musidɗo mo mofte ɗen fow manti fii golle ɗe o waɗani Kibaaru Moyyo on ɗen. ¹⁹ E hoore ɗun, ko mofte ɗen toɗɗii mo fii ko wona yaadiɗɗo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meɗen fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seedintingol anniyeeji amen moyyi ɗin. ²⁰ Meɗen faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa. ²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni ɗaɓɓude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ɓen.

²² Men immindinii ɓe e oo musidɗo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabiiji buy, on wondɗo ɓanginirde ko tiidɗi e ngal ɗoo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden. ²³ Tiituusa non, ko o wondidɗo an e gollidoowo e an fii mon, musibɓe ɓe o wondi ɓen non, ko ɓe mofte ɗen immini, ko ɓe darja *Almasiihu on.^h
²⁴ Awa hollee mofte ɗen fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso mabɓe.

9

¹ Nafa alaa midɗo windana on fii ballal fokkintinanaangal yimɓe Alla ɓen. ² Awa midɗo andi anniyee mon moyyo on fii wallugol, ko fii ɗun mi woni mantorde on e yeeso ɓe Masedonii ɓen, mi wi'a wonde, gila rowani ɓee ka diiwal Akaaya no hebunii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilinii yimɓe buy okkugol. ³ Mi imminii ɓee musibɓe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebuniiɓe fii wallugol wano mi wi'iri non. ⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e ɓe Masedonii ɓen men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako. ⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibɓe ɓen ka ɓe adoyoo mi ka mon, ɓe wona e fii ballal ngal fodudɗon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyee moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Waɗanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata. ⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka ɓernde makko, e ɓaawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidɗi on okkiroowo weltaare. ⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no heɓiron saa'i kala ko hatonjindɗon e mun kon fow, e no waɗiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita, ⁹ wano windori non wonde:
 «O saakitii dokke,
 o yedii miskinɓe ɓen,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»ⁱ

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi jaametee ko on jaama, o yedoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o ɓeyda battane peewal mon ngal. ¹¹ Ko non alɗiniroytedɗon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina ɓe, ɗun adday yettooje Alla. ¹² Ko fii ngal ballal ngal waɗudɗon faaboto yimɓe Alla ɓen, kono kadi ɓeyday yettooje Alla ɗuudude. ¹³ Bay ɗee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdɗon ɓe ngal, kamɓe e yimɓe ɓen fow. ¹⁴ Dun, ɓe toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla waɗani on nden. ¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko ɗen

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiidɗo e yeeso mon, e heewudɗo cuucal fii mon ka wofɗitii on. ² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi ɓangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii midɗo anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ɓen sikkube wonde meɗen wuuriri wa yimɓe aduna. ³ Hay si tawii wonii ko men yimɓe aduna, men haɓirtaa wano ɓe aduna ɓen gerdata non, ⁴ ko fii aalaaji ɗi men haɓirta ɗin hinaa ɗi oo aduna, kono ko wondudɗi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay mijooji fenaandeeji ɗin ⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men ɗahay kala mijjo haa ngo ɗoftoo Almasiihu on. ⁶ Si ɗoftaare mon nden timmii, meɗen hebulanii kadi donkingol kala ko ɗoftaaki.

^h 8:23 8.23 Maa: «ko ɓe golloobe fii darja Almasiihu on.» ⁱ 9:9 9.9 Zab. 112.9

⁷ Awa ndaaree no piiji ɗin woniri non. Si godɗo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko ɗundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men. ⁸ E hay si mi mantorii ko ɓurti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii liɓugol on, haray mi hersoytaa. ⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on ɓataake an ɗen. ¹⁰ Ko fii hiɓe wi'a: «Dee ɓataake no tiidi no ɗaadi, kono si tawii kanko himo ɗoo, haray himo ɗaati, haalaaji makko ɗin no mehidi.» ¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e ɓaawo mon, ko ɗun men waɗata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men eɓɓindirtaa hoore amen e wonɓe hollitaade ɓen, kono e nder etitagol maɓɓe ngol e eɓbitagol maɓɓe ngol kamɓe tigi, ɗun hollii ko ɓe ɗakkiraabe faamu. ¹³ Menen non, men yidɗaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko ɗun kadi hewtini men haa ka mon. ¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on. ¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol golleeji wɓɓe goo, kono meɗen mari tama'u wonde si gomɗinal mon ngal ɓeydike, men waaway kadi laatinde golle ɓurɗe mawnude e hakkunde mon, ¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon ɗen, ɗoo yo men mantor ko waɗaa kon ka nokkeeli ɓeya. ¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»^j ¹⁸ Ko fii wonaa kuljudo hoore mun on jaɓaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waɗitiibe Sahaabaabe ɓen

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno muɗɗanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on muɗɗanto lan! ² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, ɓay mi tananike on gorko gooto, fii weɓitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabuɗo mo andaali gorko. ³ Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon ɗin selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin ɗayniri mo yoyre mun non. ⁴ Ko fii si godɗo aru on feɗɗinande fii lisaajo goo, seeduɗo e mo men feɗɗinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seeduɗo e mo hendinodon on, maa *Linjiilak goo seeduɗo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota. ⁵ E hin-le mido felliti, ɓen «sahaabaabe townitiibe» ɓuraa lan hay huunde. ⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on ɗun noone fow e ɗi fow.

⁷ Kaa hara mi waɗii junuubu fewndo mi ɗuytitii fii ɓantugol on, wa fewndo ko mi feɗɗinani on Kibaaru Moyyo on e ɓaawo yantugol on hay huunde? ⁸ Mi ittinii *mofte goo fii heɓirgol ɓe njoddi fii wallitagol on. ⁹ E hin-le fewndo mi ɗakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruɓe Masedonii ɓen faaboranno ko mi ɗakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi ɓurtay-le reenaade e ɗun. ¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol ɗun e nder diiwal Akaaya ngal fow. ¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yidɗaa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni waɗude kon, mi jokkay waɗugol ɗun kadi, fii haɗugol ɓen faalaabe mantorde fotugol e amen. ¹³ Ben ko waɗitiibe sahaabaabe, golloobe ɗaynoobe, waɗinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on. ¹⁴ Kono ɗun ɗaldinaa, ko fii ibuliisa tigi ko waɗinkinotoodo malaa'ikaajo ndaygu. ¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ɓen waɗinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode maɓɓe nden wa'ay wa kuude maɓɓe ɗen.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa ɗin

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa ɗun, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda. ¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e

j 10:17 10.17 Yer. 9.23 k 11:4 11.4 ɗun ko Kibaaru Moyyo on.

nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraadɔ on, kono ko wa komoojo. ¹⁸ Bay duuduube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray ɗun. ¹⁹ Awa, onon marbe faamu ben, on mujjanto no newori komooɓe ben! ²⁰ Hiɗon mujjaade kadi ko kurketedon kon e ko huutortedon kon e ko jattetedon kon e ko jogortedon mawnintinaare kon e hay banteede. ²¹ Meɗen hersi wi'ugol wonde meɗen lo'i e telenma ɗii piiji!

Kala ko godɗo suusi mantorde, haray min kadi miɗo suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde). ²² Si ko be *Aabirayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men. ²³ Kaa ko be kurkaadi Almasihu on? Awa miɗo yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri ɗun! Telen-ma ka gollleeji miɗo buri be, ka kaseede miɗo buri be, ka piyeede, ɗon kadi miɗo buri be, soono woo miɗo weebitanii mayde. ²⁴ Laabi jowi miɗo hebirde Yahuudiyankeebe ben paatawol cappande nay njakkudun ngol gooto! ²⁵ Laabi tati miɗo luuboreede bedi, mi fiɗaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan njallal gootal e jemma gooto, miɗo awya. ²⁶ Soono woo e nder jinduruuji an ɗin haray miɗo weebitanii masiibooji ɗin ka maaje, e masiibooji hippotoobe ben, e masiibooji yimbe lejol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyankeebe ben, e masiibooji ɗin ka ca'e, e masiibooji ɗin ka wulaaji, e masiibooji ɗin ka baharu, e masiibooji wi'itiiɓe ben ko men musibbe, ²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji ɗi ɗaanaaka, e heege e ɗonka e njakkireede jaametee, e jaangol e kolngal!m ²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddi e dongal ngal mi rondii njande woo fii aanangol moŋte ɗen fow. ²⁹ Si godɗo lo'ii, hewtay lan. Si godɗo yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo. ³¹ Alla, on wondɔ Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa. ³² Oo landɔ Damaasi wi'eteedɔ Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankooɓe ben fii nangugol lan. ³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori be.

12

Fii Fejninaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala ɗun nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e fejninande iwruɗe ka Joomiraadɔ on. ² Wonii nii duuɓi sappoo e nay miɗo andi godɗo gomɗindo *Almasihu on, nabanooɗo ka kammu tataɓu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kaɗun no andi). ³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii konguɗi ɗi sifotaako, ɗi newnanaaka nedɗo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kaɗun no andi). ⁵ Ko sifa on nedɗo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereeji an ɗin. ⁶ Si tawii miɗo faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota godɗo tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon. ⁷ Sabu dee fejninande mawɗe ɗe mi fejninanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, ɗun ko mo ibuliisa imminnoo fii tampingol lan. ⁸ Laabiiji tati miɗo jeejude Joomiraadɔ on yo o wocɗintinan ɗun, ⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden ɓangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereeji an ɗin, fii no bawgal Almasihu on wonira e hoore an. ¹⁰ Ko ɗun waɗi si miɗo weltii fii lo'ereeji ɗin e hoyreeji ɗin e sattendeji ɗin e cukkande ɗen e anndeeji ɗin fii Almasihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udɔ, ko onsay mi woni dolnuɗo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti ben nden

m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.» n 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on godɗo mo o woni wowlude fii mun.

¹¹ Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, bay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seadaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde. ¹² Maandeeji holluɗi fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon ɲaɲɲannde tiidunde, ɗun ko maandeeji e kuude e kaawakeeji moyyi. ¹³ Ko hondun deya *mofte heɓi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella ɗon!

¹⁴ Awa e hino, miɗo faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa ɗaɓɓude ko mon kon, kono ko onon tigi, bay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben. ¹⁵ Min mi wonay anniyiɗo fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiiji mon ɗin. Si mi ɓurtii on yiɗude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an ɗuytoto? ¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike neɗɗo yoyɗo? Kaa mi hendorii on janfa? ¹⁷ Kaa mi rewii e godɗo e be mi imminani on ben fii huutorgol on? ¹⁸ Awa, mi wakkilinii Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musidɗo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii heɓugol godɗun? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e eɓbooje goote?

¹⁹ No gasa hiɗon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. ɗun fow non, yo yiɓbe, ko fii tiidɗingol on. ²⁰ Ko fii miɗo huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliraɗon non. Miɗo huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e ɲoore e baddi e mawnintinaare e jiiɓoldu woni hakkunde mon. ²¹ Miɗo huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunoobe junuubu ɗuudube, be ronki tuubude ngal angal laaɓal e jinaa e jiiɓaare nde be waɗi nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore ɗen

¹ Miɗo yahude ka mon tammun. Kala kongol ɲaawiroyte konguɗi seedebe ɗiɗo maa tato. ² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon ɗimmin, hari mi wowliino ɗun. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii ɗun kadi wadunoobe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto, ³ ko fii hiɗon ɗaɓɓude seede wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono marɗo bawgal e hakkunde mon. ⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'uɗo, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon. ⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hiɗon wuuriri gomɗinal, ndarnditodon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol. ⁶ Kono miɗo tanyiinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol. ⁷ Ko e nder ɗun men torotoo Alla fii wota on waɗu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on waɗu ko moyyi, hay si tawii menen meɗen wa'i wa woopube. ⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi. ⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hiɗon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen ɗin, ko fii no laatoron timmuɓe. ¹⁰ Ko ɗun waɗi si miɗo windande on ɗun si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraadon on yedimmi ndin fii tiidɗingol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, eɓbanee wonugol timmuɓe, wakkilindiron, heɓon miijo wooto, wondiron ɓuttu. ɗun, Alla Jom giggol e ɓuttu on wondaye mon.

¹² Salmundiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomɔinbe ɓen fow salminii on. ¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben todfii dfun, hinaa kadi e hay gooto dfun rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, ² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on, ⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men din fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndiingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non, ⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mido galdi fii koo ko yaawudon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo. ⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jii'bude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on. ⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwrufo ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise. ⁹ Hari men yeetinoke on dfun ado hande, mido fillitaade kadi: si godfo feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendinodon, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni dabbe, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mido dabbe no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwrufo e neddanke. ¹² Ko fii min mi hebiraali mo neddanke, awa kadi wonaa neddo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuude an e saa'iji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, dfun ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mido lanca. ¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mido buri goreebe an buy e hakkunde lejol an ngol, ko fii hari mido buri be himme tiidudo fii aadaaji baabiraabe amen ben. ¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoodo lan gila ka teege yumma an, dfun ko on Noddirdo lan moyyere mun nden, ¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Bidfo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto. ¹⁷ Kono e hoore dfun mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidoogol e adiiibe lan tofdeede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto dfun mi yiltitii Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati bawto dfun si mi yahi Yerusalaam fii yiidoogol e Petruusu. Mi woni ka makko fon e nder balde sappoo e jowi. ¹⁹ Kono hari dfun fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, dfun ko mijjiraawo Joomi on. ²⁰ E nder koo ko mi woni on windande dfun, e hino Alla no reeni, mi fena. ²¹ Bawto dfun mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii. ²² Kono hari mofta Almasiihu wond'e e diiwal Yahuuda den yi'aali lan. ²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinoodo be oya tuma, no waajaade e ngal gomdinal ngal o faalanoo lancude. ²⁴ Jooni hiibe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto dfun, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa. ² Ko sabu feppinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feppinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feppinani dfun burbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

kon ko meere. ³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo leɗol goo, ɗun ko Tiituusa, oo *Gereekiyankoo, ɓe wi'aano bee o *sunninee. ⁴ Kono waɗitiibe musibɓe men no suuɗinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccinɗingol en. ⁵ Kono men jaɓanaano ɓe ɗun hay nde wootere, men yankinanaaki ɓe kadi, fii no goonga wondɗo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, ɓee wa'ube wa si ko ɓurɓe teddude, ko ɓe wonnoo woo ko seɗa hitti e an, ɓay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ɓen ɓeydaano huunde e ko mi woni waajaade kon. ⁷ Kono ɓe ndaari ɓe tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii ɓe sunninaaka ɓen, ɗun ko ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ɓen, ɗun ko Yahuudiyankeɓe ɓen. ⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, waɗi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankeɓe ɓen, ko kanko kadi huutorimmi, waɗimmi sahaabaajo fii ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen. ⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yeɗaa nden, ɓe tamindiri juuɗe amen jaame ɗen, min e Barnabaasi, fii naɓidal amen, fii yo menen men yaaru ka ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, kamɓe ɓe yaara ka Yahuudiyankeɓe ɓen. ¹⁰ ɓe yamiri men kadi anditugol miskinɓe ɓen, ɗun ko ko mi hebulanii waɗugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniidɗo. ¹² Ko fii, ado yimɓe ɓe Yaaquuba immi goo arude, hari o jaamiday e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, kono ɓay ɓen arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ɓen Yahuudiyankeɓe gomɗinɓe, catii e sunninelgol ɓen, ¹³ haa ɗun woni sabu ɓeya Yahuudiyankeɓe jɓembi mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyagal, haa ɗun poodɗori hay Barnabaasi, o tawti ɓe e ɗun.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi ɓe alaa jaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow ɗunɗoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankoo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde ɓe wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men ɓe ɗiya leyyi junuubankoo, ¹⁶ kono men faamii wonde godɗo jogortaake feewuɗo sabu ɗoftagol Sariya on, kono ko sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on. Ko ɗun waɗi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewuɓe sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu ɗoftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo sabu ɗoftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko ɗaɓɓeten jogoreede feewuɓe kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray ɓangii wonde enen kadi ko en junuubankeɓe, taw si ɗun no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o! ¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonɗo. ¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi mayɗo ka banje Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on. ²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan ɗan mi wuuri jooni ka ɓandu, miɗo wuuriri gomɗingol *Biɗɗo Alla on, on Yiɗuɗo lan, itti hoore mun sadaka fii an. ²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heɓorta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomɗinal

¹ Ko onon yo ɓe Galaasi njoofoobe, ko hombo mbildori on nii, onon ɓee ɓanginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on? ² Jooni ko ɗunɗoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu waɗugol ko Sariya on yamiri kon heɓirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomɗingol ko heɓirdon kon? ³ E jaa ko nii njofirdon? E on fudɗor Ruuhu

Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu? ⁴ E hara kon ko tampunodfon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere! ⁵ E hara oo Wondo wadude dii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, dun ko on Yedufu on Ruuhu mun on, ko woni di wadirde ko fii hidfon wadude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidfon hedforde gomdinal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^b ⁷ Awa faamee wonde, gomdinbe ben ko bibbe Ibraahiima. ⁸ Awa kadi bindi din no wi'i wonde Alla jogitoroyay be wonaa Yahuudiyanke ben feewube sabu gomdinal ngal, dun ko ka Allaahu on adii feɲɲinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima fon, o daali: «Leyyi din fow barkinte sabu maa.»^c ⁹ Ko dun wadi ben gomdinbe barkindinte e Ibraahiima, on gomdinnooɗo.

¹⁰ Kala ben hoolorbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d ¹¹ E hoore dun, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewuɗo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewuɗo on wuuriray gomdinal ngal.»^d ¹² Awa Sariya on hottaaki gomdinal. Ko fii no windii wonde: «Kala doftiɗo dee yamirooje, o wuuriray de.»^e ¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaaɗo e leggal»,^f ¹⁴ dun ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi din fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomdinal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musifbe, mido yettude misal e hoore men. Si godɗo aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude dun maa beydita godɗun e hoore dun. ¹⁶ Kono fodaariiji din ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji din», wa si tawii ko di buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on»,^g dunle ko Almasiihu on. ¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya arɗo duubi teemedɗe nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on wadunoo ndin waawataa firtude maa mehinda ndin fodaari. ¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yediri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu honɗun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben feɲɲini Sariya on, kono be rewii e hakkundeejo. ²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto. ²¹ Dun haray Sariya on ko liddiɗo fodaariiji Alla din? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo. ²² Ko dun wadi si bindi din wi'i fow no soka e ley junuubi, fii no fodaari ndin yediree gomdinbe ben sabu ko be gomdini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomdinal ngal e Ronugol Fodaariiji din

²³ Ado gomdinal ngal arude, hari hidfen sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomdinal araynoongal feɲa. ²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardo en e Almasiihu on, fii no jogoreɗen feewube sabu gomdinal ngal. ²⁵ Bay ngal gomdinal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on bibbe Alla sabu gomdinal ngal gomdinɗon Iisaa Almasiihu on ngal. ²⁷ Onon *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on. ²⁸ Yahuudiyankejo maa *Gereekiyankejo, maa maccuɗo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on. ²⁹ Awa-le si tawii hidfon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronooɗe fodaari ndin.

b 3:6 3.6 Fuɗ. 15.6 c 3:8 3.8 Fuɗ. 12.3, 18.18, 22.18 d 3:10 3.10 Yaɲ. 27.26 d 3:11 3.11 Hab. 2.4 e 3:12 3.12 Lew. 18.5 f 3:13 3.13 Yaɲ. 21.23 g 3:16 3.16 Fuɗ. 12.7, 12.15, 24.7

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccuɗo. Fii kala ko kanko jeyi fow, ² haray hikun e ley kongol ne'ooɓe kun ɓen e fewjanooɓe kun ɓen, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma. ³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wondɓen fayɓe, hari ko en maccuɓe ɗii mbawdiiji adunayankeeji. ⁴ Kono ɓay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno ɓiɗɗo makko on, on mo debbo jibini, jibinaaɗo e ley Sariya on, ⁵ fii sottugol ɓen wonɓe e ley Sariya on fii no jogoredɓen wa ɓiɓɓe. ⁶ Bay ko en ɓiɓɓe, Alla addii ka ɓerɗe men Ruuhu ɓiɗɗo makko on, ɗun ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba. ⁷ Dun haray hinaa a maccuɗo hande kadi, kono ko a ɓiɗɗo. Si tawii-le ko a ɓiɗɗo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii ɓe Galaasi ɓen

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccuɓe sanamuuji ɗi tawata wonaa godɗun tigi e oo aduna. ⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on ɓe Alla andi, ko honno non yiltitorɗon e ɗii mbawdiiji mehi lo'udɗi? E hara on faalaa ɗe maccinɗinanaade kadi? ¹⁰ Hiɗon hittina fii ɗalaade ɗen e lebbi ɗin e saa'iiji ɗin e duubi ɗin. ¹¹ Miɗo huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musiɓɓe an, wa'ee wa an min, ko fii min miɗo wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an. ¹³ Hiɗon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi heɓiri feere feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo on. ¹⁴ Hiɗon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu ɗawu an ngun, kono on wadɗaali ɗun! Ka liddu ɗun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi. ¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii miɗo seeditanaade on ɗundoo: si no gasaynoo, on ɓorayno gite mon ɗen, wattanon mi. ¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gaɗo mon?

¹⁷ Awa himme mo ɓe joganii on on hinaa moyyo, ko ɓe faalaaɓe sortude on e amen, fii no tawtiron ɓe. ¹⁸ No moyyi ka godɗo heɓa himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si miɗo hakkunde mon tun. ¹⁹ Fayɓe an, miɗo joganii on kadi muuseendi ɗata haa wa'on wa *Almasiihu on. ²⁰ Miɗo faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii miɗo aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon ɓee faalaaɓe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon. ²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari ɓiɓɓe ɗiɗo: godɗo on ko mo kordɗo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on. ²³ Mo kordɗo on, ko jibiniraadɗo faale ɓandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraadɗo fodaari ndin. ²⁴ Dun ko misal nii: rewɓe ɓen ɗiɗo, ko ahadiiji ɗin ɗiɗi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, ɓiɓɓe mayri ɓen ko maccuɓe, ɗun ko Haajirata. ²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, ɓay hinde e nder maccangaaku, kayre e ɓiɓɓe mayre on. ²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata. ²⁷ Ko fii no windii:

«Welto yo an mo jibintaa,

an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnoɗaa,

ɗun ko an mo andaali muuseendi ɗata!

Ko fii ko ɓiɓɓe on wulɗaado

ɓurata ɗuudude edii on debbo wonduɗo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musibɓe, onon kadi ko on ɓiɓɓe fodaari ndin, wano *Issaaqa non. ²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on heɓiranooɗo faale ɓandu, ɓittinayno on heɓiraadɗo Ruuhu, ko ɗun fewndii kadi jooni. ³⁰ Ko hondun bindi ɗin wi'i? Ko: «Raɗo kordɗo on e ɓiɗɗo mun on, ko fii ɓiɗɗo kordɗo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»ⁱ ³¹ Ko wano non yo musibɓe, hinaa en ɓiɓɓe kordɗo on, kono ko en ɓe debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko dɔn wadi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde. ³ Awa mi fellintinanay kala neddo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jokkude Sariya on fow. ⁴ Onon bee wonbe dabɔde no jogitoree feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on woddondirii e moyyere Alla nden. ⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomɔinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u. ⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomɔinal feɲɲiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa haɔi on doftagol goonga on? ⁸ Awa nden fewjoore dɔn hinaa e Nodduɔ on on iwri. ⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiiɓaado. ¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare doo e fee Joomiraado on wonde, on miijotaako godɔn goo. Kono on wondo jiiɓude on, dɔn non ko wondo woo, o rondoyto ɲaawoore nden. ¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimbe ben peggal. ¹² Yo ben wonbe sonjude on bujito haa daata!

Fii Wuurigol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleeɔe Bandu

¹³ Musibbe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on baaror ngun ndimankaaku mon fii waɔugol mbeleeɔe bandu, kono kurkondirane e nder giggol. ¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidiri ɲokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.» ¹⁵ Kono si on ɲatindirii, on seekindirii wa kulle den, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko dɔn si mi wi'ay on: wuuriree Ruuhu Allaahu on, dɔn on jokkataa himmeeji bandu. ¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko di lurrudi kanji didi, fii wota on waɔu ko faaladon woo. ¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon. ¹⁹ Ko fii mbeleeɔe bandu den no waalii e kene, den-le ko jinaa e angal laabal e jiiɓaare ²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde ²¹ e nganeendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Mido haɔude on, wano mi haɔirnoo on non wonde, ben wuurirbe nii heɔoytaa geɓal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mujal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal ²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya haɔaali sifa dɔn piiji. ²⁴ Wonbe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun. ²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on. ²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musibbe, si goddo e mon aru e waɔugol bonnere, haray onon, be Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe. ² Rondondirane anndeji mon dɔn. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on. ³ On mo no sikki ko o godɔn, hara-le hinaa o huunde, haray o daynitike kanko tigi. ⁴ Mo kala

yo tasko kuudɛ mun ɔɛn tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e ɓeya, ɔɛn o anday no o mantora, ⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondo mo jannude on.

⁷ Wota on ɔɛynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko godɔo sanki ko ɔɛn o wa'ata. ⁸ Mo sankii mbeleeɛe ɓandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankuɔo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan. ⁹ Wota en haabu waɔugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanuɔo si maayu ɓernde heɓaali en. ¹⁰ Ko ɔɛn waɔi, fewndo ka weebani en ɔɛn, waɔanen yimbe ɓen fow ko moyyi, tentinii musibɓe men ɓen ka gomɔinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani ɔɛi mi windirani on jungo an ngon ɔɛn. ¹² Kala ɓen faalaabe waɔude ko welata yimbe ɓen kon, ɓe karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota ɓe tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on. ¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ɓen tigi ɓe jokkataa Sariya on, kono ko ɓe faalirtee yo on sunnine, ko fii no ɓe mantora e hoore mon. ¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on. ¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heyɔɛntini en kon hitti. ¹⁶ Yo ɓuttu e yurmeende wonan kala jokuɔo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla. ¹⁷ Ka heddii ɔɔo, wota hay gooto tampinan, ko fii ɓattaate Iisaa ɔɛn no ka ɓandu an. ¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e ɓerɔe mon, yo musibɓe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E BE EFEESI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi. ² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbinɗo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on. ⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudɗoode aduna on, fii no woniren laabuɓe, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol ⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder eɓboore makko moyyere nden, ⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yidɗaɗo makko on. ⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraɗen yiiyan makko ɗan, ko ɗan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko, ⁸ mo Alla waɗiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni. ⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o eɓbirnoo Iisaa Almasiihu on on, ¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, waɗa ɗi ley yeesoojo gooto, ɗun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede eɓboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on, ¹² fii no menen bee attiiɓe tanyiɗorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun. ¹³ Onon kadi hidɗon e makko, ɓay on nanii daaluyee goongaajo on, ɗun ko kibaaru hisinɗo on on. Onon kadi on gomɗinii, awa kadi Alla waɗii *Ruuhu Seniido on maande e mon, ɗun ko on mo fodanoɗon. ¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa ɗande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko ɗun waɗi si min kadi, ɓay mi nanii fii ko gomɗinɗon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidɗon yimbe Alla ben fow ngol, ¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an ɗin, ¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, ɗun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wonduɗo e faamu e feɗɗinaneede, fii no andiron mo, ¹⁸ e yo o hentin giide berde mon ɗen, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben, ¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomɗinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko ɗen ²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodɗiniri mo ka sengo makko ɗaamo ka kammuuli. ²¹ O waɗi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiiɗo hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on. ²² O waɗi fow e ley koyɗe makko, o toɗɗii mo kadi Hooreejo Toowuɗo fii *moftal ngal. ²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereji mon ɗin e junuubaaji mon ɗin, ² ɗi wuurunonɗon e mun, fewndo jokkunonɗon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji ɗin. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddube jooni. ³ En fow kadi hidɗen tawdanoo e maɓbe, hari hidɗen jokkunoo himmeeji bandu, hidɗen jokkunoo faaleji bandu men ndun e miijooji men ɗin, hari ko en mbaadi faybe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewuɗo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yiɗi en ngol, ⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen ɓe tawata maayiino sabu bonnereejii men ɗin: ko sulfu makko on dandiraɗon. ⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodɗindinii en e makko ka kammuuli, ⁷ fii no o feɗɗinira ka jamaanuuji aroyayɗi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yeɗiraɗen Iisaa Almasiihu on. ⁸ Ko sulfu on dandiraɗon sabu gomɗinal ngal, ɗun non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla. ⁹ Hinaa sabu kuude ɗen few fii wota gooto mawnintino. ¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaɗen fii no waɗiren kuude moyye, ɗe kanko Alla o eɓɓunoo gila law.

Fii no Wodɗitiibe ɓen e Badiibe ɓen Waɗiraa Gooto

¹¹ Awa, onon ɓee ɓe wonaa Yahuudiyanke e leɗol, ɓe *Yahuudiyankeɓe wi'uɓe ko sunninaa jogitori wa ɓe sunninaaka, hara kambe non, ko ɓe sunninaa ka ɓandu kon, ko ko waɗiraa juude nedɗanke, anditee wonde: ¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananɓe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, ɓe aldaa e tama'u, ɓe alaa Alla e oo aduna. ¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodɗitinoobe ɓen on wontii badiibe rewruɗe e yiiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni ɓuttu men on, on waɗuɗo ɗiɗoobe ɓen gooto, on libirdo maadi ngayngu heedunoondi ɓe ndin okkitirgol ɓandu makko ndun. ¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun ɗen e farillaaji mun ɗin fii yo o sincir ɓen ɗiɗo aaden gooto keso humondirdo e makko. Ko nii o woni tabintinirde ɓuttu, ¹⁶ o moyyintina hakkunde maɓɓe e Alla, kambe ɗiɗo ɓe wona ɓandu wooturu rewruɗe e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal. ¹⁷ O ari, o waajii on onon wodɗitinoobe ɓen ɓuttu, o waajii battiibe kadi ɓen ɓuttu, ¹⁸ ko fii rewruɗe e makko en fow hiden mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko ɗun waɗi, hinaa on jananɓe hande kadi, maa tunjarankeɓe, kono ko on jeyduɓe e yimɓe Alla ɓen, tawdaabe e suudu Alla ndun, ²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ɓen e annabaabe ɓen, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka soɓɓundu. ²¹ Ko e makko kala mahoodi yuɓɓindiraandi no moyyiri ɓantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraado on. ²² Onon kadi, hidon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hoɗiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Feɗɗiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu ɗun, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen, ² miɗo tanyinii, on nanii fii ɗee golle moyyere Alla, ɗe mi halfinaa fii mon. ³ Ko feɗɗinaneeɗe mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder konguɗi seedaaji. ⁴ E nder jangugol ɗi, on waaway faamude hakkil ki mi heɓi e telen-ma gundoo *Almasiihu on. ⁵ On gundoo feɗɗinananooka ɓii nedɗanke'en e ɗiya jamaanuuji, wano Ruuhu Alla on feɗɗinirani non jooni sahaabaabe makko laabuɓe ɓen e annabaabe ɓen ⁶ wonde: ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen no kafidi e Yahuudiyankeɓe ɓen ndondi wootiri, ɓe ɓandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yeɗiraa bawgal doole makko ɗen. ⁸ Ko min, oo ɓurɗo hayfude e hakkunde yimɓe Alla ɓen fow yeɗaa ndee moyyere: ɗun ko yottingol e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun, ⁹ e feɗɗingol fensita no Alla, on Taguɗo kala huunde, laatiniirta eɓɓoore gundoore mun suuɗinoonde gila law nden. ¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuuji ɗin e bawɗe ɗen ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal, ¹¹ hara ko no yaadiri e eɓɓoore makko poomayankeere nde o laatiniirta Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹² on mo heɓirden hettaare fii no ɓadoren Alla e nder hoolaare sabu gomɗinal men ngal. ¹³ Awa kadi miɗo torii on wota maayu ɓernde heɓu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko ɗun woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko dɔn waɗi si mi jiccii yeeso Baabaajo on, ¹⁵ on mo beynguureeji wonɗi ka kammu e ka leydi dɔn fow inniraa, ¹⁶ fii yo o yeɗu on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidɔniredon ka berɗe mon bawgal Ruuhu makko on. ¹⁷ Yo Almasiihu on hoɗir ka berɗe mon gomɗinal mon ngal, yo on tute kadi jiiɓinedon e nder giggol, ¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on, ¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow. ²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi waɗude ɓuri ko toridɓen mo kon maa ko miiɗiden kon haa feyyita, ²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuujii dɔn fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilinii on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaaduɗan e noddaandu ndu noddaɗon ndun, ² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Mupɗondiranee e nder giggol. ³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yeɗata, e nder ɓuttu yuɓɓindirɗo on on. ⁴ On fow on heɓii Ruuhu gooto, on laatike ɓandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddiraɗon fewndo noddaɗon on. ⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomɗinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere, ⁶ e Alla gooto woodi, dɔn ko on Baabaajo fow, on Wonɗo dow fow e hakkunde fow e dɔi fow.

⁷ Kono mo kala e men yeɗaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yeɗi en ngal. ⁸ Ko dɔn waɗi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,
o nabori maccube,
o waɗanii yimbe ben dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli ɓurɗi luggude ka leydi? ¹⁰ On non Tippido, ko on yawi e dow kammuuli dɔn fow, fii hebbingol kala huunde.) ¹¹ Ko kanko yeɗi wobbɓe wonugol sahaabaabe, wobbɓe ben wonugol annabaabe, wobbɓe ben feɗɗinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbɓe ben aynooɓe e jannoobe, ¹² fii hebulingol yimbe Alla ben fii golleeji kurkagol ngol e fii tiidɔngol ɓandu Almasiihu on^b ¹³ haa en fow yuɓɓondiren e nder gomɗinal ngal e andugol *Bidɗo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa fayɓe yiilindirteeɓe, ruynirteeɓe kala noone janndeeji dɔi yimbe eɓɓiri yoyre e kuude maɓɓe ɗaynooje. ¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wonɗo hoore, dɔn ko Almasiihu on. ¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal ɓandu makko ndun fottiri tiidɔi, humondiri moyya ka jokke, ɗe ndu woni e mun. Ko dɔn waɗi, nde teral kala waɗiri no haanirani dɔn non, ɓandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidɗan ɗan e Ngurndan Kesan ɗan

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa ɓe gomɗinaa ben, ben jokkuɓe miiɗooji mun mehi. ¹⁸ Miiɗooji maɓɓe dɔn ko niɓɓitudi, ko ɓe jananɓe e ngurndan Alla ɗan, sabu majjere maɓɓe nden e yoorere maɓɓe ɓernde nden. ¹⁹ Be alaa leebol liimanaaku few, ɓe jokkii jiiɓaare, fii waɗugol kala ko laaba ko yuɓɓondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirɗon Almasiihu on. ²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wonɗo e makko on, ²² haray hidon haani ɓortaade jikku mon feyyuɗo on e tagudi mon hindi ndin, dɔn ko on tuuniniroowo

a 4:8 4.8 Zab. 68.19 b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

on himmeeji faljinooji, ²³ accon ruuhuuji mon dɛn e hakkilaaji mon dɛn heyɗintinee, ²⁴ ɓornoɗon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laaɓal ko rimata goonga.

²⁵ Ko dɛn waɗi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan dɛmmo mun on goonga, ko fii ko en tere dɛ ɓandu wooturu. ²⁶ Si on aru seytinde, wota on waɗu junuubu, haray wota naange ngen mutu hiɗon tikki. ²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde. ²⁸ Wujjaynooɗo woo wota wujju han kadi, kono yo o gollir juuɗe makko dɛn e nder nundal, o waɗa godɗun ko nafi, o okkora hatonjindɗo. ²⁹ Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee konguɗi moyyinayɗi tun, addayɗi nafa, wallayɗi beya mawnugol ka nder gomɗinal, dɛn dɛ waɗay ko moyyi e heɗotoobe on ɓen. ³⁰ Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniidɗo on, on mo maandiniraɗon fii ndee jalaande cottudi wonkii. ³¹ Yo kala metteeɗe e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon. ³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafari on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee jemboobe Alla wa faybe yiɗaabe, ² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yiɗiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laaɓal maa himme maandine toode e hakkunde mon, ɓay dɛi piiji haananaa yimbe Alla ɓen. ⁴ Wota haalaaji bonɗi maa dɛi aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, dɛn hinaa ko haani, kono yo Alla yette. ⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laaɓaa maa himmuɗo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto ɗaynir on haalaaji mehi, ɓay ko fii dɛn tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ɓen. ⁷ Awa wota on kafidu e mabbe gebal woo. ⁸ Hari ko on niɓe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriiree wa faybe ndaygu ngun, ⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga. ¹⁰ Awa hakkilane e ko welata Joomiraado on kon. ¹¹ Wota on humondir e kuude meereje woo dɛ niɓe, kono feɗɗinee fii majje. ¹² Ko fii ko ɓen yimbe waɗata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol. ¹³ Kono kala ko feɗɗi ka ndaygu, yaltitay, ¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko dɛn waɗi si no wi'aa:

«Finu, yo an ɗaaniidɗo,

immo e hakkunde maybe ɓen,

Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dɛn, hara on wuuriraali wa komooɓe ɓen, kono ko wa jooma-faamu'en. ¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii jalaade dɛn ko bonɗe. ¹⁷ Ko dɛn waɗi, wota on wonu faada-hakkilɓe, kono faamee ko honɗun woni faale Joomiraado on. ¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, dɛn ko ɓoylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordɗi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka ɓerde mon, ²⁰ saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

²¹ Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

²² Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on. ²³ Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko ɓandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal. ²⁴ Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ɓen kadi yankinoran non moodi mun e dɛi fow.

^c 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:23 5.23 Maa: «hooreejo».

²⁵ Onon kadi, yo duhiiɓe, mo kala e mon yo yiɗu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yiɗiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal. ²⁶ O waɗiri ɗun fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *labɓinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on, ²⁷ fii feɗɗinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e ɗudagol e huunde ko nandi e ɗun, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella. ²⁸ Wano non kadi, duhiiɓe ɓen haani yiɗirde sonnaabe mun ɓen wa ɓalli mabɓe ɗin tigi. Kala on yiɗuɗo sonnaajo mun on, haray no yiɗitii kaɗun tigi. ²⁹ Ko fii hay gooto aɗataa ɓandu mun ndun, kono o ɗamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on waɗirani *moftal ngal non.

³⁰ Ko fii ko en tere ɓandu makko.

³¹ «Ko ɗun waɗi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e ɓeyngu mun, onsay kamɓe ɗiɗo ɓe wona gooto.»^d

³² On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni eɓɓindirde ɗun. ³³ Ko heddi kon, yo mo kala e mon yiɗir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Fayɓe e Mawɓe mun

¹ Onon kadi fayɓe, ɗoftee mawɓe mon ɓen sabu Joomiraado on, ko fii ɗun ko ko feewi. ² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari, ³ fii no ontigi malira, o heɓa duubi buy ka hoore leydi.

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin ɓerɗe fayɓe mon ɓen, kono ne'iree ɓe waajagol ɓe, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeyɗo ɗun

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, ɗoftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ɓen e nder kulol e teddungal, e hoore ɓernde laabunde, wano ɗoftorɗon *Almasiihu on non. ⁶ ɗun non, hara hinaa e gite mabɓe tun, maa wano welirta yimɓe ɓen non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, waɗiroobe faale Alla on ɓerɗe mun ɗen fow. ⁷ Golliranon ɓe anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimɓe ɓen, ⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoɓoyay mo embere moyyi ɗi o waɗi ɗin.

⁹ Onon non kadi, yo rimɓe, waɗiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ɓen, reenɗon e kambugol, e nder andugol wonde Jeyɗo ɓe on e Jeyɗo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidɗaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwruɗi ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoore Joomiraado on e bawgal makko tiɗɗungal ngal. ¹¹ ɓornoɗon aalaaji Alla ɗin fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa ɗen. ¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e ɓandu e yiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji ɗin e mbawdiji ɗin e laamuuji oo aduna wondo e nder niɓe e mbawdiji ruuhuuyankeeji bonɗi ɗin ka kammuuli. ¹³ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla ɗin fow, fii no waawiron dartorde tuma ɗalaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita ɓawto waɗugol fow.

¹⁴ Awa daree caton. Yo goonga on wonu dattol keeci mon ɗin, peewal ngal wona dolokke mon hiwitorɗo on. ¹⁵ Yo paɗe mon ɗen wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yeɗoowo ɓuttu on. ¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomɗinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton ɗanninirde ndagaaje yiite Ibuliisa ɗen fow. ¹⁷ Hippoɗon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogoɗon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on. ¹⁸ Saa'i kala toroɗon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landoɗon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon ɗin fii ɗun, duumoɗon e ɗun fota, toranoɗon yimɓe Alla ɓen fow.

^d 5:31 5.31 Fuɗ. 2.24 e 6:2 6.2 Egg. 20.12

¹⁹ Toranoŋon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yeŋe konguŋi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal. ²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaaŋo e nder jolokooje. Toranoŋon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musiŋŋo men yiŋaŋo, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraŋo on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni waŋude kon. ²² Ko waŋi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berŋe mon ŋen.

²³ Yo buttu e giggol yeŋe musiŋŋe ŋen, wondude e gomŋinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. ²⁴ Yo moyyere wonan kala yiŋirŋo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen d̄ii kurkaad̄i Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Mid̄o jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon. ⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta, ⁵ sabu ko kafidud̄on e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila j̄ande mi hewti ka mon haa hande. ⁶ Mid̄o felliti, Alla, on Fud̄diido kuugal moyyal e mon, jockay timmingol d̄un haa j̄ande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mid̄o wad̄i on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqinqina mo. ⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mid̄o yid̄i on on fow wano Iisaa Almasiihu on yid̄iri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo. ¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko buri moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki j̄ande ardu *Almasiihu on, ¹¹ heewube kuud̄e feewud̄e iwruud̄e e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko heɓunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora. ¹³ Ko d̄un wad̄i, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, ɓangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa. ¹⁴ E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii feɓningol daaluyee Alla on e baawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyee moyyo woni wad̄irde d̄un. ¹⁶ Ben non no wad̄irde d̄un giggol, e hoore andugol wonde mi wad̄aama haqinqinoowo Kibaaru Moyyo on. ¹⁷ E hin-le, ben wonbe ɓanginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeji mabbe d̄in hinaa laabuɗi, hiɓe miiɗii beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeji moyyi maa si ko e anniyeeji bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, ɓay fii Almasiihu on waajaama. ¹⁹ Ko fii mid̄o andi, d̄un wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla d̄in e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on. ²⁰ Faale an tiid̄ud̄o on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila d̄oo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiid̄unde, woni non ko e nder ngurndan an d̄an, woni ko e nder mayde an nden. ²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an d̄an, mayde nden ko tono e an. ²² Kono si mid̄o wuuri e oo aduna, d̄un mi waaway gollude golle nafooje. Ko hond̄un mi haani subaade? Mi andaa! ²³ Ko fii mid̄o pood̄eede e cend̄e d̄en d̄id̄ii non. Mid̄o mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko d̄un buri moyyude. ²⁴ Kono ko si mid̄o wuuri buri wondande on e nafa. ²⁵ Ko fii mid̄o andi, mid̄o felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomɗinal. ²⁶ Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon. ²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hid̄on tabiti e miijo wooto, tippiranon gomɗinal Kibaaru Moyyo on e nder anniyee gooto, ²⁸ hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e aybe ben. Dun wonanay be maande halkagol mabbe ngol, kono onon d̄un wonana on maande kisiyee mon on, d̄un ko immorde e Alla.

²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomdingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi. ³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jukkere endan e nder Ruuhu Allaahu on, ² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniyeer gooto. ³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on. ⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata dun kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi. ⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

- ⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,
kono o habbitaaki fotugol e Alla,
⁷ kono o tippini hoore makko,
o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e neddanke.
Bawto tawdegol e noone neddanke,
⁸ o jippini hoore makko,
o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.
⁹ Ko dun wadi si Alla towni mo
ka buri toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,
¹⁰ fii kala ko tagaa
ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,
¹¹ e yo kala denngal qirrito
wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yibbe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo burtu e baawo an. ¹³ Ko fii ko Alla woni wadude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebbore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e baawo dukugol e yeddondiro, ¹⁵ fii no laatoron laabuibe be felnaaki, e no woniron faybe Alla be felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu boyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa kooce e oo aduna, ¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan dan. Dun, on wonanoyay lan be mi mantorta jande ardu *Almasiihu on, dun haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteeo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomdinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow. ¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafuuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu din kibaaruuji di mi hebirta on. ²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee. ²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni dabubude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on. ²² Kono hidon andi ko honno Timotee banginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun. ²³ Awa,

mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heɓoytammi kon woo. ²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraaɗo on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidɗo an, wondidɗo an e golle e tippiro, wi'eteedɗo Epafruuditu, mo nelunodɗon e an, jonnordɗon piiji di mi handi. ²⁶ Himo wulɗaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidɗon fii nawnaare makko nden kon. ²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi hebu sokola e hoore sokola. ²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on duytora. ²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraaɗo on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ben yimbe. ³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weebitunoo ngurndan makko ɗan, fii gollangol lan golle ɗe onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqiiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraaɗo on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii ɗun ko ko dandata on. ² Awa reenee e dawaadi ɗin, reenodɗon e golloobe bonbe ben, reenodɗon e barajeliibe ben.^a ³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ben ko enen, enen bee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen bee mantorbe Iisaa Almasiihu on, enen bee be hooloraa bandu mun. ⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

Si tawii godɗo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi mido waawi ko buri ɗun. ⁵ Ko fii mi sunninano ka jalaande jeetatabere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiyan *Aabiryanke tigi. Fii telenma ka teddingol Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaaɗe ben. ⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomɗinbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori ɗun wa meere sabu *Almasiihu on. ⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder eɓbindirgol ɗun e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji ɗin fow, mi jogori di fow wa tuude, fii no mi hebira Almasiihu on, ⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuude an ɗen maa sabu doftagol Sariya Muusaa on waɗi si ko mi feewuɗo, kono ko sabu gomɗingol Almasiihu on waɗi si ko mi feewuɗo, ɗun ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomɗinal. ¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tamperejeji makko ɗin, mi wa'a wa makko ka mayde makko, ¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki jaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun. ¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike ɗun taho. Kono mido waɗi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon. ¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruɗe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomɗinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbere goo hidɗon mari miijoji luutondirdi e ɗundoo, haray Alla ɗanginanay on fii nden tobbere ɗon. ¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa ɗoo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee jemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non. ¹⁸ No woodi duudube wonirbe ngayngu *leggal altindirangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on ɗun soono woo. Jooni kadi, mido wowlude ɗun e hoore mido wulla. ¹⁹ Sakkitoode maɓbe nden ko halkagol, ko deedi maɓbe ɗin woni alla maɓbe on, hiɓe waɗi darja maɓbe on ka hersinta be, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun be miijotoo.

a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannooɓe wondema ko sunninegol kisiyee heborta.

²⁰ Enen, ko en jeyaaɓe ka aljanna ka Dandoowo mo habbordɗen hawjere on iwata ton, ɗun ko Iisaa Almasiihu Joomi on, ²¹ on wayliroyoowo ɓalli men lo'udɗi ɗin bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina ɗi e ɓandu makko darjundu ndun.

4

¹ Ko ɗun waɗi, yo musibɓe an yiɗaabe, ɓe mi wulɗaa fota, onon ɓe tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, jiiɓon e Joomiraadɗo on, yo yiɓɓe an.

Fii Yamirooje e Wakkilandɗe

² Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo ɓe waɗu sabu Joomiraadɗo on ɓe nantondira. ³ An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol ɓee rewɓe walluɓe lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e ɓeya ɓe mi gollidata fow, ɓe tawata inde mun no windii ka deftere ngurndan.

⁴ Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraadɗo on, miɗo fillitaade kadi, weltee! ⁵ Yo yimɓe ɓen fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraadɗo on ko ɓadiidɗo. ⁶ Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitiranee Alla faaleeji mon ɗin toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo. ⁷ ɗun, ɓuttu ngu Alla yeɗata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway ɓerɗe mon ɗen e miijooji mon ɗin e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko heddi kon, yo musibɓe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko ɓuri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo ɗun wonan miijo mon ngon keyee. ⁹ Awa, ko andirdɗon mi kon, e ko heɓirdɗon mi kon, e ko nanudɗon miɗo wowla kon, e ko yi'udɗon miɗo waɗa kon, waɗee ɗun. ɗun, Alla Jom ɓuttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani ɓe Filipii ɓen

¹⁰ Miɗo weltanii Joomiraadɗo on fota, sabu ko wurnitudoon nafa mon fii an kon. Hari hidɗon wondi e on nafa, kono hari feere nden no ɗakkiri on. ¹¹ Wonaa fii miɗo ɗakkiraa waɗi si mi wowli ɗun, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non. ¹² Miɗo waawi wuurude e nder ɓillaare, wano tawiri non kadi miɗo waawi wuurude e nder maral. E ɗi fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarannde maa e heege, woni e nder maral maa e ɗakkireede. ¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindɗo lan. ¹⁴ Kono on waɗii ko moyyi tawdegol mon e tamperejeji an ɗin.

¹⁵ Onon ɓe Filipii ɓen tigi hidɗon andi, ka fudɗoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, ɓay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka bayɗe jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal. ¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno ɓuri nde wootere ko mi handi e mun. ¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo ɗabbude, kono ko mi woni ɗabbude ko yo tono golle mon ɗen ɓeydo. ¹⁸ Mi hendike ko neldudɗon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi heɓii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jaɓi, hara ko waalaniidɗo mo. ¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okkay on kala ko handudɗon. ²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirdɗo e Iisaa Almasiihu on. Musibɓe ɓe mi wondi ɓen salminii on. ²² Yimɓe Alla ɓen fow salminii on, tentinii ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo landɗo mawɗo Roomu on. ²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e ɓerɗe mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E ʼBE KOLOOSI ʼBEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidɔɔ men wi'eteedɔ Timotee, ² haa e mon onon, ʼbee musibʼbe amen humondirʼbe e *Almasiihu on, gomɔinʼbe wonʼbe Koloosi, sella-findeeʼbe. Yo moyyere e ʼbuttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meɔen duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon. ⁴ Ko fii men nanii fii ko gomɔinɔn Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidɔɔn yimʼbe Alla ʼben fow ngol, ⁵ sabu tama'u mo maranaɔn on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, ɔun ko Kibaaru Moyyo ⁶ hewtuɔɔ ka mon on. Ko wano o woni waɔirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni waɔirde batte e hakkunde mon gila ɲande nanuɔn anduɔn moyyere Alla nden e nder goonga on, ⁷ ʼhawto Epafaraasi, oo giɔɔ amen e gollidoowo e amen, hewtinde on ɔii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on, ⁸ awa kadi o ʼɓanginanii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on waɔi e mon ngol. ⁹ Ko ɔun waɔi, menen kadi, gila ɲande men humpitii ɔun, meɔen duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwruɔun e Ruuhu Allaahu on, ¹⁰ fii no wuuriron noone no hawrirani Joomiraadɔ on, e no welira mo e kala noone, ngurndan mon ɔan rima kala noone kuudɔ moyye, ʼbeydɔɔn e andugol Alla, ¹¹ bawgal mangu makko ngun tiidina on e kala huunde, fii no woniron ɲaɲɲiibe e muɲɲiibe, ¹² e hoore hiɔn jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnuɔɔ on heɓugol geɓal ka ndondi ndi o marani gomɔinʼbe ʼben ka laamateeri ndaygu, ¹³ on Jattinɔ en mbawdi niʼbe ɔen,^a o addii en ka laamateeri ʼBiɔɔɔ makko yidɔadɔ on, ¹⁴ on mo heɓirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on ʼBiɔɔɔ woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa. ¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, ɔun ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawɔe, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa. ¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri. ¹⁸ Ko kanko woni hoore ʼbandu ndun, ɔun ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fuɔɔɔoode nden, e adaadɔ immintineede e hakkunde mayʼbe ʼben, fii no o wonira Arano e ɔi fow. ¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on, ²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder waɔugol ʼbuttu rewruɔe e yiyan makko hibbaadɔn ɔan ka hoore *leggol makko altindiraangal.

²¹ Onon kadi, ʼbee woɔɔitinoobe Alla e ayʼbe makko sabu miijooji mon ɔin e kuudɔ mon bonɔe ɔen, ²² jooni non ko mayde ʼbandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabuʼbe, ʼbe aldaa e ella e ʼbe felnaaki, ²³ kono non, ko si tawii hiɔn duumii e gomɔinal ngal, hiɔn tabintinaa, ɲiibinaa e maggal, hara on woɔɔitaaki tama'u mo heɓirdɔn Kibaaru Moyyo mo nanuɔn on. On Kibaaru feɲɲinanaadɔ kala tagaadɔ ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni midɔ weltii e nder tampereji an ɔin fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii ʼbandu an ndun ko ɲakkunoo e tampereji Almasiihu on, fii ʼbandu makko ndun, ndunle ko moftal ngal. ²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feɲɲinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow, ²⁶ ɔun ko on gundoo neebunooɔɔ suudɔade e nder jamaanuui ɔin fow, kono jooni o feɲɲinanaama laabuʼbe

a 1:13 1.13 «Mbawdi niʼbe ɔen» ɔun ko doole bone on.

makko ɓen, ²⁷ ɓen ɓe Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi ɗin fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko ɗun woni tama'u mangu ngun. ²⁸ Ko on men woni feɗɗinde fii mun e nder hajagol, janna kala neɗɗo e dow faamu timmungu, fii no kala neɗɗo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on. ²⁹ Ko ɗun mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonɗe gollude e an no tiidiri ɗen.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e ɓee ɓe Laa'udiisa e ɓe yi'aali lan haa hande ɓen. ² ɗun ko fii no ɓerɗe maɓɓe ɗen wakkilora, e no ɓe tamondirira e nder giggol, ɓe heɓa kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, ɗun ko *Almasiihu on tigi, ³ on mo ngaluuji faamu ngun e gandal ngal fow suuɗii e mun. ⁴ Ko mi wi'iri ɗun, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereji weldi. ⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e ɓandu, kono haray miɗo wondi e mon ka ɓernde, miɗo weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiidendi gomɗinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Heɓirgol Almasiihu on Ngurndan Heewuɗan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko. ⁷ Iree ɗaɗi mon ɗin e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomɗinal ngal wano janniraɗon non, wonon heewuɓe jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu neɗɗanke e ɗayni meereji immorde e aadaaji neɗɗanke e mbawdiiji adunayankeeji, ɗi tawata wonaa e Almasiihu on iwri. ⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e neɗɗankaaku Almasiihu on, ¹⁰ awa kadi on wonii timmuɓe e kala huunde e nder yuɓɓondiral mon e makko, ɗun ko on Wonɗo yeesoojo kala laamu e kala bawgal. ¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniniraɗon *sunninannde nde waɗiraaka juuɗe neɗɗanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on waɗi nden, ɗun ko ɓoorugol ɓandu junuubankeeeru ndun. ¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintinidaama e makko sabu ko gomɗinɗon bawgal Alla ngal kon, on Immintinɗo mo e hakkunde mayɓe ɓen. ¹³ Onon, ɓe tawata maayiino sabu bonnereji mon e sabu angal sunninelgol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereji men ɗin fow. ¹⁴ O montii derol jamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no jannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal. ¹⁵ O ɓoorii laamuuji ɗin e bawɗe ɗen, o weebitii ɗe e kene e yeeso fow e nder foolirgol ɗe leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko ɗun waɗi, wota gooto jaawu on fii ko jaamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa jalaade fowteteede e mun ɗen. ¹⁷ ɗun fow ko ɗowdi piiji aroyayɗi ɗin, kono haqiiqa on ko ɗi Almasiihu on ɗin. ¹⁸ Wota on jaɓu ɓen yimɓe yidɓe yankinorde tampingol ɓandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuujaari mon ndin. Sifa ɓen yimɓe ko hoolorɓe koyɗi mun. Hiɓe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji neɗɗanke, ¹⁹ edii ɓe humaade e Hooreejo on, on mo ɓandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke ɗen e ɗaɗi ɗin, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e ɗii mbawdiiji adunayankeeji, ko hondun jabanton ɓe fawa on ɗii aadaaji, wa si tawii hiɗon wuurani aduna, ²¹ ɗun ko «wota a meemu ɗundoo!», «wota a mettu ɗundaa!», «wota a foppo ɗuntoo!» ²² ɗii aadaaji fow si huutoraama ko ɗi bontayɗi, ɓay ko ɗi yamirooje e janndeeji neɗɗanke. ²³ Pellet, ko goonga, ɗin aadaaji no nandi e faamu, ɓay hiɗi catii e dewal anniyaangal immorde e neɗɗanke, e yankinaare e yangugol ɓandu, kono ɗi alanaa neɗɗanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonde den, Bornoo Kuude Moyye den

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray dabbee piiji wonfi ka dow din, ka Almasiihu on jooɗori ka sengo jaamo Alla ton. ² Mijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon. ³ Ko fii on maayii, ngurndan mon dan no suudfi e Almasiihu on ka Alla. ⁴ Awa, nde Almasiihu on, dun ko ngurndan mon dan, feepiti, haray on feepiday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunyankeeji wonfi e mon din, dun ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bonfi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu). ⁶ Ko dun addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben. ⁷ Ko nii wuurinodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon dan. ⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee dun fow: dun ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bonfi yaltaynoofi e kundule mon din. ⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiiɓe tagu hinngu ngun e kuude mun, ¹⁰ bornii tagu hesu heyɗintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma. ¹¹ Don alaa *Gereekiyankoo maa *Yahuudiyankoo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa leɗol ngol finaa maa leɗol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabuɓe, e yidfaabe makko, bornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare. ¹³ Muɗɗondirane, yaafondiron si tawii goddo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi waɗiree wano non. ¹⁴ Kono, e hoore dundoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yuɓɓindirta haa timma. ¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiraɗon fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanoobe. ¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormoɗi, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow. ¹⁷ Kala ko waɗoton, e kongol maa e kuugal, waɗee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiyaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewbe, no kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non. ¹⁹ Onon kadi worbe, mo kala e mon yo yidu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi faybe, dofttee mawbe mon ben e di fow, ko fii dun no wela Joomiraado on. ²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, fii wota berde mabbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaaɓe, dofttee jeybe on jeyal adunyankekwal ben e di fow, hara hinaa non e gite mabbe tun, wa si tawii on dabɓay woni no yimbe ben yidira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on. ²³ Kala ko waɗoton, waɗiree dun ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon waɗande, hara hinaa yimbe ben, ²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade. ²⁵ Ko fii kala on waɗudo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidfaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaaɓe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeydo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e dun e dow yettugol mo. ³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan konguɗi amen din dambugal fii no men waawira feppinirde goonga luggudo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun, ⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmi non. ⁵ E telen-ma be gomɗinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on. ⁶ Yo taw soono woo konguɗi mon din ko weldi, hara hidu weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidɔɔ an yidɔaɔɔ, golloowo holniidɔ mo mi kurkodata fii golle Joomiraadɔ on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori. ⁸ Ko waɔi si mi immiini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berɔe mon ɔen. ⁹ Mi immindinani on mo e oo musidɔɔ yidɔaɔɔ sella-findeejo wi'eteedɔ Onesiiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondiɔɔ an e joge wi'eteedɔ Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanaɔon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya. ¹¹ Iisaa jammaaɔɔ Yustuusa kadi salminii on. E nder leɗol *Yahuuda ngol, ko bee ɔoo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan. ¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedɔ Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko ɔin, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow. ¹³ Miɔo seeditanii mo ɔun, wonde o yanganike on fota, e fii bee be Laa'udiisa e fii bee be Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo ɗawndoowo yidɔaɔɔ wi'eteedɔ Luuka, wondude e Demaasi, salminii on. ¹⁵ Salminanee lan musibbe wonbe Laa'udiisa ben, kaɗun e oo debbo wi'eteedɔ Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal. ¹⁶ Si nduu ɓatakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyendu on ndun Laa'udiisa. ¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedɔ Arkiipe yo o eto no o timminira ɔee golle ɔe o heɓiri Joomiraadɔ on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an ɔen. Yo moyɔere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomɗinal maɓbe ngal

² Meɗen duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meɗen anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen ɗin. ³ Meɗen anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomɗinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catorɗon e Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁴ Meɗen andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on suɓaabe, ⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɗɗinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hiɗon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon. ⁶ Onon kadi on jembii men, on jembii Joomi on. Hay e nder tampereji mon duuduɗi ɗin, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on. ⁷ Ko ɗun waɗi, on wonii be gomɗinbe ben Masedonii e Akaaya fow jembinta. ⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomɗinal mon ngal e Alla andike nokkeeli ɗin fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun. ⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubiraɗon Alla, yiltiɗon e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuuruɗo Goongaajo on, ¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Biɗɗo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, ɗun ko Iisaa, on Jattinɗo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa ɗen e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hiɗon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru. ² Kono ɓawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirɗon non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo. ³ E hoore ɗun, waajuuji amen ɗin hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bonɗi, maa e yoyre, ⁴ kono ɓay Alla tawii meɗen foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko ɗun waɗi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotooɗo berɗe amen ɗen. ⁵ E hoore ɗun, hiɗon andi men ɗayniraali on mantirgol konguɗi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e ɗun. ⁶ E men ɗaɓɓaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben. ⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasiihu on, men waɗaali ɗun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta biɓbe mun. ⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meɗen yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen ɗan tigi, hakkee ko men yidi on. ⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen ɗen e yangi amen kin fewndo men feɗɗinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabuɗo e no feewiri e no felnora telen-ma mon, onon gomɗinbe ben. ¹¹ Hiɗon andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun. ¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Nodduɗo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feɗɗinannoo on on, on jabiraano mo wa iwruɗo e nedɗanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomɗinbe ben. ¹⁴ On ɓanginno ɗun, yo musibbe, e nder jembugol mon *mofta Alla

wonɗe ka diiwal Yahuuda ɗen, ɗe tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juuɗe jɔkondoobe mon ɓen sifa tamperejeji ɗi *Yahuudiyankeeɓe ɓen tampinnoo ɗen moŋte ɗin. ¹⁵ Ko ɓen wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ɓen, cukkii men, ɗun ko ɓen ɓe welataa Alla, wonɓe ayɓe yimɓe ɓen fow. ¹⁶ Hiɓe fanni men yewtugol ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fii wota ɓen dande, ko nii ɓe jokkiri hebbingol junuubaaji maɓɓe ɗin. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol ɓe.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibɓe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e ɓandu, kono hinaa e ɓernde, hakkee ko men marnoo faale tiidɗo fii yi'itugol on, men etino fii ɗun fota. ¹⁸ Ko ɗun waɗi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino ɗun ɓuri nde wootere. Kono Ibuliisa hannu men. ¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on jɔnde ardu makko ndun? ²⁰ Hiiyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko ɗun waɗi si men wawtaano hande kadi habbagol ko ɓuri nii, men tawi no ɓurani men ka men wona menen tun ka saare Atiina, ² men imminana on oo musidɗo amen inneteɗo Timotee, on wondiɗɗo amen e nder golle Alla ɗen e hoore feɗɗingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidɗingol on e wakkilingol on ka gomɗinal mon, ³ fii wota hay gooto dilline e nder tamperejeji fewndiidi ɗin. Ko fii onon tigi hidon andi ko ɗun muuyanaɗen. ⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en heɓay satteendejeji, ko ɗun woni ko hewti, hidon andi. ⁵ Ko ɗun waɗi, ɓay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomɗinal mon ngal, miɗo hulunoo wota taw no gasa hara jarribotooɗo on faljinii on, tawa golle amen ɗen wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwruɗe ka mon, o addorani men kibaaru moyyo fii gomɗinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non. ⁷ E hoore ɗun, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibɓe, men wakkilinaama sabu gomɗinal mon ngal. ⁸ Jooni non hidon wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on. ⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow? ¹⁰ Ko ɗun waɗi, jemma e jɔlorma meɗen toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko ɗakki e gomɗinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon. ¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimɓe ɓen fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol. ¹³ Yo o tabintinir nii ɓerɗe mon ɗen fii no woniron laabuɓe e ɓe felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka jalaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabuɓe mun ɓen fow.

4

Fii Wuuringol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibɓe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirɗon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, ɓeydee jaarude yeeso soono woo e ɗen ɓanɗe. ² Ko fii hidon andi janndeeji ɗi men janni on ɗin immorde e Iisaa Joomi on. ³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabuɓe, e fii yo on wofɗito jinaa, ⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade ɓandu mun ndun e nder laabal e teddungal, ⁵ e ɓaawo accugol faalejeji wonkii foola ɗun, wano ɓe gomɗinaa andaa Alla ɓen gerdata non. ⁶ E telen-ma ɗun, wota hay gooto bonnu musidɗo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa ɗin noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on ɗun, men hajike on e ɗun. ⁷ Ko fii Alla noddiraali en

wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal. ⁸ Ko ɗun waɗi, on bugitiido ngal gandal, haray hinaa neddo o bugitii, kono ko Alla, on Yedudo on *Ruuhu mun Seniido on.

⁹ E telen-ma giggol sidɗankaaku musibbe gomɗinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii ɗun, ko fii Alla tigi wawnii on yidindirgol. ¹⁰ Ko ɗun kadi wondon waɗude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilinii on, yo musibbe, beydugol kadi. ¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon ɗin tigi, golliron juude mon ɗen, wano men yamiriri on non. ¹² ɗun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomɗinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on heɗu sokola, wano beya be alaa tama'u ben. ¹⁴ Ko ɗun waɗi, bay hiden gomɗini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomɗini kadi Alla artiray maayube no gomɗini Iisaa ben wondude e makko. ¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, ɗun non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa jande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede. ¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawɗo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomɗini *Almasiihu on ben adetee immintineede. ¹⁷ Bawto ɗun, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e mabbe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa. ¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e ɗii konguɗi.

5

¹ Fii jalaade ɗen e saa'iiji ɗin, on hatonjinaa e windaneede fii ɗun, yo musibbe. ² Ko fii onon tigi hidon andi few jalaande Joomi on arday wa nde ngujo no ara jemma. ³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata heɗa, yana e mabbe wa nde jata fidɗi debbo reedujo, hara be daɗataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden jalaande juhira on wa ngujo. ⁵ On fow ko on bibbe ndaygu ngun e bibbe jalorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden. ⁶ Awa, wota en ɗaanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe. ⁷ Daanotoobe ben ɗaanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta. ⁸ Kono enen yimbe jalorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomɗinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on. ⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hebiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on, ¹⁰ on mayɗo fii men, fii, woni hiden ɗaanii, woni en ɗaanaaki, no wuuridiren e makko. ¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidindiron, wano wondon warrude non fewndo ɗoo.

Fii Yamirooje Sakkitore ɗen e Salminaango ngon

¹² Men torike on, yo musibbe, anditane wone gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardoo on, hajoo on. ¹³ Joganodon be teddungal tiidungal e giggol, sabu kuude mabbe ɗen. Yo buttu wonu hakkunde mon. ¹⁴ Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilinin aamitube ben, wallitodon lo'ube ben, wonon mujjiiibe e fee wondo woo. ¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono waɗee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe, ¹⁷ duumodon e toragol, ¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko ɗun woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁹ Wota on faaɗinan Ruuhu Allaahu on. ²⁰ Wota on hayfin konguɗi ɗi Alla longini gomɗinbe ben, ²¹ kono taskee kala huunde, jogitodon ko moyyi kon. ²² Reenodon e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on waɗu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banjeeji ɗin fow, ɗun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniibe jande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on. ²⁴ Ko fii on Nodduɗo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyoowo ɗun fow.

²⁵ Musiḅḅe, awa toranee men menen kadi. ²⁶ Salminiree musibḅe ḅen fow hirbondiral laaḅungal. ²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musibḅe ḅen fow jangu nduu ḅatakuru.

²⁸ Yo moyyere lisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on: ² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, fun-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirdon ngol ko e beydaade tun woni. ⁴ E hoore fun, meden mantorde on e nder moftte Alla den, sabu njanjaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon den fow e satteendeeji di wakkilidon din.

⁵ Awa, ko fundoo woni seedee jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun. ⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere, ⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feenoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben ⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on. ⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be wodditoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal ¹⁰ nde o aroyi e nden jalaande, fii yo o darjine immorde e laabube makko ben, o mugina gomdinbe ben fow. Onon kadi, on gomdini ko men seeditanii on kon. ¹¹ Ko fun wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dan o noddiri on dan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuude gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal, ¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe, ² wota on jaba berde mon yaawee jibeede, maa aaniredon wi'ugol jalaande Joomi on hewtii. Hay si goddo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu. ³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden jalaande arataa ado murtaldu ndun wadude, e feenugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol, ⁴ fun ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko neddanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on fun, wa fewndo ko mi wondi e mon? ⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feenu e saa'i makko on, ⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo goddo no hadi de taho haa o dira. ⁸ Ko onsay non aaden bondo on feenata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa. ⁹ On aaden bondo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje, ¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree. ¹¹ Ko fun wadi si Alla kadi accidi be e doole faynooje fii no be gomdinira fenaande nden, ¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben jaawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fudfoode fii kisiyee

on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on. ¹⁴ Ko ŋun o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feɲɲinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on. ¹⁵ Ko ŋun waɗi, yo musibbe, wonee tabituɓe, jogitodon janndeeji ɗi men janni on ɗin, woni non ko e konguɗi, woni e bataake. ¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yiɗuɗo en, yeɗi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on, ¹⁷ wakkilin berɗe mon ɗen, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii ɓe Tesalonii ɓen Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraaɗo on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non, ² fii no men dandiree ɓoyliiɓe ɓen e bonɓe ɓen, ko fii hinaa fow mari gomɗinal. ³ Kono Joomiraaɗo on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bonɗo on. ⁴ Joomiraaɗo on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hiɗon waɗude, on waɗoyay kadi ko men yamiri on kon. ⁵ Yo Joomiraaɗo on ardo berɗe mon ɗen e fee giggol iwrungol e Alla e ɲaɲaare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wofɗito kala musidɗo wuuruɗo e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men nden. ⁷ Ko fii hiɗon andi onon tigi ko honno ɲembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon. ⁸ Men jabaali godɗo fawtoo men ɲaameteen nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e ɲalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal. ⁹ Wonaa fii hari ŋun no haanani men men waɗiri ŋun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo ɲembon. ¹⁰ E hoore ŋun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men waɗanno on ndee yamiroore ɗoo: kala on saliidɗo gollude, wota ɲaamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hiɓe jokki ko wonaa haaju mabbe edii ɓe gollude. ¹² Men torike ɓen yimbe, men jeejirii ɓe Iisaa Almasiihu Joomi on, yo ɓe gollu e nder ɓuttu, ɓe ɲaama ko ɓe to'ani hoore mabbe kon. ¹³ Onon non, yo musibbe, wota berɗe mon maayan waɗugol ko moyyi.

¹⁴ On mo ɗoftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu. ¹⁵ Wota on jogor mo non wa gaɲo, kono hajoree mo wa musidɗo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶ Yo Joomiraaɗo, Jom ɓuttu on, yeɗu on ɓuttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraaɗo on wondu e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an ɗen fow, e hino bindi an ɗin. ¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suɓorno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudɔ en, e Iisaa Almasiihu, on wondɔ tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bidɔ an e nder gomɔinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yedɛ moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkiliniro-maa non wonugol Efeesi ɔon, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu janndeeji goo, ⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla ɔen e nder gomɔinal. ⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yidɔngol bernde laabunde e fondo moyyo e gomɔinal ngal aldaa e faasiqankaaku. ⁶ Wobbe ben sortii e ɔen pehe, ukkii e haalaaji mehi, ⁷ hara hiibe faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hidɛn andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorɔngol mo no haaniri. ⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heeferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben ¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondooobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirdɛ e jannde haqiiqaare nden. ¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on ɓangindɔ mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yedɛ Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yedɔindɔ lan, ɔun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitorɔngol lan wa holniidɔ, toɔɔdii mi e ɔee golle makko, ¹³ min oo hoynaynooɔo, cukkotonooɔo, yennaynooɔo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude ɔun, ko angal gandal e angal gomɔinal. ¹⁴ Joomiraadɔ on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomɔinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon. ¹⁵ Ngol kongol ɔoo ko haqiiqawol, hingol handi e jaɓeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi ɓurɔo bonde e ben. ¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on ɓanginira e an, min oo ɓurɔo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomɔinoyoobe e makko ben, be heɓa *ngurndan poomayankejan. ¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Landɔ poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bidɔ an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon ¹⁹ e nder gomɔinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomɔinal mabbe ngal yoolike. ²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, midɔ torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wadanan be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla, ² wadanan ɔun kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttuɔan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal. ³ Ko ɔun woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudɔ en on, ⁴ on Yidudɔ yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on. ⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, ɔun ko oo nedɔo wi'eteedɔ Iisaa Almasiihu, ⁶ on sakkiiɔo hoore mun fii sottugol fow, ɔun ko seedee wadaadɔ

e saa'i toɗɗaado on. ⁷ Ko fii feɗɗingol on seedee waɗi si mi waɗiraa waajotooɗo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen ko woni gomɗinal goongawal ngal kon.

⁸ Miɗo yiɗi kadi yo worɓe ɓen toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juuɗe laabude e ɓaawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewɓe ɓen kadi wano non, ɓe ɓornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara ɓe ukkaaki e morɗi hawniɗi e cudɗorgol kanje e kofe hittuɗe, maa conci satta-cogguuji, ¹⁰ kono ko waɗugol kuuɗe moyye, hara ko yaaduɗe e kuuɗe rewɓe qirritiɓe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde. ¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu. ¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki ɗon. ¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama ɗaynanoo, kono ko debbo on ɗaynanoo, o bonni yamiroore Alla nden. ¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jiidi mun ndin si o duumike e nder gomɗinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotooɓe e Wallitotooɓe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol. ² Kono fow e mun yo taw ardotooɗo on ko neɗɗo mo felnaaki, hara ko yondinorɗo debbo gooto, waawuɗo hoore mun, hara wonaa uɓɓitoowo, hara ko o teddintooɗo, wernoowo hoɓɓe, waawuɗo jannude, ³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa ɗaaduɗo, kono hara ko o newiɗo, hara hinaa yeddondirteɗɗo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna, ⁴ hara ko ardotooɗo moyya ɓeynguure mun nden tigi, e ne'uɗo fayɓe mun ɓen, hara hiɓe yankinani mo e nder teddungal timmungal. ⁵ Ko fii si godɗo waawataa ardaade ɓeynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal? ⁶ Yo taw wonaa gomɗinɗo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e ɗaawoore nde Ibuliisa ɗaawaa nden. ⁷ Bee o hebira ɓe gomɗinaa ɓen kadi seeditoore moyyere, fii wota o heɓu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotooɓe moftal ngal ɓen kadi wano non, hiɓe haani wonude tedduɓe, woɗɗitiɓe faasiqiyaaɗal e njaram feyyitudaɗal e ɗaɓɓirgol miile. ⁹ Hiɓe haani humaade e goonga lugguɗo gomɗinal ngal e nder ɓernde laabunde. ¹⁰ Kamɓe kadi non hiɓe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko ɓe feliree, ɓe waɗa non ɗen golle.

¹¹ Rewɓe ɓen kadi wano non, yo ɓe wonu tedduɓe, hara ɓe wonaali ɗo'ooɓe, ɓe wona waawuɓe hoore maɓɓe e sella-findeeɓe e kala huunde.

¹² Wallitotooɗo on no haani tawde ko yondinorɗo debbo gooto, e ne'irɗo ɓiɓɓe mun ɓen e ɓeynguure mun nden no moyyiri. ¹³ Ko fii kala wallitotooɗo, golluɗo ɗen golle no moyyiri, heɓoyay teddungal tiɗungal e hoolaare mawnde ka gomɗingol makko Iisaa Almasihu on.

¹⁴ Mi windanii ma ɗunɗoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neɓaa. ¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, ɗun a anday ko honno haanuɗaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuuruɗo on, doosal e ɓalal goonga on. ¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:

«Dun ko on feɗɗirɗo ɓandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewuɗo,
feɗɗando malaa'ikaabe ɓen,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi ɗin,
o gomɗinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje ɔe Timotee Yamiraa ɔen

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori woɓɓe ɓen tertoyto gomɔinal ngal fii jokkugol ruuhuuji ɔaynayɔi e janndeeji jinna, ² ɓe ɔayniree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa ɓernde maɓɓe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraaɔe yiite. ³ ɓen yimɓe wi'oyay wota dese waɔu, ɓe harmina jaameteeji ɔi Alla waɔi fii yo gomɔinɓe ɓen e anduɓe goonga on ɓen jaamu e nder jarnugol mo ɔin. ⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hidɓen huutora. ⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *laɓɓiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii ɔun musiɓɓe ɓen, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomɔinal ngal wondude e janndeeji moyyi ɔi jokkuɔaa ɔin tigi. ⁷ Kono an, bugito taali nedɔanke mehi ɔi yummiraaɓe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurigol wano Alla faaliraa non. ⁸ Ko fii eltugol ɓandu ndun ko seeɔa nafi, kono wuurigol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneeji ɔin fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiɔan ɔan e aroyayɔan ɔan. ⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non. ¹⁰ Ko wonɔen gollirde tippira, ko fii en waɔii tama'u men on e Alla Wuuroɔo on, on Dandoowo yimɓe ɓen fow, tentinii gomɔinɓe ɓen.

¹¹ E hino ko haanuɔaa yamirde, janna kon. ¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomɔinɓe ɓen misal e kongol e jikku e giggol e gomɔinal e laabal. ¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimɓe ɓen daaluyee on, waajoɔaa ɓe, jannaa ɓe. ¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yeɔiranooɔaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotooɓe *moftal ngal *fawi juuɔe e hoore maa. ¹⁵ Huutor, wonaa e ɔun tun, fii no golle maa ɔen ɓangirana fow. ¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a waɔirii non, a danday hoore maa, dandaa heɔotooɓe ma ɓen.

5

Fii no Gomɔinɓe ɓen Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeejo no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaaɓe worɓe ɓen kadi wa miɓɓiraaɓe maa, ² rewɓe nayeeɓe ɓen kadi wa neeniraaɓe maa, jiwɓe ɓen kadi wa bandiraaɓe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ɓen, hara ko keynguube ɓe alaa ballo ɓen. ⁴ Si keynguujoo no mari ɓiɓɓe maa taaniraaɓe, yo ɓen ekkito taho wuurigol wano Alla faaliraa non e telen-ma ɔankagol ɓeynguure maɓɓe nden tigi, ko nii ɓe yoɓitirta mawɓe maɓɓe ɓen, ko fii ɔun no wela Alla. ⁵ Keynguujoo tigi-tigijoo mo alaa ballo on no waɔi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e jaalorma. ⁶ Kono keynguujoo jokkuɔo mbeleede ko mayɔo, fii kala himo wuuri. ⁷ Ko ɔunɔoo haanuɔaa waajaade fii wota ɓen keynguube wonu felniibe. ⁸ On mo dankaaki siɓɓe mun ɓen, tentinii ɓeynguure mun nden, haray o bugitike gomɔinal ngal, awa kadi haray hay mo gomɔinaa no ɓuri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaaɓe walliteede ɓen, yo taw ko fanɔi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornooɔo gorko gooto, ¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol fayɓe, wernugol kadi hobɓe, sembugol koyɔe yimɓe Alla ɓen, wallitagol tampuɓe ɓen, waɔugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jabu winditude keynguube hecciɔuɓe ɓen, ko fii nde himmeeji maɓɓe ɔin woɔɔintini ɓe *Almasiihu on woo, ɓe faalete yetteede, ¹² ɓe adda jaawoore Alla e hoore maɓɓe, sabu ko ɓe firti *ahadi maɓɓe araniri ndin kon. ¹³ E hoore ɔun, ɓe wona puyɓe, ɓe wowtinoo naata e nduu, yalta e nduu, ɓe ɓeyda e ɔun jooreeji, ɓe wona humpaabe, ɓe wona e wowlugol piiji ɔi haanaaka wowleede. ¹⁴ Ko ɔun waɔi si mi wi'i yo keynguube hecciɔuɓe ɓen yette, ɓe heɓa ɓiɓɓe, ɓe ardoo ɓeynguure maɓɓe

nden, fii wota en jonnu liddotooƒe en ƒen jolkun woo no ƒe aybinira en. ¹⁵ Ko fii wuren wobƒe e maƒƒe murtii, jokkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomdindo no mari keynguuƒe ka mun, yo o wallito ƒe, hara hinaa *moftal ngal fawtii ƒe, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguuƒe ƒe alaa ballo ƒen.

¹⁷ Ardotooƒe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ƒen wakkiliiƒe yangi waajagol e jannugol. ¹⁸ Ko fii bindi dɔn no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dɔn maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.» ¹⁹ Wota a jaƒu tooje e hoore ardotooƒo woo, si hinaa a heƒu seeditiiƒe dɔdo maa tato. ²⁰ Duumiƒe e wadugol junuubu ƒen, wurtu ƒe e yeeso fow, fii no heddiƒe ƒen kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe subaabe ƒen, mi yamirii ma jokkugol dɛe yamirooje e ƒaawo ƒurdindingol maa giɔaale.

²² Wota a hawju *fawugol juuɔe e hoore hay gooto toɔɔoo mo fii golle Alla dɛn. Wota a tawde e junuubaaji wobƒe. Reeno, wonaa laabuɔo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiiɔu seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feɛɛni ado ƒe jaaweede, wobƒe ƒen non dɔi feɛɛrii woo yeeso. ²⁵ Ko wano non kadi kuuɔe moyye dɛn no feɛɛni, hay dɛ feɛɛnaa dɛn kadi waawataa suuɔaade.

6

¹ Yo jiyaaƒe ƒen fow jogor jeybe dɔn ƒen wa handuƒe e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne. ² Ben jiyaaƒe, ƒe tawata jeybe dɔn ƒen ko gomdɔnbe, ƒe haanaa ka ƒe ronka ƒe teddinde, ƒay ƒen ko musifbe maƒƒe. Kono hiƒe haani ƒurtude kurkanaade ƒe, ko fii ƒen wonbe nafitorde golle maƒƒe dɛn, ko yiƒbe maƒƒe gomdɔnbe. Ko dɔn haanuɔaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi dɔn e Giggol Kaalisi

³ Si godɔo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude konguɔi selluɔi Iisaa Almasiihu Joomi men on, e jandeeji yaaduɔi e laawol Alla ngol, ⁴ haray on ko townitiidɔo, mo andaa huunde, wonuɔo e nawnaare yeddondiral e pooɔotiro haala. Ko dɔn wonata neene nawliigu e pooɔotiro e hoyre e sikkitaareji bondi, ⁵ e yeddondire dɛe lannataa hakkunde yimbe ƒe hakkille bonɔe, ƒe andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa ƒundu kebal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaaɔo, si tawii en yondinorii ko jogidɛn kon. ⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde. ⁸ Si tawii non hidɛn mari neema e concii, yo dɔn yonu en. ⁹ Kono ƒen faalaabe alɔude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleji dɔuɔuɔi njofooji, bonnayɔi, ko yollata yimbe ƒen e nder yeebaare e halkaare. ¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dɔaɔol kala bone. E nder ko wobƒe ƒen himmani dɔn kon, ƒe wofɔɔitii gomɔfinal ngal, ƒe wafɔɔitii kambe tigi tampereji.

Fii Yamirooje dɛe Timotee Yamiraa dɛn

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu dɔn piiji, dɔaɔbitaa peewal ngal e wuurirngol no Alla faaliraa non e gomɔfinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden. ¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomɔfinal ngal, catooɔaa e *ngurndan poomayankejan dɔn, dɔn noddiraɔaa fii mun dɔn, dɔn qirritooɔaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedebe dɔuɔuɔe. ¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yeeɔoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditooɔo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on, ¹⁴ dɔoɔto yamiroore nden e hoore laabal e no felnoraa, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feɛɛni. ¹⁵ Feɛɛnugol makko laatoo e saa'i mo Alla happi on, dɔn ko on Yeesoojo bajjo moyyo, Lando lambe, Koohojo koohoobe ƒen, ¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Hoɔuɔo e jalbeendi ndi ƒadotaako, mo godɔo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir alɗuɓe ɓen e oo aduna fewndiiɗo, wota ɓe wonu mawnintiniiɓe, wota ɓe faw tama'u maɓɓe on e ngaluuji ɗi luttataa ɗin, kono yo ɓe waɗu tama'u maɓɓe e Alla, on Yedooowo en fow haa feyyita fii no weltooyoden. ¹⁸ Yo ɓe waɗu ko moyyi, ɓe alɗira kuude moyye, ɓe wona okkoobe e kafidotoobe. ¹⁹ Waɗugol maɓɓe ɗun, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no ɓe tamira ngurndan haqiiqajan ɗan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinaɗaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, ɗi yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal, ²¹ e nder ko woɓɓe ɓen humii e ngal gandal kon, ɓe seli gomɗinal ngal.

Yo moyyere Joomiraadɗo on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yi'di fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraa'be an ben non, e dow bernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an dan jemma e jalorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gon'di maa dan, awa mido faalaa yi'itude ma fota fii no mi heewira weltaare. ⁵ Mido andita kadi gom'dinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa.

⁶ Ko dan wadi si mi wakkilinii ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an dan e hoore maa. ⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadoowo en hulube, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla, ⁹ on Dandudo en, noddi en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men dan, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeji dan. ¹⁰ Nden moyyere banginiraama jooni feenugol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feenirani en ngurndan dan lannataa dan. ¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadira waajotoodo e sahaabaajo e jannoowo. ¹² Ko sabu dan mi hebiri dii satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gom'dini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e jalaa'nde jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa dii kongudi selludi di hendordaa mi, e nder gom'dinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on. ¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, dan ko wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ben. ¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifooran nden, ko fii himo muhinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi sokaa kon. ¹⁷ E hoore dan, bay o arii Roomu, o catino e dabbitugol lan haa o yi'immi. ¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden pande jaawoore nden. Hida andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiid'inor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden. ² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seede'be duudu'be, halfin dan yimbe holniibe, waawaybe kapun kadi jannude wobb'e goo. ³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on.

⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hooreejo mun on, o hilnotaako haajuuji goo. ⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non. ⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol. ⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e di fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwru'udo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non, ⁹ on mo mi tampani haa mi habb'iraa wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka. ¹⁰ Ko dan wadi si mido wakkilii fow sabu subaa'be ben, fii kambe kadi no be hebira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on. ¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,

en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en ḡaḡḡike,

en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,

kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,

kanko ko o sella-findeejo,

ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanuɗaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa ɗun, ɗun nawray heɗotoobe ben e majjere. ¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa neɗɗo haanaaɗo jabeede, ɗun ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri. ¹⁶ Reenoɗaa e haalaaji mehi ɗi yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuɓe ɗi ben burɗay tun woɗɗitaade Alla. ¹⁷ Ko fii konguɗi maɓɓe ɗin no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben, ¹⁸ ben selube goonga on, no bonnira gomɗinal woɓɓe ben wi'ugol wonde ummutal ngal waɗiino. ¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla waɗi nden no jiiɓi haa jooni, hinde notiraa ɗii konguɗi ɗoo: «Joomiraaɗo on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiidoo innde Joomiraaɗo on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadɗi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani ɗin ko mariraadɗi fii haaju hittuɗo, kono ɗiya ko huutorteedɗi fii ko woni woo. ²¹ On labbindoo hoore mun e ɗii piiji bonɗi, o wonay miran hittuɗo, huutorteedoo, laabuɗo, mo jom mun huutorta, hebulaniidoo kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku ɗin, ɗaɓɓaa peewal ngal e gomɗinal ngal e giggol ngol e buttu on, wondude e jantoraybe Joomiraadɗo on bernde laabunde. ²³ Bugitooɗaa yeddondire njoofoje ɗe aldaa e nafa ɗen, ɗe anduɗaa adday hawreeji ɗen. ²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantooɗo Joomiraadɗo on haɓidee. Himo haani wonde newaniidoo fow, muɗɗiidoo, o waawa jannude. ²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okay be feere no be tuubira, be anda goonga on, ²⁶ be ruttoo e faamu maɓɓe moyyo on, e no be sortora e pircol Ibuliisa nangudo be fii waɗugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota. ² Ko fii yimbe ben laatoyto burɗintiniibe, yiɗube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynoobe, dartotoobe mawbe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol, ³ be yurmetaake, be rippotaako, aybinoobe, be waawataa hoore mun, hunyube, aybe moyyere, ⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yiɗube faale mun on burɗi Alla. ⁵ Hara hiibe ɓangini e kene dewal ngal, kono hara hiibe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe ɗon.

⁶ No woodi e maɓɓe naatooɓe ka cuuɗi, pooda rewbe lo'ube fawiiɓe junuubi, be kala noone himmeeji ardii. ⁷ Ben rewbe no janga jande woo, kono hara be waawataa andude goonga on few. ⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomɗinal mun wonaa haqiiqawal. ⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere maɓɓe nden ɓanganay fow, wano no bee yimbe ɗiɗo wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkiliniraa e ko Jannaa kon

^a 2:19 2.19 Ada. 16.5

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an dɛn e jikkuuji an dɛn e anniyeeki an dɛn e gomɔinal an ngal e muɲal an ngal e giggol an ngol e ɲaɲɲaare an nden. ¹¹ Hiɔa andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereeki an dɛ mi hebi e dɛe ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara dɛn, e cukkanɛ dɛ mi hebi dɛn e no Joomiraadɔ on yaltinirimmi e dɛn fow. ¹² Dɛn-le wuren, kala faalaaɓe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ɓen fow cukkete. ¹³ Kono yimɓe bonɓe ɓen e yoyube ɓen soono woo ɓurtay tun yaarude e nder bone on, ɓe dɛayna hoore maɓɓe, ɓe dɛaynora heddiibe ɓen kadi. ¹⁴ Kono an, cato e ko janguɔaa kon, dɛn ko ko hendordɛaa hoolaare, hiɔa andi ko hombo hebirdɛaa dɛn. ¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hiɔa andi bindi seniidi dɛn. Hiɔi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomɔingol Iisaa Almasiihu on. ¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal, ¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo waɔugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko dɛn waɔi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on ɲaawayɔo wurɓe ɓen e mayɓe ɓen, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii: ² waajo fii daaluyee on, catodɛaa e dɛn, nde hebuɔaa fajuhun weebukun woo, maa a heɓaa, hollaa ɓe ellaaji maɓɓe dɛn, felaa ɓe, wakkilinaa ɓe e hoore jannugol e nder muɲal timmungal. ³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimɓe ɓen jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeki maɓɓe dɛn, ɓe ɓannay takko maɓɓe karamokooɓe dɛuudɛbe ko yewta ɓe ko ɓe faalaa nanude kon. ⁴ ɓe udda noppi maɓɓe dɛn e goonga on, ɓe fewta tindi mehi dɛn. ⁵ Kono an non, wonu hakkilando e dɛ fow, wakkilodɛaa tampereeki dɛn, waɔaa kuude waajotooɔo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa dɛn no feewiri.

⁶ Ko fii min, miɔo itti wonkii an kin wa sadaka hibbaadɔo fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii. ⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomɔinal ngal. ⁸ Jooni non miɔo maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewuɔo, jonnoyay lan ngol ka ɲalaande sakkitorde, dɛn non hinaa min tun, kono ko kala himmandɔo feejitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko ɓuri yaawude. ¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yiɔugol mo oo aduna fewndiiɔo. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi. ¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle dɛn. ¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi. ¹³ Nde hiɔa ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee dɛn Turuwaasi, e defte dɛn, tentinii guri windeteeɔi e mun dɛn. ¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteeɔo Aleksander waɔii lan boneeki buy, kono Joomiraadɔo on jonnitay mo ittiri kuude makko dɛn. ¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike konguɔi men dɛn no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka ɲaawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota dɛn jogitane ɓe. ¹⁷ Ko Joomiraadɔo on wallitinoo lan, tiidnimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi dɛn fow nanira dɛn. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin. ¹⁸ Ko Joomiraadɔo on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salminaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e ɓeynguure Onesifooraa nden. ²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofiimi no nawni ka saare Miletii. ²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musibɓe ɓen fow salminii ma.

²² Yo Joomiraadɔo on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on toɗɗii fii tiidngol gomɗinal ben be Alla subii, adda be e goonga nawrayɗo e wuurigol no Alla faaliraa non, ² fii yo be hebu tama'u *ngurndan poomayankejan ɗan, ɗun ko ɗan ngurndan ɗan fodanoden ko adii saa'iiji ɗin fudɗaade, immorde e Alla, on mo faayataa. ³ E saa'i toɗɗaado on, o ɓanginiri daaluyee makko on waajuuji ɗi mi halfinaa waajagol ɗin, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo biɗɗo an tigi e nder gomɗinal ngal hawtuɗen ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa ɗen ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddi feewaali kon, jodɗinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non. ⁶ Mo kala e maɓbe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi biɓbe maɓbe ben ko gomɗinbe, e maanaa hara be waawetaake toɗɗireede angal peewal maa angal ɗoftaare. ⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beynguure Alla nden, ko ɗun waɗi si hara hinaa mawnintiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yarooowo, hinaa ɗaɗɗuro, hinaa ɗaɓɓiroowo miile, ⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobe, yiduro ko moyyi, nawruɗo ngurndan mun ɗan faamu, feewuro, laaburo, waawuro hoore mun, ⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, ɗun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji maɓbe ɗin.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereji mehi, ɗaynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankebe gomɗinbe, catii e *sunninegol ben. ¹¹ Awa yo kundule maɓbe ɗen ombe, ko fii hiibe jiiba beynguureji goo fow jannirgol be ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal. ¹² Godɗo e maɓbe, mo be wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, be Kereeti ben ko fenooobe, ko be kulle hunyude, reeredube, puybe. ¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko ɗun waɗi bee feliraa be no sattiri fii no be hebira gomɗinal laabungal, ¹⁴ e no be accira humagol e tindi Yahuudiyankebe ben, e yamirooje iwruɗe e yimbe be tawata ko selube goonga on. ¹⁵ Laabube ben kan, ko woni woo no laabani ɗun, kono yimbe tuunube be gomɗinaa ben, hay huunde laabanaa ɗun, ko fii hakkillaaji maɓbe ɗin e berde maɓbe ɗen no tuuninaa. ¹⁶ Hiibe wi'i ko be andube Alla, kono kuude maɓbe ɗen no yeddi ɗun, ko fii ko be harmube, murtube, be waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon, ² wi'aa mawbe ben, yo be wonu waawube hoore maɓbe, teddintoobe, hara wonaa ubɓitoobe, kono hara ko tabitube e gomɗinal ngal e nder giggol e ɗaɗɗaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraaɓe ben, hara jikku maɓbe on ko moyyo, hara be wonaali ɗo'ooobe, maa yarooobe, be wona e jannugol ko moyyi, ⁴ hara be waajoto sukaaɓe rewbe ben yidugol moodiɓbe maɓbe ben e biɓbe maɓbe ben. ⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan maɓbe ɗan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodiɓbe maɓbe ben, ɗun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaaɓe worbe ben nawrugol ngurndan maɓbe ɗan e nder faamu. ⁷ E kala huunde hidfa haani wonande be misal e waɗugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal, ⁸ e yo konguɗi maa ɗin wonu selluɗi, ɗi aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaaɓe ɓen yankinanagol jeyɓe ɓe ɓen e kala huunde, ɓe ɗaɓɓa no ɓe weltinira ɓe, ɓe reenoo e yeddondirgol e maɓɓe. ¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, ɓe ɓangina sella-findeyaagal timmungal, ɗun ɓe teddinay gandal fii Alla Dandudɗo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, ɗun ko ɓundu kisiyee fii yimɓe ɓen fow, feɗɗii. ¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla aɗi, hinde accintina en himmeeji aduna, ɗun en waaway nawrude ngurndan men ɗan fewndo ɗoo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non, ¹³ e nder ko tijjidɗen tama'u sollitudo on kon, ɗun ko feɗɗugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, ɗun ko Iisaa Almasiihu. ¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii laɓɓinangol hoore makko jamaa suɓaado, himmando waɗugol kuude moyye.

¹⁵ Ko ɗun haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e ɗun!

3

Yamiroore fii Waɗugol ko Moyyi

¹ Andintin ɓe hiɓe haani yankinanaade laamuuji ɗin e laamiiɓe ɓen, ɓe ɗoftoo ɓe, ɓe hebilanoo kala kuugal moyyal. ² Wota ɓe hoynu hay gooto, maa ɓe wona yeddondirteeɓe, kono ɓe wona moyyube, newiiɓe e telen-ma yimɓe ɓen fow. ³ Ko fii hari enen kadi ko en faaɗa-hakkilɓe, ɓe ɗoftotaako, ɗaynaaɓe, maccube kala himmeeji e mbeleede nedɗanke, wuuruɓe e nder hunyeendi e nawliigu, aɗaɓe, e aɗindirɓe.

⁴ Kono nde Alla, Dandudɗo en on, feɗɗini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yiɗi yimɓe ɓen ngol, ⁵ o dandi en, hinaa non ɓay en waɗii kuude feewude, kono ko e iwrude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heyɗintiniiree *Ruuhu Seniido on. ⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandudɗo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi, ⁷ fii no jogoreɗen feewuɓe sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan ɗan tanyinidɗen ɗan. ⁸ Koo ko mi wi'i ɗoo ko haqiiqa. Miɗo faalaa yo a cato e ɗii piiji, fii no gomɗinɓe Alla ɓen fewtinira ɓerɗe mun ɗen e waɗugol kuude moyye ɗen. Ko ɗun woni ko moyyi kon e ko nafata yimɓe ɓen kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njoofoje ɗen e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii ɗun ko meere, aldaa e nafa. ¹⁰ Kala waɗoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi ɗiɗi, o jaɓaali, pottin mo takko maa. ¹¹ Hiɗa waawi fellitude sifa on nedɗo ko ɓoyliido, junuubankejo, on ɗaawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko ɗon mi aadii waɗugol ndungu ngun. ¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde ɗakkir ɓe e nder yaadu maɓɓe ndun. ¹⁴ Bee kadi ɓe men ɓen ekkitoo haa waawa waɗugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, ɗun haray ngurndan maɓɓe ɗan wonataa meerejan. ¹⁵ Be mi wondi ɓen fow hiwrike ma. Mi salminii yiɗuɓe en e nder gomɗinal ɓen.

Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musidɔ men, haa e oo gidɔ amen, wondidɔ amen e golle, ɗun ko an Filimuunu, ² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondidɔ amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Midɔ duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an ɗin, ⁵ ko fii midɔ nanude no wowlee fii ko gomɗinɗaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidɗɗaa yimbe Alla ɓen fow ngol kadi. ⁶ Mi torike yo gomɗinal maa ngal hawtuɗen ngal waɗu batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on. ⁷ E hoore ɗun mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musidɔ, ɓerde yimbe Alla ɓen buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko ɗun waɗi, fii kala midɔ mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanɗaa waɗude kon, ⁹ midɔ yidɗu-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on. ¹⁰ Mi jeejii ma fii Onesiima, on wontuɗo biɗɗo an ka gomɗinal fewndo mi jolkaa. ¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko ɓerde an min tigi. ¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon. ¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka waɗude e ɓaawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye ɗen wonu karhaade, kono ɗe wona anniyaaɗe. ¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa. ¹⁶ Hara hinaa wa maccuɗo hande kadi, kono no ɓuriri maccuɗo, wa musidɔ yidɗaɗo, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, ɓay ko o maccuɗo, awa kadi ko o musidɔ gomɗindo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hiɗa jogori lan wa gollideteɗo, haray jabir mo wa an min. ¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa godɗun, fawu ɗun e hoore an. ¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu ɓatakuru, mi yobitoyte ɗun, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hiɗa joganii mi godɗun, ɗun ko ngurndan maa ɗan. ²⁰ Awa yo musidɔ, waɗanan ɗun sabu Joomiraɗo on, buttinnaa ɓerde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol ɗoftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a waɗay ɓuri ko mi wi'i kon. ²² E hoore ɗun, eɓɓanan werde, midɔ tany'inii yahugol ka mon sabu torndeeji mon ɗin.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma, ²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, ɗun ko ɓen wondibɓe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e ɓerde mon.

^a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEE'BE BEN

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraabe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneeji buy, ² Alla yewtirii en ka jalaaɗe sakkitore ɗoo Biɗɗo on. O waɗi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on. ³ Ko on Biɗɗo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Biɗɗo woni tambitiido kala huunde rewruude e daaluyee makko dolnuɗo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji maɓbe ɗin, o jooɗoyii ka sengo jaamo Alla Mawɗo on ka kammuuli, ⁴ o woni burɗo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri ɗe maɓbe ɗen non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani:

«Ko an woni Biɗɗo an on, hande a wonii mo an»,^a
maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Biɗɗo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waɗay malaa'ikaabe makko ben hendu
e kurkaadi makko ɗin ɗenɗe yiite.»^c

⁸ Kono fii Biɗɗo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa,
labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a ajii angal peewal ngal.

Ko ɗun waɗi si Alla Joomiraadɗo maa on

toɗɗor maa nebban weltaare buri wondiɓbe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore ɗun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraadɗo, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fudɗoode,
awa kadi kammuuli ɗin ko juude maa ɗen tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

ɗi fow ɗi nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa ɗi wa waanaare,

e hoore ɗun ɗi waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,

awa kadi, duubi maa ɗin lannataa.»^e

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

«Jooɗor ka sengo an jaamo,

haa mi waɗa aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawɗo on

¹ Ko ɗun waɗi, hiɗen haani cataade fota e ko nanuɗen kon, fii wota en selu. ² Ko fii, si konguɗi ɗi malaa'ikaabe ben hewtini maamiraabe men ben ɗin haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon, ³ haray ko honno daɗfiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawɗo? Ko Joomi men on tigi adii feɗɗinde mo, onsay non nanunooɓe mo ben haqinqinani en. ⁴ Allaahu on seeditodi e maɓbe, o ɓanginiri

a 1:5 1.5a Zab. 2.7 b 1:5 1.5b 2Sam 7.14 c 1:7 1.7 Zab. 104.4 d 1:9 1.9 Zab. 45.7-8 e 1:12 1.12 Zab. 102.26-28 e 1:13 1.13 Zab. 110.1

ɗun kuudɗe e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotooɗo Yimbe ɓen ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ɓen Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on. ⁶ Kono godɗo no seeditii nokku goo, wi'i: «Ko hondun woni nedɗo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla, e ko woni ɓii nedɗanke fii yo a danko mo?»

⁷ A waɗii mo e ley malaa'ikaabe ɓen e nder seeda nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a waɗii mo e hoore kuudɗe juudɗe maa ɗen,

⁸ a waɗii piiji ɗin fow e ley koyɗe makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji ɗin fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji ɗin fow yankinani mo. ⁹ Kono non e hino ko tawɗen kon: ɓawto o waɗeede e ley malaa'ikaabe ɓen fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o waɗanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ɓen fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Taguɗo piiji fow, e mo piiji ɗin fow wonani on, laatirgol Iisaa timmuɗo e nder tampereji, on Sincuɗo kisiyee mabbe on. ¹¹ Ko fii, ko *laɓɓindo on e *laɓɓinaabe ɓen fow woni iwdi wootiri. Ko ɗun waɗi kanko Iisaa o hersiraa noddirgol ɓe musibbe, ¹² wano o wi'iri Alla non wonde: «Mi jantanto musibbe an ɓen innde maa nden, mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:

«Mi waɗay hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:

«E hino lan, min e faybe ɓe Alla okkimmi ɓen.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ɓen no mari yiyan e ɓandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e mabbe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginooɗo bawgal mayde nden, ɗun ko Ibuliisa, ¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde. ¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ɓen o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol. ¹⁷ Ko ɗun waɗi si himo haanunoo nandude e musibbe makko ɓen few, fii no o wonira *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, yurmeteeɗo, holniido e nder golle Alla ɗen, fii no jamaa on heɓira yaafuyee junuubaaji. ¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ɓen.

3

Fii no Iisaa Almasihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko ɗun waɗi, yo musibbe an laabube, ɓe mi hawti noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo Alla toɗɗii neli on, on *Yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomɗinal men, ɗun ko Iisaa. ² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Toɗɗiido mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow. ³ E hoore ɗun, tawaama ko o Rindandoo mangu ɓuri ngu Muusaa ngun, ko fii darnuɗo suudu on no mari teddungal ɓuri suudu ndun tigi. ⁴ Ko fii kala suudu ko godɗo darni ɗun, kono ko kanko Alla darni kala huunde. ⁵ Muusaa kaɗun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon. ⁶ Kono *Almasihu on kan ko Bidɗo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko ɗun waɗi, wano *Ruuhu Seniido on wi'iri non:

^f 2:8 2.6-8 Zab. 8.5-7 ^g 2:12 2.12 Zab. 22.23 ^h 2:13 2.13 Isa. 8.17-18

«Si on nanii kongol makko ngol hande,
⁸ wota on sattin berde mon den,
 wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi,
 be ndarndii mi ka wulaa,
⁹ ka be liggitunoo mi don, be ndarndii mi,
 be yi'uno kuude an den e nder duubi cappande nay.
¹⁰ Ko don wadi si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i:
 «Berde maabe den ko selude saa'i kala,
 be andaali laawi an din.»

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:
 «Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁱ
¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu bernde bonnde e bernde
 nde gomdinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e baawo Alla Wuurudo on. ¹³ Kono
 wakkilindiree hakkunde mon jande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e
 mon sattinir bernde mun daynireede junuubu. ¹⁴ Ko fii en wonii kafidube e Almasiihu
 on, si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun, ¹⁵ wano bindi din
 wi'iri non wonde:
 «Hande si on nanii hito makko ngon,
 wota on sattin berde mon den
 wa fewndo murtaldu ndun.»^j
¹⁶ Ko hombe woni ben murtannoo be Alla, bawto be nanude kongol makko ngol? Hinaa
 bee be Muusaa ardino, yaltini *Misira? ¹⁷ E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e
 nder dii duubi cappande nay? Hinaa bee wadunoo be junuubu, maayi ka wulaa? ¹⁸ E
 ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yeddube ben? ¹⁹ Awa en
 yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomdinal.

4

¹ Ko don wadi, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen
 wota goddo e mon aru e tawdeede e ronkoo be naatude ben. ² Ko fii Kibaaru Moyyo on
 feɲɲinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol be hedii ngol nafaali be huunde, ko
 fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomdinal. ³ Kono enen gomdinbe ben, en naatay
 e nden fowtaare nde o innunoo wonde:
 «Mi woondii e nder tikkere an nden,
 be naatataa ka fowtaare an few!»^k
 E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fuddoode aduna on. ⁴ Ko fii himo daali
 nokku goo ka bindi fii jalaande jeedifabere nden wonde:
 «Ka jalaande jeedifabere Alla fowtino e golleeji makko din fow.»^m
⁵ Himo daali kadi fahin doo:
 «Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁿ
⁶ Nde tawnoo no heddanii wobbe goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoo be hendaade
 Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal maabe ngal, ⁷ e yeeso don buy
 Allaahu on daaluno kadi iwruude e Daawuuda, o todfii jalaande, o inni nden «hande»,
 wano siforanoo non dow doo:
 «Hande si on nanii hito makko ngon,
 wota on sattin berde mon den.»^l
⁸ Si tawiino Yaasuwaɲ yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano bawto don fii
 jalaande goo. ⁹ Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on. ¹⁰ Ko fii
 kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo
 de mun den non.
¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be
 doftaaki ben.

i 3:11 3.7-11 Zab. 95.7-11 j 3:15 3.15 Zab. 95.7-8 k 4:3 4.3 Zab. 95.11 m 4:4 4.4 Fuɖ. 2.2 n 4:5 4.5
 Zab. 95.11 l 4:7 4.7 Zab. 95.7 ɲ 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko
 Yaasuwa on ardino jamaa Isra'ila on, naadi be leydi fodaandi ndin.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuuruɗo duncoowo, himo weli ɓuri kaafa ka mbelɗe ɗiɗi, ko naatayɗo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokke e mbuso, o ɗaawa mbeleede e miijooji ɓernde. ¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, waɗaa e kene yeeso on mo hunoytoɗen.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawɗo Sadaka

¹⁴ Bay hiɗen mari hooreejo mawɗo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli ɗin, ɗun ko Iisaa *Biɗɗo Alla on, catoden e qirritannde gomɗinal men ngal. ¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawɗo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e ɗi fow, e hoore o waɗaali junuubu. ¹⁶ Awa ɓadoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heɓoytoo ton, fii no heɓiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, suɓaado e hakkunde yimbe ɓen, ko jodɗiniraa ko fii yimbe ɓen, fii ko waɗa golleeji Alla ɗin, fii no ɓe weebitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji ɗin. ² Himo waawi yurmeede ɓe faamaa ɓen e selube ɓen, ko fii kanko tigi lo'ereji no hundi mo. ³ Awa ko sabu nden lo'ere waɗi si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji maɓɓe ɗin. ⁴ Kono hay gooto waawataa heɓande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawɗo sadaka. Ko Alla yeddata ɗun, wano o toɗɗori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasihu on tigi yeddi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, kono ko Wi'udo mo on wonde:

«Ko an woni Biɗɗo an on, hande a wonii mo an.»P

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»Q

⁷ E hoore ɗun, e nder ngurndan makko ɗan ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gonɗi e torndeeji e nder ewnagol ko tiidi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon. ⁸ Fii kala ko o *Biɗɗo Alla, o andi ko woni ɗoftaare e nder ko o tampi kon fow. ⁹ Bay wonii o waɗaama Timmuɗo, o wonani ɗoftiibe mo ɓen fow ɓundu kisiyee poomayankeejo. ¹⁰ Onsay Alla toɗɗii mo yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomɗinal

¹¹ Hiɗen mari piiji buy ko wowlen e fii ɗun, hara ko piiji buy mettuɗi sifaade, ko fii on wonii mettuɓe faaminde. ¹² E hin-le, e oo saa'i ɗoo hiɗon haanunoo wonude jannoobe, kono hiɗon handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla ɗin. Fewndo ɗoo ko ɓira handuɗon e mun, hinaa ɗaametee. ¹³ On jokkuɗo yarugol ɓira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminayɗo ngurndan feewuɗan ɗan, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo. ¹⁴ Mokobaabe ɓen kaɗun, ko ɗaametee tedduɗo ɓe ɗaamata, ko fii tippude e kuude maɓɓe ɗen hakkille maɓɓe ɗen no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko ɗun waɗi, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasihu on nden, hara en fudɗitaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayɗe e mayde ɗen, e fii gomɗingol Alla, ² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol mayɓe ɓen, e ɗaawoore poomayankeere nden. ³ Ko ɗun waɗeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananoobe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiiɓe *Ruuhu Seniido on, ⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ɓen kan, ⁶ si ɓe aru e selude gomɗinal ngal, ɓe waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kamɓe tigi ɓe fempitike *Biɗɗo Alla on, e hoore ɗun ɓe aybinii mo e kene. ⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudɗini puɗi wondudi e nafa

fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla. ⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi badondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yiɓɓe amen, haray meɗen hoolii hidɗon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on. ¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon ɗen, e giggol ngol holluɗon fii innde makko nden, e golle ɗe waɗuɗon ɗen e ɗe waɗanton ɗen kadi yimɓe Alla ɓen. ¹¹ Kono meɗen faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiɗen kon haa ka sakkitorun. ¹² Ko ɗun waɗi, wota on wonu aamuɓe, kono jembree ɓen hebirnooɓe ndondi fodaandi ndin gomɗinal e mujal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko ɗun waɗi, nde Alla waɗannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko ɓuri mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi, ¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi waɗay barki e maa fota,
mi yaɗɗay jurriya maa on yaɗɗudee.»^r

¹⁵ Ko e nder ɗun, ɓay wonii Ibraahiima habbika e nder mujjaare, o heɓi non ko o fodanoo kon. ¹⁶ E hin-le, yimɓe ɓen no woondira ko ɓuri ɓe mawnude, nden woondoore wonana ɓe seedee fii rawnoode kala yeddondiral. ¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronooɓe fodaari makko ndin ɓen noone no anniyee makko on firtortaa, o waɗirno ɗun woondoore ¹⁸ fii, sabu ɗee kuude ɗiɗi ɗe waylotaako, ɗe tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiiɓe ɓen hebiren wakkilaare tiidunde fii tamagol e tama'u mo Alla weebitani en on. ¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiidungal holnii fii ngurndan men ɗan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden, ²⁰ ɗun ko ka Almasiihu on naati ɗon fii men wa fertaniidoo en laawol, o woni *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo landoo Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lamɓe ɓen, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo. ² Ibraahiima jonni mo sappabun e ɗi fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <landoo peewal>. E hoore ɗun kadi ko o landoo Salaam, e maanaa landoo ɓuttu. ³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudɗoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidɗo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawɗo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heɓoyi kon! ⁵ Sariya on toɗɗii e ɓiɓɓe *Lewi ɓen wonugol yottinooɓe sadaka ka Alla e yantooɓe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on heɓi kon fow, ɗun ko e ɓen ben-gootooɓe maɓɓe, fii kala ɓen ko ɓe jurriya Ibraahiima. ⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendike sappabun Ibraahiima on, e hoore ɗun, o du'anii on hendiidoo fodaariiji ɗin. ⁷ E hin-le yeddotaako ko mawɗo on du'antoo tosooko on. ⁸ E hin-le, e telen-ma yottinooɓe sadaka ɓen ka bolondaa Lewi, ko maayayɓe woni hendaade sappabun ɗun, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuuruɗo woni ko hendii, wano seeditoraa non. ⁹ Ka rabɓinɗinnde, Lewi, oo wonɗo hendaade sappabun ɗun, o yobiino ko makko kon rewruɗe e Ibraahiima. ¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasiihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruɗe e yottinooɓe sadaka ka gorol Lewi ɓen jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ɓen yottinooɓe sadaka ko timmunooɗe, harayno ko fii honɗun haannoo waɗugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa

wano *Haaruuna non? ¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee. ¹³ Ko fii on mo d̄ii piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto toɗɗaaka e mun fii golle *layyorde nden. ¹⁴ E hoore ɗun, wano andirɗen non tigi, Joomi men on ko feɗɗo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no ɓuri ɓanginde si yottinoowo sadaka goo feɗɗirii wa Maaliki-Siddiiqu, ¹⁶ wontuɗo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yuɓɓondirɗo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan ɗan lannataa ɗan. ¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa,
wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa ɓaawo ɗoo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehidiugol mun ngol, ¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u ɓurɗo moyyude mo ɓadoren Alla.

²⁰ Dun non waɗaaka e ɓaawo woondoore. Beya non kaɗun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e ɓaawo woondoore, ²¹ kono kanko Iisaa o wontirno ɗun woondoore, ɓay Alla daalanno mo ɗundoo:

«Mi woondii, mi firtataa,
ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko ɗun waɗi si Iisaa wonii holnuɗo *ahadi ɓurndi hittude ndin. ²³ E hoore ɗun, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no haɗi ɓe duumagol e golle maɓɓe ɗen. ²⁴ Kono Iisaa kaɗun, ɓay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka ɗen lannataa. ²⁵ Ko ɗun waɗi kadi, himo waawi dandude few ben wonɓe ɓadorde Alla sabu makko kanko Iisaa, ɓay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol ɓe.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawɗo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seeduɗo e junuubanke'en, e ɓurɗo kammuuli ɗin ɓanteede, ²⁷ mo hatonjinaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawɓe ben ittirta ɗande woo sadakaaji fii junuubaaji maɓɓe ɗin, kamɓe tigi taho, e ɗi jamaa on ɗin kadi. Iisaa waɗii ɗun nde wootere ko yoni fii saa'iji ɗin fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon. ²⁸ Sariya on kaɗun, ɓe toɗɗotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawɓe ko yimɓe lo'ube, kono daalol woondoore nden ɓawto Sariya on toɗɗike Biɗɗo on, on wonɗo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa toɓɓere nde wonɗen yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo ɗaamo jullere laamu Alla Mawɗo on ka kammuuli. ² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, ɗun ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimɓe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawɗo ko toɗɗoraa ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawɗo on kadi heɓa goɗɗun ko o weebita. ⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, ɓay no woodi weebitoobe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on. ⁵ Ben no waɗude dewal ngal tawata ko mbaadi e ɗowdi goongaaji kammuyankeeji ɗin, wano Muusaa ɓanginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a waɗiray fow noone no holliraɗaa non ka hoore fello.»^u ⁶ Kono jooni, *Almasiihu on heɓii golle ɓurɗe mawnude ɗe beya ɗen, no o woniri non holnuɗo *ahadi ɓurndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji ɓurɗi keldude ɗin.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi ɗaɓɓee. ⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:
 <Nalaande no aroya nde mi yettodayta
 e yimbe *Isra'iila ben
 e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa
 ndi mi ahodunoo e baabiraaɓe maɓɓe ben ndin,
 wa fewndo mi tambitornoo be juude an den
 fii yaltingol be Misira,
 ko fii be hunnaali ahadi an ndin.>

«Joomiraado on daali:
 <Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi
 ndi mi ahodayta e yimbe Isra'iila ben
 ɓawto dee nalaade doo.>

«Joomiraado on daali:
 <Mi waɗoyay sariyaaji an ɗin ka miiɗo maɓɓe,
 mi winda ɗi ka berɗe maɓɓe,
 min mi wona Alla maɓɓe,
 kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol
 maa fillitanagol wondiɗɗo mun maa musidɗo mun,
 wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,
 gila e burɗo fanɗude on
 haa e burɗo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji maɓɓe ɗin,
 mi hakkilanoytaa e junuubaaji maɓɓe ɗin.> »^W

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri ɗon, ko ɗon o watti araniri ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaaduɗi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna doo. ² E hoore ɗun, *rewirdu waɗanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jodɗinirde pitilli nden wonnoo ɗon, e taabal ngal e birediije weebitanaade Joomiraado on ɗen. ³ E hoore ɗun, ɓaawo *wirngallo ɗimmo ngon, tawi no ɗon nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden. ⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande kanɗe, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanɗe haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanɗe waɗornde <*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari fiinii, e alluuje maande ahadi ɗen. ⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, ɗun ko ka junuubaaji ɗin yaafetee ɗon, no ɗuwiraaɗ gabitanji majji ɗin. Kono hinaa fewndo doo haanuɗen wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo ɗun fow ko non jodɗiniranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii waɗugol golle diina maɓɓe kan. ⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawɗo on tun naatayno ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji ɗi jamaa on waɗiri angal andude. ⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde ɗatal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti. ⁹ Hiɗen mari doo misal feɗɗingal goongaaji fewndiɗi

hande dɪn. Ɖun fow no ɓangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawataa labɓinde bernde on rewiroowo non. ¹⁰ Ko dundoo woni yamirooje nedɗanke tun yuɓɓondirɗe e jaameteeji e njaramji e noone salligiiji, yamiraade haa ɓande Alla heyɗintini piiji dɪn fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawɗo sadaka fii moyyereji fewndiidi dɪn. O tayiti rewirdu ɓurndu mawnude ndun e ɓurndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna. ¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko dɪn tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliiji e ɓalbi. Ko nii o yediri en cottudi poomayankeeri. ¹³ Si tawii yiiyan ciikuliiji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laaɓaa, no labɓina be ka bandu, ¹⁴ kono Almasiihu on kaɓun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e ɓaawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko dɪn labɓinta berɗe men, itta en e kuude nawrayɗe en e mayde, fii no rewiren Alla Wuuruɗo on!

¹⁵ Ko dɪn waɗi si ko kanko woni holnuɗo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e dɪn bonnereji waɗaadi ka fewndo ahadi hinndi. ¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni dɪn, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee. ¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo ɓawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri. ¹⁸ Ko dɪn waɗi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e ɓaawo hibbugol yiiyan. ¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano dɗe woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji e ndiyan e gaara boɗe, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisoopu, ²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina dɪn yiiyan. ²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labɓiniraa, ko fii yaafuyee alaa e ɓaawo hibbugol yiiyan.

²³ Ɖin aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labɓinireede oo noone dɗoo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji dɪn labɓiniree sadakaaji ɓurɗi moyyude. ²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde waɗiraande juude nedɗanke, ɓembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla. ²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan dɪn tawata wonaa yiiyan makko. ²⁶ Ko fii, si hinaano dɪn, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudɗoode aduna on. Kono jooni, ka lannoode jamaanuujji, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji dɪn fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon. ²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, ɓawto dɪn ɓaawoore nden waɗa, ²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe dɗuudube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornooɓe mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore dɪn, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi dɪn, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben ɓadoraybe non Alla timmuɓe, rewruude e on sadaka gooto jokkondirɗo hitaande woo hitaande. ² Si o waawayno, harayno neebii ko ben waɗaynoobe dɪn sadakaaji acci, harayno be labɓinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde maɓbe felataa be e telen-ma junuubu woo. ³ Kono, dɪn sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji dɪn. ⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dɪn waɗi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i:

«Wonaa sadakaaji maa dokke faalaɗaa,
kono a waɗanii lan ɓandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo,
maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii
fii waɗugol faale maa on, yaa an Alla,
wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.» »^z

⁸ Himo wi'i taho: «A yiɗaali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e
sadakaaji fii junuubaaji, waɗiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore ɗun o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii waɗugol faale maa on.» O ittii aranun
ɗun fii sincugol ɗimmun ɗun. ¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *laɓɓinaɗen fii wonugol
yimbe makko, rewruɗe e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri ɓandu mun ndun tigi
nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata ɗon ɗande woo fii waɗugol golle mun
diina ɗen, e ittugol sadakaaji gooti ɗande woo, ɗi tawata waawataa ittude junuubaaji
few. ¹² Almasiihu on non kaɗun, o waɗii sadaka gooto bajjo fii junuubaaji ɗin, yonudɗo
haa poomaa, awa kadi himo joodii ka sengo ɗaamo Alla, ¹³ himo sabbii ɗon haa Alla
waɗa aybe makko ɓen ka ley koyɗe makko. ¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa
wonaabe *laɓɓineede fii wonugol yimbe Alla ɓen. ¹⁵ Ko ɗun *Ruuhu Seniɗo on
seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraadɗo on daali:
«E hino *ahadi ndi mi yettodoyta e maɓbe ndin:
Bawto dee ɗalaadɗe ɗoo,
mi waɗoyay sariyaaji an ɗin ka ɓerɗe maɓbe,
mi windoya ɗi ka hakkille maɓbe.» »

¹⁷ O ɓeyditi e ɗun:
«Mi anditooytaa hande kadi fii junuubaaji maɓbe ɗin
e angal peewal maɓbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji ɗin yaafaa ɗon, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomɗinal Yimbe ɓen

¹⁹ Ko ɗun waɗi, yo musibbe an, ɓay hiɗen mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure
hormorde mawnde sabu oo sadaka yiiyan Iisaa ²⁰ ɗan o udditirani en laawol kesol
wurngol, rewrunngol ka *wirngallo, ngon-le ko ɓandu makko ndun, ²¹ e ɓay kadi hiɗen
mari yottinoowo mawɗo wonɗo ka suudu Alla, ²² ɓadoren Alla ɓernde nundunde
e gomɗinal heewungal pellital, e ɓernde laɓɓinaande kala miijooji bonɗi, e ɓandu
lootiraandu ndiyan laabuɗan. ²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiɗen on, ko fii
Waɗandɗo en ɗin fodaariiji on ko Sella-findeejo. ²⁴ Miijondiranen ko honno waaweten
wakkilindirde ka giggol e ka kuudɗe moyye. ²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal,
wano wofbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiɗen yi'ude ɗalaande nden no
ɓadaade.

²⁶ Ko fii si en duumike waɗugol junuubu e nder tewaare ɓawto en hendaade gandal
goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji, ²⁷ kono ko habbannde ɗaawoore
hulɓiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ɓen. ²⁸ Si godɗo bonniino
Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore ɗiɗo maa tato. ²⁹ E miijo
mon onon, si godɗo hayfinii *Biɗɗo Alla on, si o jogitorii yiiyan ahadi ɗan wa ɗan aldaa
e fiira, ɗan ɗan o *laɓɓiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on
miijaaki himo handi e lette ɓurɗe muusude kadi? ³⁰ Ko fii hiɗen andi on Wi'udɗo: «Ko
min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore ɗun: «Joomiraadɗo on ɗaaway jamaa
mun on.»^b ³¹ No hulɓinii yanugol e juudɗe Alla Wuurudɗo on!

^z 10:7 10.7 Zab. 40.7-9 ^a 10:17 10.17 Yer. 31.33-34 ^b 10:30 10.30 Yaɗ. 32.35-36

³² Anditee liddu d̄un ka saa'iiji arani, bawto Alla ndayginande on, on ḡaḡḡino satteende tiid̄unde e nder tippiro muusungo. ³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkad̄on e kene, e saa'i goo jonnindir̄on juude e ben waḡiranooḡe wano non. ³⁴ E hoore d̄un, yurmad̄on sokaabe ben, jabud̄on kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon d̄in, sabu andugol mon hid̄on mari keyee bur̄ḡo moyyude, luttoowo. ³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden. ³⁶ Ko fii hid̄on haani ḡaḡḡnaade, fii, nde timminoyd̄on faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:
«Haanud̄o arude on aray, neeb̄ataa.

³⁸ Feewud̄o an on non wuuriray gomd̄inal.

Kono si o yiltitike,
wonkii an kin weltanoytaako mo.»^c

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroobe baawo fii hayrugol, kono ko en gomd̄inbe fii dandegol.

11

*Fii Seeditor*be Gomd̄inal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomd̄inal ngal ko pellital fii piiji d̄i tanyinid̄en, e hoolaare fii piiji d̄i en yi'aali taho. ² Alla kulji mawbe baawo d̄oo ben sabu gomd̄inal maḡbe ngal.

³ Ko gomd̄inal ngal wond̄en andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko d̄un waḡi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomd̄inal ngal Haabiila yeḡiri Alla sadaka bur̄ḡo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewud̄o sabu ngal gomd̄inal. Alla tigi kulji d̄en dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomd̄inal no ḡanginde fii makko.

⁵ Ko gomd̄inal ngal kadi Hanuuka yentiraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentiraa mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla. ⁶ Awa, e baawo gomd̄inal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on ḡadotood̄o mo no haani gomd̄inde wonde kanko Alla himo woodaa, gomd̄ina kadi ko kanko woni yoḡoowo d̄abḡooḡe mo ben.

⁷ Ko gomd̄inal ngal fahin Nuuhu moyy'inirnoo laana fii dandugol ḡeynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. 'Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewud̄o sabu gomd̄inal makko ngal.

⁸ Ko gomd̄inal ngal kadi Ibraahiima d̄oftori noddaandu ndu Alla nodd̄i mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude. ⁹ Ko gomd̄inal o hod̄iri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiiri, o hod̄i e nder cuud̄i bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hod̄iri non, ḡe ronidi e makko fodaari wootiri ndin. ¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbii hod̄o ngo tawata didol cuud̄i mun no tiid̄i, ngo tawata ko Alla eḡbi, darni. ¹¹ Ko sabu gomd̄inal ngal kadi, fii kala Saarata kaḡun ko mo jiidotaako, o heḡiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, ḡay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon. ¹² Ko d̄un waḡi si ned̄ḡo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino d̄un, hebi jurriya bur̄ḡo koode d̄en ka kammu d̄uud̄ude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomd̄inal ngal ḡe fow ḡe maayi e baawo hendagol piiji fodaad̄i d̄in, kono ḡe haynino d̄i ka woc̄d̄i, ḡe weltori, e nder qirritagol ko ḡe tunjankeebe e janambe ka leydi. ¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hiḡe d̄abḡande hoore maḡbe leydi heyri. ¹⁵ Si tawno non ḡe wuld̄ano ka ḡe iwi ton, ḡe heḡayno feere no ḡe yiltora. ¹⁶ Kono ka haqiiqa hiḡe himmannoo nokkuure bur̄nde moyyude, d̄un ko ka kammu. Ko d̄un waḡi Alla hersiraa noddeede Alla maḡbe, ko fii o moyy'inanii ḡe hod̄o.

¹⁷ Ko gomd̄inal ngal kadi Ibraahiima weeb̄itiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, biḡḡo makko bajjo on, kanko hendinood̄o fodaariiji d̄in, ¹⁸ d̄un ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e

Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawuɗo hay immintingol mayɗo e hakkunde mayɗe ben, ko ɗun waɗi si o hettitiri biɗɗo makko on wa immitiɗo e mayde.

²⁰ Ko gomɗinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomɗinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e biɓɓe Yuusufu ben, o ugginii e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomɗinal ngal fahin, ɓay ɓadike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o waɗi kadi yamirooje fii yi'e makko ɗen.

²³ Ko gomɗinal ngal kadi, ɓay Muusaa jibinaama, mawɓe makko ben suuɗiri mo lebbi tati, ɓay ɓe tawii boobo on no labaa fota, awa kadi ɓe hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomɗinal ngal kadi, ɓay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o geɗal jiwo Fir'awna on. ²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on ɓurani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun. ²⁶ Tawi himo miiɗii wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on ɓuri jogaade ngalu tiidungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi. ²⁷ Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e ɓaawo ɗenyagol tikkere lando on, ɓay himo catornoo wa sutiidoo on mo yi'otaako. ²⁸ Ko gomɗinal ngal kadi o waɗiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yi'yan fii wota muloowo dikkuruuɓe on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeebe ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin ɓe tayitiri *Baharu Boɗeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ben eɓɓunoo waɗirgol non, ɓe yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, ɓay ɓe gaynii taaraade mo e nder balɗe jeeɗiɗi. ³¹ Ko gomɗinal ngal kadi waɗi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heeferɓe ben, sabu ko o wernirnoo tefooɓe ben kon ɓuttu.

³² Ko honɗun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedoo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ben. ³³ Ko gomɗinal ngal ɓe fooliri laamateeriiji, ɓe tabintini peewal, ɓe heɓi fodaarii, ɓe ombi sekko ngayuuje. ³⁴ ɓe ɗannini giiteeli bonnooji, ɓe daɗi mbelndi kaafa, ɓe heewi doole fii kala hiɓe lo'unoo, ɓe hollitii ka nder hareeji, ɓe raɗii koneeli jananɓe ben. ³⁵ Rewɓe yi'i mayɓe mun no immitoo. Wobɓe goo kadi lettaa, ɓe salii sottede fii no ɓe heɓira ummutal ɓurngal moyyude. ³⁶ Wobɓe ben heɓi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee. ³⁷ Wobɓe ben wariraa kaaye, wobɓe ben tampinaa tayaa ɗiɗi, maa wariraa kaafa. Wobɓe nawri ngurndan mun ɗan jaarugol hen fow, hara no ɓornii guri baali maa be'i, billorɓe ɗi fow, cukkee tampinee. ³⁸ Hari aduna on handaa e ben, ɓe tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

³⁹ Ben kuljiranooɓe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko ɓe fodanoo kon.

⁴⁰ Ko fii Alla no eɓɓani en godɗun ko ɓuri moyyude, fii wota ɓe laato timmuɓe e ɓaawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Biɓɓe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeɓe no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weebiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu eɓɓanaden ndun.

² Punnoɗen Iisaa, on wonɗo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o jooɗii ka sengo jaamo jullere laamu Alla. ³ Miijitee fii on ɗaɗɗiɗo ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere heɓu on haa ɓerɗe mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yi'yan mon ɗan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa biɓɓe makko:

«Biɗɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraadoo on no hayfiri, awa kadi wota ɓernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraadoo on yiɗi, o wurtata,

o yaggina kala mo o jabi yo wonu biɗɗo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereje mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa biɓɓe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni biɗɗo mo ben mun wurtataa? ⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow heɓata nden, haray ko on fattuube, hinaa on biɓɓe. ⁹ Bay en heɓii baabaabe ka aduna ɗoo wurtaynoobe en, ɓe teddinnoɗen, ko haa honto non haanuɗen yankinanaade Ben ruuhuuji men ɗin fii no wuuriren! ¹⁰ Ko fii baabiraabe men ɓen no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, ɓay ɓe tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreɗen e laaɓal makko ngal. ¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono ɓawto ɗun, battane ngurndan feewuɗan wonɗan e nder ɓuttu no maranii ɓen wurtaabe.

¹² Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, ɓantee juude mon lo'ude ɗen, sattinon koppi mon lo'uɗi ɗin, ¹³ yo koyɗe mon ɗen jokku laawi feewuɗi ɗin, fii wota layooje ɗen worgito, kono ɗe sella.

Fii no Hittinire e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder ɓuttu, wuuron e nder laaɓal, ko fii ɓaawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on. ¹⁵ Reenee fii wota hay gooto ɗakkire moyyere Alla nden, wota ɗaɗol haadungol woo kadi funtu, wona sabu jiiɓoldu haa raaba buy e mon. ¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunooɗo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto. ¹⁷ Hiɗon andi, ɓawto ɗun, wa fewndo ko o faalaa heɓude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o heɓaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo ɗaɓɓirde ɗun gonɗi.

¹⁸ Ko fii onon, on ɓadaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubɓunge e ɗowdi duule e niɓe e nduluuru, ¹⁹ maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'iilayankeebe ɓen nanunoo kan haa ɓe wi'i wota ɓe ɓeyditane hay kongol, ²⁰ ko fii ɓe townataano sifa ndee yamiroore tiɗunde ɗoo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^ɗ ²¹ Hakkee ko ɗun hulbininoo, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

²² Kono onon, on ɓadike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuuruɗo on, ɗun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare. ²³ On ɓadike dental dikkuruube Alla ɓen, ɓen ɓe tawata no windii ka kammuuli. On ɓadike Alla, on Naawoowo yimɓe ɓen fow, e ruuhuuji feewuɓe timminaaɓe ɓen. ²⁴ On ɓadike Iisaa, on holnuɗo *ahadi heyri ndin, e yiian makko hibbaaɗan, ɗan seeditoore mun ɓuri moyyude ɗan Haabiila ɗan.

²⁵ Awa reenee wota on salo heɗaade on Wonɗo on yewtude. Ben Isra'iilayankeebe, salinoobe heɗaade on Wonnooɗo ɓe yamirde ka hoore leydi, ɓe daɗaano lette ɗen. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wonɗo en yewtude ka kammuuli dow? ²⁶ On mo hito mun dimbi leydi ndin, waɗii jooni ndii fodaari ɗoo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngun.»^f ²⁷ Ngol daalol «nde wootere kadi» no laaɓi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji ɗi gasataa dimbaade ɗin luttira. ²⁸ Bay laamu ngu hendotoɗen ngun hinaa dimbotoongu, weltanoɗen Alla, kurkanooɗen mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol. ²⁹ Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

¹ Yo giggol siɗɗankaaku ngol duumo. ² Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non woɓɓe wernii malaa'ikaabe, hara ɓe andaa. ³ Anditee fii kasooɓe ɓen, wa si tawii hiɗon sokidaa e maɓɓe, e wonaaɓe e tampineede ɓen, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

^d 12:6 12.6 Tin. 3.11-12 ^ɗ 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yaɗ. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telenma don, Alla jaaway fijoobe ben e jinoobe ben. ⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidon kon fewndo doo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»g

⁶ Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:
«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun neddo waawanimmi?»h

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben fejjinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodon fii battane no be wuuriri non, jembon gomdinal mabbe ngal. ⁸ Awa Iisaa Almasihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidiniiree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii jaameteji di nafaali huunde ben jokkuube di. ¹⁰ Ko fii hiden mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru jaamugol ko sakkaa don kon. ¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli din sunneteno ka baawo hofo. ¹² Ko don wadi si Iisaa kadi tampuno ka baawo hofo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko dan tigi. ¹³ Awa enen kadi, yalten ka baawo hofo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan. ¹⁴ Ko fii en maraa doo hofo tabitungo, kono hiden dabfude aroyayngo ngon. ¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumoden e wadangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden. ¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko dii woni sadakaaji di Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoobe on ben, yankinanodon be. Ko fii hiibe ayni fota wonkiji mon din, wa hunitoytoobe ka Alla. Awa etee be wada don e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa don, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meden felliti wonde meden mari bernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen dan no feewiri e kala huunde. ¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirfo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawdo baali din, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin, ²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wadugol faale makko on, o wada e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidfo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon. ²⁴ Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e d̄ii *bolondaaji sappoo e d̄idi saakitiid̄i e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereje

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndand̄e, haray jogitoree d̄un weltaare fow, ³ ko fii hid̄on andi, ndarndagol gomd̄inal mon ngal adday ṅaṅṅaare. ⁴ Kono bee ṅaṅṅaare nden waḍa golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmube, e hara on ṅakkiraaka huunde. ⁵ Si god̄do e mon ṅakkira faamu, yo o toro d̄un Alla, on okay mo d̄un. Ko fii kanko Alla ko Yed̄oowo fow no yaajiri e baawo feloore. ⁶ Kono yo o toror mo gomd̄inal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiid̄o no wa'i wa morloode ndiyan d̄an ka baharu, d̄e hendu ndun dup̄ata yeya. ⁷ Wota sifa on ned̄do sikku hendoto god̄d̄un e juude Joomiraado on, ⁸ on ko ned̄do sikkitiid̄o, mo tabitaa e laawi mun d̄in fow.

⁹ Yo musid̄do miskiino on weltor ko Alla towni mo kon, ¹⁰ ald̄udo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, bay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa. ¹¹ Si naange ngen fud̄ii, nge toowid̄ii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kuḍi d̄in, piindi majji on saama, ṅari majji on bonta, ko non ald̄ube ben saamirta e nder golle mabbe d̄en.

¹² Maloore wonanii on ned̄do ṅaṅṅiid̄o ndarndand̄e d̄en, ko fii si o dartike ndarndand̄e d̄en, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yid̄ube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribetee kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto. ¹⁴ Nde jarribad̄en woo, ko himmeeji bonḍi d̄i wondud̄en d̄in woni en pood̄ude murtina. ¹⁵ Bawto d̄un, himme bonḍo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on ḍaynito, yo musibbe an yid̄aabe, ¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji d̄in, on mo waylotaako, mo d̄owdi mun dillataa, ¹⁸ on Woodintinird̄o en Daaluyee makko goongaajo on no o yid̄iri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee d̄un, yo musibbe an yid̄aabe, yo ned̄do kala yaawu hed̄aade, nenna si yewta, nenna si tikka. ²⁰ Ko fii tikkande ned̄danke nden laatintaa peewal ngal Alla yid̄i ngal. ²¹ Awa sertee e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, d̄un ko on waawudo dandude wonkiji mon d̄in.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hed̄otoobe mo tun, si hinaa d̄un, haray onon tigi on ḍaynitoto woni. ²³ Ko fii si god̄do hed̄ike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa ned̄do wond̄o tintaade, yi'a yeeso mun ngon. ²⁴ Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i. ²⁵ Kono on waḍudo giid̄e mun d̄en ka nder sariya timmudo, d̄un ko on sariya rind̄inoowo, o tabiti, hara hinaa fii hed̄agol yejjita, kono hara ko huutorgol, onḍon wonay malaado e nder kala ko o waḍata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol ḍenngal mun ngal, haray on ḍaynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal. ²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji mabbe d̄in, e rentagol e tuundiji aduna d̄in.

2

Hajagol fii Burdindingol

¹ Musibbe an, bay ko on gomd̄inbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe. ² Si wattiid̄o hurundaare kanje, ḍornii conc̄i dimi aru

e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniidfo concii yakkiidfi ara e naatude, ³ si on hittinii fii borniidfo concii dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndaafduudi dfool!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodfo ka ley koyde an dfool!», ⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on naawiraali miijooji bondfi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa miskinbe ben ka aduna dfool Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun? ⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampingde, naba on ka naawirdi? ⁷ E hinaa ben woni hoynooobe innde teddunde nde inniraafon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi din wi'iri non wonde: «Yo a yidfir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi. ⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnufo Sariya. ¹⁰ Ko dfun wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike dfeya heddiide fow, haray o wonii bonnufo Sariya on fow. ¹¹ Ko fii on Wi'udfo: «wota mo jeena», no wi'i kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnufo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe naawirooyteebe Sariya rindinoowo on. ¹³ Ko fii naawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay naawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani nedfo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde dfun kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo? ¹⁵ Si musidfo men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri naamete kadi jande woo, ¹⁶ godfo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodon, naamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe din handi e mun kon, haray ko hondun dfun nafata? ¹⁷ Gomdinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si godfo wi'ii: «An hidfa mari gomdinal e min midfo mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdinal an ngal kuude an den.» ¹⁹ Hidfa gomdini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji din kadi no gomdiniri non, haa hidfi diwna.

²⁰ Ko an yo njofoojo! Hidfa faalaa faamude wonde gomdinal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wafunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa bidfo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo? ²² A yi'ii, gomdinal ngal yaadii e kuude makko den, awa kadi ko kuude makko den timmini gomdinal makko ngal. ²³ Ko non ko bindi din wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa gidfo Alla. ²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude den nedfo on jogoraa feewudo, hinaa sabu gomdinal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteefo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude den o jogoranoo feewudo fewndo ko o wernunoo nulanoobe fii tefugol ben, o holli be laawol goo ngol be rewa? ²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomdinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musibbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannooobe ben en naawete naawoore burnde sattude. ² Ko fii en fow en waday ellaaji di tawata ko nooneji duudufi. On mo wadaali ella e nder kongufi, haray on nedfo ko timmudo, waawudo hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe den ka kundule pucci din fii yo di dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow. ⁴ Ndaaree kadi, dfee laafe e njandude mun, ko hendu dolnundu

a 2:8 2:8 Lew. 19:18

naɓata ɗe, hiɗe ardoree aalahun ɓurkun faɗɗude ka naɓoowo on faaliraa ɗon. ⁵ Wano non, ɗenngal kadi ko terun faɗɗukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawɗi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde? ⁶ ɗenngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere ɓandu men ndun, ngal tuuninay ɓandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal huɓɓinaa, ngal sunnay ngurndan men ɗan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli ɗin e ko daasotoo kon e kulle ɗen ka nder ndiyan, no huɓindoo, ɗen-le nedɗanke no huɓindii ɗe. ⁸ Kono ɗenngal, hay gooto waawataa ngal huɓindaade. Ko bone mo waawotaako huɓindaade, hingal heewi tooke warooje. ⁹ Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi huɗirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ɓen. ¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibbe, wota ɗun wonir non. ¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadufan no tubba e ɓundu wooturu, hara ko e ngayka woota? ¹² Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, ɓundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o ɓanginir ɗun jikku makko moyyo on wondude e kuude newiide iwruɗe e faamu. ¹⁴ Kono si tawii hiɗon mari ka ɓerɗe mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on. ¹⁵ Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu nedɗanke e ngu Ibuliisa. ¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko ɗon kadi jiiɓoldu e kala noone kuude bonɗe woni. ¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu ɓuttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e ɓurnondiral e faasiqankaaku. ¹⁸ Ko tabintinoobe ɓuttu ɓen aawata e nder ɓuttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto ɗee poodotire e ɗee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bonɗi woni waɗude hare ka ɓerɗe mon? ² Hiɗon himmani, kono on alaa hebude. Ko on warooɓe, ko on miilaabe e ɓaawo waawugol hebude hay huunde. Hiɗon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, ɓay on alaa toraade, ³ maa hiɗon toraade, on alaa hebude, ɓay hiɗon tororde anniyee bonɗo fii no huutoriron ɗun fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yiɗugol aduna on ko aɗugol Alla? Awa si godɗo no faalaa yiɗude aduna on, haray o waɗitike gaɗo Alla. ⁵ On sikku bindi ɗin ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o waɗi e men on.»^b ⁶ Kono ko o ɓuri en yedude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi ɗin wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniiɓe ɓen,
o yedfa jippinɓe hoore mun ɓen sulfu.»^c

⁷ Awa yankinane Alla, dartoɗon Ibuliisa, ɗun o dogay, o wocɗoo on. ⁸ Badee Alla, ɗun o ɓadoto on. Laɓɓinee juude mon ɗen, yo onon junuubankeɓe. Laɓɓinon ɓerɗe mon ɗen, yo onon sikkitiibe. ⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon ɗen wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta ɓidagol. ¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, ɗun o ɓantoyay on.

¹¹ Wota on ɗakkin ɓee ɗoo maa ɓee ɗaa, yo musibbe an. Mo ɗakkinii musidɗo mun, maa ɗaawii musidɗo mun, haray ko Sariya on o ɗakkini, o ɗaawi. Si a ɗaawii-le Sariya on, haray hinaa a huutorɗo mo, kono ko a ɗaawoowo mo. ¹² Ko fii ko Gooto pet woni Waɗoowo Sariya ɗaawa, ɗun ko on Waawuɗo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hiɗa ɗaawa ɗokondo maa?

^b 4:5 4.5 Maa: «Ruuhu wonɗo ka ɓernde men on ko nawluɗo fota.» ^c 4:6 4.6 Tin. 3.34

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare d'oo, men wona ton hitaande, men wad'oya ton god'dun, men he'ba tono.» ¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirta jango. Ko on norngal feenjungal fii saa'ihun nii, bawto d'un muta. ¹⁵ Ko haanudon wi'ude: «Men wuuray, men wad'a d'undoo maa d'undaa, si Joomiraado on jabii.» ¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde. ¹⁷ Si god'do no andi moyyere nde o haani wad'ude, o wadaali d'un, haray o wad'ii junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereji aroyaydi e hoore mon din! ² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii, ³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee jalaade sakkitore. ⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyaaadi sojituube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on. ⁵ On wuuririi ka aduna d'oo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee jalaande nde hirsetedon e mun. ⁶ On jaawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mujnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori copal tiidungal, ngal o habbori mujal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde to'ba. ⁸ Onon kadi mujnee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun. ⁹ Wota on jermindir, yo musibbe an, fii wota on jaawe, bay Jaawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mujal ben annabaabe yewtuube e innde Joomiraado on. ¹¹ Ndaaree, hiden wi'a maloore wonanii ben jajjiibe. On nanii fii jajjaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewudo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder jaawoore nden.

Fii Tororgol Gomdinal

¹³ E hara god'do e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara god'do e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu. ¹⁴ E hara kadi god'do e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on. ¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnudo. E hoore d'un, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wad'i junuubi, di yaafante mo. ¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon din hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no selliniredon. Torndeeji di aaden feewudo torii din ko dolnudi duncaydi.

¹⁷ Ko fii Iliiya kadi hari ko neddo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo. ¹⁸ Bawto d'un kadi o torii, kammu ngun sammini ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si god'do e hakkunde mon selii goonga on, god'do artirii mo, ²⁰ haray andee, on ittudo on junuubankeejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufdi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee suɓaabe Alla, tunɗarankeeɓe e oo aduna, e nder ɗee leyɗe Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii. ² Ko onon yo suɓiranooɓe eɓɓoore Alla, on Ben men, e dow *laɓɓinireede Ruuhu makko on, fii ɗoftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko ɗan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Selluɗo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yeɗiri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde mayɓe ɓen fii no heɓiren tama'u selluɗo, ⁴ e fii no heɓiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu, ⁵ ɗun ko onon ɓee ɓe Alla hiwiri bawgal mun sabu gomɗinal ngal fii kisiyee hebuliidɗo feɗɗineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko ɗun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo ɗoo maa satteendeeji seeda wona ko aanini on, ⁷ fii no gomɗinal mon ngal ndarndoree. Gomɗinal mon ngalle no ɓuri kanɗe hittude, ɓay kanɗe ko ko mulata, ɗen-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomɗinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal ɗande Iisaa Almasiihu on feɗɗitoyi. ⁸ On yiɗii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e ɓaawo yi'ugol mo. E hoore ɗun, hiɗon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun, ⁹ ɓay hiɗon hendaade faandaare gomɗinal mon ngal, ɗun ko kisiyee wonkiiiji mon ɗin.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ɓen ɗaɓɓitunoo tefi fii mun, ɗun ko ɓee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiidɗo on. ¹¹ Hiɓe ɗaɓɓaynool andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini ɓe kon waɗiroyta, fewndo on Ruuhu wondɗo e maɓɓe hiitantonoo ɓe fii tampereji heɓoyaynoodi Almasiihu on ɗin e darjaaji hikkotoodi e mun ɗin. ¹² ɓe ɓanginanaa kadi wonde, wonaa fii maɓɓe kamɓe tigi ɓe wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo ɓe wowli fii ɗii piiji ɗi ɓee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo ɗoo *Ruuhu Seniidɗo iwrudɗo ka kammu on, ɗin piiji ɗi tawata hay malaa'ikaabe ɓen tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabuɓe

¹³ Ko ɗun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon ɗin, waawon hoore mon, waɗon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yeɗoytedon ɗande Iisaa Almasiihu on feɗɗitoyi. ¹⁴ Wa'ee wa paykoy ɗoftiikoy, hara on accaali hande kadi ɗiya himmeeji ardo on, ɗun ko ɗin ɗi wondunodon e nder angal andugol mon. ¹⁵ Kono ɓay Nodduɗo on on ko Laabuɗo, onon kadi wonee laabuɓe e nder jikku mon on, ¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabuɓe, ko fii ko mi Laabuɗo.»^b

¹⁷ ɓay on noddirii oo Fonnuɗo fow «Baaba», ɗun ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun ɗen, haray yo on hulu mo fannin hiɗon kodii aduna on. ¹⁸ Hiɗon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanɗe sottiraɗon e nder ɗan ngurndan meerejan ɗan ronunodon baabiraabe mon ɓen, ¹⁹ kono ko yiiyan Almasiihu hittuɗan ɗan, on wa'itayɗo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere, ²⁰ on adaadɗo toɗɗeede ado fudɗoode aduna on, kono o feɗɗinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon. ²¹ Ko sabu on gomɗinirdon Alla, on Immintindɗo mo e hakkunde mayɓe ɓen, yeɗi mo kadi mangural, fii no gomɗinal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla. ²² ɓay on laɓɓinirii hoore mon ɗoftagol goonga on, haa on heɓii giggol siɗɗankaaku sellungol, jooni yiɗindiree giggol tiidungol ka ɓerɗe mon, ²³ ɗun ko onon ɓee jibinaabe kesun, ɓe tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuuruɗo tabiti on. ²⁴ E hin-le:

a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «laɓɓiniregol yiiyan makko ɗan.» b 1:16 1.16 Lew. 19.2

«Kala nedɗo no wa'i wa huɗo,
darja makko on fow kadi
no wa'i wa piindi kon huɗo.
Huɗo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,
²⁵ kono daaluyee Joomiraado on
ko luttayɗo haa poomaa.»^c
On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo feɗɗinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaaɗal e nawliigu e kala ɗooore, ² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri ɗiraadon kencan laabuɗan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko, ³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Soɓɓundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ɓen bugitino, ɗun ko on mo Alla subii, hittuɗo yeeso makko. ⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuuruɗe mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabuɗe fii no waɗiranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruɗe e Iisaa Almasiihu on. ⁶ E hin-le no windii wondema:

«Midɗo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka soɓɓundu,
ɗun-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon ɓee gomɗinbe. Kono fii ɓe gomɗinaa ɓen:

«Hayre nde mahoobe ɓen hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu,^f

⁸ hayre fegginaaynde,

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol maɓɓe daaluyee on, tawde ko ɗun ɓe muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on leɗol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabuɗo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko feɗɗina kuude moyye mawɗe on Nodduɗo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawniingu. ¹⁰ Dun ko onon ɓee ɓe tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, ɗun ko onon ɓee ɓe heɓaano yurmeende makko nden, kono jooni on heɓii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yibbe, hobbbe jananbe, mi wakkilinii on e reenagol ɗii himmeeji nedɗanke, ɗi tawata ko haɓooji wonkii. ¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde ɓe gomɗinaa ɓen fii nde hiɓe toɗɗira on wa waɗoobe ko boni, yo ɓe yi'u kuude mon moyye ɗen, ɗun ɓe mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ɓen

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kala laamu nedɗanke, woni lando mawɗo, marɗo mbawdi, ¹⁴ woni ɓen ɓe o lammini fii donkingol ɓen waɗoobe ko boni, manta ɓen waɗoobe ko moyyi. ¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko waɗoton ko moyyi kon, ko yo ɗun ɗahu fankina majjuɓe ɓe alaa hakkil ɓen. ¹⁶ Wuuriree wa rindinaabe, e ɓaawo waɗugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla. ¹⁷ Teddinee fow, yidon musibbe gomɗinbe ɓen, hulon Alla, teddinon lando on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeyɓe on ɓen e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ɓen tun e newiibe ɓen, kono e mettube fii ɓen kadi, ¹⁹ ko fii, si e nder miiɗitagol fii Alla, ontigi ɗaɗɗike tampere nde ontigi foddaa, ɗun ko huunde moyyere.

²⁰ Ko hongal e teddungal marɗon, si on muɗɗike tampere sabu waɗugol junuubu? Kono si on muɗɗike tampere sabu waɗugol ko moyyi, ɗun ko huunde moyyere yeeso Alla. ²¹ Awa, ko fii ɗun noddiradon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii

on misal, fii no jokkiron batteeji makko dɪn, ²² dɪn ko on «mo waɗaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f ²³ dɪn ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non. ²⁴ O ronditanike en junuubaaji men dɪn ka bandu makko, dɪn ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji dɪn, wuuren ngurndan feewudan, ko fii, ko sabu barmeeji makko dɪn selliniraɗon. ²⁵ Bay hari hidon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiiji mon dɪn.

3

Fii no Yettindir be Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobbe e mabbe doftaaki daaluyee on, be gomɗiniray sabu kuude rewbe mabbe ben e baawo kongol, ² e nder yi'ugol mabbe jikku mon laabudo wondudo e teddungal on. ³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cuɗorgol kanje e conci dimi. ⁴ Kono yo ɗari mon kin wonu ko marii ka bernde, hara ko ɗari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko dɪn buri hittude yeeso Alla. ⁵ Ko nii rewbe baawo doo laabube, tanyinornoobe Alla ben, parornoo, be yankinani moodibbe mabbe ben, ⁶ wano Saarata non, on doftinooɗo Ibraahiima, wi'aynooɗo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on waɗii ko moyyi, e baawo on jaɓude jii bireede kulol woo. ⁷ Onon moodibbe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be neɗɗanke burbe lo'ude. Teddiniron be wa ronidoobe e mon ngurndan dɪn Alla yeɗi on dɪn, fii wota hay huunde haɗu torndeeji mon dɪn.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol siɗɗankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare. ⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddu dɪn, onon ko yo on du'ano, ko fii ko dɪn noddiraɗon fii no roniron barki kin. ¹⁰ Ko fii:

«Si tawii goɗɗo no faalaa wuurude ngurndan weldan,
e yi'ugol ɗalaade hettaare,

haray yo ontigi reenu dɛngal mun ngal
e wowlugol ko boni,
o reena toni makko dɪn e janfagol.

¹¹ Yo ontigi woɗɗito ko boni, o waɗa ko moyyi,
o dabbita buttu on, o jokka dɪn,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ben,
awa kadi noppi makko dɪn no udditanii toraaje mabbe dɛn,

kono yeeso Joomiraado on
no huccana ben waɗoobe bone.»g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii waɗugol ko moyyi? ¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe. ¹⁵ Hormoree *Almasiihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee ɗande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben. ¹⁶ Waɗiron dɪn newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasiihu on, heboy ko hersinta be e fee konguɗi mabbe dɪn. ¹⁷ Awa kadi, ko buri ko tampugol sabu waɗugol ko moyyi, si tawii dɪn ko faale Alla, edii tampugol sabu waɗugol ko boni. ¹⁸ E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji dɪn nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewudo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on. ¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben, ²⁰ dɪn ko bee murtunoobe wa

f 2:22 2.22 Isa. 53.9 g 3:12 3.12 Zab. 34.13-17

fewndo tawata muƚal Alla ngal no ɓeydii ka ƚalaade ɗe Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimɓe seedaabe nii, e maanaa ɓe njeetato, ɓe dandiraa rewugol ka ndiyan. ²¹Ɗun ko misal *lootagol maande kisiyee wonaɗon dandireede fewndo ɗoo. Ɗun wonaa lootugol tuundi ɓandu ndun, kono ko aadanorgol Alla ɓernde laabunde. Ɗun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on, ²²on Yentudo ka kammu, wonirɗo ka sengo ƚaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ɓen e bawɗe ɗen e doole ɗen yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yiɗiri non

¹ Bay *Almasiihu on tampii ka ɓandu mun, onon kadi dolnoore e ngon miijo wooto, (ko fii on tampuɗo e ɓandu seedii e faale waɗugol junuubu), ²fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji nedɗanke, yeru saa'i heddaniiɗo on wuuridugol e ɓandu on. ³Awa e saa'i feyyunooɗo on, on ɓooyii waɗude ko ɓe gomɗinaa ɓen yiɗi waɗude kon, fewndo jokkondirɗon e maɓɓe e nder jiiɓaare e himmeeji bonɗi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal. ⁴Kono jooni ɓe tawi no ƚalɗini ɓe ko on alaa jokkondirde e maɓɓe hande kadi e telenma nden ɓoylaare tiidunde kon. Ko ɗun waɗi si hiɓe hoynude on. ⁵Awa ɓe hunitoyto yeeso on Hebulaniidoo ƚaawugol wurɓe e mayɓe. ⁶Ko ɗun waɗi si hay mayɓe ɓen feɗɗinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde ɓe ƚaawiroyaa wa nedɗanke ka ɓandu, yo ɓe wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

⁷Lannoode piiji ɗin fow hewtii. Awa wonee hakkilanɓe waawon hoore mon fii no waawiron tororde. ⁸Ko adii kon, yiɗindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune. ⁹Tolnindiree e ɓaawo dukindirgol. ¹⁰Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiɓe ɓen dokkal ngal o heɓi ngal, ɗun on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden. ¹¹Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla ɗin o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Ɗun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiyyaajo Haani Wakkilorde Tampereji ɗin

¹²Ko onon, yo yiɓɓe, wota on ƚalɗir nguli heɓuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre heɓi on. ¹³Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on ɗin, fii no heɓiroyon kadi weltaare ƚande feɗɗugol mangu makko ngun. ¹⁴Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindoo on, ɗun ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon. ¹⁵Si godɗo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo waɗi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko. ¹⁶Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir ɗun, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

¹⁷Jooni non, saa'i fudɗoode ƚaawoore nden hewtii, nde fudɗora yimɓe Alla ɓen. Si tawii ko enen nde fudɗori, haray ko honno sakkitoode ɓen ɓe ɗoftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta? ¹⁸Si tawii non feewuɗo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankejo on? ¹⁹Ɗun haray, yo wonɓe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e waɗugol ko moyyi, ɓe watta wonkiiji maɓɓe ɗin e juuɗe Taguɗo on, ɗun ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ɓen e Sukaabe ɓen

¹Awa jooni miɗo yewtude ardotoobe *moftal wonɓe hakkunde mon ɓen. Min kadi ko mi ardotooɗo, e seedeejo tampereji *Almasiihu on, e heɓoowo geɓal e darja feɗɗinoyteɗo on. Mi wakkilini on ²aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yiɗiri non e hoore ɓernde laabunde, hara on waɗiraali ɗun miile, kono hara ko e anniye moyyo. ³Wota on hollu mbawdi e hoore ɓe

halfinaɗon ɓen, kono wonanon wuro ngon misal. ⁴ Ɗun, nde Hooreejo Ngaynaakoobe ɓen feɗoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol ɗari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaaɓe wano non, yankinanee ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniibe ɓen,

kono o yeɗa jippinibe hoore mun ɓen sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnungo ngon fii yo o ɓantoy on e saa'i mo o toɗɗii on. ⁷ Fawee anndeeji mon ɗin fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanibe e reeniibe, ko fii liddotooɗo on on, ɗun ko Ibuliisa, no waɗude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no ɗaɓɓa ko seekita. ⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiɗfiri e nder gomɗinal ngal, e hoore yo on andu ko tampereeri gooti fawaɗon onon e musiibe mon wonbe e nder aduna on fow. ¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Nodduɗo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiɗfinoya on, o waɗa on ɓe dillintaako. ¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitande Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musiɗɗo sella-findeejo, mi windirani on nduu ɓatakuru rabɓiɗɗu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko ɗundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre. ¹³ Subaabe wonbe *Baabiilai ɓen e Markuusa ɓiɗɗo an on salminii on. ¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol siɗɗankaaku.

Yo ɓuttu wonan on, onon humondiribe e Almasiihu on ɓen fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 ⁱ 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun ɗoo, ko Roomu. Feɗ. 17.18

BATAKURU PETRUUSU 'DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiiɓe gomɗinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, ɗun ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e ɓuttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yeɗiri en kala ko handuɗen fii ngurndan e wuurigol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirdo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin. ⁴ Ko nii o yeɗiri en fodaariiji ɓurɗi hittude e ɓurɗi mawnude ɗin, fii, tippude e ɗin fodaariiji, no tawdireɗon e jikku makko on, kanko Alla, ɗun ko onon fuutinoobe ɓoylaare aduna iwrunde e himmeeji bonɗi.

⁵ Ko sabu ɗun waɗi, geree beyditon e gomɗinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditon ɗon gandal, ⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditon waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beyditon ɗaɗɗagol, e hoore ɗaɗɗagol ngol kadi beyditon wuurigol wano Alla faaliraa non, ⁷ e hoore wuurigol wano Alla faaliraa non beyditon giggol siɗɗankaaku, e hoore giggol siɗɗankaaku ngol beyditon giggol. ⁸ Si ɗii jikkuuji ɗoo sowondirii e mon, ɗi haɗay on wonude meerenteeɓe ɓe alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on. ⁹ Kono mo aldaa e ɗin, haray ko ɓunɗo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun ɗin labɓinanoo kon.

¹⁰ Ko ɗun waɗi, yo musibɓe, ɓurtee wakkilaade fii haqinqingol noddaandu ndu noddaɗon ndun e ko subaɗon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few. ¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, ɗun ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko ɗun waɗi si soono woo mi andintinay on fii ɗii piiji, hay si tawii hidon andi ɗi e hidon tabiti e goonga mo hendiɗon on. ¹³ Miɗo sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin miɗo e nduu togooru, ɗun ko ɓandu an ndun, ¹⁴ ko fii miɗo andi mi sertay jooni e nduu ɓandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, ɓanginiranimmi non. ¹⁵ Ko ɗun waɗi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditiroyon ɗii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men ɓaarorɓe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men ɓanginani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen ɗen tigi mangu makko ngun. ¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewuɗo ɓural on, ko Allahu on daalani mo: «Oo ɗoo ko ɓiɗɗo an yiɗaɗo, mo mi weltori on.» ¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meɗen ɓuri fellitude fii konguɗi ɗi annabaabe ɓen longinaa ɗin, ɗin ɗi tawata si on wattanii yiila, haray on waɗii ko moyyi, ɓay ɗin konguɗi no wa'i wa lampu huɓɓuɗo e nokkuure niɓɓitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini ɓerɗe mon ɗen. ²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo konguɗi ɗi annabaabe ɓen windi ɗin, ɗun ko daaluyeeji ɗi ɓe longinaa ɗin, hinaa e nedɗanke iwri. ²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo nedɗanke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimɓe ɓen haaliri ko Alla longini ɓe kon.

2

Fii Jannooḅe Penaale ḅen
(*Yud. 1.4-13*)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waḁitiibe annabaabe. Jannooḅe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hiḅe ḅisa janndeeji fenaandeeji e nder ko ḅe jannata kon, nawrayḁi e halkaare. ḅe yedda on Soodituḁo ḅe, ḁun ko Joomi on. Ko nii ḅe poodirta e maḅḅe halakuyee yaawuḁo. ² Buy jokkoyay jiiḅaare maḅḅe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu maḅḅe. ³ Immorde e miile maḅḅe ḁen, ḅe hiiliroya on konguḁi sincaḁi. Kono gila neḅii ko ḅe happanaa kon no ḅadaade tun, awa hayrannde maḅḅe nden ḅoḅaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe waḁunooḅe junuubu ḅen, kono o nangi ḅe, o bugii ka yiite jahannama ka ḅe jolkaa ḁon e nder niwre, ḅe jogoraa ḁon fii ḅaaweede. ⁵ O dandaali kadi ḅeya yimḅe aranḅe, kono ko njeetato o acci e maḅḅe, godḁo on ko Nuuhu, on waajotonooḁo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa ḅe rewataa mo ḅen.

⁶ O happani kadi ḁee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol ḁe, watta ḁe ndoondi, fii waḁangol ḅe rewataa mo ḅen kanko Alla misal. ⁷ Kono o dandi Luutu feewuḁo on, on mo ḅernde mun wondunoo e sokola tiidḁo sabu jikku jiiḅiiḁo ḅee bonḅe, ⁸ ko fii on ko feewuḁo hoḁunooḁo hakkunde maḅḅe, mo wonkii mun tampintenoḅ ḅande woo ḅande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa ḁunḁoo fow no holli ko Joomiraadḁo on andi ko honno o dandirta yimḅe gomḁinḅe ḅen ndarndeede, o donkina ḅe feewaa ḅen haa ḅande ḅaawoore nden, ¹⁰ tentinii ḅen jokkuḅe himmeeji tuunuḁi ḅalli mun, hoyna laamu Joomiraadḁo on, ḁun ko ḅee suusube reedu, mawnintiniibe, ḅe hulataa aybinde ruuhuuji ḁin ka kammu. ¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, ḅurḅe ḅe doole e mbawdi ḅen, ḅaawiraali ḅen yimḅe hoyre yeeso Joomiraadḁo on. ¹² Kono ḅen jannooḅe fenaandeeḅe ko wa'ube wa kulle buruure ḁe alaa miiḅoo-miccoo, tagiraadḁe fii nangeede mulee, ko fii hiḅe hoynude ko ḅe andaa. ḅe muliray wa kulle buruure nii, ¹³ ko bone wonata njoddi boneeji maḅḅe ḁin. ḅe tawi faale maḅḅe on ko jiiḅangol mbeleedḁe aduna tumbere ḅalorma. Ko ḅe wa'ube wa ella e waadere, ḅay hiḅe weltora ḁaynugol on, hay nde hiḅe ḅaamida e mon. ¹⁴ Gite maḅḅe ḁen no heewi jinaa, awa kadi ḅe haabataa waḁugol junuubu. Hiḅe pooda wonkiiḅi ḁi tabitaa ḁin, nawra ḁi e ko boni. ḅerḁe ḅen jannooḅe fenaandeeḅe no eltiraa miile, ḅen ko ḅe fayḅe huḁaabe, ¹⁵ ḅay ḅe accitii laawol feewungol ngol, ḅe majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on ḅidḁo Be'uura, yidunooḁo njoddi heḅorndi bonki.^a ¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko ḁin tigi, ḁin geddi woni sabu haa mbabun kun, ḁun ko mummuntehun kun, wowliri wa neḁḁo, ḁun haḁi on annabaajo waḁugol kuugal feetere.

¹⁷ ḅen ko ḅe ḅulli ḁi alaa ndiyan, ko ḅe duule ḁe hendu raḁotoo, ḅen no maranaa niwre ḅurnde tekkude nden. ¹⁸ Immorde e yewtereji maḅḅe manti e mehi, hiḅe huutora himmeeji jiiḅaare ḅandu fii poodugol ḅen fuutorḅe karahan e juudḁe wuurube e majjere ḅen. ¹⁹ Hiḅe foda ḅe ndimu, e hin-le kamḅe tigi ko ḅe maccuḅe ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccuḁo ko fooli ḁun kon. ²⁰ Ko fii si tawii, ḅawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol maḅḅe Joomi on e on Dandoowo, ḁun ko Iisaa Almasiihu on, si ḅe nangike kadi e pircol ḁin tuundiiji haa ḁi foolii ḅe, haray sakkitorde maḅḅe nden ḅuray aranere nden bonude. ²¹ No ḅurani ḅe ka tawata ḅe andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde ḅe andinaa nden. ²² ḁun haray ḅe tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngin ruttitoto e rukagol ka loope.»

^a 2:15 2.15 Ada. 22

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru d'immuru ndu mi windani on ndun, yo yibbe. E nder majji di didii non, mi windirani on di fii andintingol on, walla on hebon miijooji laabu di, ² fii no anditiron kongu di annabaabe laabu be ben *hiitinoo din, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka jalaade sakkitore, yawitiibe aroyay heewube jalnori, wuuriroyay be himmeeji maabe din, ⁴ hara hiibe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonda ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fud'dii.» ⁵ Kono be tewi be yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wadi si kammuuli din e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan. ⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoofo on muliraa ndiyan waamere. ⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wadi si kammuuli fewndiid di din e aduna fewndiid fo on maranaa yiite ngen jande be rewataa Alla ben jaawetee halkee.

⁸ Kono no woodi tobberere nde on haanaa yejjitide, yo yibbe: jallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa jallal gootal. ⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wobbe miijori non. Kono ka liddle dun, o mujjani on tun, ko fii o yidfaa hay gooto hayra. Kono ko o yidi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, jalaande Joomi on arday wa ngujo. Nden jande non kammuuli din muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon fejjinee. ¹¹ Bay dun fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non. ¹² Awa e nder ko habbidon ardu jalaande Alla nden kon, etee fii no dun yaawira, dun ko ka kammuuli din mulirta yiite fon, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite fon. ¹³ Kono enen hidon habbi fodaari Alla ndin, dun ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodofoya fon.

¹⁴ Ko dun wadi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella. ¹⁵ Jogoree mujjal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidfo men yidfaado, windirani on non kajun kadi, tippude e faamu ngu o yedfaa ngun. ¹⁶ Ko dun o woni wadude e bataake fon fow, ka o wowli fii din piiji fon, e ka windande mettude faamude fon woni fon, de tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylli noone on, wano be wadiri non e ko heddi e bindi din kon, fii hayrannde maabe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon fayni be doftaaki yamirooje Alla fon, haa ka yoolon tabital mon ngal. ¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, dun ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fudfoode, ko dun men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juude amen den, dun ko daaluyee ngurndan dan. ² Awa, ngurndan dan feenii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feenninande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feenninanaama men. ³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on. ⁴ Meden windude dundoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden bangannde on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko. ⁶ Si en innii hiden humondiri e makko, kono hiden yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on. ⁷ Kono si tawii hiden yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hiden humondiri, dun haray yiiyan Iisaa Bidfo makko on no *labbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en faynitike enen tigi, dun haray goonga on alaa e men. ⁹ Si en qirritike non junuubaaji men din, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men din, o labbina en e kala bonnere. ¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wadii mo fenoowo, dun haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on dundoo fii wota on wadu junuubu. Kono si godfo aru e wadude junuubu, haray hiden mari Fattantoodo en moggo Baabaajo on, dun ko Iisaa Almasiihu, Feewudo on. ² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din,^a hinaa non fii di men din tun, kono ko fii di be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko den, haray hiden felliti wonde hiden andi mo. ⁴ Kala on wi'udo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko den, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko. ⁵ Kono kala doftiido daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hiden humondiri e makko. ⁶ Kala on wi'udo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yibbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hebunodon gila ka fudfoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudon. ⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no banga e makko, no banga e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

⁹ On wi'udo no ka ndaygu e hoore ajugol musidfo mun, haray haa jooni himo ka niwre. ¹⁰ On mo yidi musidfo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo. ¹¹ Kono on ajufo musidfo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni jaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko den.

¹² Mido windande on, yo faybe, bay junuubaaji mon din yaaforaama sabu innde makko nden.

¹³ Mido windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoodo gila ka fudfoode. Mido windande on, yo sukaabe, bay on foolii bonfo on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoodo on gila ka fudfoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaabe, bay hidon tiidi, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bonfo on.

a 2:2 2.2 Wobbe kadi no faamira: «sadaka dahoowo tikkere Alla nden.»

Fii Anugol oo Aduna Boyliiɗo

¹⁵ Wota on yiɗu aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yiɗi aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko. ¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, ɗun ko mbeleeɗe ɓandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna. ¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on waɗoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotooɓe Almasiihu on ɓen

¹⁸ Awa, yo fayɓe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirɗon non, liddotooɗo Almasiihu on aray, e hay fewndo ɗoo toode liddotooɓe Almasiihu on ɗuudube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii. ¹⁹ Ben non ko e men iwi, kono hinaa ɓe men, ko fii si ɓe wonno ɓe men, ɓe luttidayno e men. Kono ɗun ɓanginii wonde ɓe fow wonaa ɓe men.

²⁰ Onon kan, *Seniiɗo on yedii on Ruuhu mun on, ko ɗun waɗi si on fow hiɗon mari andal. ²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko ɓay hiɗon andi, e hiɗon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga. ²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yedduɗo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotooɗo Almasiihu on, yedduɗo Baabaajo on e Biɗɗo on. ²³ Awa kala yedduɗo Biɗɗo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiiɗo Biɗɗo on, haray hebii Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanuɗon kon gila ka fudɗoode no haani wonude ka ɓerɗe mon. Si tawii ko nanuɗon kon gila ka fudɗoode wonii ka ɓerɗe mon, haray onon kadi on humondirii e Biɗɗo on e Baabaajo on. ²⁵ Awa e hino fodaari ndi o waɗani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan ɗan.

²⁶ Mi windiranii on ɗun e telen-ma wonɓe ɗaynude on ɓen. ²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirɗon Almasiihu on no e mon, ko ɗun waɗi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji ɗin fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Fayɓe Alla ɓen

²⁸ Jooni non, yo fayɓe, humondiree e makko, fii, nde o feeyoyi, yo en heɓu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko. ²⁹ Si tawii hiɗon andi ko o Feewuɗo, haray andee kala waɗuɗo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedii en ngol, haa noddafen fayɓe Alla. Awa kadi ko en ɗun. E hino ko waɗi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo. ² Yiɓɓe, jooni non ko en fayɓe Alla. Ko wonoyten kon feɗɗinaaka taho. Kono hiɗen andi, nde o feeyoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non. ³ Kala jogiiɗo on tama'u e makko, haray no labɓintinii wano kanko *Almasiihu on o laaɓiri non.

⁴ Kala non on waɗuɗo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya. ⁵ Kono hiɗon andi, kanko Almasiihu on ko o feeyiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko. ⁶ Kala on humondirɗo e makko duumotaako e waɗugol junuubu. Kala non waɗoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo fayɓe, wota hay gooto ɗaynu on, ko fii kala on waɗuɗo ko feewi, haray ko feewuɗo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewuɗo non. ⁸ Kala non on waɗoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudɗoode Ibuliisa no waɗude junuubu. *Biɗɗo Alla on-le ko feeyiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa ɗen. ⁹ Kala on jibinaaɗo immorde e Alla duumotaako e waɗugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa waɗude junuubu, ɓay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa. ¹⁰ Awa e hino ko ɓangini hakkunde fayɓe Alla ɓen e fayɓe Ibuliisa ɓen: kala on mo waɗataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yiɗaa musiiɗo mun.

Fii Yiɗindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanuɗon on gila ka fuɗɗoode: yiɗindiren. ¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunooɗo miɗɗiraawo mun on. E ko fii honɗun o warannoo mo? Ko tawde kuude makko ɗen kanko Qaayiina ko bonɗe, ɗe miɗɗiraawo makko on ɗen kan ko feewude. ¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no aɗi on, haray wota on ɗalɗu. ¹⁴ Ko fii hiɗen andi ko e mayde iwuɗen, aruɗen e ngurndan, bay hiɗen yiɗi musibbe men ɓen. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni. ¹⁵ Kala on aɗuɗo musidɗo mun, haray ko waroowo. Hiɗon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun ɗan fii men, haray enen kadi hiɗen haani okkitirde ngurndan men ɗan fii musibbe men ɓen. ¹⁷ Si tawii goɗɗo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidɗo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko? ¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yiɗir kongol maa ɗenngal tun, kono yiɗiren kuugal e goonga. ¹⁹ Ko nii andirten ko en ɓe goonga, ɓerde men ɗen heɓirta kadi hoolaare yeeso makko. ²⁰ Hay si ɓerde men ɗen no felude en, Alla no ɓuri ɓerde men ɗen mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yiɓbe, si tawii ɓerde men ɗen felaali en, haray hiɗen mari hoolaare yeeso Alla. ²² Kala ko toriɗen mo, en heɓiray mo, bay hiɗen ɗoftii yamirooje makko ɗen, hiɗen waɗude ko welata mo. ²³ Awa e hino yamiroore makko nden: ko yo en gomɗin innde Biɗɗo makko on, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, yiɗindiren kadi wano o yamiri en non. ²⁴ Kala on ɗoftiiɗo yamirooje makko ɗen, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yeddi en on andirɗen ɗun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji ɗin

¹ Ko onon, yo yiɓbe, wota on hoolo kala neɗɗo wi'udɗo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee ɓe fii andugol si ruuhu wonɗo e maɓbe on ko e Alla iwri, ko fii waɗitiibe annaba ɗuudube arii e oo aduna. ² E hino no andirton si konguɗi maɓbe ɗin ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiiɗo wonde Iisaa Almasiihu on wontuno neɗɗo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla. ³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotooɗo *Almasiihu on, on mo nanunonɗon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on ɓe Alla, awa kadi on foolii waɗitiibe annaba ɓen, ko fii Wonɗo e mon on no ɓuri mawnude wonɗo e aduna on. ⁵ Ben ko ɓe oo aduna, ko ɗun waɗi konguɗi maɓbe ɗin ko ɗi oo aduna, awa kadi aduna on no heɗaade ɗi. ⁶ Enen-le, ko en ɓe Alla. Kala on anduɗo Alla heɗoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla heɗotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yiɗindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yiɓbe, yiɗindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yiɗuɗo ko jibinaaɗo immorde e Alla, haray himo andi Alla. ⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol. ⁹ E hino no giggol Alla ngol feɗiri e men: Allaahu on addii Biɗɗo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko. ¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yiɗuɗen Alla kon, kono ko ko o yiɗi en kon, o addiri Biɗɗo makko on sadaka fii no heɓiren yaafuyee junuubaaji men ɗin. ¹¹ Bay Alla yiɗirii en nii, yo yiɓbe, haray enen kadi hiɗen haani yiɗindirde. ¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yiɗindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiɗen humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yeddi en on. ¹⁴ Menen non men yi'ii, meɗen seeditaade wonde Baabaajo on nulii Biɗɗo on fii dandugol aduna on. ¹⁵ Kala on qirritiiɗo wonde Iisaa

b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qaabila». Fuɗ. 4

ko *Bidɔo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla. ¹⁶ Awa, enen en andii, en gomɔinii giggol ngol Alla yiɔi en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wonduɔo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. ¹⁷ Ko nii giggol ngol timmiri e men, fii no heɓiren hoolaare ɲande ɲaawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirɔen e oo aduna. ¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol raɔoto kulol, ɓay kulol no tijjii donkineede. Awa kadi, kala on huludɔo, haray giggol ngol timmaa e makko. ¹⁹ Enen non hidɔen yiɔi, ɓay ko kanko adii en yiɔude. ²⁰ On mo wi'i no yiɔi Alla, e hoore himo aɲi musidɔo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yiɔaali musidɔo mun mo o renti on, haray o waawataa yiɔude Alla mo o rentaa on. ²¹ Awa, ko ndee yamiroore ɔoo heɓirɔen mo: mo no yiɔi Alla, yo yiɔu kadi musidɔo mun on.

5

Fii Gomɔingol Bidɔo Alla on

¹ Kala on gomɔindɔo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaaɔo immorde e Alla, e kala yiɔudɔo Baabaajo on yiɔay Bidɔo on kadi. ² E hino no andirten hidɔen yiɔi fayɓe Alla ɓen: ko si en yiɔii Alla, en ɔoftike yamirooje makko ɔen. ³ Ko woni yiɔugol Alla: ko ɔoftagol yamirooje makko ɔen. Yamirooje makko ɔen-le hinaa sattude, ⁴ ko fii on jibinaaɔo ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomɔinal men ngal. ⁵ Ko hombo woni on fooludɔo aduna on, si hinaa on gomɔindɔo wonde Iisaa ko *Bidɔo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, ɓay on Ruuhu ko o goonga. ⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade: ⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan ɔan e yiiyan ɔan, ɔin non tati hidɔi fotti. ⁹ Hidɔen jabude seeditooje yimɓe ɓen, kono ko seeditoore Alla nden ɓuri mawnude, ɔun ko seeditoore nde Alla seeditii fii Bidɔo makko on nden. ¹⁰ Kala on gomɔindɔo Bidɔo Alla on, haray nden seeditoore no e makko. Kono on mo gomɔinaa Alla non, haray o waɔii mo fenoowo, ko fii haray o gomɔinaa seeditoore nde Alla seeditii fii Bidɔo mun on nden. ¹¹ Awa e hino nden seeditoore: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, ɔan ngurndan non no e Bidɔo makko on. ¹² Kala humondirdɔo e Bidɔo on no mari ngurndan ɔan. Kala mo humondiraa e Bidɔo Alla on haray alaa ɔan ngurndan.

Fii Konguɔi Rawnordɔi ɔin

¹³ Mi windanii on ɔun fii no andiron wonde hidɔon mari ngurndan poomayankejan, onon ɓee gomɔinɓe e innde Bidɔo Alla on. ¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo godɔun ko yaadi e faale makko on, o heɔoto en. ¹⁵ Bay non hidɔen andi himo heɔii kala ko toridɔen mo, haray hidɔen andi en heɔii ko toridɔen mo kon. ¹⁶ On mo yi'i musidɔo mun no waɔa junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yeday mo ngurndan, ɔun non ko ɓen waɔooɓe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore. ¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji ɔi nawrataa e mayde.

¹⁸ Hidɔen andi kala on jibinaaɔo immorde e Alla, o duumotaako e waɔugol junuubu, kono Bidɔo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo. ¹⁹ Hidɔen andi ko en ɓe Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on. ²⁰ Hidɔen andi kadi Bidɔo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hidɔen humondiri-le e Goongaajo on, ɓay hidɔen humondiri e Bidɔo makko on, ɔun ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan ɔan.

²¹ Ko onon, yo fayɓe, reenee e sanamuuji ɔin!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotooɗo, haa e oo suddiiɗo subaado tedduɗo e faybe mun,^a mo mi yiɗi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yiɗi ɗun, kono ko kala anduɗo goonga on, ² sabu goonga wonɗo e men on, ɗun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, ɗun ko Biɗɗo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non. ⁵ Jooni non, an oo suddiiɗo tedduɗo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudɗoode mi tori-maa, ɗun ko yo en yiɗindir. ⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko ɗen. E hino yamiroore nde anduɗon gila ka fudɗoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii ɗaynoobe ɗuudube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedɗo o ari ka aduna. Ko bee woni ɗaynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben. ⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men ɗen bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi. ⁹ Kala feyyituɗo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirɗo e Alla. Kala non tabituɗo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Biɗɗo on. ¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo. ¹¹ Ko fii kala on hiwriiɗo mo, haray tawdaama e kuude makko bonde ɗen.

¹² Miɗo mari buy ko mi windana on, kono mi yiɗaali windirde ɗun ndaha e kaydi. Kono non miɗo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a 1:1 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiiɗo subaado tedduɗo» no firi moftal gomɗinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoofo, haa e maa an oo yiɗaafɗo an Gayuusi, mo mi yiɗi e nder goonga.

² Giɗo an, e nooneji ɗin fow miɗo yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non. ³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidɗaa e goonga on kon e ko wuurirɗaa goonga on kon. ⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Giɗo an, hiɗa waɗirde no feewiri e nder ko wonɗaa waɗande musibbe ben kon, hay be a andaa ben. ⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a waɗii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla, ⁷ bay ko fii innde *Almasiihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juuɗe be gomɗinaa ben. ⁸ Hiɗen haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal konguɗi seeda, kono oo wi'eteedɗo Diyoteriifa, yiɗuɗo wonude arano e hakkunde mabbe on, jabananaa men. ¹⁰ Ko ɗun waɗi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuuɗe makko ɗen, konguɗi bonɗi ɗi o woni jo'ude men ɗin. Nde tawnoo ɗun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe waɗude ɗun ben kadi, o raɗii be ka moftal.

¹¹ Awa yo giɗo an, wota a jembu ko boni, kono jembu ko moyyi. Kala on waɗuɗo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on waɗuɗo ko boni, haray andaali Alla. ¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meɗen seeditanaade mo ɗun. Hiɗa andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Miɗo mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka waɗirde ɗun ndaha e karambol.

¹⁴ Miɗo tanyinii yi'itugol ma ko woɗɗaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d̄un ko oo mijjiraawo Yaaquuba, haa e ɓee noddaabe, ɓe Alla Baabaajo on yiɗi, maraabe Iisaa Almasiihu on.

² Yo yurmeende e ɓuttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannooɓe Penaale ɓen
(2Pe. 2.1-17)

³ Yiɓɓe, e nder ko mi marnoo faale tiiɗuɗo fii windangol on fii kisiyee mo hawtuɗen on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomɗinal hewtinaangal yimɓe Alla ɓen nde wootere haa poomaa. ⁴ Ko fii woɓɓe ɓe jaawoore mun windananoo gila neebii no ɓisii e hakkunde mon, d̄un ko ɓe rewataa Alla ɓen. Hiɓe waylude moyyere Alla men on jiiɓaare, ɓe yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Miɗo faalaa andintinde on ko anduɗon moyya, ɓay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, ɓawto d̄un o muluno kadi ɓe gomɗinaa wonnooɓe hakkunde maɓɓe ɓen. ⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooɓe nokkuure mun nden ɓe ronki jogaade bawgal ngal ɓe halfinaa ngal, o jolkii ɓe jolokooje d̄e ɓe seedataa, o marii ɓe ka nder niɓe haa jaande jaalaande mawnde jaawoore nden. ⁷ Ko wano non kadi, ɓee yimɓe d̄ee ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e d̄e d̄e kawtiri d̄en, waɗirnoo jinaa, hiɓe ɗaɓɓaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ɓen waɗaa misal fii wonoyayɓe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ɓen yimɓe ko miijotooɓe miijooji mehi, ɓe tuunina ɓandu ndun, ɓe hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji d̄in ka kammu. ⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawɗo yeddondiri e Ibuliisa, ɓe poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo jaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!» ¹⁰ Kono ɓen yimɓe no hoyna ko ɓe andaa, ko ɓe andani hoore maɓɓe kon kadi no wa'i wa mummunte d̄i alaa miijoo-miccoo, d̄un-le ko halkayd̄un ɓe.

¹¹ Bone wonanii ɓe, ko fii ɓe jokkii laawol Qaayiina ngola, ɓe ukkori e ella fii heɓugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi ɓe muliri sabu murtaldu maɓɓe wano Qooraha non^c. ¹² Ko ɓe baade ɓaleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hiɓe waɗa mbeleede e ɓaawo hersa, hiɓe hittini fii hoore maɓɓe tun. Ko ɓe duule d̄e aldaa e ndiyan, d̄e hendu sorotoo naba. Ko ɓe led̄de dabbunde d̄e aldaa e ɓiɓɓe, mayd̄e laabi d̄iɗi, ɓoraa. ¹³ Ko wano morloode ndiyan jaadude bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kamɓe kadi ɓe tuuninirta woɓɓe goo kuude maɓɓe hersiniide. Hiɓe wa'i wa koode yiilotoode, ɓe niwre niɓe maranaa haa poomaa. ¹⁴ Ko fii maɓɓe kadi, Hanuuka, on njeedid̄abo gila e *Aadama, hiitinoo*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje, ¹⁵ fii waɗugol jaawoore e hoore fow, e fii hollugol ɓe rewataa Alla ɓen fow kuude maɓɓe bonde d̄en, e kala konguɗi sattuɗi d̄i junuubankeeɓe, ɓe rewataa Alla ɓen, wowli e hoore makko!» ¹⁶ Ben ko yimɓe ɗormotooɓe, woytotooɓe, jokkuɓe himmeeji mun, ɓe tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantooɓe yimɓe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomɗinɓe ɓen

¹⁷ Kono onon, yo yiɓɓe, anditee fii waajuuji d̄i ɓee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitinoo, ¹⁸ hiɓe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiiɓe, jokkoyayɓe himmeeji mun bonde d̄i yaadaa e faale Alla on.»^d ¹⁹ Awa e hino ɓen, ko ɓee waddooɓe, jokkuɓe miijooji aduna, ɓe Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yiɓɓe, tiidinee ngurndan mon dan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on, ²¹ catodon e giggol Alla ngol, habbon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

²² Yurminee sikkitiibe ben, ²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder aɗugol tuundi haa aɗa tuundi concii tuuniniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawudo on dandude kala yanal, feɗɗina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki, ²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirido en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji dɗin fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FEJNINANDE

¹ Feyjninande Iisaa Almasiihu on. Ndee fejjninande ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaaɓe makko ɓen kon ko saatii arude ko ɓooyaa. Kanko kadi o ɓanginiri ɗun nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaaɗo makko Yuuhanna, ² seeditiɗo ko o yi'i kon fow, ɗun ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on. ³ Maloore wonanii on janguɗo e ɓen hedfiibe ɗii konguɗi ndee fejjninande, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on ɓadike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte ɗen Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon ɗee *mofte Iisaa jeeɗiɗi wonɗe e ngal diiwal *Aazii:

Yo ɓuttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaaɗo, on Woodanooɗo e on Aroyoowo, wondude e ɗii ruuhuuji jeeɗiɗi wonɗi ka yeeso jullere laamu makko, ⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedejejo Sella-Findeejo, e Adaaɗo immintineede e hakkunde mayɓe ɓena, ɗun ko oo Lando lamɓe aduna.

Yo on Yiɗuɗo en, fuutiniri en yiiyan mun ɗan bawgal junuubaaji men, ⁶ waɗi en laamateeri e *yottinooɓe sadaka ka Allab, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala neɗɗo yi'ay mo, hay tufunooɓe mo ɓen.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraaɗo on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ɗun ko Woodaaɗo on e Woodanooɗo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Feyjniniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musidɗo mon, tawdaaɗo e mon e tampere e laamateeri e ɗaɗaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa. ¹⁰ Nalaande Joomiraaɗo on, ɗ tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka ɓaawo an wa hito *liital, ¹¹ no wi'a: «Ko yi'udaa woo windu e deftere, nabanaa ɗun mofte jeeɗiɗi wonɗe ɗen e ɗee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wonɗo lan wowlande, mi yi'i jodɗinirɗe pitilli tafiraade kanje jeeɗiɗi. ¹³ Tawi wa'udɗo wa *Bii-Aaden no hakkunde ɗen jodɗinirɗe pitilli, ɓorniido kaftaane juutuɗo, habbitii dattol kanje ka ɓernde, ¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko ɗen no wa'ita wa joyngol yiite, ¹⁵ koyɗe ɗen no wa'i wa sila-dane wonɗo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan. ¹⁶ Tawi koode jeeɗiɗi no ka jungo makko ɗaamo, kaafa welka ka mbelɗe ɗiɗi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyɗe makko wa mayɗo. Onsay o fawi jungo makko ɗaamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ¹⁸ awa kadi ko min woni Wuuruɗo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama ɗen.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon. ²⁰ Awa koode jeeɗiɗi ɗe yi'udaa ɗen ka jungo an ɗaamo, e jodɗinirɗe pitilli tafiraade kanje jeeɗiɗi ɗen, e hino ko ɗun firi kon: koode ɗen jeeɗiɗi ko malaa'ikaabe mofte ɗen jeeɗiɗi, awa jodɗinirɗe pitilli ɗen jeeɗiɗi, ko mofte ɗen jeeɗiɗi.»

a 1:5 1.5 Zab. 89.28 b 1:6 1.6 Egg. 19.6 c 1:7 1.7a Dan. 7.13 d 1:7 1.7b Zak. 12.10 ɗ 1:10 1.10
«Nalaande Joomiraaɗo on» ko alattiire nden.

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

«E hino ko on tambiiɗo koode ɗen jeedɗi ka jungo mun jaamo, on jindoowo e hakkunde jodɗinirde pitilli tafiraade kanje ɗen jeedɗi wi'i moftal ngal kon:

² «Midɗo andi kuude maa ɗen e yangi maa kin e jajjaare maa nden. Midɗo andi kadi a jabataa mujjanaade bonbe ɗen, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ɗen, hara hinaa be ɗun, tawɗaa ko be fenooɗe. ³ Hiɗa jajjii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono midɗo felu-maa huunde wootere: ko ko seluɗaa giggol ngol yidunooɗa mi aranun ngol kon. ⁵ Anditu ka iwuɗaa ɗon yanuɗaa! Tuubaa, ruttuɗaa e golleeji maa arani ɗin. Si hinaa ɗun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodɗinirde pitilli maa nden ka nde woni ɗon, si hinaa hara a tuubu, ruttuɗaa. ⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko aɗuɗaa ɗee kuude bee jokkuɗe laawol Nikola, ɗe mi aɗi min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. On fooluɗo, mi newnanay mo jaamugol biɓbe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynooɗo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Midɗo andi tampere nde tampuɗaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi midɗo andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankeebe, hara hinaa be ɗun, wonu-maa hoynde nden, hara ɗen ko be moftal Ibuliisa. ¹⁰ Wota a hulu ko faandiɗaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wobbe e mon ka kaso fii no ndarndore ɗon. On heɓay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomɗin haa maayaa, ɗun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. Kala fooluɗo, mayde ɗimmere nden hewtoytaa mo few.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiɗo kaafa welka ka mbelɗe ɗiɗi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Midɗo andi ka hooɗuɗaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hiɗa jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomɗinɗaa mi kon, hay jande oo seeditantooɗo lan sella-findeejo, wi'eteedɗo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hiɗa mari ton yimbe jogitiiɗe jannde Bal'ama nden, on jannunooɗo oo wi'eteedɗo Balaka fegginiɗol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa. ¹⁵ Wano non an kadi, hiɗa mari jogitiiɗe jannde jokkuɗe laawol Nikola ɗen. ¹⁶ Awa tuubu, si hinaa ɗun, midɗo ara e maa ko neebaa, mi habira be kaafa hunduko an kon.

¹⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. Fooluɗo on, mi neeminay mo <*manna>^e suuɗiɗo, mi yedɗa mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiɗo nde.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

¹⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

«E hino ko *Biɗɗo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyɗe mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

¹⁹ «Midɗo andi kuude maa ɗen e giggol maa ngol e gomɗinal maa ngal e golle maa ɗen e jajjaare maa nden. Awa kadi midɗo andi kuude maa sakkitorɗe ɗen no ɓuri arane ɗen ɗuudude.

²⁰ «Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accuɗaa oo debbo wi'eteedfo Yeezabeela, wi'itiiɗo ko annabaajo, janni faljini kurkaadfi an ɗin kon fii yo be jokku jinaa, be jaama tebbeeli sakkanaadfi sanamuuji. ²¹ Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko. ²² E hino mido wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu ɗen kuude maɓbe. ²³ E hoore ɗun, mi waray iwtirbe baawo makko ben, ɗun moftte ɗen fow anday ko min woni lijooowo miijooji e lijooowo berɗe, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

²⁴ «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji lugguɗi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo, ²⁵ si wonaa yo on tamu ko jogiɗon kon satta haa nde mi aroyi.

²⁶⁻²⁸ «Kala fooluɗo, nentini kuude an ɗen haa ka rawnoode, mi okkay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi ɗin, o aynira ɗi labbooru njandi, hara ndun munciray ɗi wa payandɗe leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

²⁹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftte ɗen kon.»
»

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

¹ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiɗo ruuhuuji Alla ɗin jeediɗi e koode ɗen jeediɗi wi'i moftal ngal kon: «Mido andi kuude maa ɗen, mido andi kadi no wi'aa ko a wuuruɗo, kono ko a mayɗo.

² Finu, tiidinaa ko heddi kon, ɗun ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa ɗen wa timmuɗe yeeso Alla an on. ³ Anditu no nanirɗaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftoɗaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ «Kono hidfa mari yimbe seedaabe Sardiisa ɗon, be tuuninaali conci mun ɗin. Be yaaday e an, hara hiibe bornii daneeji, ko fii hiibe handi e ɗun. ⁵ Ko wano non kadi, fooluɗo on ko conci daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore ɗun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftte ɗen kon.»
»

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

«E hino ko *Seniiɗo on daalani moftal ngal kon, ɗun ko on Goongaajo, jogiɗo saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

⁸ «Mido andi kuude maa ɗen. Awa e hino, mi waɗfii baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a ɗuudaa fiira. ⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be ɗun. Mi adday be haa ka ley koyɗe maa, be jiccoo, be anda wonde mido yiɗu-maa. ¹⁰ Bay a huutorii njanjaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hofuɗe ka aduna ben. ¹¹ Mido ara ko neɓaa. Tamu fota ko jogiɗaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² «Kala fooluɗo, mi waɗay mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa ɗon hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, ɗun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwrude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

^f 2:26-28 2.26-28 Zab. 2.9

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftte ŋen kon.»
»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:
«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedeejo sella-findeejo goongaajo, ŋun-le ko on
wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Midŋo andi kuude maa ŋen, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuluŋo
maa buubuŋo. ¹⁶ Ko ŋun waŋi, bay hinaa a hay huunde e ŋun, a wulaa, a buubaa, mi
tuutirte hunduko an kon. ¹⁷ Hiŋa wi'itii galo, alŋuŋo, mo ŋakkiraaka hay huunde, hara-
le a andaa ko a tampuŋo, yurmuŋo, baaso, bundo, holdo. ¹⁸ Min mi waajike ma soodugol
kaŋŋe labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi conci daneeji ko
bornoda e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalg feeru, e lekki ko wujaa ka gite
maa fii no yi'iraa.

¹⁹ «Kala ben be mi yiŋi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa. ²⁰ Awa e
hino lan, miŋo darii ka takko baafal, miŋo hoŋŋaade. Kala on nanuŋo hawa an kan,
udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi ŋaamida e makko, ontigi kadi ŋaamida e an.

²¹ «Kala fooluŋo, mi yeŋay mo jooŋodugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi
fooliri non, mi jooŋodi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftte ŋen kon.»
»

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto ŋun mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan,
ŋun ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu ŋoo, mi holle ko saatii aroyde
kon onsay.» ² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu,
tawi goŋŋo no jooŋii e nden jullere. ³ On Jooŋiiŋo ŋon no jalbiri wa hayre hittunde
wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol
wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere. ⁴ Tawi kadi
julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e
nayo, borniibe daneeji, taaruŋe *meetelli kaŋŋe, no jooŋinoo e majje. ⁵ Tawi mayande
no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parpitte. Tawi kadi lampuuji jeeŋiŋi
hubbuŋi no yeeso nden jullere laamu, ŋin-le ko ruuhuuji Alla ŋin jeeŋiŋi. ⁶ Tawi ko
wa'i wa baharu laabiŋo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuuruŋe, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere
laamu. ⁷ Tagooje aranere nden no wa'i wa ngayuuri, ŋimmere nden no wa'i wa kalaldi
nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre
wiiraynde. ⁸ Nde kala e ŋen tagooje nay wuuruŋe no mari gabitanji jeegoo maruŋi gite
nder e baawo. Jemma e jalorma ŋe alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniiŋo*, Seniiŋo, Seniiŋo,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
ŋun ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde ŋee tagooje nay wuuruŋe mawnini, teddini, jarni on Jooŋiiŋo e nden jullere laamu
woo, ŋun ko on Wuuruŋo haa poomaa, ¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo
yeeso on Jooŋiiŋo e nden jullere laamu, be sujjana on Wuuruŋo haa poomaa, be liba
kadi meetelli mabbe ŋin yeeso nden jullere laamu, hara hiŋe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hiŋa handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa ɗun fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

¹ Bawto ɗun mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun jaamo deftere windaande nder e baawo, tagгаа, notiraa tobbe kaaje jeeɗiɗi. ² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiiduro no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol ɗee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?» ³ Tawi waawuro nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi. ⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde. ⁵ Onsay goddo e ben mawbe wonnoobe ɗon wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, ɗun ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande ɗen jeeɗiɗi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurude ɗen e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeeɗiɗi e gite jeeɗiɗi, tawi ko ɗin woni ruuhuuji jeeɗiɗi ɗi Allaahu on immi e leydi ndin fow. ⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo jaamo on Joodiido ka jullere laamu. ⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, ɗen tagooje nay wuurude e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewude urngallooji, ɗi tawata ko torndeeji gomɗinbe ben. ⁹ Hiibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hiɗa handi e hendagol ndee deftere,
hobbita notande mayre ɗen,
ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiyan maa ɗan sottirandaa Alla
yimbe jeyaaɓe e kala bolondaa
e kala haala e kala jamaa e kala lejol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka
fii kurkanagol Alla men on,
awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto ɗun mi nani hawa malaa'ikaabe duudube, mi yi'i kadi hiibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurude ɗen e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente ɗe guluuje guluuje. ¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
no handi e hebugol bawgal
e ngalu e faamu e doole
e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaal!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurude ɗen no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande ɗen

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e ɗen notande jeeɗiɗi. Mi nani wonnde e ɗen tagooje nay wuurude no wowlira wa hawa farjitere, wi'a: «Aru!» ² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi wadɗinooɗo ngu on no jogii laajal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde d'immere nden, mi nani tagoore d'immere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wojiiri wa yiite. Wadd'inoodo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi wadd'inoodo ngu on no jogii balansi ⁱ ka jungo mun. ⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurude, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» ⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Wadd'inoodo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e j'abbeeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkijji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden. ¹⁰ Tawi hid'i ewnotonoo ko tiid'i, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniid'o, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennoto'aa j'aaugol hodube ka aduna ben, yottanoo y'iyan amen dan?» ¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leebi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa y'iyan. ¹³ Tawi koode den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi. ¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don. ¹⁵ Lamb'e aduna ben e teddube ben e hooreebe suufaa'be ben e aldube ben e dolnube ben e jiyaa'be ben fow e rimbe ben no suud'oyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle, ¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suud'on men gite oo Joodiid'o ka jullere laamu e tikkere Baalun kun! ¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto d'un mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi. ² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiid'i ben malaa'ikaabe nayo, yed'anoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i: ³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiid'e kurkaadi Alla men on.» ⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaa **Banii-Isra'iila'en* ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e did'o maandinaa,
ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e did'o,
ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e did'o,
⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e did'o,
ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e did'o,
ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e did'o,
⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e did'o,
ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e did'o,

ⁱ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesir d'un».

ka bolondaa Yassaakara, ko ße guluuje sappoo e ðiðo,
⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko ße guluuje sappoo e ðiðo,
 ka bolondaa Yuusufu, ko ße guluuje sappoo e ðiðo,
 ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaaße ßen ko ße guluuje sappoo e ðiðo.

Fii Jamaa Moolanaa ðo on

⁹ Bawto ðun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaa ðo, mo hay gooto waawataa limude, mo ley yi ðin fow, mo bolondaaji ðin fow, mo jamaaji ðin fow e mo haalaaji ðin fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hiße ßornii conci daneeji, hiße jogii baape tugi ka juuðe maßße, ¹⁰ hiße ewnoo ko tiidfi, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
 on Joodfiidfi ka jullere laamu,
 e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ßen fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawße ßen e tagooje nay wuuruðe ðen, hiße jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, ße sujjana Alla ¹² e hoore hiße wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaarore
 e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay godfi e mawße ßen yetti haala kan, wi'immi: «Ko homße woni ßee ßorniiße conci daneeji, e ko honto ße iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohojo an, an hidfa andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ßen woni iwße e satteende mawnde nden, ße wuppil conci maßße ðin, ße rawnini ði ka yiyian Baalun kun. ¹⁵ Ko ðun waði si:

Hiße ka yeeso jullere laamu Alla,

hiße rewa mo jemma e jalorma ka suudu makko.

Joodfiidfi on ka jullere laamu ðuwirayj ße suudu mun ndun.

¹⁶ ße weetaake hande kadi,
 ße ðonðetaake hande kadi,
 naange ngen hewtataa ße hande kadi,
 nguleendi woo kadi hewtataa ße.

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay ße,
 ardoo ße ka ßulli ndiyan ngurndan ðan,
 awa kadi Alla fittay kala gonði wonði ka gite maßße.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedifaßere nden

¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedifaßere nden, deeyannde waði ka kammu wa feccere saa'i. ² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedfiidfi, dariiße yeeso Alla ßen, no jonnee *liite jeedifi. ³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol ði e torndeeji gomðinße ßen fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden. ⁴ Curki urngallooji ðin wondude e torndeeji gomðinße ßen yenti e juuðe malaa'ikaajo on yeeso Alla. ⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parjitte waði, e digge e mayannde e dimbannde leydi.

Fii Wuttannde Liite Arane ðen Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedfiidfi, joginoobe liite ðen jeedifi, hebulanii wuttugol ðe. ⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiyian waði, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde ðen sumi, huðo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo d̄immo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango huɓɓungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti ȳiiyan, ⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laaɗe ɗen lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande huɓɓirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje ɗen e ɓulli ndiyan ɗin. ¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e ɗen waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu ɗan ndiyan haadɗan.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode ɗen, fii no feccere tammere ɗin ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hoɗuɓe ka aduna ɓen sabu hito ɗeya liite ɗe malaa'ikaabe ɓen tato faandii wuttude!»

9

¹ Malaa'ikaajo njowabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin. ² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii. ³ Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, ɗi jonnaa bawgal sifa bawgal jahe ɗen ka leydi. ⁴ Di wi'aa, wota ɗi meemu kuɗol woo ka leydi e kala ko hecciɗi e kala leggal, kono ko yimbe ɓe alaa maande Alla nden ka tiide mun tun ɗi meemata. ⁵ Kono ɗi yamiraa wota ɗi waru ɓe, kono yo ɗi tampin ɓe e nder lebbi jowi, tawi tampere ko ɗi waɗaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii godɗo. ⁶ E nder ɗen balde ɗon, yimbe ɓen ɗaɓɓay mayde nden, kono ɓe yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden dogaa ɓe wodaɗitoo.

⁷ Din kanuuji no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece nedɗanke. ⁸ Hiɗi mariri sukundu wa debbo, j̄iiye majji on kadi no nandita e j̄iiye ngayuuje. ⁹ Tawi hiwitorɗi berde majji on no wa'i wa beɗi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije ɗe pucci ɗuudɗi poodata, no dogana hare. ¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa ɗe jahe ɗen, tawi bawgal ko ɗi tampiniraynoo yimbe ɓen kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni. ¹¹ Tawi ko wonani ɗi lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna»,^m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».ⁿ

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji ɗiɗi no arude ɓawto ɗun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegaɓo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e coɓɓi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla, ¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegaɓo joginooɗo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo haɓɓaabe ka maayo njano Furaatiwol ɓen!» ¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden jalaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ɓen. ¹⁶ Mi nani adadu waɗɗinoobe pucci fii hare ɓen ko ɓe guluuje noogayo laabi guluuje sappo. ¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci ɗin e waɗɗinoobe ɗi ɓen e nder fenjinannde nden: tawi waɗɗinoobe ɗi ɓen no jogii hiwitorɗe berde wojirayɗe wa yiite, mbulorɗe wa baka e wa'itayɗe wa nete. Tawi ko'e pucci ɗin no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji. ¹⁸ Peccun tammun e yimbe ɓen wariraa ɗii albala'uuji ɗoo tati, ɗun ko koo ko yaltata ka kundule majji, ɗun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite ɗan. ¹⁹ Ko fii bawgal pucci ɗin ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hiɗi mari ko'e ko ɗi waɗira bone.

^k 8:11 8:11 «Afsantiina» no firi «ko haadi». ^m 9:11 9:11 «Abaduuna» no firi «mulugol». ⁿ 9:11 9:11 «Apoliyon» no firi «muloowo».

²⁰ Yimbe heddinoobe be wariraaka din albala'uuji ronki tuubude kuude de be wadiri juude mabbe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude. ²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngun e jeeno mabbe ngon e guyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnufo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite. ² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko jaamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi. ³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parnitte den jeedidi wadi hito. ⁴ Bay parnitte den jeedidi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parnitte den jeedidi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun jaamo ngon, fewtini ka kammu. ⁶ O woondiri on Wuurufo haa poomaa, on Tagufo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi. ⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o fenjinirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwruke ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippufo ka baharu e ka leydi.» ⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnaan deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi. ¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Didfo

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben. ² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dun feere, wota a etu dun, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi. ³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e jodfinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin. ⁵ Si godfo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte. ⁶ Hiibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hiibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jabbeele saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara. ⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira. ⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre. ¹⁰ Hofube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unooɓe ɗun. ¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaal!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i ɗon, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedido maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on. ¹⁴ Bone ɗimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidafal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidudi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Toddaado makko on, ɗun ko *Almasihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccanii Alla sujani mo, ¹⁷ e hoore hiibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorɗaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodɗindaa laamu maa ngun kon.»

¹⁸ Hari leyyi ɗin seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa ɗin, ɗun ko annabaabe ben,
e laabuɓe ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feɗɗi ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parɗitte e dimbannde leydi e marmalle tiidude.

12

Fii Debbo Sowiiɗo on e Ningiwii ngin

¹ Maande njannde feɗɗi ka kammu: tawi ko debbo ɓorniiɗo naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e ɗiɗi ka hoore makko. ² Tawi ko sowiiɗo, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feɗɗi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin boɗewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore ɗen ko'e. ⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode ɗen ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii moɗugol boobo on nde o firtori mo. ⁵ O firtii boobo gorko, ardortooɗo leyyi ɗin fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu. ⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla eɓɓannoo mo, fii no o dankoree ɗon e nder balde wuluure e teemedde ɗiɗi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e mabbe. ⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben. ⁹ Ngin ningiwii njanin, ɗun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:
«Jooni kisiyee iwruɗo e Alla men on arii,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Toddaado makko on, ɗun ko *Almasihu on.»

Ko fii toonooowo musibbe men ben,
on wonnoodo be toonude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

¹¹ Be foolirii ngii yiiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore mabbe nden.

Awa kadi be ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan mabbe dan
haa be maaya.

¹² Ko dun wadi, weltee yo kammuuli
e onon hodube ka kammuuli!

Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunoofo boobo gorko on. ¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee don e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka wofditii mboddi ndin. ¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo baawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo. ¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon. ¹⁷ Ngin ningiwii seyтинani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on ben, dun ko ben doftiibe yamirooje Alla den, humii e seeditoore Iisaa nden. ¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

¹ Bawto dun, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marnngii ko'e jee'di e galaafi sappo, tawi katanji sappo no e hoore din galaafi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore den ko'e. ² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee uraŋ, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun den e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal. ³ Tawi wonnde e den ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppannde, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow jalafi, be rewi ngin kullii. ⁴ Yimbe ben fow sujani ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujani ngin kullii kadi e hoore hiibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e di'fi. ⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli. ⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji din fow e jamaaji din fow e kala haala, e hoore leyyi din fow kadi. ⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, dun ko ben be innde mun windaaki gila ka fufdoode aduna ka deftere ngurndan wonannde Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirfi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindino.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko dun wadi si yimbe Alla ben
no haani najnaade, gomdina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

ŋ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marnngii lee'bi, juutungii ped'aali.

¹¹ Bawto dūn, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi dīdī nanditaydī e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii. ¹² Tawi ngin kullii no waɗa bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii waɗi feere no leydi ndin e hoɗuɓe e hoore mayri ben sujirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo. ¹³ Ngii waɗi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngē ka kammu yeeso yimbe ben. ¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hoɗuɓe ka aduna ben maandeeji dī ngii yedanoo waɗugol dīn yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be waɗu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri. ¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal waɗangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjannde ndu no wariree. ¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fanɗuɓe haa e njandɗuɓe, galo e baaso, dimo e maccuɗo waɗanegol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde, ¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on. ¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu nedɗanke non. On adadu ko teemedɗe jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto dūn mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun. ² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duuduɗe maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli dī hoɗooɓe hoɗata. ³ Tawi ben hoɗooɓe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuuruɗe dēn e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottaanoobe ka aduna. ⁴ Dūn ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabuɓe, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sojiteede. ⁵ Awa kadi karaaje maɓbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenjinangol mo hoɗuɓe ka leydi ben e kala leɗol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa. ⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Taguɗo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan dīn!»

⁸ Malaa'ikaajo dīmmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandiliniirnde leyɗi dīn fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammoo hikkiido e aranbe ben dīdo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjanɗo kullii ngin e nandolla maggii on, heɓi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun, ¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadān ka jeddukun tikkere makko hara dān jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabuɓe ben e Baalun kun! ¹¹ Curki lette maɓbe dēn yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, dūn non ko kala on sujjanɗo ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebuɗo maande innde maggii on.»

¹² Ko dūn waɗi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla dēn, duumii e gomdingol Iisaa ben, no haani jaɗaade. ¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: «Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.» »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji maɓbe dīn, bay kuudde maɓbe dēn no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto ɗun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditayɗo e ɓii-aaden no jooɗii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanɗe no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko. ¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on jooɗiɗo e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi ɓendii!» ¹⁶ Onsay on jooɗiɗo e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wondu ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal. ¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiiɗo bawɗe e hoore yiite ngen yalti ka *lawayorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiiɗo wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiiju wonde ɗen ka leydi, ko fii ɓiɓɓe majje on ɓendii!» ¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijuuje wonde ɗen ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on. ²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci ɗin, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedɗe tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori ɗin Jeediɗi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande ɗalɗinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediɗo jogiiɓe albala'uuji ɗin jeediɗi. Ko ɗin albala'uuji woni sakkitori ɗin, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden. ² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirɗo wa jaaman, jilluɗo yiite. Tawi fooluɓe ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirɗo wa jaaman, hiɓe jogii korli Allaahu on. ³ Hiɓe beyta beytol Muusaa, on jiyaaɗo Alla, e beytol *Baalun kun, hiɓe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraɗo, Jom Bawgal,

kuuɗe maa ɗen ko mawɗe,

awa kadi ko hawniɗe,

laawi maa ɗin ko feewuɗi, goonginɗi,

yo Lando leyyi fow!

⁴ Yaa an Joomiraɗo,

hara ko hombo ronkay-maa hulude,

maa ronkata mawninde innde maa nden?

Bay ko an tun woni *Seniiɗo!

Bay leyyi ɗin fow aray sujjane!

Bay kuuɗe maa feewuɗe ɗen feɗɗinaama!»

⁵ Bawto ɗun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu. ⁶ Tawi malaa'ikaabe njeediɗo jogiiɓe albala'uuji ɗin jeediɗi no yalta e nden nokkuure. Tawi ɓen no ɓornii concii laabuɗi jalbuɗi, hiɓe daditii dattii kanɗe ka fewndo ɓerɗe mabɓe. ⁷ Wonde e ɗen tagooje nay wuuruɗe jonni ɓen malaa'ikaabe njeediɗo pelette kanɗe jeediɗi heewuɗe tikkere Allaahu on, ɗun ko on Wuuruɗo haa poomaa. ⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa ɗin albala'uuji jeediɗi ɗi malaa'ikaabe ɓen njeediɗo jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla ɗen Jeediɗi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruɗe ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ɓen njeediɗo: «Yahee, hibboyon ka leydi ɗen pelette jeediɗi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleterere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanuɗe muusuɗe hebi ɓe nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujjani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleterere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiyan wa yiyan mayɗo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feletere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiiyan. ⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e den no wi'a:

«Ko a Feewuɗo,
an oo Woodaawo e Woodanoowo,
an oo *Seniido,

sabu ko jaawirɗaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiiyan yimbe Alla ben wondude e yiiyan annabaabe ben, awa jooni a yedii be yiiyan ko be yara, hiibe foddi e ɗun!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:
«Hiyyii, yaa an Alla Joomiraaɗo, Jom Bawgal,
jaawooje maa den ko goongaaje, ko feewuɗe!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feletere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite. ⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on marɗo bawgal e hoore ɗin albala'uuji, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feletere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on niɓbiti. Yimbe ben nati ɗende hakkee muuseendi, ¹¹ be woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiji mabbe ɗin e temmeeje mabbe den, kono be ronki tuubude kuude mabbe den.

¹² Njeegaabo on kadi hibbi feletere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan ɗan beebi fii waɗangol lambe iwaybe funnaange ben ɗatal. ¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunuɗi nanditayɗi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waɗitiido annabaajo on. ¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wonda waɗude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fii mottindirgol be fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa miɗo ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concii mun ɗin, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan bangu!»

¹⁶ ɗin jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke. ¹⁷ Malaa'ikaajo njeediɗo on hibbi feletere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruɗe ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!» ¹⁸ Mayande e digge e parɗitte waɗi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari waɗaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi. ¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi ɗin yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden. ²⁰ Suriije den fow dogi, pelle den kadi ronkaa yiiteede. ²¹ Marmalle njane, ɗe tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwruɗo e den marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiiduo haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawɗo on

¹ Bawto ɗun, godɗo e ben malaa'ikaabe njeediɗo joginoobe pelette den jeeɗiɗi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete jaawoore debbo cagaajo mawɗo on, ka joodii ɗon ka di'e duuduɗe. ² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hodube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii boɗewii heewungii inde hoynuɗe Alla den, marngii ko'e jeeɗiɗi e galaadi sappo. ⁴ Tawi on debbo no bornii concii boɗeeji e firsinaadi, himo cudori karɗe e kaaye hittuɗe e kofe hittuɗe. Tawi himo jogii feletere karɗe heewunde ko jiddinaa e tuude jinaa makko on. ⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni ɗun ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon

ka hoore leydi.»⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiiyan yimbe Alla ben, e yiiyan seedeebe lisaa ben.†

Bay mi yi'ii mo, mi njalɗi fota. ⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun njalɗuɗaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo ngii o wadɗii ngin. ⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hoɗube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudɗoode aduna, be njalɗoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feenitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e ɗen jeediɗi ko pelle jeediɗi ɗe debbo on joodii e hoore mun ɗen. Ko ɗe lambe ben njeediɗo kadi: ¹⁰ njowo yanii, godɗo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda. ¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii godɗo kadi e njeediɗoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo ɗi yi'udaa ɗin ko lambe sappo, be fudɗaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin. ¹³ Kambe ko be ebboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin. ¹⁴ Be habay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohooyo koohoobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e ɗe yi'udaa cagaajo on no joodii e mun ɗen, ko jamaaji ɗin e dente moolanaade ɗen e leyyi ɗin e haalaaji ɗin. ¹⁶ Galaadi sappo ɗi yi'udaa ɗin wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, ɗi yetta kala ko o jeyi, ɗi boora mo, ɗi jaama bandu makko ndun, ɗi sunnira mo yiite. ¹⁷ Ko fii Alla wadɗii ka berɗe majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo ɗi okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla ɗin laatii. ¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto ɗun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiiɗo bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on. ² O ewnii ko tiidɗi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hoɗo jinnaaji,

suuɗorde kala ruuhu tuunuɗo,
e suuɗorde kala sondu harmundu e añaandu.

³ Ko fii leyyi ɗin fow mandilirii

himme jinaa mayre on,
lambe aduna ben kadi wattodi
e mayre e nder jinaa mayre on,
awa kadi njulaabe ben ka leydi alɗinorii
ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,
fii wota on tawde e junuubaaji mayre ɗin,
e wota on hebu geɗal albala'uuji mayre ɗin.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre ɗin dewnondirii haa ka kammu,
awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,
sowon kuudɗe mayre ɗen nde ɗiɗi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,
jonnitiree nde kun laabi ɗiɗi!

† 17:6 17.6 «Mandilirgol yiiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

⁷ Wano nde mawninornoo non,
e no nde yollornoo e mbeleeɗe non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka ɓernde mayre:

«Min miɗo joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotooɗo,
awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu ɗun,
albalaa'uuji mayre ɗin yanay e hoore mayre ɗande wootere,
ɗun ko mayde e yoomere e heege,
nde sunnirree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawuɗo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambɛ aduna ɓen fow, wattodunooɓe e mayre e nder jinaa e mbeleeɗe, wulloyay fesa fii mayre, nde ɓe yi'i curki sumugol mayre on. ¹⁰ Hiɓe darii ka woɗɗitii sabu kulol tampere mayre ngol, ɓe wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
ɗun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet ɗaawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ɓen ka leydi yooma, ɓe wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko ɓe yeeyata kon, ¹² ɗun ko kaŋɗe e kaalisi e kaaye hittuɗe e koɗe hittuɗe e bagi ɗaatuɗo e bagi boɗe e bagi ɗewluɗo e bagi firsinaado, e kala noone leɗɗe uuruɗe e kala piiji moyyiniraadi ɗiye mawba, e kala piiji hittuɗi moyyiniraadi leɗɗe hittuɗe e sila e njande e kaaye daneeje, ¹³ wondude e ceɓe leɗɗe kanel uuruɗe e urngallooji e angiriiji, e *ɓuto leɗɗe no wi'ee *mirri, e ɓuto leɗɗe no wi'ee libaana, e njaram *wiiɗu e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccuɓe e wonkiiji yimɓe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji ɗi wonkii maa kin himmani ɗin woɗɗitike ma yo saare Baabiila! Piiji hittuɗi ɗin maa jalbuɗi ɗin fow fuutike ma, awa kadi ɓe hettataa ɗi hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe alɗinorɓe nde ɓen wonay ka woɗɗitii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, ɓe wulla, ¹⁶ ɓe wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
ɓorniinde concii ɗaatuɗi,
boɗeeji e firsinaadi,

cuɗori kaŋɗe e kaaye hittuɗe e koɗe hittuɗe!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,

ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hooreɓe laaɗe ɓen fow e gollooɓe ton ɓen fow e doginooɓe ɓen e wuurirɓe baharu ɓen fow darii ka woɗɗitii. ¹⁸ Bay ɓe yi'ii curki sumugol mayre on, ɓe woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!» ¹⁹ Tawi hiɓe bugotonoo mbullaari ka ko'e maɓɓe, yooma, wulla, hiɓe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,

nde kala on marɗo laana ka baharu alɗinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomɗinɓe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla ɗaawii nde fii ko nde waɗi on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnuɗo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yiitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hoɗooɓe hoddu
e yimooɓe e wuttooɓe ceri e *liite!

Hande kadi ɗeeɗo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,

awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.
²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
 hawa yettuɗo e yettaado nanetaake hande kadi.
 Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
 awa kadi leyyi ɗin fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!
²⁴ Awa kadi ko e maa yiiyan annabaaɓe ben
 e gomɗinɓe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

¹ Bawto ɗun, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa ɗuudɗo ka kammu, no wi'a:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!
² Naawooje makko ɗen ko goongaaje feewuɗe!
 O jaawii cagaajo mawɗo on,
 faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.
 Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun ɗan o hibbi ɗan.»
³ Be wi'i kadi ɗimmun:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Curki nden saare yaway haa poomaa!»
⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuuruɗe ɗen no jiccinoo, no sujjana
 Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:
 «Aamiina, mantoore wonanii Alla!»
⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:
 «Ko onon yo jiyaabe makko,
 huloobe mo,
 fanɗube e njandube,
 on fow mantee Alla men on!»
⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa ɗuudɗo e wa hito di'e ɗuudɗo e wa hito rigganɗe
 tiidɗo, no wi'a:
 «Mantoore wonanii Alla!
 Ko fii Alla Joomiraado on,
 on Jom Bawgal,
 jodɗinii *laamu mun ngun.
⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,
 ko fii peera Baalun kun hewtii,
 jombajjo makkun on hebulike,
⁸ o yedaama bornagol conci ɗaatuɗi jalbuɗi laabuɗi.»
 (Ko kuude feewuɗe yimbe Alla ben woni ɗin concii.)
⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe
 ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»
¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyɗe makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota
 a waɗu ɗun! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa
 nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaaɓe ben.»

Fii Wadɗiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wadɗiido
 ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaawirta, o habira. ¹² Gite
 makko ɗen no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde no windii e
 makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko. ¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiiyan.
 Himo wi'ee Daaluyee Alla on. ¹⁴ Tawi koneeli wondi ɗin ka kammu no wadɗii pucci
 daneeji, no jokki mo, hiibe bornii concii ɗaatuɗi daneeji laabuɗi. ¹⁵ Tawi kaafa welka no
 yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi ɗin, awa kadi o aynirooyay be labbooru njandi,
 o yaaba, o munca *wiiɗuujje ɗen ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal

nden. ¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, d̄un ko: «Land̄o Lambe e Koohoojo Koohooŋe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wonŋi wiirude ka weeyo dow d̄in fow ko tiid̄i, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawŋo Alla on! ¹⁸ Naamon balli lambe ŋen, e balli hooreŋe suufaabe ŋen, e balli dolnuŋe ŋen, e balli pucci e wad̄otonooŋe d̄i ŋen, e balli yimbe ŋen fow, rimbe e maccube, fanŋube e njand̄ube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ŋen e koneeli mun d̄in no mottondiri fii habugol wad̄iid̄o puccu ranewu ngun e konu mun ngun. ²⁰ Kullii ngin nangidaa e wad̄itiid̄o annabaajo on, d̄un ko on wad̄unood̄o maandeeji yeeso maggii d̄i o d̄aynirnoo heŋunooŋe maande kullii ngin ŋen, sujani nandolla maggii on. Be d̄id̄oo non ŋe bugaa ka weendu yiite ko ŋe wurŋe, d̄un ko ka mbollan yiite. ²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wad̄dinood̄o puccu ngun on, colli d̄in fow jaami balli mabŋe d̄in haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal. ² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, d̄un ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure. ³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi d̄in hande kadi haa duubi wuluure d̄in timma. Kono bawto d̄un, bee ngin jolkitooyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi jood̄iibe e d̄en ŋen no yed̄aa bawgal jaawugol. Mi yi'i wonkiiji ŋe ko'e mun tayiraa kaafa ŋen sabu seeditanagol iisaa e daaluyee Alla on, ŋen ŋe sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki heŋude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, ŋe laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure. ⁵ Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya mayŋe hed̄diibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure d̄in timmi. ⁶ Maloore e *senaare wonanay ŋen tawoyteeŋe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde d̄immere nden heŋoytaa bawgal e hoore ŋen. Ben-le ko ŋee *yottinoyooŋe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure d̄in timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso, ⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wonŋi e cob̄buli aduna on nay, d̄in ko Yaajuuja e Maajuuja en, p o mottindira ŋe fii wad̄ugol hare. Tawa d̄uud̄oral mabŋe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu. ⁹ Be hebbini hoore leydi ndin fow, ŋe hundi daakorde yimbe Alla ŋen e saare buraande yiŋeende nden, kono yiite iwri ka kammu, muli ŋe. ¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnood̄o ŋen yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e wad̄itiid̄o annabaajo on buganoo d̄on. Be lettee d̄on jemma e jalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e jood̄iid̄o e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, d̄in ronki heŋude ka wona. ¹² Mi yi'i kadi mayŋe ŋen, tawi ŋen no darii yeeso nden jullere laamu, d̄un non ko gila e fanŋube haa e njand̄ube. Onsay defte udditaa. Bawto d̄un, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan d̄an. Ben mayŋe jaawiraa kuud̄e mabŋe windiid̄e d̄en e d̄en defte. ¹³ Baharu on jonniti mayŋe wonnooŋe e makko ŋen. Mayde nden e jahannama kadi jonniti mayŋe wonnooŋe e mun ŋen, mo kala e ben jaawiraa kuud̄e mun d̄en. ¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde d̄immere nden. ¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

p 20:8 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa ayŋe jamaa Alla on.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto d̄un, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, ɓay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kiɗɗo feyyii, tawi kadi baharu alaa. ² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, d̄un ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun. ³ Mi nani kadi hawa tiɗɗuka iwruɗe ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimɓe ɓen. O hoɗiday e maɓɓe, ɓe wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wunday e maɓɓe, o wona Alla maɓɓe. q ⁴ O fitta kala gongol ka gite maɓɓe, hara hande kadi mayde waɗitataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waɗitataa. Ko fii haray sifa d̄in piiji arani fow feyyiino.»^r

⁵ Onsay on Joodiɗo e nden jullere laamu wi'i: «Miɗo heyɗintinde piiji d̄in fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii d̄ii daaluyeeji ko holniɗi e goongaaji!» ⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fuɗɗoode nden e Rawnoode nden. On mo no d̄onɗaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yoɓataa. ⁷ Ko d̄un wonata ndondi fooluɗo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona biɗɗo an.^s ⁸ Kono waɗayɓe hula yilitoo ɓen e ɓe gomɗinaa ɓen e tuunuɓe ɓen e ittooɓe ko'e ɓen e jinooɓe ɓen e mbileeɓe ɓen e rewooɓe sanamu ɓen, e fenooɓe ɓen fow: gebal ɓen ngal ko ka weendu yiite hubɓundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde d̄immere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto d̄un, goɗɗo e ɓen malaa'ikaabe njeedɗo, joginooɓe pelette jeedɗi heewuɗe albala'uuji jeedɗi sakkitori d̄in, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, d̄un ko sonnaajo Baalun kun.» ¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwra ka kammu ka Alla. ¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman. ¹² Tawi tata mayre on no njanɗi, no toowi, hinde mari kadi dambuɗe sappoo e d̄iɗi. Malaa'ikaabe sappoo e d̄iɗo no e d̄en dambuɗe, tawi inde *bolondaaji biɓɓe Isra'iila ɓen sappoo e d̄iɗi no windii e majje. ¹³ E hino no dambuɗe mayre d̄en woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka ɗaamo e tati ka hirnaange. ¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e d̄iɗi didiraa, inde sappoo e d̄iɗi no e hoore d̄en kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e d̄iɗo.

¹⁵ Tawi on wonnooɗo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o eɓɓira ittiri saare nden e dambuɗe mayre d̄en, wondude e tata mayre on. ¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobɓuli nay fotayɗi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O eɓɓiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, d̄un hawri embere sagara yaaduui guluui sappoo e d̄iɗi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota. ¹⁷ On malaa'ikaajo eɓɓiri tekkeendi tata on embere sogone nedɗanke, d̄un hawri sogone teemedere e cappandɗe nay e nay. ¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kanun ko kanje laabirɗo wa biini. ¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittuɗe. Didoodi araniri ndin ko yasbe, d̄immiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayaɓiri ndin ko zumuruudu, ²⁰ jowaɓiri ndin ko sardoniisi, jeegaɓiri ndin ko sardir, jeediɗaɓiri ndin ko kirisooli, jeetataɓiri ndin ko beril, jeenayaɓiri ndin ko topaazi, sappaɓiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'aɓiri ndin ko hiyasinta, sappoo e d̄iɗaɓiri ndin ko ametiise. ²¹ Tawi dame d̄en sappoo e d̄iɗi fow ko moyyiniraade koɗe hittuɗe, damal kala moyyiniraa hoɗere wootere. Tawi ballaɗal ngal ka saare ko ngal kanje laabirɗo wa biini jalɓuɗo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraaɗo Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun. ²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa

q 21:3 21.3 Isa. 7.14 r 21:4 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19 s 21:7 21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14 t 21:16 21.16
Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre. ²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi dɛn yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun dɛn. ²⁵ Dame mayre dɛn ombetaake e nder jallal ngal few, bay dɛn kapun jemmataa. ²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi dɛn. ²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto waɗoowo ko jiddi maa fenaande naatataa dɛn. Ko naatata dɛn woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dɛn

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dɛn ka iwraata ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabuɗan jalbiri wa jaaman, ² no ila ka hakkunde ballaɗal saare nden. Leggal ngurndan dɛn no darii e cende dɛdi maayo ngon, rimoowal fiɓbe laabi sappoo e dɛdi, tetteetebe lewru bee, ngal leyyi dɛn jawndorta haako mun. ³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo, ⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide maɓbe. ⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitoru ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidɛ e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuujɛ annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko ɓooyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midɔ ara ko ɓooyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dii konguɗi feyɗinaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dii piiji, mi yi'i dɛ kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i dɛ, mi jiccino e ley koyɗe on malaa'ikaajo holluɗo lan dɛ fii sujjangol mo. ⁹ Kono o wi'immi: «Wota waɗu dɛn! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dii konguɗi wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dii konguɗi feyɗinaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko baadiɗo. ¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaɗa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabaɗal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laabuɗe ben duumoo e laabaɗal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midɔ ara ko ɓooyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun. ¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudɗoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concɛ mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambuɗe be rewi. ¹⁵ Kono dawaadi dɛn e mbileebe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yiɗuɗo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dii piiji ka mofte. Min ngol Daɗol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanuɗo dɛn kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no dɛndaɗa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan dɛn, hara yobaali.

¹⁸ Awa mi fellintinonii kala on nanuɗo dii konguɗi feyɗinaadi wondi e ndee deftere, si beyditii godɗun e majji, Alla beyditay e hoore makko dii albala'uuji dɛ fii mun windii e ndee deftere. ¹⁹ Awa kadi, si godɗo aru ittude godɗun e dii konguɗi ndee deftere feyɗinannde, Alla kadi ittay gebal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, dɛ fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediɗo dɛn fow wi'i: «Ko goonga, midɔ ara ko ɓooyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen lisaa!

²¹ Yo moyyere lisaa Joomi on wonu e hoore fow.